

Bu eserin müellifi Muhammed Bîr-
ghî hazretleri, Anadolu'muzda ya-
şamış ve "İmam" (önder dîn âli-
mî) unvanıyla şerefelenmiş büyük bir
dîn âlimi, güvenilir bir rehberdir.
"Vasiyetname" adıyla kaleme al-
dığı kitap eserler boyunca, sarayda
padışahtan, kördeli çobana kadar
milyonlarca müslümâna temel dîn
ve ahlâk bilgilerini vermiş klasik bir
eserdir. Elinizdeki bu kitap İmam
Bîrghî'nin "Vasiyetname"si, di-
ğer büyük bir dîn bilgini olan Kadı-
zâde Ahmed Efendi'nin yaptığı
çerçedir.

Temmetü'l-kütüb
bi avnillahi'l-
Melikü'l-Vekhal

Ho faydalı kitabın
baskısı. Allah'ın
lütuf ve yardımıyla
biçer 1409, miladî
1993 tarihinde
tamam olmuştur

Sen cihannâ-
Elhamdülillah

dünya sevginlikleriyle oyalanmamak: Ahırta düşünmek.
13 — Ehl-i dünya ve ehli gaflet lüke, kanfor, zerk u safâ po-
sunde kofar ve helâl-haram demeden kuduz bir katang huru,
işret, fuhur, nefahat ile meşgul olurlar: ehli iman ve ehli
ilâh'ın geçiya gündüze katarak Allah'ın dinine, Resûlullah'
ın rûnetine hizmet etmesi lâzımdır. Bu hizmetin başında da
hem kendi çaruklarını, hem de Ümmet-i Muhammed'in çö-
cüklerini iyi yetiştirmek, üstün ve kemâli insanlar olmaları için
canla başla, malîa çalışmaları gelir. Böyle yetişen kimseler Al-
lah'ın dinini yüceltmek için çalışırlar. Dinsizlik, ahlakısız-
lık, küfür, isyan ve hıyanetin dünyayı iltîla ettiği bir ça-
ğda akıllı ve vicdanlı Müslümanın dinlenem, duraklama bil-
meden hizmet etmesi gerekir. Müminin âhî Cennet'tedir.

14 — Ehl-i Sunnet ve cemaat Müslümanları, çeşitlilik içinde
bir birlik teşkil ederler. Bu çeşitlilik geniş bir rahmet, büyük
bir sevginliktir. Sânuî Müslümanlar emasta bir ve beraber olup,
teferruata âli bazı idî hususlarda ise birtakım tasdiklere, ce-
maatlere, meşreplere ayrılırlardır. Bu hâli tabii karpışmak
gerekir. Bu çeşitlilik bizim için bir rahmettir. Çeşitlilik bir
varıfe takımı, hizmette yarışma demektir. Meşreb ve ce-
maat tesvibuna kapılarak, diğerlerine cephe almak, düşman-
lık etmek büyük bir hıyanet ve cinayet olur. Öyleyse, çeşitli
tarikatlerin mensupları, Hadî-i Nur talebeleri, şu veya bu
efendinin bağları birbirlerini hep din kardeşli bilmeli, her-
hangi bir menâfette olmaların hizmetler yürütülmeli, bu ara-
da bütün cemaatler birbirleriyle devamlı itibat halinde bu-
lunmalıdır.

15 — İslâm ümmeti için çok zararlı bir husus da, avam taba-
kasının «bana göre, benim reyime göre, benim görüşüm
şyledir» şeklinde şahsî fikir beyanında bulunması, ehliyeti
olmadığı halde reyete yazması, ehkâm kenneat, içkembeden
konuşmasıdır. Hıdâyetçiler, risâletler, nifak ehli, elî-i İslâm
arabında yayılan bir fikir önguruluğunu körüklemektedirler.
Onlara uyulmamalıdır. Aksi halde hizmet içinde anarşi çıkar.
Tıpkı günümüzde olduğu gibi. Ehliyeti olmayanlar sumalı,
hakikat ehli konuşmak ve toptan konuşmak onlara hâsî edilece-
lidir. Vessâlm.

ÖĞRENCİLERE VE DAR GELİRLİ VATANDAŞLARA

MÜJDE!

Çok nala koşan enflasyon dolayısıyla kitap fi-
yatlarının lûzo gibi yükseldiği günümüzde, BEDİR
YAYINEVİ, müsterilerine PERAKENDE SATIŞLARDA
da büyük ölçüde indirim uygulamaktadır. Satış yeri-
miz Çarşafolu ve Sirkedî arasında, İstanbul Vâliîği
civarında ANKARA CADDESİ No 7 adresinde bulun-
maktadır. Hem kendi yayınlarımızda, hem de satışını
yaptığımız diğer yayınlarda indirim uyguluyoruz. Ken-
di İslâmî kitaplığınızı kurmak için BEDİR YAYINEVİ
hizmetinizdedir.

Tel. : 519 35 10

Adresimiz
Tekrâr ediyoruz:
BEDİR YAYINEVİ
Ankara Cad. No 7
İSTANBUL

riat ilmi olur, ne de taktik şeyti. Böyle bir icazeti, ancak kâiretli hocalar, büyük emeklerle yetiştirdikleri, imzâhan ediliş bazarına görülen talebelerine verebilirler.

5 — İslâm bir ideoloji veya hümanizma değildir. Bu yüce ilahî ahlâk kavmiyetçiliğe (etnik veya ırkî), partililiğe, küçük hesaplara, politik ayak oyunlarına, menfaat ve edisur kurama âlet edenler hâlin ve alçak kâidelerdir, bunlar hümet ehli değil, herîmet ehli'dirler. Böylelerinin peşlerine düşenler (bilerek veya bilmeyerek) tahribata teşebbüs etmiş, dinimizin ve ummetimizin temellerine dinamit koymuş olurlar. İnce en büyük zarar vericiler bu türlü hacaratlar.

6 — Çağımızın büyük din ilmi Profesör Said Ramazan el-Hâfî «İslâm Şeriatı» tehdit eden en tehlikeli bid'at mezhebçiliklere adıyla bir kitap yazmıştır. Diğer bir yüksek ilmi ilim, Dürreli meşhum Muhammed Zâhid Kevserî hazretleri, «Makalat» adlı değerli eserinde «Mezhebçilik dinîliğe küp-râddür» buyurmaktadır. Evet, bütün icazetli (yani gerçek) din ilimlerimiz, itikad ve amelde ehli sünnet mezhebînden olmayı zaruri görmüşlerdir. Son zamanlarda, bazı dış ülkelerden gelen para yardımları ve yerli beşvâklerle yayılan mezhebçilik modası İslâmî uyanı ve kurtuluş hareketimizi tahlâlamakta, birliğimizi parçalamakta, enerjimizi tartaşma ve ihlâfî bataklıklarında yok etmektedir.

7 — «Asr-ı Saadet'te mezheb yoktu, o halde bid'attir!» itirazı peytanî bir delâlden, alınakça bir heresyandan ibarettir. Peygamberimizin sağlığında kitap şeklinde yazılıp toplanmış bir tek Mushaf nüshası bile yoktu. Dîlâhare Hz. Ebûbekir zamanında toplanıp yazılmıştır. Mezhebîlerin mantığına göre, elimizdeki Mushaf'lar da en bid'attir! Mushaf Kur'an-ı Kerim'in metnini ilahî nazmı, mezhebîler ise o ilahî kitap-ı ten ve cümle açıklaman olan sünnetten okunan şer'î hükümleri ihtiva etmektedir. Hak mezhebîler oranda temel meselelerde, ana maddelerde hiçbir ihtilâf yoktur. Teferruata ait garib ayrıntıları ise ilâm ikhtisâr, hükümlerin, kültürünün uygunluğunu teşkil etmektedir. Hak mezhebîler ortadan kalkar ve mezhebîlik yayılınca İslâmın sıfıyevî bozulur, bid'attir!

hâkim olur. Mezhebîlik ehli ilâm için en büyük belâ ve felâkettir.

8 — Bazı mezhebîler içi iyice anarak Peygamberimizi saygısızlık etmekte; sünnet-i seniyye'yi hafif almakta; hadîsleri inkâr etmektedir. Bunlar, kanserli hücriler gibeler.

9 — Müslümanların birleşmesi ve yücelmesi için İslâmî bir hiyerarşî gereklidir. Bu da peytanî bir örgütleniş ile değil, rahmanî bir itaat ile mümkün olur. Birliğin sarıf şartları şunlardır. İtikad ve amelde ehli sünnet mezhebînden olmak, Müslümanlar içindeki yerini ve hudûdunu bilip, kendi kafasına göre iş yapmamak, hevas, heves ve re'yini terk edip, emir ve tavsiyelere uymak.

10 — Tamevruf hakıdır? Anrak Şeriat'ta tamevruf olmaz. Tamevruf alıyye dinimize ve ummetimize çok yararlı hizmetler etmektedir. Rehberi olmayan rehberi peytander. Adlân ne olurdu olsun, bütün hak tarikâter, «Tarikat-ı Muhammediye» dir.

11 — Müslümanların örnek alacakları ve model olarak kabul edecekleri gerçek mücâhidler, Peygamberimizin ve âlih velîlerinin yolunda yürüyen hakiki önderler Salâhaddin Rıyûbî, İmam Şâmî, Emir Abdülkadir ve benzerleri gibi şahsiyetlerdir. Cemaleddin Afgânî, Muhammed Abdurrahman ve benzeri mason kapılar, diğer mezhebî ve bid'atçı bulup adam-lar, Reşad Halife gibi yalancı peygamberler, decâllar Mus-lûmanlara asla örnek ve önder olamazlar.

12 — Her Müslümana dümen önemli vâzifeler şunlardır: a- İtikadını tasvîh etmek, yani inançta ve amelde ehli sünnet mezhebînden olmak. b- İlim-hakım öğrenmek. c- İlahtı bey vakit namâz olmak üzere öğrendiği ilmi hayata uygulamak. ç- Nefsîyle ve ruhtanla cihad etmek. d- Allah'la olan «mîlakatın, Resûlullah'a ettiği bütün şer ve şirâki içinde olmak; gerçek İslâm büyüklerine (ulû'l-emr) itaat etmek ve asla birliği bozmamak. e- İtikametion (doğrulukları), ihlâktan ayrılmamak; kurtarıcı iyi haylarla beslenmek, helâk edici kötü haylardan arınmak. f- Ehli dünya olmamak, göçeri

	Sahife
Oruç ve yemem kataratları	254
Tahkin	254
Münâzâ	257
Sadehâ	257
Bâkîdâne nasihat	262
Bâkî rüyalar	262
Vasyyetlere ek	269
İsmâil	271
İsmâil	272
Abdestin farzları	274
Abdestin sunnetleri	274
Abdestin mekrûhları	276
Abdestin bosan şeyler	276
Tryemâsin	276
Gusûlun farzları	277
Gusûlun sunnetleri	278
Gusûl gerektiren hâller	278
Namaz	279
Namazın dışındaki farzlar	280
Namazın içindeki farzlar	280
Kaylar	281
Kıraat ve rûkû	282
Sece	283
San tehiyyatı okumak	284
Namazın vâcibleri	284
Namazın sunnetleri	285
Namazın mekrûhları	287
Namazın bosanlar	289
Tahyyat ve teşehhüd	291
Sadehâ	291
Send ve tûlûh	291
Kunut	293
Mütebbihâtı Apere	294
Hayız ve nifâs	296
Nisâhat	298
EK. Müslümanların dikkatlerine	301
	307

EK

Müslümanların dikkatlerine
bazı önemli meseleler

1 — Kur'an-ı Kerim'in tefsirini (açıklamasını) yapmak; ondan ve hadîslerden şer'î, fıkahî, dinî hüküm çıkartmak ancak icâzetli din âlimlerinin yetkisi dahilinde olan bir iştir. Din âlimi olmayan, Arapça bilmeyen, âlet ilimlerini ve 'âli ilimleri tahsil edip icâzetli bir âlimden icâzet almaması bulunan câhillerin ve heresekârların Kur'an tefsirine, din hakkında kendi hevâ, heves ve re'yleriyle fikir beyanına yeltenmeleri ilâhî'ye ve Müslümanlara büyük zarar verir, ilâhî ümmeti içinde anarşîye yol açar. Müslümanların icâzetine tecbûyet verir; kâfirlerin ekmeğine yağ eürer. Ehliyyeti olmayan te'vâzda kâşilerin fikir ve akıyon pânuında at oynattıkları bir Müslüman toplumda birlik olmaz, böyle bir toplum felâh bulmaz. Bugün Müslümanların içinde bulundukları zilletli durumun ana sebebi budur.

2 — İcâzetli, ehliyyeti, iyakatu olmayan ehli sünnet dışı kişilerin yaptıkları tefsir, tercüme ve meâiller birer ehvâ ve re'y tefsiri olup yararlı değıl, zararlıdır; bunları okumak müte'duyta sağlan din bilgisi edinilemez; bunlar okunmamalıdır. Para harayla, yâni borok niyetle yayınlanan bu kâhî kitaplar din kitabı sayılmam.

3 — Dindenâi, Allah'ın ve Resûlünün risâletine uygun olarak anlayıp öğretilmenin yolu ehliyyeti, iyakatu, icâzetli sünnet din âlimlerinin kitaplarını (akaid, fıkah, ilmiyat, ahlâk, tasavvuf vs.) okumakla mümkündür olur Kur'an meâli, hadîs tercümesi okunakla olmaz.

4 — İcâzetli âlim demek, ucu Allah'ın Resûlüne uzanan geçli bir diplomaya sahip olmak demektir. İcâzetli ne Şe

	Sahife
Kıyamet alâmetleri	96
Kıyamet	100
Mısrar	101
Seriat	102
Hava	103
Cennet ve Cehennem	107
Razâ ve Kader	114
İmân ve İslâm	115
İlm ve nîllet	120
Seriat	126
Günâh ve tevâtür	129
Tevâtür	132
Alâmet-i kıyamet	133
Cennet namazı	134
İsmâîlîye	139
Devlet-i cennet	139
Ölüm namazı	140
Dua-i cennet	140
Mezhebler	140
Fata	141
Vâkıf	142
Mulâh	143
Müteah	143
İbâd Hanîfe (r.)	143
İmam Şâfi (r.)	143
Kâzî ABİD	143
Güzel ahîk	151
Takvâ	154
Kulâzın âfetti	158
Gülden âfetti	162
Hüsn-i mahlûk	163
Günâh-ı meşhûr	163
İlm âfetti	168
Karâm âfetti	168
Ferîd âfetti	170
Ayâzın âfetti	191
	192

	Sahife
Dîn âfetti	194
Kâfir âfetti	200
İlmâni yemînlemek	202
Kulrâ gerektiren şâir	204
Ahret yolundakilere vasiyet	220
Kadîr kalmış namazlara niyyet	220
İlmihâliyi öğrenmek farzı ayndır	221
Tegennî	225
Ta'zim	226
Ustâd hakkı	227
Sıla-i rahîm	228
Ana loba hakkı	229
Kamya hakkı	230
Müdâhâne	232
Bîd'at	232
Fâsîletler	232
Kugluk namazı	233
Evâbın namazı	233
Tesbîh Namazı	233
Hâcet namazı	234
Tebeccehd namazı	236
Mısrak kullanmak	237
İlmânı gâime sebepleri	237
Kadınların dışarı çıkması	238
Çocuk terbiyesi	241
İngîtar	242
Son nefes ve ölüm döş vasiyetler	246
Fayda (Mü'minlerin ve kâfirlerin can vermesi)	252
Buhâr dört kısımdır	256
Namaz ikali	256
Kahle kırmak	259
Tekfîn	259
Ülâ yıkama	260
Cenâze namazı	261
Defin	263
Mısrar başında okumak	263

bu pek kıymetli kitaptan tam istifade etmeyip hepimize nasib eylesin. Sadelerime vaktinde yantılaşık vâkı' olduyun, önce Allahü Teâlâ'dan, sonra Peygamber Efendiler (aleyhisselâm) ve bu kitaba yazan İmâm Turgut ve Kadıade hasretlerinin ruhlarından, sonra da okuyucularından, bu hakiki alevî eserlerimi dilerim. Allahü Teâlâ kâhlerimizi, Ehli Sünnet Rûkûdî ile vâkıfın. Kendi sevdiği ve sevdiği olanı cengâli ile dâldürsün. Danyadan yâd çevirip kendi ile bulundursun. Hıpsının İlahî Dînînin hizmetçisi eylesin. İla dıyır Hâblînin (aleyhisselâm) hizmetine kabul buyursun.

Amin!

19 Mart 1372

Pazarısal

A. Faruk MEYAN

14 Sefer 1392

Pazarısal

İçindekiler

	Sahife
İmâm İrgîvî'nin hayatı ve eserleri	5
Eserleri	6
Ösâr (A. Faruk Meyân)	8
Şerh edenin önsözü	11
Sıfâtı Selbiyye	17
İlhâri sıfatlar ahvâdîr	17
Sıfâtı Sübutiyye	31
Hayât (Diri olmak sıfatı)	31
İlm sıfatı	33
İsmâ' sıfatı	33
Basmî sıfatı	34
İrade sıfatı	39
Kudret sıfatı	40
Kelâm sıfatı	44
Tekvîn sıfatı	50
Melekler	55
Kitâblar	57
Resuller (Peygamberler)	57
Tafsil İmân	57
Peygamberlerin sıfatları	66
Mâlûze	78
Mîrâc	83
Peygamber efendimizin hanımları ve çocukları	85
Resûlullahın doğuşu, yaşı, vahyin gelmesi, hicretü ve vefâtı	88
Evlâdının kerâmetleri	88
Hazret-i Ebû Bekr (radiyallahû anhî)	89
Hazret-i Ömer (radiyallahû anhî)	90
Hazret-i Osman (radiyallahû anhî)	91
Hazret-i Ali (radiyallahû anhî)	95
Kabir azâbı	95

lar. Velhâst her kadın) tanyeri ağandıktan sonra, akşamı kadar her ne zaman (kan görürse, namaz ve oruçtan vaz geçmelidir. Eğer üç gün olmadan kesile, namaz vaktinin sonuna kadar beklemelidir. Vaktin sonunda yine kan gelirse namaz kılınmalıdır. Gelmezse, abdest alıp namaz kılmalıdır.) Gusul lâzım değildir. (Sonra tekrar kan gelirse, tekrar namazdan vaz geçmelidir.) Kesilirse namaz vaktinin sonuna kadar beklerse, gelmezse, abdest alıp namazı kılmalıdır. (Çek gün kadar böyle yaparsa, gusul lâzım değildir. Yalnız abdest yeter. Ama üç günden sonra bu minvâl kurre (kesile her namaz vaktinin sonuna kadar beklemeli, gelmezse gusulmelidir.) Çünkü hayız müddeti dolmuştur. (Namaz kılmalıdır. Kan gelirse namazdan vaz geçmelidir. Böylece on gün kadar böyle devam etmelidir. Ondan sonra) yani on gün tamam olduktan sonra (gusulüp namaz kılmalıdır. Kan gelirse de) mani değildir. (Nifada da hüküm böyledir. Fakat onda her keşildiği zaman gusul lâzımdır. Her günde de kesile) yine gusul lâzımdır. Ta ki kek gün tamam oluncaya kadar böyledir.

(Ama) nifas halinde (tanyeri ağarmadan kan kesile, niyyet edip oruç tutulmalıdır. Kipluk vakti veya ikindiden sonra tekrar kan gelirse, oruç olmaz. Sonra o günâ tekrar karâ etmelidir. Eğer düşük düşerse, parmağı veya saçı veya ağız veya borusu) yani böyle bir urru (belli ise, tam çocuk düşürmüş gibi nifas olur. Ve onun âdeti çıkar. Câne ise umm-i vâhid olur. Doğum tertibi bağlanan talâk vâki olur ve etliye yemininde hâna olur. (Herbir yeri belli değil ise, nifas olmaz. Lâkin üç gün veya daha fazla akarsa, hayız olur. Eğer hayızdan kesileli on beş gün (veya daha fazla olup da dışırdaysa, böyledir. Üç günden az zamanda kesilirse ve hayız kesildiğinden beri geçen gün) tamam (namaz) ise, hayız değildir, berrak kanı gibidir. Çünkü tahrihan (hayızın günlerini) on az müddeti önce gündür. Fetrâ da böyledir. (Namazın kılar, orucunu tutar, kocasıyla yatar. Gusul lâzım değildir).

Her kadın ikiz doğursa, rütbe birinci doğumdan, âdeti ikinci doğumdan hesab edilir.

Hayız ve kâhırlıktan kusime tamamında ihlûf olan-

da Bâsi âlimlere göre kat'i bir vakit söylenemez. Çünkü kadın kâim, bu hususta aynı değildir. Esas da budur. Hanları ehl-i yayında hayızdan kesile demislerdir. Bazıları Alımsı yayında kesile demislerdir. Çeyli söyleyenler olmuştur. Birincisine göre kesile ve tekrar kan görse, hayızdır. İboğuncak olan, ay hesabı ile iddet çekerek tamam olmadan kan akarsa, zikredilen iddet kesilir, hayız ile hesab etmek lâzımdır. Bu, iddeti tamam olduktan sonra kan gelse, iddeti tamam ve doğru olur.

NASHAT: Evlenmek isteyen din kardeşlerim, çok müslim ve lütfanî birkaç noktaya dikkat etmelidirler! Önce soyu temiz, güzel ahlâkı ile tanınmış, güzel terbiye almış olan bir hanımı tutmalıdır. Dengi olmak şarttır. Fakir olan, zengin kızını tutmamalıdır. Çok fakir ise, evlendiği zaman yiyecek, giyecek ve oturacak gibi ihtiyaçları yerine getiremeyecek ise, evlenmesi câiz değildir. Çocuğu olanla evlenmelidir. Çünkü bir kimsenin dünyaya gelmesine ve sonra cennete girmesine sebep olmak, büyük müdettir. Tertemiz, güzel olmayıp, soyu aşıklı olanı cöplükte açılan çiçeğe benzetmişlerdir. Mesabi ilâf, tabiatı zârif ve güzelliği ile meşhûr olandan dünyaya gelen çocuk, her şekilde babaannın göbeği ve annesinin diğerpâresi olur. Bu dünyada devam eden bir ağaç ve bu gül bahçesinde bahr bilmeyen yerlere taze yaprağı olan her gül yetiştirmeye gayret etmelidir.

«Rabbânâ behlennâ min ervâkinâ ve zürriyyâtinâ kurrete a'yûnin ve c'alnâ ilmüttekiyne inâminâ» [Furkan 1. A. 74] gibi dualara devam etmelidir ki, mâlî perîşâ böyledir. «Ey Rabbimiz, bize revcelerimizden ve nesillerimizden gözlerimizin bebeği olacak âlih insanları ihvan et. Bizi takvâ sahiplerine irtibâ kıl».

Her şeyi yaratan ve en iyi bilen Allahu Teâlâ'nın yardımıyla âkumûa burada tamam oldu.

★

Ehmedullah. Birgivi nâilesi yerhının âdâletinden burada bitti. Allahu Teâlâ bu dünya mâdeune vesile olan,

(Koramazda tanyeri) ağardıktan sonra, haya şahat nâ-
sın kestise o gün yiyip içmemtedir. Oruçlulara benzeme-
lidir (Fakal oruç olmaz, kasanı kıldır. Tanyeri ağardı-
ktan sonra, kün gelse, ikindiden sonra da olsa, yiyip içe-
bilir).

(Tebârekâ rabbenâ ve telâleyte) — Ey bütün Rabbiniz! Sen azâdet ve yücelik için müstâfîlara hüsnü ve ebâdî olarak müvâdîlisan.

(Allahümme inni e'ûdü birâdûke min zahtike) — Yâ Allah, muhakkak ki ben senden gâlibinden nâzîna mâmur, iltisâf ederim.

(Ve bi muhtâfike min ukubetike) — Ukubetinden alevine müberrim.

(Ve e'ûdû bika minke) — Senden sana sığınırım. Yani senden korkarım ve senden ümid ederim. Bu, tevâzûdan kemâlini ve ihlâsı içine almaktadır.

(İâ ahal senden aleyke) — Siz ne senâ etmeye gücüm yetmez.

(Ente kemâ etneyte aâ nefsâk) — Senin Zâta selâmı şâimne âyık senâ ettiğin gibi, senâ edemem. O senâları saymam. Zira kullar âlemdirler.

MÜSERBİAT-I AŞERE

Yani on çeşit evrâd vardır ki yirdiğer kere okunur.

1 — (Fâtiha)

2 — (Âyete'l-Kürsî)

3 — (Kul yâ ayyühâ'l-kâfirin)

4 — (Kul hüvallahü ehâd)

5 — (Kul e'ûdû birabbî'l-celîl)

6 — (Kul e'ûdû birabbî'n-nâz)

7 — (Subhane'llahî velhamdülilâhî ve lâ ilâhe illâhü vallahu ekber ve lâ hucle ve lâ kuvvete illâ billâhî'l-âbüyyü'l-âzim). Bunların menâları yukarıda geçti.

8 — (Allahümme salî alâ Muhammedin ve alâ âli Muhammedin ve sellim).

9 — (Allahümmeğfir li — Yâ Rabbi, bütün günahlarıma mağfiret eyle) (ve levâledeyye) — Babam ve annemi mağfiret eyle (Ve lecumî'lî mü'minîne) — Bütün imân sahiplerini mağfiret et.

10 — (Allahümme'fal binâ ve bilim) — Yâ Allah, sen

bize ve diğer mü'minlere ihân eylet (Âcillâ — Şimdiki halde, (ve âriden) — gelecek zamanda. (İddini veddânya ve'l-âhoretî) — Dîn, dünya ve âhiret işlerinde (Mâ ente lehü ehîlün) — Sahibi sen olduğun şâhısları ver (Ve lâ tef'al künâ ve bilim) — Bülere ve onları eyleme (Yâ meclânâ mâ nahnü lehü ehîlün) — Yani Ey bizim yordıncımız! Her ne kadar mustahak iük de bize günahlatıma karşılık azâb ve zaî eyleme (İanneke gâfürun) — Muhakkak ki sen, günahları çok mağfiret edersin. (Halimün) — Acıba etmeyeceğin (Cevâdün) — Karşılıksız nîmet ve Cennet bağışlayıcısın (Kerîmün) — İykin olcısın. (Ra'ûfün) — Zayıf ve merhamet olcısın. (Rahim) — Şekle'tâ ebâd'ıye ihân olcısın.

Bu duâların kabûlünde ve faydalarının âkı dünyada mağbûde olunmasında şüph e yoktur. İmam İsmâ ve Ali-yâ'l-Ka'arî'nin topladığı duâlar gibi ve diğer büyük âlimlerin tihâr edip verd ettikleri (Delâ'il hayât ve Câlîyetü'l-ek-dar) gibi kitâbları dâimâ okunmalıdır.

SENÂ VE İSTİFTAH

(Sabbânekellâhümme) — Ey Allahım! Sen zamandan, mekândan, yenden, cüm ve cümânî olmaktan münezzehsin. Ortâın ve râın yoktur. Olmak da mümkün değildir. Yaratan senin, senden başka yaratıcı yoktur. Olmak da mümkün değildir. Şüma ilâk olmayan nekvanlardan münezzehsin!

(Ve lâhâmedike) — Ezel ve âhîdî olarak kemâî sıfatların ile mervâfün. Ta'îm yâneyla sana hamd etilmeye hazır olduğum halde tesâib ederim.

(Vetebbâen kerâmike) — Senin şerefli âlemin mübârek ve muazzamdır.

(Ve teâlâ ceddike) — Senin âlâın ve kemâî atasının yükseldir.

(Ve ilâhâ gayrük) — Senden gayri mâbûd yoktur.

K U N Ü T

(Allahümme) — Yâ Allah!

(İnnâ nevâlinüke) — Mubakkak ki, her bütün mâ'mûnlar, bütün ruhânî âlemlerde yahut mâlî ve mâlûklerimizde yardım senden isteriz.

(Ve nevâffirüke) — Bütün büyük ve küçük günahlarımız için mağfirat ve bağışlanmayı senden isteriz.

(Ve nevâstâdike) — İyi işlere kolaylaşığı, hayırlı maddelere ıstâdî amâle isteriz.

(Ve nû'mînâ bîke) — Sana dâima imân ederiz.

(Ve ne tûbü ilayke) — Günahlarımızın pişman olup, sana rûd' ederiz.

(Ve nevâvakkeldü aleyke) — Sana tevakkül ve tünâd ederiz.

(Ve nûnâ aleyke'l hayre küllühu) — Bütün iyiliklerle sana senâ ve hamd ederiz.

(Neşkübüke) — Sana şükroderiz.

(Ve lâ nekfürüke) — Senin nimetlerine küfrân etmeyiz. Her rivâyette (Ve nehna'a leke) diye bildirilmiştir. Yani, Sana haddü ve tazeilül ederiz.

(Ve nahleu) — Sana karşı azanları red, men ve tîbâ: mertebesinde azlederiz.

(Ve netrükü men yefrûk) — Sana karşı atanları ve fûrûr edenleri terkederiz. Yani kâhırları ve müstakileri sevmeyiz. Onlara garab ederiz. Çünkü Allah için sevmek ve yine Allah için buğz etmek en üstün amellerdendir.

(Allahümme iyyâke na'bûdü) — Yâ Allah, her anıak sana ibâdet ederiz. Senden başkasına değil.

(Ve leke nûsallü ve nezelldü) — Senin için namaz kılip secde ederiz.

(Ve ilayke nas'û) — Anıak senin rûbna ve âhret âdâ detine çalışırız.

(Ve nahfidü neredü rahmetike) — Sana kulluk etmeye azle edip, rahmetini umarız.

(Veneshâ azabeker) — Azâbinden korkarız.

(İnnâ azabeker hâkküffîrî mülbûk) — Mubakkak ki, senin azabın kâfîlere ulaşır. Mülbûk yerlere mülbûk da denir.

İmam Hüseyin bin Ali'den (radiyallahü anhuma) ve diğer âetefi âlihinden bildirilen bu duayı da eklemelidir.

(Allahümmeâhîdî fimen bedeytel) — Yâ Allah, hîdâyet ettiğin kullar arasında bana da hîdâyet ve ıstâd etle.

(Ve âhîd fimen âleytel) — Bütün âkınu ve beşîrlardan âfıyet ve selâmet verdiğin kullar arasında bana da âfıyet ve selâmet nasîn etle!

(Ve tevîlî fimen tevelleytel) — Kandılagun ve muhâle sa ettiğin kullar arasında beni de koru!

(Ve hârkü fî fîmâ a'taytel) — Ve bana verdiğin nimetlerde çok iyilikler ihâd etle!

(Ve künl şerremâ kadâyetel) — Yarattıklarının şerrinden beni koru.

(İnnâke teâdî ve lâ yukdî aleykel) — Mubakkak ki sen hükmederisin ve sana hükmedilmez.

(Ve innâkü lâ yezillü men âleytel) — Mubakkak ki senin koru olduğun kimse zillil olmaz.

(Ve lâ ye'irâf men âdeyetel) — Senin sevmeyip buğz ettiğin azîr olmaz.

kısmında yanında imamdan başka birisi Kur'an okusa, bir yere kadar okuyup, okumayı okuyamazsa, hatırlayamazsa, namaz kılan bu kimse hatırlayamadığı yeri ona söylese, namaz borulur. Ama imam namazda okurken imam bir yeri hatırlayamazsa veya unutsa, cemaatten biri hatırlayarsa, bozulmaz. Bunu bil mişler, eğer imam namaz okur olmasın kadar okuduysa, ona hatırlatmak elverişli olmaz dediler. Bu maddede de hatırlanmış olan çoktur.

— (Namazda, Mushaf'ın okumak namazı borar) İmam A'zam böyle buyurmıştır. İki imam ile mekullatır dediler.

— (Yemek yemek ve su içmek)

— (Mâinâ bozulmak kadar yanlış okumak) Yani Kur'an, Kerim'de hatalı olmasa ve mâinâ çok değişime namaz borulur. Gurâhâ [garibler] yerine gubârâ [toz, toprak] demek gibi. Bu maddede de çok söz vardır. Kitaplardaki selâhât-ı kâimelerine müracaat edilmelidir. Okuduğu Kur'an'ın mâinâ mı bilmezdir ki, değişip değişmediğini anlayabilsin.

— (Selâm almak ve bile selâm vermek) Çünkâ to namâz gibi olur. (Ama teşeyyat bittî sonra, yavaşlıkla selâm vermek, namazı borulmaz. Seede-i mahiv ilâm olur.) Her ne zaman namazın vâkîlerinden birini terkense seede-i mahiv vâkî olur. (Bir farz veya vâcibi vâkînden önce veya sonra yapan da seade-i mahiv eder.)

TEHİYAT VE TEŞEHÜCÜ

(Ettehiyyâtü Râhî) — Yani selâm ile olan ihâdetler yani Allahü Teâlâ'ya mahvustur.

(Yemâlevâtü) — Beden ile yapılan ihâdetler de ona mahvustur.

(Vetayyihâtü) — Mal ile olan ihâdetler de ona mahvustur. Bana kadar olan kıymet hadisi şeriftir. Yani Peygamber Efendimiz (salâllahu aleyhi ve sellem) okunmuştur.

(Fesellâmü aleyke eyyühennabiyyü ve rahmetullahi ve berekâtühü) — Her iki dünyada selâmet, kurtuluş ve Allahü Teâlâ'nın büyük rahmeti ve bereketleri yani iyiliklerin çok olması senin üzerindir, seninle beraberdir. Bunu Allahü Teâlâ'nın kelâmıdır.

(Fesellâmü aleykü ve âlâ İbrâhîm ve Âlâ İsmâîl) — Her ki dünyaya da selâmet bilsin ve diğer âlih kulların üzerine olsun. Bunu da Peygamber Efendimiz söylemiştir.

(Eshhedü enâ ilâhe illâhu) — Şahâdet ederim ki, Allahü Teâlâ biridir. Ortakı ve veli yoktur. Yaratan ancak odur. Ondan gayri yaratan yoktur. Olman da mümkün değildir.

(Ve eshhedü enne Muhammeden abdühü ve rasulühü) — Ve yane şahâdet ederim ki, elette Harisî Muhammed, Allahü Teâlâ'nın kuluudur ve rasulüdur. Bu da Cebelü Akrâman'dan olmaktadır. Mirâc gecesinde söylendiği denmektedir.

SALAVAT

(Allahümme salî alâ Muhammedin) — Ey Allahım! Sen, Muhammed Mustafa'ya selâm ve ıkrâm eyle!

(Ve alâ âli Muhammed) — Muhammed Mustafa'nın âline ve etbâna ıkrâm eyle!

(Kemâ salleyte alâ İbrâhîme ve alâ âli İbrâhîm) — İbrâhîm Hanîfîllaha ve etbâna ıkrâm etmiş gibi.

(İneke hamidün mecid) — Yâ Rabbe, muhakkak ki, hamd ü senâ sana mahvustur. Azamet ve kibriyâ sahibi senin!

(Allahümme bârik alâ Muhammedin) — Yâ Allah! Sen, Muhammed Mustafa'ya bereketler, yani her çeşit iyiliği ver!

(Ve alâ âli Muhammed) — Muhammed Akrâman'ın etbâna da çok iyilikler ver!

(Kemâ bârekte alâ İbrâhîme) — İbrâhîm Akrâman'a verdiği bereketler gibi.

(Ve alâ âli İbrâhîm) — İbrâhîm Akrâman'ın etbâna da çok iyilikler vermiş gibi.

(İneke hamidün mecid) — Yâ Rabbe, muhakkak ki, sen, mahmûdsun, yani çok hamdedilensin! Azamet ve kibriyâ sahibi senin!

geçen, bunun gılaşımı hilafıdır kırk yıl bekler, geçmezdi, bazarıdır.

— (Ayakları ve elleri parmakla boyunak) mekrûhtur.

— (İmanın mihribânı yalın durması) mekrûhtur. Mihribân ve genç olur da, imam tamamen mihribân içinde kalır, mekrûhtur. (Ayakları mihribândan geride olur ve yerde oturma, mihribân içinde yerde oturma mekrûh değildir).

— (İmanın mihribândan başka yerde kılması) mekrûhtur. Öbür olursa mekrûh olmaz.

— (İmanın yalın oluştaki olup cemaatin yüksekte olması veya cemaatin hep alçakta olup imanın yüksekte olması) mekrûhtur. Bu yüksekliğe başı düşen bir adam boyu, belden de bir arşın miktarı (68 cm) demislerdir. (Ama cemaatin bir kısmı imam ile aynı seviyede olsa mekrûh olmaz).

— (Kıyamı) sesli okumak.

— (Amin kıldığını sesli söylemek).

— (Okuduğu sûre veya âyeti rûkû'ya inerken tamamlamak, intikallerde (rûkû'lar arasında) okunması gereken şeyleri, intikal tamam olduktan sonra söylemek). Yani tekbirleri yerlerinden ayırmak, her teki ve kıraati, gerektiği yer ve zamandan başka yer ve zamanda söylemek. Bunda iki mekrûh vardır. Bir yerinden ayırmak, diğeri de yer ve zaman olmasın yerde söylemektir. Her şey, yerinde olmak tyldir.

— (Rûkû' ve secdeledeki tekbirleri başını kaldırdıktan sonra söylemek). Bunlarla diğer mekrûh vardır.

— (Kâh sağına ve kâh sola eğilmek ve salınmak. Hâşâ giderse eben bir şeydir.

— Oturmak (bir ayak üzerinde durmak).

— (Hiz bile bir şey koklamak). Gül veya anber gibi hoş koku koklamaya zarar vermez.

NAMAZI BOZANLAR: — (Namaz kılariken konuşmak) tuhyerek, istemeyerek, uykuda veya uyurken, az veya çok olsun hep ayıptır.

— (Kendi istemek kadar gülmek) namazı bozar. (Ama abdesti bozamaz). Başkası duyarak kadar gülerse abdesti de bozulur.

— (Ah etmek). Yani a harfini azalarak söylemek. Oh ve ya eyvâh demek.

— (Bir mübâbetten veya alından) veya alından (yüksek sesle ağlamak namazı bozar. Fakat Cennet veya Cennetimi hatırlayarak ağlamak zarar vermez).

— (Bir soruyu olmadan bedahat vererek ayıklamak). Ama buğurunda bağırtı çıkarmak şeklinde olup, nefes almaya engel olmasın veya akuruna zarar yoktur. Namaz bozulmaz.

— (Saka çıkarmak, saçını ve sakasını üç defa tırmamak). Barbari arkasından bir rûkûda olmasın, namazı bozar.

— (Kıtlını koparmak, bit öldürmek gibi şeyler ama-1 kesir bozandır. Namaz bozarlar.

— (Her birinde elini kaldırarak üç kere bir yerini kaşımak).

— (Hayvan uyarınca namaz kılariken) (bir rûkûda iki ayakkıyla hayvanı dürtmek) veya (iki ayakkıyla üç kere dürtmek).

— (Bir rûkûda imama sesine girmek (imamdan önce rûkûda vâcip kılınmak gibi)).

— (Zavurlukla bir yere üç defa kadar yürümek). Ama bir saf kadar yürümek, durmak ve yine yürümek, durmak bozulmaz. Kadar yürümek namazı bozulmaz diye HÜLÂS ve diğer kitaplar da bildirilmiştir.

— (Secdeyi iki ayakkıyla (bir ayakkıyla kıldırarak) Hırsı kıldırma namazı bozulmaz.

— (İmanın uyduğu zaman bir kadına beraber durmak namazı bozar. Kadın geride durmalıdır. İmanın kadınlara imanı olmaya niyeti olduğu bozulmaz. Yalnız kadının namazı olsa olsun). Bu hususta birinci şart vardır. İkinci, üçüncü, ve dördüncü şartlar. İkinci, kadının ayakkıllarıyla beraber durmalıdır. Üçüncü, kadının ayakkıllarıyla beraber durmalıdır. Dördüncü, kadının ayakkıllarıyla beraber durmalıdır. Alınca, bir rûkûda üç defa kadar beraber durmalıdır. Alınca, cennet namazından başka namaz olmalıdır. Bu hususta erkeklerin namazı bozulur.

— (Yüzünü ve göğüsünü beraber kıldırarak ayırmak). Öbür yüz yalın yüzünü ayırma zarar vermez.

— (Kıyamdan başka bir işe başlamak). Yani namaz kılar-

malıdır. Çünkü sayılanlar olduğu kadısı serifle bildirilmiştir.

— (Kıyama oturmak) veya hayma (akıp, kollarını bel toğundan çıkarmak (yani omuzuna atmak)). Yahudi ve Hristiyanlara benzediği için.

— (İki ayakta oturmak).

— İnci kızıdır dihip (karpas gibi oturmak).

— (Görünü yarmak). Bunlar yasaktır.

— Tenzil için olmadan (baş açık kılma). Çok yasak ve tenzil için olursa, mekrûh değildir.

— (Secde ile tahyatta el ve ayağın parmaklarını birbirinden ayırmak). Çünkü parmakları kolları doğrultusunda emalidir. Ayakları kabileye doğru yönelmelidir.

— (Baş arkasında yalnız durup imama uymak). Önde açık yer varken. Bu mekrûhtur. Açık yer yok ise, imam rükû'a varmaya kadar beklemelidir. Çünkü o zamana kadar bir kimsenin gelmesi ve beraber kılmalara, saf olmaları mümkündür. Gelmesi yalnız durmalıdır. Önden birini çekmemelidir. Zira zamanın mekrûh olması insanların çoğu bilmez olduğundan, namazı bozulmaya ve münakeyyeye sebep olur.

— (Kâhre karşı namaz kılmak ve mekrûh karşı namaz kılmak arada perde olması) mekrûhtur. Pa köken yerler de böyledir.

— (Bir kadını beraber durup başka başka namaz kılmak).

— (Okunmuş iken namaz kılmak). Küçük ve büyük abdest ve gaz çıkartması gibi. Namaz zamanında da sıkışsa yine böyledir.

— (Secdeden kalkarken dışarı ellerinden önce kaldırmak, secde ile iken bir ayağını kaldırmak). İki ayağını kaldırmak namazı bozuktur. (Bir secde müddetince).

— (Uyumak). Son durulacak kadar olursa mekrûhtur. İki veya üç hâf duyulursa, namazı bozuktur.

— (İmamdan önce, rükû'a eğilmek) ve imamdan önce rükû'la kalkmak.

— (İmamdan önce secdeye gitmek ve imamdan önce secdeden kalkmak). Peygamber Efendimiz (salâllahu aleyhi ve

aleyhi) buyurdu ki: «İmamdan önce hayma kaldırın, haymanın açık başı gibi olmasından korkmayın mı?»

— (Secdeye inerken, dizlerinden önce ellerini yere koymak).

— Örseniz (yere ve duvara dayanıp kalkmak).

— Örseniz (nomar içinde olmaktan bir şey kılma).

— Örseniz (bir süre atlamak). Keveki rek'atta okuduğu süreden sonra gelen süreyi ikinci rek'atta okumayıp, ondan sonraki süreyi okumak uygun değildir. Aradan iki süreyi atlayıp, üçüncü okunabilir demislerdir.

— (İkinci rek'atta, birinci rek'atta okuduğundan üstünden okumak). İster bütün süre olsun, ister âyet olsun aynıdır.

— (Farz namazda, bir rek'atta bir süreyi tekrar okumak ve iki rek'atta bile aynı süreyi okumak) mekrûhtur. Başka süre bilseyorsa mekrûh olmaz. Nâfile namazında da mekrûh değildir.

— (İkinci rek'atta okuduğu evvelki rek'atta okuduğundan üç âyeti fazla okumak).

— (İmamın arkasında Kur'an okumak). Bu ziyâde mekrûhtur.

— (Tutbentle üstüne secde etmek). Örseniz mekrûhtur. Zira secde ile yerin sertliğini hissetmek garttır. Almanın üstünde sarışının kemerine secde etmek ve almanın yere değdiği hiss olur değildir.

— (Ayakta iken başına veya duvara dayanmak) olur olur mekrûhtur.

— (Rükû'a indiği veya rükû'dan kalktığı zaman, ellerini yoken kaldırmak). Örseniz (omuzları ve kolları açık namaz kılmak).

— (Örseniz imam geçmek ihtimali olan yerde süreyi terk etmek). İmamın süresi cemaat için de kâfidir. Süresinin boyu bir arşın ve parmak kalınlığında olmalıdır. Yakın demek, ağı veya su kapı hâline dâimdir. Mesafede ilerde yer varken, geride durmak mekrûhtur. Örseniz (ağı gitmek için, örseniz geçmek olmalıdır. Başka bir şey için onundan geçmek günahlıdır. Peygamber Efendimiz (salâllahu aleyhi ve aleyhi) (vâlellahi), «Namaz kılan bir kimsenin örsenizden

nuz birinci rekâtta elinle tekbirlerden sonra okumak) sünnettir. Bîrâz ile Bezmide kirliletme tabiidir. Muhtar kaveî budur. Onun için, imama uyuslar okunmaz. İmamın okur.

— (Kıyâmda sağ elini sol eli üzerine koyup, erkekler başı altında kadınlar başın üstünde bağlamak) Sağ eliyle sol eli üstünden peşin tutuşu sol el kılığını sağ elinin baş parmağı, ve küçük parmağı ile halka gibi kavramaktır.

— (Fatiha'yı okuduktan sonra veya imandan diledikten sonra yavaşça Amin demek).

— (Rükû'a ve secdeye oturken ve secdeden kalkarken Allahu akber demek).

— (Rükû'da üç kere subhane rabbiyel azim demek).

Bunun mînâsı sudur. Hemis Rahbim semândan, mekân-
dan, yünden, cüm ve cümâni olmaktan münezzehtir. Orta-
ğı ve benzeri yoktur. Olması da mümkün değildir. Yaratan
O'dur. Onları başka yaratan yoktur. Olması da mümkün
değildir. Mînâsı azamet ve kibriyâ sahibidir.

Esâri budur, yani üç defa demektir. Hakk olursa mek-
rûhtur. Tek olmak (yani, üç beş yedi gibi) güzeldir. Beş
yedi veya daha çok derse daha iyidir. Bazı fakahâ, cümâ-
nın üç yapılabilmek için, imam beş defa söylemelidir derler.

— (Rükû'da ederi dâleri üstüne koyup, parmaklarını
açmak, baş ve arkası düz olmak, rükû'dan kalkarken Semi-
alahu lillah hamideh demek) sünnettir. Aşlahu Teâh ham-
dedenlerin hamdini kabul etti demektir. (Buna imam söyler.
Cemâat: rahbana lekel hamd der). Ey bizim rabbimiz, hamd
sana aña mahsusur demektir. (Yalnız kılama, ikizini de
söylenmelidir) Değrusu budur.

— (Secdede üç defa subhane rabbiyel azim demek) Mî-
nâsı yukarıdaki gibi ayındır.

— (Secdede alınını ve burnunu yere koymak). Bîd Ha-
mide'ye göre, sürü olmadan yalnız burnu üzerine secde et-
mek câizdir, fakat mekrûhtur. İki imama göre kat'iyyen câiz
değildir. Özensiz yalnız alın üzerine secde etmek mekrûh
değildir. Mekrûh diyenler de olmuştur.

— (Secdede el parmaklarını birbirine değdirmek, bur-
nunu uyluğundan ayırmak, kollarını yerden kaldırmak erkek-

lere sünnettir. Kadınların karnını uyluklarına yapıştırmayı,
kollarını yere değdirmeyi sünnettir). Ayak parmaklarının uc-
ları dış kapaklarının uçları ve yarı üzerine secde etmek ih-
tisâstir.

— (Tehyyat okurken, ellerini uylukları üzerine koyma-
yı parmakları kendi halinde hırakmalıdır). Çok ağmamalı,
çok da yumnamalıdır. Dişlerini tutmamalıdır.

— (Tehyyat okumaya oturduğu zaman sol ayağı ucu-
na oturup sağ ayağını dikmek erkeklere sünnettir. Ka-
dınların iki ayağını sağ tarafından çıkarıp, sol tarafı üzeri-
ne oturmaları sünnettir. Namazın sonunda tehyyattan ruh-
ta salavat dualarını okumak, önce sağına, sonra soluna se-
dâi vermek sünnettir).

NAMAZIN MEKRÛHLARI — (Namazda İken boynunu
eğip zaruret olmadan bakmak).

— (Elbiseyle veya bedeniyile oynamak). Çünkü lâzı-
mıdır.

— (Secde yerinden zaruretsiz baş ayıklamak). Bir kere
okuma mekrûh olamaz.

— (Parmakları çatlatmak). Bu her zaman mekrûhtur. Lâz-
ımının içide demislerdir.

— (Elini bığrüne koymak). Yasak edilmemiştir.

— (Bağdaş kurmak).

— (Özürsüz bir veya iki kere bir yerini kaşımak). Bir
rekânde üç defa kaşırsa, namazı bozuktur.

— (Büyüklerin huzuruna çıkamayacağı elbise ile na-
maz kılmak). Yani iyi elbiseyi varken eski giysi, çirli pa-
nisiyle namaz kılmak.

— (İnsanın yüzüne karşı namaz kılmak). Onunda perde
olmama ve zaruret de bulunmama mekrûhtur.

— (Aynı karşı namaz kılmak). Meclâtlere basmadık için
(ama mînâ ve kâudâ karşı kılmak mekrûh değildir). Bu
rada lenzeme yoktur.

— (Öründe, üstünde veya kalfasında caddi resmi bulun-
mak). Seçilenecek kadar küçükse veya başı kesik olup çıkık
ise, yahud caddi resmi değil ise, mekrûh değildir.

— (Gerilemek ve ilzâmek). Kısmen gelince alınan, yan-

değdirmek İmâm A'zam'a göre câzidir. Yine ondan bir rivâyette ve iki imâma göre, otururda yalnız bütün tennise seade câiz değildir, Ahında ve burnunda otur olursa, tennî ile seade etmelidir.

SON TEHİYYATTA OTURMAK: Her namazın, sonundaki, tehîyyat okuyacak kadar oturmak farâdır. Bu sayılan rükûnleri sonra ile yapmak da farâdır. Yani rükû'dan önce kıyam, secüden önce rükû yapmak, istia-yı bismillahla Ebdü Hâmis'e göre Hurdûr hüsnühi farâdır. Yani namazın sonunda namazdan çıkmak kâfi ile bir şey yapmaktır.

NAMAZIN VACİBLERİ: Vacibi bile bile terk etmek, tahrimen mekrûhtur. İhtimam, yani penhilen kılman vacib olur. Nekkâniyle rûs olur. Unutarak terk ederse, secde-i tebir vâcib olur.

— (İki rekâtta Fâtiha okumak) İmâm A'zam'a göre bayledir. Zammı sûreden önce okumak ve tamam okumak vacibdir. İmâm Şâfiî, rekûndur, yani farâdır dedi. İmâm Mâlik Fâtiha ile bir maklar Kur'ân okumak farâdır dedi.

— (Fâtiha'dan sonra bir sûre veya üç âyet veya üç âyet miktarı orun bir âyet okumak) vacibdir.

— (Her iki rekâtta kıraat için tayin etmek, iki seadeyi bütün ardınca yapmak, rükû'la, secüde ve rûkû'dan kalkıp doğrulduktan —buna kuvve denir— ve çevreki secüdeye kalkıp doğrulduktan —ki buna reire denir— en az bir kere Sübhâne'llah diyecek kadar söylemek) vacibdir. Buna ta'dîlî erkân denir. İmâm Ebdü Yâzûl ve Şâfiî'ye göre farâdır. İki imâma bir rivâyetinde sünnettir. Lâkin vacib olması daha kuvvettir. Halk bu meseleden gâfilidir.

— Dört veya üç rekât olan namazlarda, iki rekâtı kıldiktan sonra tehîyyat okuyacak kadar oturmak, namaz içinde ve sonunda oturduğu zaman tehîyyat okumak. Bir kere selâm vermek) vacibdir. Ebdü Cafer Hıdadurrahî selâma emretir dedi. Bildirdi ki, bir gün bir Arabî gelip, Resûlullah'ın (sallâllahu aleyhi ve selâm) huzurunda namaz kıldı. Fakat hafîz kılıp ta'dîlî erkânı iyice rûyet etmedi. Peygamberimiz aleyhisselâm onu görünce, «İyî kılma, kalk namazın

ından kalk», buyurdu. O da tekrar önceki gibi kıldı. Yine oturup, namazını bir daha kıl buyurdu. Vethâmî üç kere böyle kılınca, Arabî, «Ya Resûlallah, beno namaz kılmanmı öğrettin» diye arzetti. Bunun üzerine Peygamberimiz Muhammed (aleyhisselâmü vesvâllahu) ona namazın fâzlarını, vâciblerini, sünnetlerini ve edeblerini öğretti. Bunun için imâm anımsı ta'dîlî erkânı rûyet etmek lâzımdır dediler.

Fıkıh âlimleri buyurdular ki, namazın sonunda selâm verince, «Ezzellâhu aleyküm ve rahmetullah» deyip, hufâza meleklerine ve cemâatten yanında bulunanlara niyyet söylemeli, bunama da niyyet etmemelidir.

Herkesin yanında kaç melek bulunduğunda ihlâf olunur. Bazıları beş, bazıları altmış melek tayin edilmiştir, bazı âlimler de yüz altmış melek vardır diye bildirmişlerdir. Selâm verirken onlara niyyet söylemeli, dalgınlığa girmemelidir.

— (Namazın sonunda bayram tekbirleri [ni okumak] câzidir. (Öğle ve ikindi namazlarının farzlarında Kur'ân Kerim'i gârlı okumak) vâcibdir. İmâm otuz veya yirmi kılınır ayndır.

— (Akşam, yatsı, sabah ve cema farzlarında sayet imâm ile selâm okumak) lâzımdır. Yalnız kılarda deddiği gibi okur. Secde okumak daha iyidir. Çünkü cemâate benzemek olur. Halk rivâyetlerde ona birçok melek cemâat olur, diye gelmiştir. (Önce kılınan nüfâlelerde de deddiği gibi okur).

NAMAZIN SÜNNETLERİ Sünneti terk etmekle namaz bozulmaz. Bilemek bilinceyerek ayndır. Fakat Hâbu müstahak olur. Kitâbların çoğunda böyle bildirildi.

— (Hırdâ tekbirinde ellere kalkmak, Erkekler kolak memecine kadar kaldırmaktır). Halk âlimler, erkekler baş parmaklarını kulaklarının yumuşaklığına değdirmiş dediler. Bayram namazları [yani tekbirleri] de böyledir. (Kadınlar cemaate kadar kaldırsın). Muhtar kâvil budur. Hanûta ve cenâzede de böyledir.

— (Sübhâneke, Hâ'râ ve Besmele okumak, bu üçünü gârlı okumak, her namazda Fâtiha'dan önce Besmele okumak, zammı sûreden önce okumak, Sübhâneke ve Hâ'râyü yal-

N A M A Z

NAMAZIN DIŞINDAKİ FARZLAR

(Bunlara şart denir). Bile bile veya unularak terk edilirse, namaz olmaz.

— (Namaz kılarken avret yerini örtmek): (Erkeğin avret yeri, göbeği altından dış altına kadardır) Göbek avret değildir. Lâkin dış avrettir. (Câriyenin) —Gerek müskitebe ve yarı olma — (dahi böyledir) Lâkin (faciudun olarak arkası ve karnı da avrettir. Hür olan kadının her yeri avrettir. Sadecce el, el ayası ve ayakları avret değildir. Bir gördüğe göre el arka ve ayakları dahi avrettir. (Saçları da avrettir). Naması da (örtmek lâzımdır). Uçlarını bile göstermemelidir. Kocamaş (karınk olma) da (tenha ve karınlık yerde de) ve gece içinde (kıyafet) da saçları tamamen örünmek lâzımdır.

— (Niyyet etmek): (Namaza başlamadan niyyet etmek farzdır). Niyyetle namaz sırasında dünya emeli, mevâli yemek içmek gibi şeyler olmamalıdır. Olursa yeniden niyyet etmek lâzım olur. En iyisi, niyyetin namaza başlama anında olmalıdır. Bazıları, birinci rükû'dan önce, bazıları rükû'dan kalınca ve bazıları da Sübhanı okunurken niyyet edebilir demişlerdir. Bazıları da namaza girdikten sonra edilebilir demişlerdir. (Bu vakit farza diye niyyet etmelidir). Eğer (fara ahiyorsa) böyle der. Cum'a namazında, Cum'a'nın farzına deyip, şu vakit farza demek değildir. Cum'a'da rekâtların sayısını söylemek ve tayin etmeye lüzum yoktur. (Sun-azet, şu vakit sunnetine demektir). Vitir namazında vitir demeyip, vitir namazına diye niyyet etmelidir. Bayram namazları da böyledir. (Nâfile namazlarda niyyet etten namaza demek yetip). Terâvîhde ve müekked olan sunnetlerde, niyyet etmeme namaza, demek yetip. Eğer (namaza uyup) namaz

(*) Müskitebe: Asıl edilmeyen, belki bir teselsül tamamıyla edilmeyen başlı olan ediyse.
Müskitebe: Asıl ifadının tamamına bağlı olan ediyse.

NAMAZIN DIŞINDAKİ FARZLAR — — — 281

niyyet, bu yapılan niyyetlere ilâve olarak, (aydum şu umama etmek lâzımdır). En iyisi budur. İmamı tekbrir alır alması niyyet etmelidir. Aydum Zeyd'e dese ve İmam Zeyd olmasa niyyet etmelidir. Aydum Zeyd'e dese ve İmam Zeyd tekbrir almasa niyyet etmelidir. Aydum Zeyd'e dese, âlimlerin gözü câzidir de mâleddir. Ama imamdun önce tekbrir olmaması şarttır.

(Niyyet, kalb ile) amele (kandetmektir). Ayrıca (dil ile söylemek lâzım değildir). Dil ile de söylemeye bazıları müstahab demişlerdir. Bazıları ise bid'attır demişlerdir. Müstahab olan budur ki, (dersa de zararı yoktur. Niyyet ile iftitah ahlâkının araması konumelidir). Bir münasebetle iş karıştırmamalıdır.

(Kibleye dönmek): Kâbe'den başka memleketlerin halkı Kâbe-i Mukerremenin tarafına dönmelidir. Tam Kâbe'ye ulaşabilmek şart değildir. Fakat Mekke'de bulunanların yüzü her zaman bir nabele Kâbe'ye yönelmiş olmalı şarttır. Kibleye dönmeyenlerin kibleyi, dânebuldıkları tarafı Kâbe-i Mukerremeye biddir kimse olmama, aramak lâzımdır. Soruşturmakta hangi tarafın kible olmasında şakkı gâibi meyledi gelirse, o tarafa dönmek lâzımdır. Yanlış da, yeniden kibleyi gerektirir. Soruşturmada namaza dururca, namaz kılma olur. İsalet ettiğini bilse de böyledir. Meğer ki namazdan sonra nabelet ettiği anlaşılsın.

(Vaktinde kılınmak). Her namaza bir vakti vardır. Her vaktin evveli ve sonu vardır. Efdal vakti vardır. Allahın Teâlâ her vakti geniş olup, kullara serîluk dilemiştir.

Sabah namazının evvel vakti, fecr-i şadık'ın başlamasıdır. Sonu ise güneşin doğmasıdır. Henüz ayıkların çıktığı ve karınlığın dağıldığı vakit efdal, yani en iyi zamandır.

Öğle namazının evvel vakti, güneş tepeye geldiği zamandır. Sonu, —güneşin tepeye geldiği zamandan başkası— her şeyin gölgesinin iki misli kadar olmasıdır. Ebd Hanîfe'ye göre böyledir. İmâmıyân'e, yani Ebd Yûsuf ve İmâm Muhammed'e göre bir mislidir. Bunu da Ebd Hanîfe'den bildiriyorlar.

İkindinin evvel vakti, iki kavle göre öğlenin son vakti olduğu zamandır. Sonu ise güneşin batma zamanıdır.

2. ZARFEMALDIR. Suyu kullanimlari arasinda abstraksiz olanlar ve
tuz ve rafinden kurtulur bakiye toz haline gelir

Sıra kullandıktan sonra elinle, sayın bir mal kadar uzağa atarak veya hasta olup, süpürge ile temizlemeye götürebilirsiniz. Yahut hasta döndükten sonra veya hasta edince kadar süpürgeyi, elinizle de atarak temizlemeye çıkar. Yahut süpürgeyi, elinizle veya parmaklarınızla, kollarınız veya hayvanlarınız temizlerseniz, yahut bu yerlerde parlatırsanız veya döşersanız, yahut temizlerseniz yahut yerinde kaba olursanız, yahut yerinde ya hayvanlarınızın kaçırmaları korkusuyla veya temizlemeye çıkarırsanız yahut de çıkarırsanız. Ama vakit ve ruhu temizlerseniz kaçırmaları korkusuyla da çıkarırsanız. Bir aydın aydın aydın, ihtilal olduktan sonra, elinizle süpürgeyi çıkarırsanız, süpürgeyi çıkarırsanız yahut de çıkarırsanız, temizlemeye çıkarırsanız. Yahut çıkarırsanız yahut de çıkarırsanız.

Yayınlanmamış ve toprak emenden olan, şahte yapıp
bu dünyayı aydınlatı yapar. Abdullâh beyan eyler, tayem
mum de bakar. Sağ u kulağına hâlâ gelmek de bakar

GUSLUN FARZLARI. (Bir kere ağrıya du virmek, bir kere
te turnusol su vermek ve bir kere bütün bedeni yıkamak
tır.) İşte şu kadar yer kuru halde emelidir. Hatta en az bir
maddesi, eğerin kabuğundan tozu yıkmamı farzdir. Müstâ
lih olan yerde kadar Gıbeşini, kaskılarını, buygını, keşni
ve bütün ekşilerini, faran dıgını, her aralığını, kulak delikleri
ni deksatiler yıkamak farzdir.

GUSLON SÜNNETLERİ: — (Hâvelinde abdest alarak)
Duruğu yere ve birtakıma, ayaklarını gusliden sonra yı-
kamaştır.

- (Niyet etmek).
 - (Hedonizm) berrî ve menî gibi ferdî varlık, özerk den yıkamak).
 - (Hedonizm) üç defa yıkamak).
 - (Önce zâd, sonra ed emusana, daha sonra hayusa ve diğer kollarına su dokunmak) Hedonizm övmek. Bardan yâd demektir. Diğer bir rivâyette sünnetten sayılmıştır.
- GUSLÜ GERÇEKLERİ**

GUSLU GEREKTİREN HALLER: (Uyanıklık veya uyku)

bu şevvle menî çıkmak). Yüksek yerdan düşmek ile veya
aşağı bir şey kaldırmakla ve korkmakla menî çıkarsa, guşl
İmam olmaz. Çünkü şevvet ile akma yoktur. Menî, belenden
şevvle ayrılır ve zekerini eli ile tutsa, menî tamam oluk-
tu anca, şevvetsiz olarak dışarı çıksa, İmam Ebû Hanîfe
ve İmam Muhammed'e göre guşl İmam olur, İmam Yâzî'ya
göre İmam olmaz.

— (Zahinin ahlakı otuzda yer) veya o kadar bir mükemmeliyet (Zahinin feraseti) veya bir kimsenin arkasına (gıze, inat) almaya da, kimsenin de güdül almadığı (İsmi olan) İsmi de kıl bakiye meyledir. Ama birisi bakiye değilse güdül oca İsmi olmaz.

— (Uyküden kalkınca, yatagında veya duvarında meryem veya meri bulmak) İhtilâm olduğuna kuvvetli bir alâmettir. İhtilâm olduğuna uyanmak veya haurılayamamak mümkün olduğundan şüphe lâzım olur. Kist ehliyle cınastığında âletinden çıkan sıvıya meri denir.

— (Yatılı zaman: zekeri hareket halinde olmadığı halde kalktığına zekeri uçunda sırt bulmak) gusul gerektirir. Çünki bu şekilde oturmak, ihtimâl kavvethedir. Yatılı zaman zekeri hareket halinde ise, meri olmak ihtimâl zaman gibidir.

— (Hayat ve ahlak konusunda) Comah veya hayran ile
Müslüman olma ve ihtidâm ve tahrî ile bâğ olma gusû et-
mek vâcibdir. Com'a ve hayran gusûllem câizdir.

minin veya eşâhından bildirilen) daaları okumaktır. Baza da baz, müstehab ve edebler sünnetten sayılmıdır.

ABDESTİN MEKRÜHLARI. — (Sağ eliyle sürmükmek). — (Üçden fazla) veya (bir yıkmak). Sağ eli, temiz ve hâmet edilecek şeylerde, sol eli ise kîr ve asâf şeylerde kullanmak sunnetdir. Üçten az yapmak sünnetle muhâlifdir. Çok yapmak da müstahab.

— (Güneşte bîhâşî su ile abdest almak mekrûhtur). Fakat alıpta bîhâşî su ile abdest almak mekrûh değildir. En iyisi soguk su ile abdest almaktır.

— (Suyla yüzüne kuvvetlice çarpmak), abdest sırasında tutumaz şeyler söylemek, birbiri arkasından yıkmamak, terâhi bozmak ve diğer sünnetleri terk etmek mekrûhtur.

ABDESTİ BOZAN ŞEYLER. — (Önden ve arkadan çıkan neçâset ve yel). Fakat yel, yanı gar, kadının ve erkeğin onandan çıkması, abdesti bozmas. Ancak İsmâîl Muhammed-den bir rivâyette bozar. Mucellâ olan (iki yolu birleştiren) kadın onünden pis ve kokulu yel çıkarsa, tekrar abdest alması müstehabdır. Bir kimsenin düdüğü kimildansa, yel çıkmadığı, bilims, abdestini bozmas. Arkadan kurt çıkmış abdesti bozar.

— (İkiden çıkan kan, ırın ve sarı su, guslde yıkmama lâzım olan yerden çıkıp akması) abdesti bozar. Çıkması, yahut çıkıp akması abdesti bozmas. Mucellâ idrâr içinden gelip âletinin içinde birike, dışarı çıkmama ve görân içinde olan çibandan cerraht akıp, görân bir tarafına gitsin, dışarı çıkmama abdesti bozulmaz. Bir büyük yara içinde kan ve ırın birike, dışarı çıkmama abdesti bozulmaz. Bir pis ve neçâ şey, yaratıldığı yerde iken, ona neçâset hükmü verilmez. Abdesti bozanlardan sayılmaz.

— (Ağız dolusu kurtmak). Tutamayacağı ve konuşması yarışı kadar ağızın dolması, ağız dolusu kurtmaktır. (Balgam ile bozmas). İki hafta gâsin, iler müleden yuları çıkan sayılır. Ebû Yûsuf balgam karından gelip, ağız dolusu olursa, bozar bîr yunla.

Ebû Yûsuf'a göre meclis, İsmâîl Muhammed'e göre sebeb müteberdir. Mucellâ bir mecliste birkaç kere geçirmekle,

birkaç kere kuma ve hepsinin toplamı ağır dolusu olsa Ebû Yûsuf'a göre abdesti bozar. İsmâîl Muhammed'e göre bozmas. Ama bir geçirmekle birkaç kere az az kuma, toplam miktarı ağır dolusu olsa, meclis gerek bir olan gerek olmasın İsmâîl Muhammed'e göre bozar.

— (Yatarak veya bir şeye dayanarak uyumak, dayandıktan sonra abdestinde düşerse abdesti bozulur). Çünkü bu vasiyette, ağızları gevşeyip abdesti bozulmak sanrı gâlib ve kuvvetli sebeptir.

— (Delirmek). Abdestinin bozulup bozulmadığını fark edemediği için, tekrar aklı gelirse abdest alması lâzım olur.

— (Bıyılmak). Kendini kaybetmek.

— (Sarboş olmak). Yürürken ağız tarafı da yalpalayarak yürümek gibi hâllerde insan abdesti bozulduğuna fark edemez.

— (Nemac içinde yüksek sesle gümek). Kendin ve yamudaki duyacak kadar olursa abdesti güler. Yatacaz kedi içi tocek kadar gelse, abdesti bozulmaz, ama nemesi bozulur. Ama abdest ağır gâlib ile olursa, yahut cenaze namazında yılmak sesle gümek veya gümek çok ise bu üç şekilde abdesti bozulmaz.

— (Çıplak olarak hanımına sarılmak). Zekerî ferisine dokunup kalmak. İnden olmas veya arkadan olmas.

Zekerîne, hanımına ve dübüüne dokunmak abdesti bozmas.

TEYEMMÜM. Teyemmümün hükümlerini bilmek herke için lâzımdır. Çünkü abdest ve guslün yerini tutar. Su bulunmadığı veya kullanılmadığı zaman, gusl ve abdest yerine teyemmüm edilir.

Teyemmümde sayet lâzımdır. Teyemmüm şöyle yapılır. Ellerini bir kere yere vurur, ellerine toz bulandırarak ellerini Yûsuf'a kaplayıp mesheder. Sonra ellerini bir kere daha yere vurur, sol eli parmaklarının içleri ile sağ eli parmaklarının uçlarından bağlayarak derinliğe kadar çeker. Sol koluna da böyle yapar. Dirsekleri de mesh etmek lâzımdır. Eğer iki vuruş ile, yüz ve kollarını meshedemese, bir kere daha vurmaz. Yüzünde ve kollarında meshedilmemiş yer, katiyyen

(Çünkü veya aya kamı abdest koymak mekruhdur). Hadis-i şerifte böyledir.

İSTİBHA: Sudun kollarını demektir. Biri iki eliğin kollarına kadar müddetini ulumaya kadar bekletmek. Örneği şu ki: İki yaka, beş parmak kadar. İmanların kolları güce düşer. Herkes kendi hâlini bilir. Sol eliyle kolları gücünden dolayı kolları bekletmek ve yaka kadar bırakmamalıdır. Mâna: temizlik. Nâil olma olma.

ABDESTİN FARZLARI (Bir kere yüzünü yıkamak farzdır. Baş başın yordun çene altına kadar, bir kere yaka kadar diğer ayak yunusuna kadar olan yere yâ denir. Kulağına ağız başı arasını yıkamak farzdır.

— (Dört defa ne berâket bir kere kollarını yıkamak). İki, üç, dört, beş. İki Yâsuf ve imâm Muhammed'in sâdri böyledir.

— (Üç defa dört defa bir kere meshetmek). İmâm A-İmamın meshetmesi böyledir. Parmaklarının üçü kadar meshetmek zâil rivâyetler.

— (Bir kere ayaklarını topukları ile yıkamak). İmâm A-İmamın meshetmesi böyledir ki, dışarılar ve topukları yıkanmaya girmeler.

ABDESTİN SUNNETLERİ. (Önce üç defa ellerini bilek altına kadar yıkamak). İster uykudan kalkmış olursun, ister musamman.

— (Başarken Bismillâhı okumak, veihareddülmâhi alâ dînâi İslâm demek) yahut elhamdülillâhillel celâle mâle tahdîr ve fâidâe süren demelidir.

— (Bilek kullanmak). Yanında müsvak yoksa, parmakların ile silinmelidir.

— (Ağıza üç kere su vermek. Burnuna üç kere su vermek). Grubu değilse, iyice çalkalanmalı ve burnuna çekme elidir.

— (Abdest alırken ara vermemek). Yani ayaklarında olan yaka kurumadan abdest bilirmek.

— (Kulağına bastan arkan su ile mesh etmek). Şahadet parmağını kulağının içine sokup, üç parmağı ile kulağının arkasını meshetmelidir.

— (Tutuşa eliyet etmek). Yani ağıza ile yapmak. Sâdri abdest hakkında şâhî olan âyet-i kerîmedeki (Mâide sûresi A. 6) şudur. Medî-i şerifte şöyledir. «Ey imân edenleri! Namaza kalkacağınız zaman yüzlerinizi ve dirseklere kadar ellerinizi ve başınıza mesh edip her iki topuğa kadar ayaklarınızı yıkayın. Eğer elnûb aldığınızda hoy abdesti alın. Eğer hasta olmuştunuz, yahud bir sefer üzerindeyseniz veya işi müden biri ayak yolundan gelmişse yahud da kadınlara dokunmuşsanız ve bu halde su da bulamamışsanız o vakit temiz bir toprakla teyemmüm edin, binaenaleyh (teyemmüm) ondan yüzünüze ve ellerinize sürün. Allah sizin için bir güçlük yapmak istemez, fakat işleri kolaylaştırır ve müstakdâhî nimetinin tamamlanmasına ister. Tâ ki şükre desiniz.»

— (Parmaklarını hıllalamak). Hadis-i şerifte şâhî ki, «Cebennam ateşi parmak aralarının hıllalamadan önce parmaklarını hıllalayınız». El ve ayak parmaklarının aralarını hıllalamak lâzımdır. Bir elini diğer elinin altına koyarak, parmaklarını, parmakları arasına sokup hıllalamalıdır. Sol elinin küçük parmağı ile sağ ayağın küçük parmağından başlayıp ve altından sokup sol ayağın küçük parmağına bitirmelidir.

— (Yıkama her yanı üç defa yıkamak). Müstakdâhî bu rûle yıkamayı meshetmekten aşır. Çünkü mesh bir kere olur (baş kaplayarak meshetmek). İki elinin (kayık parmakları) içlerini üçer parmağına basarak önce büyük parmağı ve küçük parmaklarını kaldırarak, sonra diğer parmağı, sonra el aralarını indirip bütün yan taraflarını temizleyerek doğru getirmek, başlıklar yere getirmek. Kulağına su vererek yapılır. Hadis-i şerifte böyle gelmiştir.

— (Önce abdeste abdest müddetini kırmamak). Ağız, Tâ 14'ün üzerine vermek ve burnu kımak her üçü de şâhîdir.

— (Abdeste suya başlamak).

— (Mesh almadan başlamak).

— (Tibbî ve ayaklarını yıkamaya parmaklarından başlamak). Her uyu yıkarken me'dir olan (Pergamene eline).

gülmek. Ahiret halleri ayardır. Hic durma, seriat ilimlerini öğrenmeye, güzel ehlik edinmeye ve salih ameller yapmaya gayret et. Ölümüne hazırlan. Gidilecek yol unaktır. An-gün bed et. Sakin boy alıngır amelden uzak olma. Eklak de-etme. Zira iparlar tenbellikler ahirette pısman olurlar. Fıkıh fayda vermez. Ölüm zamanında pişmanlık işe yaramaz. Ey kıymetli öğrenci! Çok gayret et çok çalış. Gece gündüz ilmi-le ve amelile uğraş. Hâşâ aklı et. Güzel çalı, amellerin at-tili olma.

Oğlu iyâkadan uyandı. Heran aklı yaklaştı, çareni öleceğini ahirete gideceğini dedi. Ölüm ve ahirette işe ya-rayacak şeyleri ve işleri yaptı. Uçun il gece vefat etti. Uç mezar hikâyesi burada tamamlı oldu.

Sâhiblerden biri rüyâda Cennete girdi. Yücecek yıldı-gılı bir saray gördü. Kimin olduğunu sordu. İmâm Maham-med'indir dediler. Onları yücecek bir saray daha gördü. Ki-min olduğunu sordu. Ebû Yûsuf'undur dediler. Ebû Hanî-fe'nin sarayı mı dediler dedi. O o kadar yüksektir ki görün-mem dediler. Birçok muahhidatı Cennette gördüler. Sebete-ni sordular. Çok salâvat okuması sebebiyle mağfiret olun-duğ ve Cennete girdik dediler.

Salâvatla aklı sıyyidini Muhammed'in ve akl ilâhi ve sahlâhi ve salâm.

VASIYETLERE EK

Mânuî mezbûr, buraya kadar olan vasiyyetlere am-e et ve't hükümleri ilâve edip, bunlara ek vasiyyetler adı-ı erdi. Bunları bilmek vâcibdir.

İSTİSCA: Necâseti temizlemeye denir (Helâde) yük-sâz bir yere oturduktan sonra) abdest barması bitince (ar-şâd) çıkan yeri taş ve benzeri ile silmek sânettir. Taş sa-yınca tek olma müstahabdır. Dikkat etmeli, bedene bu işlemlenmelidir. (Su ile yıkamak edebdir. Harâstaki kılara terket bulama, taş ile silinmek yetmez, su ile yıkamak lâzım olur) İnsanların yanında avret yerini açmamalıdır. Oruçta değilse, necâset çıkan yeri gevecek tutmalı, eli ve ya üç parmağın içi ile, kaba necâseti giderip, sonra su ile yıkamalıdır. Parmaklarını yıkadığı yerden kaldırmamak şart değildir. Her defasında elini yıkamak şarttır. Sağ eliyle su tutup, sol eliyle yıkamalıdır. Her defasında sol elini yık-mak lâzımdır. İstâmeneye yani İmâm Ebû Yûsuf ve İmâm Muhammed'e göre önce önünü, sonra arkasını yıkamalıdır. İmâm A'zam'a göre önce arkasını sonra önünü yıkamalıdır. Makâzı necâsetten kâhşları temizlemek ve gidermektir. Na-sıl kolay olursa öyle yapılabilir.

(Sağ eli ile silinmek veya yıkamak mekrûhdur). Ömr-ü ile değilse (Sol el ile yapmak lâzımdır). Çünkü sânett böyledir. Câm tîflesinde şıynetli olan (kemik ile yahud) da-ha şıade kılınacağı için (hayvan pisliği ile yahud) insan ve hayvan pislikleri ile silinmek mekrûhdur). Çünkü insan-ların yedikleri şeyle kâhmet etmek lâzımdır. Hayvanlara gi-da olan şeyler ile lâzımdır. Diğer lâzımlı şeyler de böy-ledir. Kılınca öyle, kemik ve sırtı şeylerle silinmek de mek-rûhdur.

Abdest barmak ve istîscâ etmek için (kibleye karşı yü-zünü veya arkasını dönmek mekrûhdur). Avret yeri açık ve bir perde yok ise, eride ve sahrâda elinin aynı şeydir.

na dedi ki Tahid salıverdi işin içinde bir banka layak var-
 der. O hakiki hayrettir. Yok olmaz.

Bu Cefar dedi ki Hanı Hîr ile Marîdî Kerîfî rü-
 yâda görür. Nana değir gilyetler. Herden geldikler-
 ni verdin. Cecektî Firdavî gily. Orada Kerkessâh Mâd
 Aleymâdîm layak olup gilyâ, dediler.

Ama Hîrî dedi ki Hanı Hîrî rüyâda görürken ne-
 reden gelirdin, dedim. Hîrî'den, dedi. Ahmed ben Han-
 kî ve kâdîdır, dedim. Ahîdverekî de hanı rûnâda
 rüyâ görürler, dedi.

Bu kâdî, Şâh İsm Abdullâh'dan, o da emâretin bir
 emâdîni idârî. O emâdî (rad-yallâhu anh) buyurdu ki
 Ömer bin Hattâb (rad-yallâhu anh) rüyâda göstermek işin
 Ahmed Tâhî'ye dâvâ eder. On son sonra görür. Hîrîyle
 ahîdî rüyâda Tâhî'ye. Ya Emîrî'mâdîm, ne gily
 ne bir ve gilyâ, dedim. Hîrî'den ki Emîrî hanîden bir
 talîm. Eder Allahî Tâhî bana rahmet etmeydi, işin ta-
 marı.

Bu Ahîdî, bu Yemî'den anlatır Tâhî'ye. Uç merar
 görür. Hîrî'den rüyâda göstermek işin. Ahmed Tâhî'ye
 rüyâda göstermek işin. Ahmed Tâhî'ye rüyâda göstermek işin.
 Hîrî'den rüyâda göstermek işin. Ahmed Tâhî'ye rüyâda göstermek işin.

Kendine, muhakkak, Hak sufi soracaktır.
 Hanı hîrî hayâtın bilmem nasıl zevk alır,
 Kerkessâh hakîmî elbette alacaktır;
 Yaratannı yaptığı şüphesiz hayâlidir.

Üçtenmâde de bunlara hanıymın şu âlî vardı:

Nimetlerin cabucuk elden çıkacağına
 İnsan bu hayâtın bilmem nasıl zevk alır
 Kendine mülkî arim arz olunacağına
 İnsan ve devâmî büyük bir köpükte kalır.

Orada ki Ahîdî'den birine verirdi. Dedi ki. Hanlar üç
 kâdî idi, birisi hîrî'den yakın adamı, Ahîdî'nin ku-
 mârîm, kâdî'den de hîrî ve emîrî idi. Üçtenmâde de âlî.

ve âlî idi. Zâhid olanın emîrî yaklaşıyor. Sultanın
 emîrî olan kâdî gelip hatırına erdi. Bir vasiyye
 ver mi, dedi. Hanım malım yoktur, borcum da yoktur.
 İki vasiyyet eder ki, beni tevhîd, tekfîr ve definden
 son merar taşına bu emîrîni yazarınız. Üç gün sonra da
 emîrîne geliniz. Bir üçer alacağınızı sanıyordum. De-
 diği gibi yapıp üçüncü gün merarını ziyarete girdiler. İki
 üç Horîns Kerîm okuduktan sonra, yâkînî bir ses duy-
 ular. Kerkup evlerine kaçırlar. O gece onu rüyâda görüp,
 son emîrîler. Dedi ki.

Bir mülkî kamî ile gelip bana, dünyada İsm bir malî
 ne girdin de, niçin yardım etmedin deyip, kamî ile be-
 vurdu. O son, o idi. Şâhî olunca, o da malîrını ve em-
 mârîni birakıp zâhid oldu. Onun da emîrî yaklaşıyor, bir
 emîrî olan kâdî hatırına sarmaya geldi. Bir vasiyye
 ver mi dedi. Malım yoktur, borcum da yoktur, fakat bir
 vasiyyet vardır, o da beni kâdî'mın yanına definden
 son ve üç gün merar taşına yazarınız ve üç gün sonra
 merarını ziyarete geliniz, umarım ki bir üçer alınız.
 dedi. O da kâdî'mın dediği gibi yaptı. Üç gün sonra kabri-
 ne ziyarete gitti ve dua etti. Kuvvethî bir ses duydu. Ahîdî be-
 rî'den gitti. Danış evine geldi. Gece rüyâda kâdî'mın gör-
 ü. Ahîdî'den hîrîni taşlıdır, dedi. Cevabında, iyiliklere ka-
 vuştun. Gîrah'dan tevhîd etmek, tevhîd eden her kâdî iyil-
 kî kavuşturur, dedi. Diğer kâdî'mın hîrî nâdî'dir, dedi. O
 emîrî ve âlîhî ile beraberdir cevabına verdi. Hanı hî-
 rî'den ne olur, dedi. Bir iyilik yapan Ahîdî'den cevabına bulur,
 emîrî ve âlîdî kavuşur. Hayâtın hîrî'mîni bil. Çok
 hayret et buyurdu.

Şâhî olunca, gâletten uyandı tevhîd etti. Gîrah'dan
 dîktî. Tâhî'den devam etti. Bir âlî gelip. Kendine emîr
 yaklaşıyor dünyadan Ahîdî'den davet olunca âlî, baharîm
 bir vasiyyet ver mi, dedi. Vasiyyet eder ki, beni ka-
 rî'mın yanına definden ve merar taşına bu emîrîni
 yazarınız. Üç gün sonra kabrimî ziyarete geliniz.

Ölû da bunları yerine girdi. Üçüncü gün ziyarete
 edince kuvvethî bir ses duydu. Çok korktu. Hanı gilyâ. İsm
 hîrî rüyâda görüldü. Dedi ki. Ey emîrî! Yakında son hîrî

zambet ve keder gönlerinde ifâdet vermek zordur. Çün ki emelî ve elem güteridir. Cihanıyettin kalmıştır.

Oyn kime vasiyet edip, malının üçte birinden, şu kadar vermek yapıp, fakirler ve müğniler için derer, teçginlerin yemini haramdır. Çünkü emelîdir, vadekadın. Vahidî ifâdet vermemek, sevâc edilebilir edilmemelidir. (Fakr) arvâbın, ruhuna vermek emri istâkâ verimler, çok istâkâ da bulunmalıdır. Fakirleri doyurmalıdır (Allahü Teâlâ kabul evlân. Paraları yem, etmek, pırnc, yap, tuz, seğen ve ne yapılabilir, az olsun çok olsun, Allahü Teâlâ için verip sevâbını kâiledir ve idâretiyar bu fakire bağışlanırlar). Oğur faydâ oldu muhakkaktır. (Dua okuyan her an öler, unutup girmenir). Arada sırada kabir ziyareti yapmalı, fakat perîşâ uygun olmama dikkat emeldir. İlebarlık ve perîşâ uyumayan bid'at sevdeler yapmamalıdır.

(Çocuklarına vasiyetin, ölen ki dünyada iyi yaşamak düşüncesiyle âhile alâkâli mekteplerde (hocalık yapmaya gitmemek). Kadılık ve müderrislik yapmaunlar. Kadılık istemek isn (Kadı asker kapıdan derin emenler). Fâvâd ki tabirinde bildirir ki, ruvvet ile kadılık olan kadı olmaz. Hâkimlerse, hâkimî görev. Ruvvet olma yerde hâkimî olan görevinde isn vardır. Fâvâd kadı olması edilebilir.

(Kadı ve tay kapılarına mürşet girmenler). Kadılar onlardan mürşetler. Zamanımızdaki idâbilerin çoğu bu nasibin âkâri yapıyorlar. Biryâdî bu kapılarda çalışma, kadılar ve müderrisler emelîlikleri için idâbîler, emel ediyor, emel tahvîl ettâderine planın oluyolar. Eğer böyle olacağını bilseydik, okumalık delâillerini duyuyolar. Bu emelîlikten, bütün maksatlarını idâbîye olma, kadılarında maksat emelî bulundığı anlaşıyor. İsmâîlî fakir ve emelîlik ve âhilelerin kâileri hakkında olan âyet-i kerîme ve hadîsî perîşâleri çok düşündürür. İsmâîlî fakirlerden maksat, yalnız Allah razâ ve âhile emeldir.

(Allahü Teâlâ'ya tevekkül edip faydâlı emellerini) yani perîşâ ilimlerinin fâide edilmemesi ve) edilek talebeye (neyn) ve öğrenilmemesi gayret edip, emrinin sonuna kadar

ameller istemeye ve takvâ üzere olmaya çalışmalıdır. Âhile gelenekten kaçınmalıdır. Haramdan sakınmalıdır.

(Bir kimseden nakl ve makam istememelidir. «Allahü Teâlâ'dan korkana, Allahü Teâlâ dünyada ve âhile her delâil kurtarı. Onu düşünmediği yerden rizk verir. Allahü Teâlâ'ya tevekkül edene Allahü Teâlâ yardım. İhtiya- na inan eder, başkalarına muhtaç olmaya âyeti kerîmânî emri düşünerek okunmalıdır). Rizklarını Allahü Teâlâ'dan emeldir. Herkesin maradını, istediğini veren O'dur.

(Bu kitabın tasmîi takriben dokuzda yetmiş [iki] yı- lada tamam oldu. Bu sebz bin yıl yetmiş yıl, Safer ayının onuncu Cumartesi günü İsmâîlîden sonra tamam oldu. Önce ve sonra Allahü Teâlâ'ya hamdolun. Peygamber Mu- hammed Alehyis-selâm, âhile ve âhile ve sonra da ilmi ve amel eden âhilelere salât ü selâm olsun).

BAZI RÜYALAR: Barâda selâti sâlihinden bazı rüyâ- lar bildiririm. Rüyâlarında âhile gidenleri görmüşler, ki- tâplarında yazmışlardır. Sechî's-Suddr'da bildirildi ki: İsmâîlî Dûnyâ ve İsmâîlî, Muhammed bin Zeyd el-İsmâîlî'den bildiriler. Adat bin Harâ Abdallah bin Âhile, «Öldük- ten sonra hâzîre görüp, âhiledeki hâzîre bize haber ve sevâbı iyi olur» dedi. Yâfâ'dan sonra, rüyâda görüp dedi ki: Kurtulmam, ama birer güçlük çektim Allahü Teâlâ cihâdını alıverir. Ancak set ilerde ve çirkin amellerde devam ve israh olanlara azâb hâzîre.

Yahşâ bin Eyyûb buyurdu ki: İki kâil aralarında söz- kâiler. Hangi âhile âhile giden, rüyâda diğerine ha- lîl bildirircek. İsmâîlî önce, rüyâda diğerine girdi. O da emel edip, İsmâîlî Hâzîrî ne hâzîre, dedi. Cennette yukarı bir sultan olmuştur, cevabını verdi. Yine emel edip, İsmâîlî serdedir, dedi. İsmâîlî dercederinde revk ediyor, cevabını verdi. İsmâîlî ile İsmâîlî arasında çok fark vardır, cevabını verdi.

İsmâîlî İsmâîlî buyurdu ki: Rüyâda kâhîrâna gi- tîm. Gördüm ki, kâhîrâda bulunanlar olmuştur. Cennet teyhânları ile âhileler. Benim bir dostum var idi. Âhile Mahfûz idi. Orada onu gördüm. Kendine, ey Mahfûz! Allahü Teâlâ sana ne târîf idîlîti, sen emeldin mi? dedim. İsmâîlî

hakkında, bu mağfirat edilmemesi, mağfiratı kavrayıp Mağfiratı kavrayıp da, almayan da mağfirat olur. «Eğer kime kabristanda onbir defa İhlâs okuyup, sevabını ölümlere başırlarsa, ölümler sayın kadar ona sevab verilir» diye hadisi-i şerife bildirilmektedir.

(Ayetü'l-Kürsî, Vâ sîn - elâm ve Bakara sûresi) sonuna kadar okuyanları MİRÂ okuyan, da okumalıdır. (Bu okuduğunda Kur'an-ı Kerim'e Allahın bu işiyle başlatıldığı diye ağızdan söylenir). Dünyada için okumamalıdır. Ancak Allah Teâlâ'nın rızası için okunabilir. Bu varesi sözleri, kabristanda okunmak hakkında, pek hadisi-i şerife ve rivâyetler vardır. «Kabirde bulunanların kâbları hafifler. Okuyana Mâle-rin sayın kadar sevab verilir» gibi.

Ebû Hanîfe (rahmetullahi aleyhi) haberleri, kabristanda Kur'an-ı Kerim okumaya izin vermemiştir. İmâm Muhammed bin Yusuf (rahmetullahi aleyhi) olan da kudur.

ORUÇ VE YEMİN KEFÂRETİLERİ (Kur'an-ı Kerim ve diğer tetemülâtın altına, yemin altına, yuhul vâd-i mah-fetini üstlenip, kabirde olan ya da ölmüş, ölmüş akçe-nin, ölmüş fakire vermesi. Bu fakirin oruç kefiratine niy-yet etmesi. Yemine de ya fakire vermesi. Yemin kefiratına niyyet etmesi). Bu ile söylemek şer'i değildir. Fakat bu konuda bu kadar akçe yetmez. Yemin ne bağlayıcı bir akçe etmez, öyle bir şey değildir.

Müminin bu akçesinin müminde birer ve meşhûr. Gâ-lî okumalıdır. Bu akçeye bir oruç kefiratı ödenmesi olur. On tane de yemin kefiratı verilebilir. Çünkü bir yemin kefiratı on fakire verilir. Bir oruç kefiratı altmış fakire verilir.

Bu Ramazanda birkaç kâfirin müminin hal meydana gelmesi, bir kefiratı yoktur. Fakat yemin kefiratı aynıdır. Çünkü bunda imân vardır demektir. İslâm Kur'an-ı Kerim'de şöyle bildirildi ki: Allah Teâlâya yemine çok sadaka bir sayılır. Herkesden bir kefirat ile kurtulunur. Şahadet Namazı buyurdu ki: Bu, İmâm Muhammed'in içti. Akile ve lara göre mahûl kudur.

Kime öldürülenler köle kıldırılmıdır. Her şeyin en değerlisi Allahü Teâlâdır.

TELKİN: Bütün bunlardan sonra, mezarın yanından geçilir. Ancak salih ve âlim bir Müslüman, mezarın yanında kalın. Yürümeye karşı ayakta durmaz. Kâbini bu-ruca düşüncelerden uzak tutup (derin ki, ey Muhammed bin Haryem) bu (âmir için, ya Ahmed bin Amine) (Bunu da de-ki söylenir). İmâm Şevâfi Erbaîn kitabında senedlerini ve-riş bildiriyor. Saidi Radî buyurdu ki, Ebû Umeyr'in (rahmetullahi aleyhi) yanına gittim. Ruhunu teslim etmek üze-ri bana dedi ki, Ey Said, Ben öldüğüm zaman, Resûl-i Ekrem (rahmetullahi aleyhi ve selâm) bana nasıl emrettiyse, ben de öyle yaparım. Buyurdu ki: «Sizden biriniz vefât et-tiği zaman, defnolunması, biriniz başı altında durun ve ey İhlâ bin İhlân deyin. Zira ölü döyer. Tekrar ey İhlân bin İhlân deyin. O zaman oturur. Ve tekrar, ey İhlân bin İhlân deyin. Ölü, beni içtâdıyla Allahü Teâlâ'ya rahmet etsin diye.

(Önce sonra Çakırdı abdullerri hararete aleyhi min ed-dünya şehâdeti en lâ mâhe illâhu vahdehu lâ yerkalehu ve czer Muhammeden resûlullahi ve ennel cennete hakkun ven-nâra hakkun ve ennel ba'ce hakkun ve ennel iâste ülyetüâ ilâ reybe fâhe ve ennelâhe teâlâ yeh'asu men fâilâbâri ve cacebe radite bilâhî rabben ve bilâhîmi dienn ve himham-medâ aleyhimusellâmü nebiyyen ve bilâhîmi imamen ve rab-illâhü ilâ ilâhe illâ hüve ve hüve rabbü erpî enim, desin) Mânen: Hattâ o ahdi ki dünyadan o ahdi üreze çıktı ki: O ahdi, Allah'tan başka kendisine ibâdet edilmez. Çünkü bu kime yoktur, sadıce Allahü Teâlâ vardır. Hüve şehâdet et-mektir. Onu hatıra Allahü Teâlâ vardır, oruçta yoktur. Bu hakkak ki, Muhammed aleyhisselâmın vassalite ilâk Teâlâ'nın resûlüdür. Muhakkak ki, cennet vardır, hakke. Ve ce-hennem vardır, hakke. Muhakkak ki, Kıyâmet zamanı gelecektir, onda aklı pûhiye yoktur. Muhakkak ki, mezarlar ete-ken dirilir. —Dünyanın harâmına geldikte Mâker ve Nekir belâhâretin'e emne yapar. İhlâ ne için aklı edâlet bu harâm-ı ki, emen hücreti ve cenneti kendisine telâk olunayor. Derler.

Rivâyete göre Şeybe bin Abdî Şeybe (rahmetullahi aleyhi) buyurdu ki: Annem bana vasiyyet edip, «Ey âlim! Vefât

Bazıları dost kâğıdı kadar olmanın elis görmüşlerdir. Başka
yerden toprak getirmişler (Defin işi bilince, üzerine bu
dost duâ okunur). Merhabudur, Selâmı salâhından benden
böyle vâkıyet olmuştur. Bu dokümanı hep tarafından bağla-
yıp, ayaklarına kadar devam etmiştir. Din kâğıdından
birisi merhamet bapında duran ve «Allahümme cihennem
an rahimâ ve salid ruhahâ ve lekkihâ minke riddâne» de-
yen Mâide, Allahımı. Sen bu sözün toprağını iki tara-
dan uçuk ve geniş etyle, ruhuna yâkseklik ve mâdet ver ve
istediğin et, demektir.

[illegible]

(Her kâf de «Allahümme» hara abdük ve ente a'lemü
bâhi minâ ve lâ na'lema ruhü illâ hayren ve kad eclethü
lilealehi Allahümme İscidlihu hilkatü) cailili filâhretü
kemat cailiethü filhayatü'd-dünya Allahümme rahmetü ve
cailihü ve cailiyhi Muhammedin aleyhissalâtu ve
mün ve illadillâhu lü'dühu ve İstahrimü cecihü (dün) M
nâ Ya Allah'm! Su illâ kime buin kulandir den bu
tutuldu dâhâ ve biliren. Biler onen kimele ve amelire bu
kimele ve bu ayler kimele. Muhakkak ki, den kendine su
atma! İbn yere koydu. Ya Rabi! Bu şerefte mabüt kü ve
hak vâle mabüt kü Dünya hayâtında da âdâit küldüğün güm
Ya Rabi! Su buin merhamet eyle ve peygamberi olan M
hammed Mustafa sallallahü aleyhi ve ailehün salimüne ve
emmetine ulattir. Ve ondan sonra bilerle aspiplikte ve as
gimlikte inakima. Ve evabından bilerle mahrum olma, de
mektir.

(Sözün özüde hamur bulunanların da, kardeşimiz için mağ-
dret talep edin ve Hakk Teâlâ'dan tesbit isteyin, deyin). Yani,
Mevkür ve Nekir ahlakı zamanında dilimin doğru cevabı söy-
leyici olmasın, doğru hükümlerin kalbine (ham olurum) ve hamda sabit kılınmasını isteyin.

Bu denleri bir kimse veya birkaç kimse okuma, meryile çok büyük faydası vardır. Baş: Altınlar buyurdu ki, defni zamanında öldü için dua etmek, yardım etmektedir Zira cennet olup manasına kimlik, her grup insanların cennet ve karamahetki bir ruhunun kapısında toplanıp bir ganahlık için baş: Altınlar buyurdu ki, büyük göndülden sonra, birkaç kimse kahrın yanında durması müstehabdır Yüce kârı dua etmeler ilave vardır.

İmam Sâîl de böyle buyurmuşlar İmam Hasan hararet-
ten buyurdu ki, bir kimsa kabristana gitsin ve «Allahümme
rahîl rahîl bâliyyi sel İsmâîl nakîre eileti harazet mü
aldunya ve hize lûke mü'minûn edhi! aleyhüm rahvan mür-
ke ve selâmen minnâ» = Ey çürümüş cesetlerin ve defakmış
kemiklerin Rahibi! O cesetlerin ve kemiklerin şahidi dîn-
yadan çıkıkları rızan, sana iman getirmişlerdi. Onlara ru-
hun tarafından rahmet ver. Benden de selâm eyle, dem eyle
dahi ölülerin sayar kadar defterine sevab yazılır

MEZAR BAŞINDA OKUMAK: (Bütün bu işlerden sonra oturup Kar'ın Karim okusamları Zamanında defin ederken Kar'ın Karim okuyorlar. Diğerleri dinlemeyolar. OZ-
kan gırtlaklar okuyor. Başdan çok saklamak lazım.)

Kur'ânı Rehim okuyan müslümanları göstererek, tervid kâdilerine niyarak hüsnü bir reza okunmalı, diğerleri nâcip düsturdur. Hâta niyyet ile (Bakara sûretinin başı ve sonuna) okunmalıdır. Abdullâh bin Ömer (radıyallahü anhuma) başı yanında, Bakara sûretinin başı ve sonuna okumalarını tavsiye etmiştir.

(Tebâreke ve yedi kere ihlâs sâriini, Fâika ve Kul-
câûleri ve bunlardan sonra tekrar onbir defa ihlâs sâriini
okusunlar). Hâzîrân-ı Sâid (rahimehulleh) buyordu ki
Kâhîr sâyetinde yedi kere ihlâs sâriini okumak müste-

dir (Uplamaya rıyaset etmeler). Çukuhü sanırtır (Suya coş-
dukup, ıstıf etmeler). Sonra ve sonrakı halatı ile kayna-
ma suyla yıkanılır. Yaka sahun gibi bir toyle yıkanır-
lıdır.

Üzerine son dökülen suya kâfûr atılır. Başına ve
akalına lanat(*) peşine giden a'rafına kâfûr koyun-
lar. Çileği de koyunlar. Eğer bedenden bir şey çıkarsa,
hem en su yıkanılır. Gail ve ahlatı yunlarmaları (Ya-
kın vaktin ilâfı ile, kâfûr ağadan yıkayana ve dikkat) me-
all (yirmişer akça verne. Sonra kelime sarımlar).

CENAZE NAMAZI

Fatih kılıyedir. (Ondan sonra cenaze namazını kılma-
ya hazırlanır. Destlana haber verirler). Cenaze de be-
ralet gidenlerin ve namazda bulunmaların her adımına bir
kürat okûş verilir. O kürat Uhud Dağı kadardır. Kabrine ka-
dar gidenlere diğer kürat sevabı verilir. Günahları mağfiyet
olunur. Dereceleri yükselir diye hadise-i perflerde bildirir.

(Namazında yâ ki bulanmasına gayret etmeler). Ha-
dise-i perflerde gelir ki: «Yâ mü'min bir ölüden namazını kılıp,
ona dua ve yekûat eylemeler, Allahü Teâlâ kabul eylesin» (Hik-
met, bir kere kır bulunsun). Hadise-i perflerde gelir ki:
«Şirkten temiz kır mü'min, bir ölü üzerine namaz kılıp
dua ve yekûat eylemeler Allahü Teâlâ kabul edersin. (Naza-
rında bulunan cennet üş; azdan okuk olmasın, fazla olu-
rsa zararı yoktur). Güzel olur (Yâ ki de olsa, üç saf ol-
salar). Müstehabdır.

Hadise-i perflerde gelir ki: «Ölen bir mü'min üzerine, üç
saf mü'min namaz kılın, Allahü Teâlâ o ölüye mağfiyet edip,
Cennete koyar». Bunun için destlarm cennetini, cenneti çok
olan cümleye götürmeye gayret etmeler.
(Cenazem getirilince meall şakretmeler). Müezzin yâ-
rûmestihler Zira fakahat kırken (rahimemustahab) bunu ya-
sılamışlardır. Muteber kılâblarda böyle yazılıdır.

(*) Hattı ölüye lanat etmeye kabreden hat.

(Kabrin yanına gelince, destlarmdan alılı bir kumre
marmarın). Her kumre gelince yatacak kadar izin. Ölen
kade ile, mahkemelerinden yakın olanın kabrine inmesi
yâki bulanması, takvâ sahiplerinden olanlara inen iş
olar demislerdir.

(Bu fakir metanın içine indirilince. «Bismillâh ve bil-
lâh ve alâ milleti Resûlillâh» deyip lâhdin içine koyunlar).
Bun rivâyetlerde ve bilâhı sonı yoktur. Yâni bu ölüydü. Al-
lahü Teâlâ'nın emri şerifinden yardım dileyerek, Allahü Teâlâ
kuma yardım ile ve Resûl-i Kâlmân (salâllâhu aleyhi ve
sâlem) milleti üzerine kabrine koydukları demektir. (Kabreye
çatınlar). Kefenin uçları bağlı bir çözümler. Sonra körpe
ve lâhdin altına yapınlar). Kireç ve çamur ile yapınlar.
(Ve, Allahümme cennetü min eştetü ve min erâbî'l-habî,
demeler). Ey Allahım! Bu ölüye cennetten ve kabir azabından
kurt, demekten. Hadise-i perflerde gelir ki:

«Ölüye meall olunup, Kabrin kındır? denildiği zaman
ceylan görüldü, henüz deyip kendine işret eder. Bu ölüye
bir meallandır. Korkunc bir şudur». Bunun için bu duayı
okumak lazımdır. Bir rivâyete göre, Allahümme «ezhü min
eştetü'n-racim, demek de müstehabdır, mında uyandır.

Üzerine toprak çözerken «Bismillâh, el mülkü bilâh,
vel-kudretü bilâh, vel-irzetü bilâh, vel-afvü bilâh, vel-mağfi-
retü bilâh, verrahmetü bilâh» deyip, sonra «Küllü men ale-
ha lâhî. Ve yekûa vechü rahîke «ü'l-ceddü ve'l-akrâm-
(Rahman şere. A. 28-27). «Allahü helaknâküm ve lâhü nû-
lûküm ve mlahü mehlûküm tâstet en öhrü» (Tâ Hâ şere. A.
33). «Zâ'mellerine keferü en len yuh'âm kul helâ ve rahîk
lelâh'acilâne sümme lelâh'acilâne bilâh amillüm ve aâkû
alellâhî yâki» (Tegâbîn şere. A. 7) âyetlerini okumak ve
«Eshedü ennellâhü yuh'yî ve yumittü «ürübilâhî min şerri ma-
ba'dil'mevî» demek hadise-i perflerde bildirilmiştir.

(Körpe bulunmasın, im, kumre dayansınlar. Ağaç, kiremit,
hamr ve tabut koymasınlar). Yumşak toprakta lâhd mü-
kün olmaması tabut ediz olur. (Kuru toprak üzerine koyup,
sonra çukuru doldürsünler. Balık meci gibi yapınlar). İstet
gen çekinde yapmasınlar (Ölür kumtan yuksek etmeler).

lar için) ve birkaç devir (bu hakları için yaptıkları). Fikrî kazançlar ve bütü satıklar buna dahildir. Birkaç devir de ücretinde vâcib olan diğer şeyler için yapmalıdır. Kefâretler için devretmek câiz değildir, ayıpmı vermek vâcibdir.

Meselâ yemin keffâretinde on fakir, onuç keffâretinde altmış fakir beş yüz yirmi dirhem buğday, yuhut kıymetini vermek lâzımdır. Yahut bir fakir yemin keffâretini için on gün, onuç keffâret için altmış gün buğday yirmi dirhem buğday veya kıymetini vermek lâzımdır. Devretmek olmaz.

(Bundan sonra gümüş veya altınlar hangi fakirde kullanılsa, istifadeyi kendi arzûsıyla) ve nîzânıyla (vâf olan akraba) veya vâsiyy-i mehterime (tabe olan). O da elibe alış kabul ettirmesin). Hibe olmasa, kendi malıdır. Zorla alınamaz. (Sonra vâf olan akrabaları, yüz akşamı ayırıp, o iki fakire elverişli akçe versin). Bu sadakanın sevabını hususî olarak bu fakire bağlasınlar.

KABİR KAZMAK

(Bundan sonra iki kumse bulup, Mevlâ'nın mezarlığına da bir) sâlih kimsenin kabri yanında kabrini kazdırınlar). Fakîrları, âlimleri ve câhillerin mezarlarının yanında kazmamalıdır. Zira insan dünyada iyi komşudan rahat edip, kötü komşudan eniyet gârdüğe gibi, kabirde de böyledir. Ebû Nâsım'ın, Râsî Hureyre'den bildirdiği hadîs-i şerifte, «Ölünbün, sâlih kimselerin kabirleri ortasında defn ediniz. Zira sağ bir kimsenin kötü komşudan eniyet çektiği gibi, ölü de yaramaz komşudan eniyet çekerek büyürsün».

(Kazmak için yirmişer akçe verinler. Bu parayı aklınca verinler). Kabrin (derinliği, boyuna olsun. Eni yarın kadar olsun). Muhtâr olan budur. Bazı fakîhler dediler ki, erkekte boyu kimsenin göğsü hizasına kadar olsun. Bu en aşığı dercedir. İçerisi genççe olsun. (Tamam kazıldıktan sonra, kabir tarafını kazınlar, bedenim ağacak kadar geniş ve derince olsun). Buna tahd derler. Mümkünse yapmalıdır. Müstehabdır. Nitekim hadîs-i şerifte, «Lahd hizm içindir yânk hâden olmayanlar içindir» buyruldu.

Ancak toprak yumuşak ve gevrek olup, tahd yapılamaz

sa toprağı yarmak ve bu halde tabut ile koymak câiz olur. Ama kadınlar için, toprak ağırlı olursa olsun, tabutta gömmek müstehabdır dediler.

TEKFİN

(Sonra kefen için bakınlar. Orta berden olup, ıslâf etmemilir). İlyas pamukludan yapmalıdır. En güzel budur demişlerdir. Hani İskahî bayramda giydiği gibi olmalıdır dermişlerdir. Bazıları da, çok defa giyindiği gibi olmalıdır dermişlerdir. Velhâki ölü, güzel kefende mevrûr olur.

(Kefen akl maldan yaptırılır). Erkeklerle göre üç parça olmasu sunnetur. Bu parçalar da ıslâf, lîfâfe ve kamıştır. Yarı gömlek olup boyundan ayağına kadar örtür. İslâf ve lîfâfe sarûrdur.

Kadınların kefeni beş parça olup, ıslâf, kamîs, bîmar, hırka, lîfâfe'dir. Üç tanesi sarûrdur. İslâf, lîfâfe ve bîmar.

(Kefen tamam dikildikten sonra evveke balmactanına gibi etrafına buhar gerdürünler). Üç veya yedi kere olmak iyidir.

ÖLÜ YIKAMA

(Bundan sonra yıkama hazırlığına başlasınlar. Yıkama tahâşını (tenge) koysunlar). Bazı fakîhler, tahâş-e değru utatmalıdır, dedi. Bazıları da, yarı kibleye karpı olmalıdır dediler. Bazı âlimler de mümkün olduğu gibi yapmalıdır dediler. Mümkün olursa yarıdün kibleye gelmesu güzeldir. [Tengezin] (etrafında buhar gerdürünler) ölüydü üzerine sonra koysunlar. (Önden sonra bir sâlih kimsen yıkasın ve biri su koysun).

Yıkayanın yakın akrabadan olmasu iyi olur. Yahut takvî sâlih, sâlih bir kimsen yıkamalıdır. (Yenilerinde, tahâş den başka kimsen olmasu sunnet üzere yıkamaları). Hani meşehinde ölüsünden çıkarmak lâzımdır. Sâlih meşehinde de elbiseyi yıkamak lâzımdır. Avret yerlerini örtmelidir.

(Önce abdest aldırınlar). Elinden başlamalıdır. Hani nefli meşehlerle mazmaz ve ıslâk olmasu şerî meşehinde lâzımdır. Ama baş meşeh etmek hususunda ihtisak var.

İmam Suyûfî'nin Şerhi's-Sudûr'da bildirdiği kabir azâb-
na alt hadisi senâidlerden bir kısmını burada yazmak uygun
görülür. Allahü Teâlâ bu muhter kufeye ve diğer destârları
omam olan peygamberlerinin hücrâlarına kabir azâbından ve
mahşer yarasının zorluğundan korusun. Amin.

«Yata namazından gâfil olanlara ve diğer namazların
vaktinde kalmayıp, başka vakitte kılınarlara, melâmet, büyük
uyah işler ile vururlar. Hıyanetleri bir tarafa, tas bir tarafa
düşüp, tekrar başları düzölüp, tekrar vururlar. Böylece azâb
olunurlar.

«Müşâmanlar arasında soru sanyâlarının ağzlarına melek-
ler, demirden bir alet sokup, sağ tarafına kadar ayırırlar.
Sonra ağzının sol tarafına sokup, sol kulağına kadar ayırırlar.
Tekrar ağzını düzölüp, tekrar böyle azâb olunurlar.

«Pâu yânenler, kandan büyük bir ırmak ıyerisinde hapa-
dılıp, ımevrenin ateşle kaynaması gibi kaynatılır. ırmakın et-
rafını melekler çevirir. Elleriyle tas gibi sert beyler vardır.
ırmaktan birat dışarı çıkar, melek elinde bir şeyi ona doğru
atar, ağzına vurup kan sıyan olur. Tekrar ırmaka düşer. Boy-
lure azâb olunurlar. Kanları kayıyıp oda gibi olur. Kalk-
mak istese, kalkamaz düşer.»

«Lirâti edenler ve estirenler, başları yukarılarından der-
iyan bir yerde, çıplak olma durumları. Ağızlarından ateş ile
kudırılıp, onlardan pür kokular çıkar. Böylece ziddetli ateş-
lerle azâb olunurlar.»

«Zina edenlerin hepâi yüksük bir kurutepe gibi yerde çı-
plak olarak hapsedilir, ağızlarından, arkalarından ateş pür
kudırılıp, ağızlarından, burunlarından, kulaklarından ve gü-
lerinden çıkar. Onlardan pür kokular çıkar. Böylece azâb olu-
nurlar.»

«Zina eden kadınları memelirinden azırlar. Böyle azâb
olunurlar.»

«Yeten malını zulm ile yiyenlerin dudakları, deve duda-
ğı gibi büyük sarıkmış olur. Ağzı ağzı, ateşleri lokma gi-
bi içine atarlar. Boğazları ve zannları ateş ile dolup, ağızla-
rından çıkarlar. Böylece azâb olunurlar.»

«İnanırları gaybet edip ayıblayanlarına, boğurilerinde et-

ed koparıp lokma gibi ağızlarına sokulur. Onlara, bunu ye,
çünkü dünyada da din kardeşlerinin etini böyle yedin demir.»
«Zekât ve sadaka vermeyenlere, deve diken, rakum ve
Cennem taşlarını yedirirler. Etrafını azâb kapatır.»

Büyük günah işleyenler ve fâsiklar için türlü türlü azâb-
lar vardır. Allahü Teâlâ heptimisi mağfiret edip azâb ve he-
sâden ırdıyolsun. Amin!

İmam Tirmâzî, Şerhi's-Sudûr'da Hüfeyze Hazretlerinden
bildirdiği hüvâfda ki: Kabirde ve ahrette hesâb vardır. Ka-
birde hesâb olunma kurtulur. Kıyâmette hesâb olunma azâb
durur.

İmam Tirmâzî buyurdu ki: Mü'min kabirde hesâb olu-
ması, yarin iyi kolay olur. Çünkü kabir Aleminde işleri gö-
rölüp, cennat verilişce, yarin kıyâmet gündü kahrından, temit
olmak kâfi. İy ve cesâdi kabirde tatmâm olursa boğulma
tatmâm olmayıp, kıyâmete bir şey kalmaz, o da ekven olur.

Her şeyin doğrusunu Allahü Teâlâ dâba iyi bilir.

Bir kime vâkıf bir amel işleyip sevabını bir kimseye ba-
ğalamı ona uğar. Bu sevabı mü'minlerin ruhuna melekler
gönderir. İmam Tahavvî Esvâfında Esvâfın (radıyallahü
anz) bildirdiği bu hadisi şerifi yazıyor.

«Bir ev halkından bir mü'min vefât etse, onlar sadaka ve
bâye edip, sevabını ona bağışlasalar, Cibrîl Aleyhisselâm
ona, cürdan bir tabak içine koyup, kabrinde kenarından em-
lenip: Ey derin mezar sahibi! Sana çokluk cürdan hediye
gönderdi, yuğu kabul et den. O da alıp çok sevindir. Etrafında
bulunup keddilerine hediye gönderilmeyen komşuları üz-
dür.»

Böyle hadisi senâid ve haberler çoktur. Ölen akraba-
rını unutmamalıdır. Sevap göndermelidir, onları mahşer et-
memelidir.

yah kimseler gelip, kâdileri ve elâzeleri penâkten ve ister fena bakar. Onun arkadısı olup, bir senin izledigin kâdî amellerinde derler.

Nâsîlârinın kütâhından amellerimdeki günahlar den ve kabirde korkmaktan Allahü Teâlâ'ya «ğınarız!

Hadîsi şerîfe şâh ki «İlerkesin gökte iki kapı vardır. Birinden rızâ ileri diğerinden iyi amelî yukarı çıkar. Üçüncü o kapılar kapanır». Bir mü'min olursa, namaz kılâh ve secde ettiğî yerler birbirine ameliyup, filân mü'min ve filân etmiş deyip aklarlar. Gök de aklar. Secde ettiğî yerler aklar. Yer der ki, benim başımda bu mü'min iyilik ve ilâh eder. Gök der ki, bu mü'minin ilâhî beenden çıkardığı ihâdet ettiğî yerler kıyâmet gündü bu ilâhî şahâdetlik yaparlar.

Bir mü'min can verince, diğer mü'minlerin ruhları ona gelip, taahhütlerinden, devletlerinden râi ederler. Filân kim ve nasîl derler. Çocuklarından, evlerinden sorarlar.

Bahârî-Kelâm kütâbında der ki (Ruhlar dört kınımdır):

1 — Peygamberlerin ruhları (aleyhissalâm), cennetle ri yâkına girer, melek ve kâfir gibi güzel kokurlar, Cennette yiyip içlerler. Turlu turlu nîmetler ile nîmetlenirler. Gece olursa, Arş, a'â altında nurî ve asâf olan kâdîlere girerler.

2 — Şehîdlerin ruhları, cennetlerinden çıkınca, yeşil kur-ların kınımlarında olup, Cennette yiyip içip, turlu nîmetler ile nîmetlenirler. Gece olursa, Arş, a'â altında, nurdan ve asâf duran kâdîlere girerler.

3 — Mâdûmanlardan mü'mî olanların ruhları Cennet bah-celerinde revk ve asâf ederler. Fakat yâkınlar ve içmeler Cennetlere ve derrecelere taharlar.

4 — Mü'minlerden âh olanların ruhları, gök ile yer ara-sında havada dururlar.

Kâdîlerin ruhları da. Necîn'de, myah kuşların kurnâ-ğında, yedi kat yerin dibinde asâb çıkarurlar (Cennetleri asâb ve elemi duyar).

Bir kimse âhirete borçlu gidersen, mahbûs olur. Dünya-daki vârisleri ödeyinmeye kadar devam eder.

Mü'minlerin küçükken olan çocukları Cennettedir. Ki-mi Harret-i İbrâhim (aleyhissalâm) yanında, kimisi hanımı İzzân (radıyallahü anha) yanında bulundurur. Âhirette asâfına ve babalarına teslüm edilirler.

Azâbdan kurtulup, nîmetle kavuşanların ruhları herbiri-ne girerup, birbirlerini ziyaret ederler. İmâm Ahmed'in rivâyetinde, Kâ'b bin Mâlik rivâyetleriyle nâbit olan hadîsi şerîfe «Mü'minin ruhu üçerüdur ve Cennet ağaçlarından mey-veler yiyip revk ve asâf üzere olur. Allahü Teâlâ onu kıyâ-mette cecdedine koyuncaya kadar devam edersı buyuruldu.

Hıfzâ bin Kesir (rahmetullahü aleyhi) buyurdu ki: Bu hadîs şerîfe, bütün mü'minlere müjdeler vardır ki, onların ruhları Cennette soyân ve temâşâ edip, yiyip içlerler. Bu-ruhî daha birçok hadîsi şerîfler vardır. Ama asâb gören-ler içre düşerlerdir. Zira onlar tutuklu ve azâb içindedirler.

Şehîdlerden bir kısmı vardır ki, Cennet kapısı yanında Bînk adındaki umak etrafında, yeşil kubbeler altında bulunurlar. Cennetten onlara her zaman melek gelir.

Dünyada olanların yaptıkları işler, âhirette olan saâdetle karıştırlara arz olunur. Necmeddin râsâlesinde ve diğer ha-dîs kütâplarında yazıyor ki İmâm Tirmizî Nevâdirü'l-Uşûl kütâbında, Abdülgafar'dan, o da babasından, o da ceddinden bildiriyor ki. Nevâiz Kâsûd (salıallahü aleyhi ve selâm) bu-yurdu, «Amel defterleri pazartesi ve perşembe günleri Alla-hü Teâlâ'ya arz olunur. Peygamberlere, babalara ve onlara Cem'a gündü arz olunur. Onların sevablarına sevinirler ve yü-terlemleri nura artar. Kâdîlarının salih amellerinden râi olurlar. O halde Allahü Teâlâ'dan korkunus ve günah işlemekle ölümlerinize casîyet vermeyiniz, onları mahzun etmeyiniz».

Yine aynı râsâlede yazıyor ki: Ebdü Eyyûb (radıyallahü anhu) garâ için İstanbul'a gelince, Mâdûmanlardan biri nâsîhat edip dedi ki: Bir kimse mahbûsıya bir amel etse, akşam olursa âhirette olan akrabasına arz olunur. Akşam amel et-se, mahbûsıya akrabalarına arz olunur. Ebdü Eyyûb bu nâsî-hatı işitip dua etti ve, «Yâ rabbî, âhirette olan Ufûde İbn Sâ-mî ve Sâ'd İbn Ubâde'den bana «ğınırım. Onlar âhirete gi-rişkten sonra ettiğim kusurlardan dolayı bana kurnasınlar» de-di.

...Gördüğü zaman, dünya halûl onun gözünden bayılır.

Her muhabbat deryiden ayrılmış, ahırda yitirdiği zaman
gözü gören bir yığa kadar rahmet melekleri gelir Yülem
beyaz, güne gibi nurda Yüleklerinde Cennet ipkilerinden
ipkiler vardır Cennet köşelerinden kokular vardır Cennet
eşyaları etrafında hem bir meşale, sterurlar. Sonra ras
Her muhabbat deryiden ayrılmış, ahırda yitirdiği zaman

Her münâzâh olan nefî, Allahü Teâlâ'nın mâşûrî ve
nâzîlât-ı Hâdîdînden çık. Allahü Teâlâ'ya râzî, sen
de senden râzî ol. Sen halde Cennet ve mâdîd-i ebedîyyeye
kavuş. Rûh bu mâjide ve beşîret-i tahirîye, kolaylıkla öder.
Mevâzîr-ı mâ'îye.

[illegible]

İki kalemim edim insan haklarının defterine ve Cen-
detmiş ve yare indirip ceddinin yarene gütüründe. Cün-
ku ben kullarımı kışrakın yarattım. Yare kışrakı boya-
Tebrikatı...

Tekrar ipektan çıkıp mahşere gittim. Sonra
meklek, namaz ruku cemaatı getiriler. Mâlik ve Nefir
gelip Rabbin kimsi derler. O da Allah'ın der. Dinle ne
di derler. İlim dindir der. Âhir zamanda gelip, İlim di
nini okursun, kurtulursun gökten Kur'anı Kerim'in peygam
berine inmiştir namide derler. O peygamber, Allah'ın Teâlâ
nın Rasûludur. Ben senin etim der. Neden bildin der
ler. Kur'anı Kerim okudun, inandın, tasdik ettin der. Son
ra bir me gelip, «Bu mâmin doğru sordun, âldıdır. Cennet
in cna sundu ve istibrak döşekleri getirin, Cennet ka
faları giydirtin ve Cennet tarafına doğru yüröek bir kapı

şunu der Ona Cennetten kapı açarlar. Güzel kokular ve
şekerler gelip, kabrı göz alabilirdiğine büyük olup, içi rah-
met, güzel hoku ve nur ile dolar. Balıklar ve köpekler girer-
ler. Yürür güzel, etkenleri güzel kuzular gelip, güzel ar-
kadas olurlar. Siz kimsiniz diye onlara sorar. Ona, senin hâ-
li olarak sorup içlediğin idâh amellerinizi derler. Ahimlerin
den tabiriylede nur olur ve kabirleri her tasafsın göz ala-
bilirdiğine gelirler olur.

Yârabbi, bu büyük saadet ve kurtuluşu, bu büyük ısmet ve ferah bana ihlâsıyla Kahrîmîni geniş ve nurluıyla, Allah amelleriminizi bana iyi arkadaşıyla. Çünkü sen, selâyyüt-tâvâ ve nîmâyyülmâ'â! Âmin!

Bir kâfirin dünyadan ayrılıp, ahiret yolculuğuna çıkma zamanı geldiğinde ona gökten arşın melekleri gelir. Siyah ve beyazlardır. Ağulardan ve burunlarından ateşler çıkar. Yanlarında tekli çul parçaları vardır. Ruhunu ona çıkarırlar. Melekler, o kâfirin etrafına sırap dururlar. Sonra en altın melek gelir, «Ey habibî! Şimdi cennetinden çık! Allah Teâlâ'nın gazabına ve arşına ulas» deyip, yüzüne ve sırtına vurarak, gayet üyot ve şiddetle dışarı çıkartır. O çul parçasına sırap, mürdar iç gibi kokarak gök'e doğru gider. Hattâlidıkları bütün melekler, bu mürdar habbî ruh kumralı derter. Ailen melekler filân oğlu filân kâfirin ruhu dır deyip, kötü tesvile haber verirler. Onda da la'net eder ki: Dünya gülmeye vampa, kapısı açılınc, hapi eşimac! Allah Teâlâ buyurur ki:

-Ba kâfir! Kâfir! Adını kâfirler ve Cehennemlikler defterine yazıyor- Ruhunu Sıcına doğru böyle şiddetli atar ki, yedi kat yerin dibine iner. Sonra ruhunu cesedine götürür. Mâker ve Nekir gelip Rabbin kimdir? derler. O ha yâni, ha ha! Bilmem der. Demis nedir? derler. Ha ha! Bilmem der. Âhır zamanla gönderilen peygamber kimdir? Oa Rabbin neoldu? derler. Ha ha! Bilmem der. Onda da ona, şeyt şeyt azâb ediliyor. Gökten bir ses gelir. O kâfirin kabrine Cehennem ateşi getirip daldurur, ona Cehennemden bir kaptı çınır der. Cehennemden harareti ve ateşi ona hücum edip, kabri ateş delar. Orada azâb içinde olur. Kabri darda- lıp, kaburga konukları barbinine geçer. Yanına çıkmak ve zi-

dan sonra yine iyiliği kalırsa, ölümü ona kolay ederim. Bütün bütünü iyiliklerinin karşılığını görüp, Ahirete varırım gelir ve yeri Cehennem olur.»

Yine aynı kısımda, Nevâdirü'l-Üsûl'den naklen anlatılır ki, Selâmî'nin Fârûkî'nin (radıyalלה anh) bildirdiği hadîs-i şerif, «Ölüm halinde olanın üç şeyden baki ve diğer üçü ise: Aklı ve yanakları triletsa, göğüslerinden yağ akarsa ve berrak delikleri yıpır arılırsa, ona Allahü Teâlâ'nın rahmeti ulaşır. Genç devesi gibi berraklar, yâsinin rengi tok solarsa ve ağzına yanları köpürürse, ona Allahü Teâlâ'dan azâb kurtulur» buyruldu.

Aynı kısımda, can almaya gelen meleklerin ve mübârerin (can nefesini vermek üzere olan kâşân) hallerinin anlatıldığı yerde yazıyor ki, İbn Ebî'd-Dünya ve İbn Mende derler ki, Câbir bin Abdullah (r.a.) buyurdu ki, Bir kimsenin ağızla, «Allahü Teâlâ aleyhi ve sellem» diye, Allahü Teâlâ'nın, «Dünyada ve Ahirette onlar için müjde vardır» diye, kerîmîyâdaki müjdesi vardır. Resûlullah (salallahu aleyhi ve sellem) buyurdu ki, «Dünyadaki müjde, mü'minlerin güzel rüyalar görmesi ve buna vesvesmeleri, Ahiretteki müjde ise ölüm zamanında kendisine, Allahü Teâlâ azal merasim kadri gözetmeleri de mağfiret etti diye verilen müjdedir. İman Müshâh Allahü Teâlâ'nın, «Allahimuz Allahü Teâlâ'dır de» diye, sonra hükmüme hacre olursun» diye, kerîmîyâda olan müjdesi, ölüm halinde olan müjde diye teâhir vaktidir. İman Sü'yan buyurdu ki, iman sahibi olanlara üç yer de müjde olur. Ölerken, kabrinden kalkarken ve büyük korku zamanıdır.

Müşâhale elâkâhî rıdâyetler çoktur. İbn Mes'ûd'dan rivâyet olundu ki, «Ölüm meleği mü'min ruhunu kabre etmeye geldiğinde, «Rahbîn sana selâm etti» diye haber verir. İbn Ebî Şerbe, İbn Ebî'd-Dünya ve Hâkîm bu hadîs için izah eder diyorlar. İmam Beyhâkî ve İmam Suyûtî de Sübûh-İmân'da Berâ bin Âzib (radıyalלה anh) den naklen anlatıyor.

Hâkîm Kur'an, Kerîmde, «Kendisine katıyacakları gün onlara edeceği sağık dilâğı selâmdır» (Ahsab sûresi, 44) buyuruyor.

Aynı İbn Mübârek ve İmam Beyhâkî, Sübûh-İmân'da, Ebû'l-Kasım İbn Mendo Kİlâbü'l-Ahvâl'de bildirdiler ki, Muhammed bin Kâ'b el-Kureşî şöyle buyurdu, «Mü'minin canı hayatına geldiği zaman, ölüm meleği ona selâm verir, mü'minü aleyhe ya velayyallah. Hak Teâlâ sana selâm ediyor, der. Kureşî sonra şu meâlideki âyet-i kerîmeyi okudu, «Ki kimseler meleklerin pâk ve âdâde olarak canlarını alacakları kimselerdir, «Selâm (ve selâmet) size. İşlenmekte devam etmeniz (iyi hareketlerin emellerinin) karşılığı olmak üzere girin cennete» derler».

Bu mevzuada daha geniş malûmat isteyenler Şerh'î-Sübûh gibi hadîs kitaplarına baksınlar.

Allahü Teâlâ'nın sevgili kullarına ölüm safâdet. Çünkü rahmet, rahmet, gözetli keremler, kerâmlar, mübârek maksatları kavuşmak, safâdetin, iyilerin ruhları ile görüşmek ölüm den sonra olur.

Ölerken arkadaşları, dostları ve bulunduğu meclisler ona görünür. İlim meclislerinde bulunup, ilimlerle arkadaş olmaş ise, o anda evlat ilim meclisleri ve ilimler görünür. Aşâh, kötü kimseler ile arkadaş olup, çirkin toplantılarda bulunmuşsa, öyle aşâh ve çirkin yerler ve şeytanlar görünür.

Kırânen kâbüh melekleri ona görünür. O kimseler, iyi yerlere gidip iyi ve faydalı sözler dinlemiş ise, yanında bulunan Hâfaza melekleri derler ki, «Allahü Teâlâ sana rahmet etsin. Senden râzî olum. Seninle beraber iyi meclislerde bulunduk. İyi sözler dinledik. Çok defa ilim ve amel meclislerine gider, bazı iyi yerlere götürürdün. İzzet senden hoşnud idik. Allahü Teâlâ da senden râzî olum» O kimseler, günah olan toplantılara gidip, kötü sözler dinlemiş ve söylemiş ise, Hâfaza melekleri ölüm zamanında ona, «Allahü Teâlâ senden râzî olmam. İzzet senden enyet çekerdik. Hayırlı olmadır ki, bazı kötü toplantılara götürür, kötü sözler dinletirdin. Allahü Teâlâ sana iyilik vermesin. Şimdi senden tamam olup senden kurtulduk» derler.

İbn Mâcer, Kİlâ Müshâ'dan bildirdi. O da diyor ki, İbnü'l-Hâfâzdan (salallahu aleyhi ve sellem), imân ve zaman ya-

(Kibleye döndürüp, sağ tarafına yatırınlar). Çünki melekler n taraftan gelirler. Yanında güzel kokulu bahar yağantılar kold kokuları giderirler. Yüzünde kibleye koca alın ve sağ tarafına yatmam sunnetir. Çünki mevrada da kible yatarmışım. Sonra gelen büyük âhvaler buyurdular ki bu koca özerken yatıp, ayakları kibleye doğru uzatıp, her bir yükseğe döndürsün. Başının yükseğe olması yâni bu âhvali geçirmesi şandır. Bu da câlîdir ve can vermek bu şekilde de bu kible olur.

(Yâni âhvalını okusunlar). Serhî's-Sudûr kitabına bu hastalığı kısmında yazıyor ki, Rasûlullah (sallâllâhu aleyhi ve aleyhi) «Ulüm hâlinde olanların yanında Yâ aia okuyun» buyurdu.

(Ölürken yanına kadın ve çocuk koymasınlar. Ağrıya katılıp feryat etmesinler. Sâlih din kârdelerim yanında tolasunlar. Kalbleriyle tevceh edip, bu fakir için âlîmeti imânda gitmek (ve ayılanan şerrinden kurtulmam, dâvâdan Allahı Teâlâ hepimizi reyânın şerrinden emîn edip, tova ve lûhm, âlîmet ve şâdet ile can vermemizi nasip etsin. Yâ ruhâ bu dünyâ, peygamberlerin âlîmeti olan âhvalın âlîmeti). «Ulüm hâlinde olanların yanında Yâ aia okuyun».

(Ruhum kâbulumuna gözlerini kapayıp, çenemi bağlasınlar). Çünki müteahhâd (Bir kaba behut koyup, o bey veya yedi kere âhrâfında döndürüböter). Ölüye âhrâm ve koca kokuları gidermek için yapılması müteahhâd, lâzîmdir güzel kokulardan kurtasınlar.

FAYDA Burada bir miktar vâhat etmek, bilgi vermek lâzîmdir. Yâ ki can vermenin keyfiyeti ve ruhların mekânları hakkındaki bilgileri tevlâ ve hadîs kitâblarından okuyun. Bu din kârdelerim, bu bilgileri mahrum kalmamışlar. Âhret için çalışıp dünyaya bakıp aldanmamışlar. İlmâhâline güzel âhâra, âlîh amellere ve diğer iyi işleri yapmaya çalışınlar. Burada anlatılan hadîs verifler ve diğer bilgiler Serhî's-Sudûr kitabından alınmıştır.

Aklı olan herkes, her canlım âleminin bilir. Ölme hâliyle can ve ilâc olamaz. Nitekim bir şurde deniyor ki: «Tabiblere ne oldu ki, hastaların hastalıklarına ilâc edip ab-

lâzîme sebeb olduğu hastalıklardan kendileri can verirler ilâc vermez tabibler, ilâc alan hastalar, uzak memleketlerden ilâc-ın getiren tüccarlar, eczacılar ve ilâc satın alanlar Ölme-ye çalışmayıp, can verdirler».

Dünyada hükümdâr olup herâbuz hazineleri, askerleri, nice memleketler ve bütün şehne hükümdarların bilgisi olma-ya çare bulamayıp, sonunda can vermişler, mezarları bile anılmamıştır. Akli olan bunların hâllerinden ibret alıp, her şeyi ilâh, ihâdet ve iyi ider ile meşgul olur. Çok yapmaya çalışır. Dünyanın geçici süzâne haris emar, onu bürüm.

Serhî's-Sudûr kitabının, «Nefrû'l-mevî» faslında şöyle de-nyar. Peygamberlerden (aleyhumus-selâm) bazıları melekûl-mevî (yani can alıcı melek) sorup, tentâ haber verilerinin var mıdır? İnsanlar senin geleceğini onlarla arıyınlar, gû-nahlardan çıkıp, âlûmden korkunlar dedi. Melekûl-mevî dedi ki Benim çok habercilerim vardır. Bütün hastalıklar ve âğrılar ve ıhtıyârlık benim habercilerimdir. Bir kimsa bun-lardan ibret almasa, tevbe-kâr olmasa, ona geldiği zaman, sana birhâl arkaandan haberciler gelmedi mi? Nigîn uyan-madın? İler bir haberciyim ki, bundan sonra haberci gelmez, derim.

Aynı kitanda, son nefeste imânla gâmetin âlîmetleri kısmında deniyor ki: Hazret-i Enes den (radıyalâhu aleyhi) İbn-i Tirmâzî ve Hâkim'in bildirdikleri hadîs-i şerifte, «Al-lâhü Teâlâ bir kulunun hayrını murad ederse onu çalıştırır» buyuruldu. Ne şekilde çalıştırır, diye sorulunca, «İlmiden önce âlîh ameller yapmaya muvaffak eders» buyuruldu.

Ölüm hâli kısmında der ki, Allahü Teâlâ buyurdu, «Ben bir kuluma âhrette rahmeti dilersem, onun günahlarının ce-rasını ona dünyada çektiririm. Bedenine hastalık, çoluk çu-rukuna müşîbet veririm. Rukmı ve geçimini dar ederim. Bun-dan sonra yine günahları kalırsa, ölümü ona şiddetli ve zor ederim. Rûykco âhrette günahlara olarak gelip, rahmetime ve yükseğe derecelere kavuşur İscâtime yemin ederim ki, bir kuluma âlâh etmeyi dilersem, onun iyiliklerinden karşır-lını dünyada veririz. Bedenini sağlam, rukmı ve geçimini geniş ederim. Çoluk çorukuna emniyet ve rahet veririm. Bun-

manında bu ümîdî korkusundan çok olma ve Allah'ın bütün günahlarını, küçük büyük iş ve mağaret ile öyle an ederek ruhunu teslim etmelidir. Zira de mezar olup, başka bir şey akına getirilmelidir.

Bunun gibi, yanında bulunan dostların, yâni her gün iyilikleri söyleyip: Senin öyle işle arzuların için Allah Teâlâ sana rahmet ve mağfaret eder, dediler.

Eğer avarında, Allah Teâlâ'nın ve kullarının manadan bir şey yok ise vasiyeti etmek müstahabdır. Vasiyet vâkidir. Acaba ramanında hiçbir kime var mı ki, bu iki kime hakkı hayatta iken yerine getirme ve bu ömründe salih ameller yapip, bu hakların kapını açmış olsun. Çok kimseler vardır ki, Ahiret gidişim, vasiyet uygun olmıyan sekide vasiyet edip günah işleyerek vasiyetin Seriatı uygun vasiyetler, burada anlaşılmazlık olur. Seriatı uygun vasiyetler, burada anlaşılmazlık olur. Seriatı uygun vasiyetler, burada anlaşılmazlık olur. Seriatı uygun vasiyetler, burada anlaşılmazlık olur.

(Kelime-i şehadet telkin etmeler) Surur olan müddet kin budur. Hadis-i şeriflerde, «Ölüm yaklaşınca telkin-i şehadet telkin ediniz, hâfızatınız» buyruldu. (Tanzim) mütecekk kadar söyleyip, (Lâ ilâhe illâ Allah Muhammedün resûlullah, ebedü en lâ ilâhe illâ Allah vahidü lîlâhî) Keşidü enne Muhammeden abdühü ve resûlüh dediler) Keşidü şehadet (söyle diye zorlamamıştır) Bir kere telkin etmek için yarar etmemişler. Zira anlatır iken her zaman söyledikim kelime-i şehadet yeter. Ölüm anı, diğer zamanlara benzemez. O zaman insan netice görür. Ne ağıla ne aklar geçer. Ölüm anı, bin kılıf darbeinden arılır.

(Kelime-i şehadet telkin edildikten sonra, bapın ayırtma namı yendikten) kelime-i şehadet (telkin etmeler) Söylenenden o da yetipir. Böylece son sözüm kelime-i şehadet olur. Ne

bir hadisi şerifte, «İtir kimsenin son sözü lâ ilâhe illâ Allah dir, Cennete girer». «Can verirken bir mü'minin lâ ilâhe illâ Allah derse, can rahat bulur, yûrû nûrû olur. Can verme anını duymaz. Kendine ne'ye ve sürûr verilir. Rabnet melek telim görür. Ahirette ona nûr olur.» buyruldu.

Yanında bulunan dostların, din kardeşlerin kalb ve dilleri ile bama hayır dua edip, salâet ve tesânâ gitmesi için Allah Teâlâ'ya yalvarınlar. Yaptıkları bu duaya, orada bulunan melekler, kâinât derler. Bu zaman, dua ve yalvarma zamanıdır. Hup olarmaya ve durmaya gelmez. Yanında ilâhî gırlarından konuşmıyanlar. Hup Allah Teâlâ'nın rahmetinin genişliğinden ve mağfaretinin bolluğundan, Resûlullahın (salâllâhu aleyhi ve selâm) şefaatinden çokluğundan konuşmıyanlar. «Şefaatim, ümmetlerinden büyük günahlılar içindir» hadisi şerifi gibi.

(Terbe etmeyi hatırlatınlar) İstighfâr etmeyi de söyleyinler. Zira hadisi şerifte geldi ki «Allah Teâlâ, can bozma vucubına kadar, mü'minin terbesini kabûl eder». Yanında, bütün günahlara terbe ettim, pıngan oldum. Allah Teâlâ'ya ağladım, mağfûrullahı teslim dedim. İstighfâr ben de onlara katılır, terbe istighfâr ederim.

Badevâni temizlemeyi (bağış kurtmayı, kulluk ve kâim kulların yılmayı) ve ıtır etmeyi (büyük korkmayı, sakatın ıtır olmağa, koyu vermeyi, ıtnak kimeyi) ve diğer emret olan şeyleri hatırlatınlar. (Çünkü bunlar) hayatta iken olur. (Öldükten sonra yapılmaz). Mü'minlerin istighfâr da ıtnak olup, öldükten sonra bunlara (hiyaz yektir).

(Mâlikunin gual etimeler, dediler) abdest alırmışlar. Bu da mümkün (olmaz) teyemmüm etimeler) Şerh-i Sedûr kitabında, «İsm hastalığı zamanında söylemesi faydalı olan sözler kime» de diyor ki İsmâ Mâlikid rahmetullahı aleyhi buyruldu ki, İsmâ Abbas (radiyallahü anhümâ) bama emret edip: Sakin abdestle uykuya yatma. Zira ruhlar hangi halde alınırsa, kiyamet günü o halde dindir. Yine aynı kitâbda anlatılır. Harret-i Kinciden (radiyallahü anh) İsmâ Tâherid nîc halidinki hadisi şerifte, «Can ahî melek kendisine geldiği zaman abdestli hulanın kime, şehidûk mertebesine kavuşur» buyruldu.

SON NOKTAS VE İLÇME DAKİ VASIYETLER

Harada anlatılmak zorunda. ruhu buhar olmuş. buhar
sp. Ahiret gırtlığı hastalarına ve ruhu buhar olmuş
sana, buharı al ve buharı ve buharı al. Harada buhar
ve gırtlığı al. Harada buharı al.

[illegible]

Bu dünyada iki kısım akıldır, birlekle anılır. Amed den-
tileri sevile dedi olup, her an ruhları rahmet ve mağfiyet
Be sâd ve mevrûr olur. Bir kısmı, dünyada Allahu Teâlâ'na
kullanna ilim öğrettiler. Doğru din kitabı yazarlar. Onların
ruhları kâimle kadar iyilikle anılır. Seyidîler ile dâim
mevrûr olur Allahu Teâlâ onlara rahmet eylemiş. Bu ilim-
lerin şeref ve izzeti buralarda yattır. Çünkü bunların ad-
ları kitaplarda anılır. Hakkı'nı ilâhî ilhyâda peygamberle-
rin (rahylumâ'umîn) meclislerinde, onların sohbetlerinde se-
ref ile şereflemler. İlmîleri ve yâd kıym kitapları, dünya-
nın şeref ve izzetine ve ebedî saadete katkılar eder. her iki
neta gıyâk deccerlerine ulaşırlar.

Bir kâğıt da, fânî dünyada iyi evlâd bırakıp, onların iyi duaları ile sıvabları artar. Adları iyilikle anılır, ruhları şâd olur. Yahudî ve paraları ile hayrat ve iyi işler yapar. Cennet, meâd, medrese ve diğer hayırlı işler için para yığar. Cennetler, Hayratları dünyaya, sıvabları artar. Ruhları hayırlı dualarla şâd olur. Adları iyilikle anılır.

Akılî olanların, bu geçici dünyada hayırlı bir eser bırakıp, adlarının iyilikle anılmasını, ruhlarının şâd olmasını temelleri vardır.

— — — SON NEFES VE OLUM: DAİR VASIYYET — — — 241

(Hastalığım artınca iyâde-ümme) yani hastamı sormaya (gelen din kardeşlerim, İhlâs sûresi okumayı bana hatırlat-
tı, bütün emeller) Hadisler kerâimlerde geldi ki: «Büyük hasta-
lığında İhlâs sûresini okuyan, mezarında fitne görmes, kabri
akmasından emniyet olur. Melekler onu elteri ile getirip Sırat-
ı Cennete götürürler.» (Ve Allahuümme erini 'âli münker-
râfil-mevi ve sekerâfil-mevi, demeyi fakkin emeller) Bu ha-
disi mevlâ R. Kâmilî âlemlî edâlu's-salâvat ve ekme-
tül-İshâkiyât Sîmeti dünyadan Cennet ülyaya gıfırcığı za-
man böyle dua etmişlerdir. Mânâ söyledi: Allahım! Bâ-
zı sekerâtı ve şiddetleri için bana yardım ve imdat et.

[illegible]

(Allah'a Teâlâ'nın rahmetine ve reccâya all âyetü'l kerîme ve hâfız-ı şâhidin hatırlatılarak) Bâkî.

•Kul ya 'ubâd-yellerime esrefü tâlâ enfübühim id taknetu min rahmetillâhî innallâhe yağfiru's-sûbûhe cem'an innâhu küvâ'gafur'dir-rahîm» Ayet-i kerîmâda okuyup mâniâni aşk-ı bânîâ (1). [Ayet-i kerîmân mâniâ pâyisedir. «De ki Ey nefisler! he karşı hadden ayrı hareket edene! Allah'ın rahmetinden umidiniâ kesmeyin. Çünkü Allah bütün günahları mağfirat eder, Şühhediz ki O, çok mağfirat edici, çok cömür yekidir. —Zâmet sâmet. Â 55.—] Rahmet ve şefâat dâir hâdiz peşîflerden, ashâb-ı kîrâmın (mâvânlâhî tedlâ mağfirat cemâli sâfîlârin ve menâkibelerimîn âdatâlar ve âşk-ı bânîâ.

Hadi-i qurita qaid. ki «Him ramonda Allah Te-
h'ya husei san ederek can verind». Alimramiz buyurdi
ki: Inan geyken, aglamken, korkan umidinde, «Him sa

(*) Rüşdîyâtlık (Sallâhullâhu aleyhi ve aleyhi sülâlihi ve aleyhi sülâm) bu devr-i ictimâ'îde bir hüsn-i kelâm vâkıfı. Bu devr-i ictimâ'îye ne de hüsn-i kelâmın bir şerh-i hüsnîyâtlık. (Mecidiyâ)

kıymeti bilmes olurlar. Velkâsî çocuklarını kâinâtı gibi te-
sup çok vakıf-ı husnâ-i emelidir. Ara ara mevlâsını, her
kime davet-i ve buyruğu çocukları tabiatında bulunan kâinâ-
lık, husnâlık ve diğer kâinâ huyları güdemeye gayret et-
melidir. Ancak bu hususî husnâları değil, huyları güzel, sözleri ta-
bi, tavırları müstakim, amelîleri salih ve niyyetleri iyilik olan
dunya ve ahiretî perî ve amir, letâfet ve saâdet ile meşgul
olurlar. Ara ve kaba terbiyeyinde çocuklara tesirî çok boyu-
tur.

Sakali dünyaya kadar çocukları hâşşaları ile müte-
ve gümeye göndermemelidir. Çünkü her kus yavruyu ya-
vanından çıkarma, elbette yarıcı bir kusun avı olan. Yeter
rûşîr onu terbiye ederek beklâ edile. Her meşve aşarının dâilen
duvardan sakala çıkarma, elbette gelen geçen, el olup mey-
venini yerler. Çocuklar hâşşâ orantıda etmelidir. Ha-
şşâ değil, «Sîmâ kütübü, bekâr olup etlenmeyenlerdir. Ha-
şşâ değil, Ne oturma olsun, perîata uygun terbiye etmelidir.

(Bunun gibi, talabemni de oğulları gibi terbiye etmeli
korumalıdır). Çünkü onlar da manevî öğrencilerdir. Abdülhak
bin Abbas (rudriyâkâhü anlısı) buyurdu ki «İhsanlardan
en çok sevdiğim talabemdir. İhsanlar amandan gelip, der-
sinde bulunup benden ilmi öğrenirler. Benden gelip, der-
sine anak kudurmazlar. Talabemni risk ve tevâzû ile-
re ve müstakim omalıdır. Her hadîsi perîte, «Risk ile öğre-
tilir. Sertlik ve jiddet göstermeyin. Risk ile öğreten, sert-
likle öğreten hayırdır. Buyurdu. Bunun gibi, beklâ-
dan ilmi öğrenenlere daima nezâet etmeli, dünyadan soğu-
tup, ahiret saâdetine ragbet ettirmelidir.

(Daima ihsâf etmelidir). Hadîsi şerifinde geldi ki
«Her hastalığın ilâcı vardır. Günâh hastalıklarının ilâcı za-
câk ihsâfıdır. Ihsâfı ilemeye devam edenleri Allahü Teâ-
lâ dünya belâlarından, günâ, üzüntü ve elemelerden kurtarı-
r, elbette kurtalır. Mahûda hareket olur. Evlâdı çok, riski
günâ olur.»

(İhsânî ilâhî ale-i-tevâzûk arunu dünyadan çıkartır
mevlâdır). Yani bütün hâşşâ o anılar Allahü Teâ-
lâdır. Tevâzûk derine ki, bu ilâhî ve ilâhî mevlâdır.

«İhsânî ilâhî ilâhî dünyaya havâneten ve ilâhî ilâhî ha-
meten ve kime saâde'nâ ve «Rabbemâğfirle'mâ ve li ih-
câsile'mâne sebâkûnâ ilâhî'mâ ve li tec'al fi kulûbî'nâ
pâkâ ilâhî'mâ. Amen» rabbemâ inneke râûfun rahîm». Âyet i
imânetini ve benzeri duaları çok okunmalı ve gâfil durma-
malıdır.

«Rabbemâ ilâhî ilâhî dünyaya havâneten ve ilâhî ilâhî ha-
meten ve kime saâde'nâ ve «Rabbemâğfirle'mâ ve li ih-
câsile'mâne sebâkûnâ ilâhî'mâ ve li tec'al fi kulûbî'nâ
pâkâ ilâhî'mâ. Amen» rabbemâ inneke râûfun rahîm». Âyet i
imânetini ve benzeri duaları çok okunmalı ve gâfil durma-
malıdır.

tarını vermeye ve bir makam ve mevkiye geçince (tebrik etmeye göndermemelidir). İzin vermemelidir. Kadınlar iznle çıkarsa, hadisi-i şeriflerde geldi ki «Gökte ve yerde olan nimet ve ahlak melekleri evine gelinceye kadar ona lüzet ederler». Erkeğin izni ile çıkarsa ihlas ile dış olur.

Kadınlara, dinde, giymesi edis olan yerler yedidir:

- 1 — Arzın, baharın ziyarete gitmek.
- 2 — Hasta oldukları zaman hallerini sormaya gitmek.
- 3 — Bir musibet gelince, onlara hayırlı sağına gitmek.
- 4 — Mahremlerini (yani görülmeli günah olmayan yakın akrabaları) ziyarete gitmek.
- 5 — Ölüm yakayınca ise ölü yikamaya gitmek.
- 6 — Ebe ise doğuma gitmek.
- 7 — Bir kimse alacağı vasiyet alacağını almaya veya borcu varsa ödemeye gitmek.

Bu cemaatlerde izni ve iznle evinden çıkıp gidebilir. Hattetmeye gitmek dahi böyledir. Eğer üzerine farz olmasa bile. İhtimam ilam olan mahallat bilgilerini öğrenmeye gitmek de böyledir. Kocasın öğretmek seviyesinde değildir. Kadınlardan başta ziyarete izin verilmek eyle değildir.

Büyük illerde kadın musibet uymamalıdır. Ev ve çevre hanusunda arada arada kadının evine uymamalıdır. Gerekte geçişleri kumariyeye gür yummalıdır. Günahlarına gür yumnamalıdır. Yani bazı ehkuklarını aforimelidir. Hadisi-i şerifte geldi ki «Kadınlar eğri kumekten yararlanırlar. Doğrullamak isteyen kumari. Kendi haline bırakılan eğri kalır». İhtimam için baran nasihat baran da maddar etmelidir.

COCUK FERİTESİ

Erkek ağıllara, ipek kattan, lakko, kupa ve diğer ipek elbiseler giydirmemelidir. Erkeklerin ipek giymek edis değildir, haramdır. Kadınlara helaldir. Erkek çocuklara göre, ren gınsaklıdır. Saf ipekten elbise giymek haramdır. Ama çöğüş ipek, altın ipek veya pamuk olan elbisenin zararı yoktur. Çünkü kumaşın altın müstahab, çöğüşünde değeri

çoktur. Altın ipek olup, çöğüş ipek olmayan elbise, saf ipek gibi haramdır. Sani ipek giymek erkeklerle de helaldir. Çünkü bunlar, parlak pamuk lileşikleridir. Tam limbâli. Saf ipek olan kumaştan yastık yapmak, oda döşemek, perde yapmak lahya ve diğer yerlere asmak da Ebû Hanîfe'ye (rahmetullahi aleyhi) göre câizdir. Zararı yoktur. İmam Ebû Yûsuf ve İmam Muhammed (rahimellâhümülâh) mekrûhdur demisler. Elinin gibi bir elbisenin kenarında iki, üç veya dört parmak kadar yaprak gibi ipek olan, zararı yoktur, câizdir.

Erkek çocukların ellerine ve ayaklarına kına yakmama edis. Anası ve babası günaha girer.

(Oğlanları ve kızları yedi yaşında namaza başlatmalıdır. On yaşına gelince namaz kılmaya dönmelidir). Hadisi-i şerifte, altı yaşında yedi yaşında iken namaz kılmayı emrediniz. On yaşında dönersek haddimizi bayırmamız. Bunun gibi çocuklara küçükken namaz öğretmek, ahlak öğretmek, emretmek ve diğer güzel ahlaklara, edis ahlaklara öğretmek. Böylece daha küçükken hayırlı edisler, alırlar ve büyüdüğü zaman da, dünyada Müslümanlar tarafından övülür. Allah Teâlâ katında makbul olup Ahirette müddet ve edisler bulunur. Çocuklarını nasırlamamak, avarmamak, yuvamamalıdır. Ara ara avarmamalıdır. Çünkü anne ve baba çocuklarına çok yakınlık gösterirler, her sözlerini kabul eder, istediklerini verirler, büyüdüncü küstah, eğri ve kibirli olur. Her yerde ranamı istediğini yapmaya câizdir.

Küçük çocuklara edis elbiseler ve aynat eşya ile edis yapmamalıdır. Çünkü büyüdüğü zaman edis ve kumari edis bulamazsa, aca kumari etmek gıderine gidip, Allah Teâlâ'nın ihlas ettiği nîmete şükretmek gıderine gider, kumari nîmet edis olur.

Çocuklarını küçükken hocaya verip, hocası nasırlamamalı, avarmamamı çocuğa ihlas nîmet ve fayda bulmalıdır. Eğer hocası avar gıderine, Çocukları gıderine, kumari hocadan kumari, avarlayıp tekrar hocaya gıdermelidir. Onlara hayırlı edis göre hareket etmemelidir. Çocuklarını edis hocaya kumari, alıp başka hocaya verip, çocuklarını avarlamamalı diye düşünerek, çocuklarını kumari ve kumari edis gıderine, çocukları büyüdüncü hocası ve kumari edis, hocası ve kumari

İyemüdü biyedihî hayrı ve hüve alâ külli şey'in kâfir demendir).

(Mevak kullanmaya devam etmelidir) Faydan çoktur. Şeytanlar kaçar. Melekler yakın gelir. Allahu Teâlâ ile olan.

Mevakta alınan abdestler iki rek'at namaz kılmak ma yadır yatsı rek'atı namazdan esdaldır. Bittama zamanında bu abdestlerin oku terk olunmuştur. İsmâ'îl ve İsmâ'îl koparmıştır. Hadisi şerifte «İsmâ'îl ismâ'îl zamanında cümlemizle varılan ve tutunana yâsâ şerif virdi verilir» buyruldu. (Zilham namaz kılacağı zaman, cümle alırken, uykudan kalktığı zaman, Kur'ânı Kerim okuyacağı zaman, teâle, hadlay ve diğer din ilimlerini (bittama ve diğer zaman) mevak kullanmak çok müstah ve pek fazîlîdir.

(Dualarına Allahu Teâlâ'ya hamd ve senâ ile ve meâ'îl, âlâm ve cümlelerine kâfî; u selâm ile başlamalıdır. Dualarını yine böyle bitirmelidir. Kabul edilmeye sebep olur. demislerdir. (Dua ederken bütün muameleleri aynalı, aynalı - tabanını, hocalarını, kardeşlerini bunları ile aynı aynalıdır. Hükümlerini, vaktlerini ve iyiliklerini göndürü kimeleri de dualarında aynalıdır. (Yakarak ve diğer dua etmelidir. Nitekim Allahu Teâlâ «Ey kullar, rabbalarınızın selâmı ve gıvâ duâ ile duâ ediniz» buyuruyor. (Yalnız Allahu Teâlâ'ya tazarru ve talebâlar edip, gıvâ nâhâru kabul olup ağılamalıdır). Hadisi şerifinde bildirir ki: Çarek kâim olan ve müslümanların duaları kabul edilir. Ananın tabanını cümleleri hakkında duaları makbuldur. Çarek Adil beylerin ve âlâların duaları makbuldur. Çareklerin Kur'ânı Kerim ve ilim meclisinde, Bıptullah'da, Mâterinde, Mâterinde'de, Arâfât Dağında, Mînâda, geytan islama yerlerinde, Medînetü Münâverede, Bıptullah'ın meclisinde, Ravva l Metahhara'da, şerîf ve mübarek yer ve mekâmlarda yaptıkları dualar makbuldur. Anasına tabanını idat ederken ve misafirlerin duaları makbuldur. Oruçlu bir istar vaktinde bir müslüman kardeşin için gıvâbında yaptıkları dualar makbuldur. Hanun gıvâ bütün müslümanların duaları makbuldur. Ancak zalimlerin ve nâfâ rahmî keserinde

makbul değildir. Dua ettikçe duam kabul olmadı, diye de duam kabul olmaz.

(Allahu Teâlâ'dan) İslâm dininde (istikamet ve) günahlar için (af) ve vâcibe için (âfiyet) istemelidir. Zira dinin nî'metinin hepsinin usûlû âfiyet ve beden ahlâkıdır. İsmâ'îl'den, Allahu Teâlâ'dan (muâ ve tevfik) istemelidir. Bu gibi (İsmâ'îl günâhından korkup, daima hân-ı bâtme istemelidir. İslâm nî'metine her zaman şükretmelidir. Bir şükretmekle devam edilirse, u nî'met dâimî ve sâbî olur ve artar.

Bunlar marifet sahipleri buyurmuşlardır ki İmanlı gitme sebepleri şekirdir:

- 1 — İtikâda bîst et,
- 2 — Dünya sevgisi ve makam sevgisi gâlib olup şehvetlerine aynalı,
- 3 — Allahu Teâlâ'nın kullarına selâmetmek,
- 4 — İslâm nî'metine şükri terk etmek,
- 5 — İslâmın güdâğından korkmamak,
- 6 — Her vakit namazı terk etmek,
- 7 — Fâit yemek,
- 8 — Allahu Teâlâ'nın vâli ve âlâ kullarına dâğmamak etmek, İlmihâli öğrenmemek, dinini kayırmamak ve din-fahuş olan şâfirden korumamak da İmanlı gitmeye sebep olur.

(Çocuk çocuğuna ve sevdiğine İlmihâli öğretip, selâta aynalı beylerden korumalıdır, men etmelidir. Bunun gibi, emri altında bulunanlara da İlmihâli öğretip, onları korumalıdır. Önce Ehl-i Sünnet İtikâdını, sonra aynalı âlâmları, sonra ahlâk ilmini, daha sonra da muamele bilgilerini öğretmelidir. Bu bilgilere İlmihâli denir. Bunları bilerek herkese fâit aydır. Çocuklara daha küçükken Ehl-i Sünnet İtikâdını ve Kur'ânı Kerim okumamı öğretmek, sünnet et-tameli ve göçümü telâk edecek bir iş, her vakit öğretmeklidir.

(Hanunlarına nî'metremlerin yanına, edine göndermemek, dâğine, hamama ve yabancılara hasta ziyâretini) yani evlenmek için olan yabancılara hasta olana kâfî ve bîtar

Lâ ilâhe illallah! Hakkımızda Kerim, Süblanallah Rab-
b-i Arz-ı Azim. Elhamdülillah! Rabbi't-âlemin. Es'âdeke
mâdebbi' rahmetike ve'l-ganiymete min külli birrin ve'ke
âmetu min külli fâsin illâ tedâu ilâ senben illâ gafletu ve
illâ hemmen illâ ferâgetu ve illâ hâsten leke şühâ radiye illâ
kudretu ya erhamu'r-râhmin.

(Davud — gâzî)

(Davud — aynı zamanda — aynı tutumdur) Davud er-
keğin bir gün oruç tutup bir gün tutmamaya karar Me-
mura, İzzetini ve Perşembe gününü tutmaktadır, bu de-
vâsını eynâsı büyü tutmalıdır. Her ayın on üçüncü, on
dördüncü ve onbeşinci günlerini ayırmalıdır. Her ay
on üçüncü günü Oruçun İzzetini bekler. Her ay
on dördüncü günü Allahü Teâlâ, «Oruç henüz istadîr ve zâdır,
onun kârlılığını ve sıvabını anarak ben verdim» buyurur.
(Her gün Tevhîde ağızdan okunmalıdır) Kuranda
denmektedir ki:

TEHECCÜD NAMAZI (Tahrici)

[illegible][illegible][illegible]

med Arşivcilerden öğrenmiştir. Sabah akşam okumayı
kendine birer adet buyurmuş olduğu, İhyâ Ulûm ve Kâsib
Kâsib'da geniş olarak yazılır.

İslâm dini, bedensiz, sözsüz veya malî yapılan çirkinlikleri, fahiş, vâhiş, alımsız ve müstehab olmak üzere genel olarak bildirir. Sonradan çıkmış ve bid'at amelleri meydana getirmeye hükmü yoktur. Din ilimlerinde (rahî-mâ'mûnî) buyrulur ki: Her bir bid'atların en kötüsü İslâmî bid'attır. Çünkü bir kimsi kufurdur. Bana kufur dedi fakat bundan büyük günahlardan daha kötüdür. Adam ölmekten ve zindan da kötüdür. İbâdette bid'at da çirkinlik ve sapıklıktır. Buhârî bir sünneti terk eden terk eden olsa da daha büyük düşüklük ve sapıklık olur. Gadîl ben Hürayn (radıyallahü anh) İsmâîl Taberânî'nin bid'atlığı hakkında şöyle, Resûlullah (salâllahualeyhi ve sellem), eller bir kumet, peygamberlerinden sonra bir bid'at meydana çıkarsa, sünnetten onun mahvını âyât etti» buyurdu. Sünneti ihlâl ve terk etmek ise kâfil'dir.

Hadise-i şeriflerde bildirilen akıf ve duaları hergün oku-
nular, Baş vakit namazdan sonra Fatıha süresi, Ayetü'l-
Kürsîyi ve-

*Schädlingsdenn ich habe ihn über vertrieben
 er hat ihn verloren in's Land, ich habe ihn übertrieben
 haben ihn's die indische'station ... (A) 1770, A. 10.
 10)

«Kullâhâkunnâz mîlikê'l-mîlikî tû'û'l-mîlikê men teqûd ve
tenuû'l-mîlikê mu'menîn teqûd, ve tuluû men teqûd ve tûil-
lâ men teqûd, biyyedike'l-hayr, innêke allâ kullî şey'in kadir»
(Nur İsmân, A. 29)

[illegible]

terk edilirse, büyük hatâdır, korkular. Parzınan da kabul edilmemesine ihtimal vardır. Her gördüğü işin terk edene kadar çıkar, öldürülmesi vacib olur.

BİD'AT

- (Bid'atlerden, sakınlmalıdır) Bid'at üç kısımdır.
- 1 — İtikadî bid'at: Ehl-i sünnet itikadına uymamak, o kadar itikad varsa, hep itikadî bid'attır. Harâm küfre varır. Bazan varmazdır. Fakat hep de büyük günahlar. Harâm itikadlar. Harâm edilmekten ve cinnetten imâd.
 - 2 — Amelî bid'at: Bu da küfür ve dalâlettir. Fakat he-
hama sünneti muakkefeye mecbûr ve istisna, emi yap-
mekta sünneti muakkefeye terk etmek gerektirir, daha is-
yak sapıklığa düşmekten kurtulur.
 - 3 — Âdetî bid'at: Yapılmasında sapıklık ve dâğır yor-
dan ayrılmaz. Fakat yapmamak daha iyidir.
Hadis-i evliyyelerde şöyle buyruldu: «Her bid'at dalâlet-
tir, her dalâlet ise Cehennemdir. Bid'at sahihînin ak-
lı, amelîleri, oruç, hacc, ömre, cihâd, ferâ, mâlîlî mak-
bul olamaz. Kâim hamurdan çıkması gibi, kolaylıkla ve ted-
rîcen lâhîden çıkar. Bid'at sahihî, bid'atiden ferâ etme-
dikçe tevhîd kabul olmaz. Bid'at sahihînin men' ve me-
dedene, Allahü Teâlâ saâdet ve hayrî âkibet ihâs eder.

FAZİLETLER

Bunlar muvtehab sünnetlerdir, «apınmasında büyük ve-
rah, dâğır ve âhîlî faydaları vardır.

KUSLUK NAMAZI: (Fakîlden kusluk namazını kılma-
ya devam etmelidir) Fakîrlikten kurtulmaya ve ıstıcrânın ke-
bir günahına düşüp olur (En az iki, en çok sekiz rek'at)
İmâm Tirmizî'nin bildirdiği hadîs-i şerîfe, «Oniki rek'at
kusluk namazı kılana, Allahü Teâlâ Cennette alından bir
lâşk ihâs eder» buyruldu.

EYVÂBİN NAMAZI: (Akşamdan sonra üç selâmla altı
rek'at namaz kılmalıdır.) Bâzı âlimler, akşamın üç rek'at

namazıyla altı rek'at olur dediler ve kavî muhtâr bunu gör-
mese. Bunları sünnetten ayrı olarak altı rek'at kılmalıdır.
«Her rek'at ve bunda daha faydalı gördüler. Buna Eyvâbın nama-
zı der. Hadîs-i şerîfe, «Bu namaza devam edene, on iki yıl-
lık kazağı sevâbi verilir» buyruldu. (Ondan sonra yedi ku-
re Allahümme ericul minennâr demelidir). Ey Allahümme, be-
y Cehennemden halâs et, demektir. Güzel duâdır. İkiye üç
den önceyi Allahü Teâlâ Cehennem'den ihâs eder (Sabah
namazının farzından sonra da yedi kere bunu okumalıdır.
Yakın farzından sonra, vâkıfden önce dört rek'at kılın-
malı).

TİSBEH NAMAZI: Fazîleti çok olan bir namazdır. Har-
âm bid'at şerîfîte gelmiş ki «Harâm bid'atı vardır. Gümahlı-
na, âdetî ve sâvâkına, eskîdî ve yenîdî, hatâ ile yapı-
labilir. Bile bile olanları, küçüğünü ve büyüğünü, gâfil ve
îşkâr olanları Allahü Teâlâ, bu namaza her gün devam
edenden aile ve mağîret eder.»

Bir rek'attır. Her rek'atta Fâtiha ve zâmmâ süreden
sonra, rûkûdan önce onlar kere Sübhâne Allahi vel hamdû
ilâhî ve 14 ilâhe (Allahü vallahü ekber deyip rûkûa varma-
k, rûkûda üç kere Sübhâne rabbîyle aâm dedikten sonra on
kere daha aynı daâyı okumak, rûkûdan kalkınca, on kere
daha okumak, secdeye varınca, üç kere Sübhâne rabbîyle
âll deyip sonra on kere daha okumak, secdeye kalkınca
on kere daha okumak, tekrar secdeye varınca on kere daha
okumak, secdeye kalkınca, ayağa kalkmadan on kere da-
ha okumaktır. Her gün sekiz kere bir olur. Her rek'ata teokî yap-
malıdır. Her gün kılınma çok güzel olur. Yahut haftada,
yahut ayda, yahut yılda, yahut ömründe bir kere kılmalıdır.
[Cemâatle kılmağa dâğır değildir. Nâfile namazların cemâat-
le kılınmayacağı (iki kitaplarda ve İmâm Rabbânî'nin
Mektûbât'ında yazılır)].

HACEY NAMAZI kılmalıdır. İki rek'attır. Bir kıldığını
Allahü Teâlâ'dan bir öteği olan, sünnete aygün âdetî al-
ma, sonra iki rek'at namaz kılma. Sonra Allahü Teâlâya
hamd ü senâ eytirm. Herâfuz saâdet u seîdâ eytirm ve su-
daâyı okusun.

münker etmelidir. Zira Muhammed Alephizelâmin umme-
tanın diğer ümmetlerden üstünlüğü, emri mârûf ve nehy-i
münker etmek sebebiyledir. Emri mârûf ve nehy-i münker
edene Allahü Teâlâ büyük mükâfât verecektir. Bu pe-
hlivane muahbet gönderir. Çocuklarını ve hayvanlarına da
muahbet gelir. El ile nehy-i münker etmek devlet reislerina
dır. Dil ile mehyetmek âlimlerin varisleridir. Kalb ile nehyet-
mek diğer mü'manlerindir derdleridir. Kâbel edileceği az
olunca yerde vâkıb olur. Fitneye sebep olacağı düşüncüler
da terk vâkıb olur. Zoruretle o yere gitmek cihr değildir o
tehri bırakıp başka yere geçmek vâkıb değildir. Eğer da-
mi ve zâhıdan tam mahiyetle korumak için hicret edene
güzel olur. Cennete girmeye lâzım olur. Şefaatle maktar
olur.

Emri mârûf ve nehy-i münkerde, bâhi neyyet salâ-
kemat, musoleyi nakit de bilerek, sakıredip, mahakata ve
karga etmemek. Bilim ve ilim ve söylemek, fakâhânın bu me-
vride muahbeti olup olmadığını bilmek gibi partlar vardır.

(Mudâhane etmemelidir). Mudâhane lügatta bir şeyi ay-
rıyağa ile peşlamak mânâsındadır. Serfatta, bir kimse
günah ve kötül işini bağışlayıp, kabahatını arayan bağışlayıcı
kâile olursa ve muahbetmeye demir. Nisâxim zamanında,
emmanlerin muahbetinde bulunup, dünya malı toplamak içi-
menfaatçı ve vâkıbînin arzusunu övmeleri ve ne zım
vâkıbînin demeleri gibi.

(Gerrâne mudâra etmelidir. Mudâral kendinden ta-
ran gülmek için) yummak sözler söyleyip, başının pe-
dünü peşlemek ve kâile olduğundan kurtulmak için sözler
söylediği ve de doğru olur.

(Çok gülmekten ve saydalar kâilemekten sakınmalıdır).
Çenâd bunların ilmi de kâile, kâile, kararır. Bunlar sef-
hâ, kâilede kâilemindedir. Harâya dışıruklar Kur'ânı Ke-
rim'de, «İnsanlar az gülmeye huyusaldı. «Hiç gülmeleriniz çok
aklısınıza dâiriktir. Zira ölüm, kâile, hastır, suat ve be-
rah, azîh, suat, mizan gibi tehlikeli şeyler ve Cehennem
kâilemizi gün âkıbete getirildiği zaman, gülmeye meclî kâ-

maz. Dama ağlamak lüzum gelir. Bu tehlikeyi geçtiklerden
kurtulup, Cennete girmeyeceği, salâmet bulunmaz. Allahü Te-
âlâ hepimize kurtuluşu ve Cennete girmeyi nasib etmiştir. Şevn'

Allahü Teâlâ'yı anmaktan ve doğru söz konuşmaktan
başka söz söylemek insanın kalbini sertleştirir ve korutur.
Rahmetten uzak olmaya sebep olur. Çok sakınmak lüzum-
dur.

(Para muahbetinde bulunmamalı, yordun etmemeli, şâ-
m ve kâile de olmamalıdır). Eğer faiz olursa kâil haram-
dır. Zinadan büyük suçtur.

(Alıp-verişte ve bütün muahbetelerde perîata uymalıdır).
Sakımede, bapıumada, kâil etmede, câriyeyi âmmi veled
etmede, rehın etmede ve vermede, emman alıp vermede
diğer tedbirlerde ve memleketi idare etmekte perîatin emirle-
rine ve yasalarına uymalıdır. Aykırı iş yapmaktan sakı-
nmalıdır.

(Parayla tesâvük, müessaslık yapmamalı, Kur'ân-ı Ke-
rim ve din ilimlerini [parayla] okutmamalıdır). Sefâfî şâ-
hînin yolu böyledir. Fakat müteahhîrin olmaları bu husus-
larda ücret alınmalarına cevâb verdiler.

(Hükümler ve hadisâkâr ve kadî ve beylerin kâileme
zaruret olmayınca gitmemelidir). Zaruret ve fayda iki ko-
şumdur. Birdi şâyedir ki Bunlar vâli ve kâilem oldukların-
dan, perîata uygun olan yerde, emmanine uymak vâkıbdır.
Emir ve hüküm ile çağırılar gitmek lüzum olur. Dincedi,
bunların zulmetlerini gidermek ve hakkı ifade için olursa,
güneye ruhâat vardır. Kâile edip mudâhane etmemek, ya-
hın söylememek şarttır. Yalancılara en ketulî hükümleri
vâli ve âmirleri gelen söyleyendir demektir.

(Cemiate devam etmelidir). Sahih hadislerde cemiate
nemas kılmak, yalnız kâilektan yirmi yedi kat riddaldir, diye
bildirilmektedir.

(Sünnet-i müekkedeleleri terkmemelidir). Bir zaruret ol-
madıkça, müekkede sünnetlerin terkine izin yoktur. Terk et-
mek, amelde bidate düşmektir, dâilettir. İbar etmeyerek

ziyaret etmeli, yahut haftada bir, yahut ayda bir kere ziyaret etmelidir.

(Kafî rahm etmemelidir). Yaşlı dostluğu, ziyaret ve yardımları kesmemelidir. Çünkü karamdır. Büyük günahdır Allah Teâlâ ailesi rahmî kemânı karamdan, rahmetini keser ve onu bırak eder. Hadis-i şeriflerde geldi ki, bir kavmin gövdesi ailesi rahmî terkeden bulurca, üzerlerine rahmet lâzımı düşer. Kâbil olma Allah Teâlâ ile bundan korunan.

ANA - BABA HAKKI

(Anne ve babaya riâyet etmeli, yühsak) soale (komşu malıdır). Ben işlerini incinip özi dememelidir. Ayet-i kerime de, «Anne ve babaya şîl derme» buyruldu. Bir başka âyet-i kerime de, «Onlara acıyarak tevazû kınadın (yerlere kadar) indir ve; Yarab! Onlar beni çocukken nasıl terbiye ettücesen de kendilerini (yölece) çıkıge, de.» buyruldu.

(Gadab ile bakmamalıdır). Bir kimse anasına ve babasına alçak gözüle olarak ve şifak ve murhametle baksa, Allah Teâlâ onu çok sevaplar ilehan eder ve ona rahmet ezi-ri ile bakar.

(Günah almayan emirlerini yapmalıdır). Zira, «Allah Teâlâ'nın içinde günah olan şeylerde, insanlara itâat olunmaz.» (*) kasidenin göre günah olan şeyde kimseye itâat olmaz değildir. Bir kimse'nin anası ve babası kâfir bile olsa, nafakalarını vermek ve hizmetlerini yapmak evlâdına vâcibdir. Küfür tarafına çekmeselerse, arada bir evlerine götürülen ve redreden küfre çekmesinden korkulurca, onların ve yollarına gitmesi olmaz değildir. Bu vasiyet karamda dostluğu kesmek vâcibdir. Nafakalarını bir kimse ile gösterir. Anası babası küfür ehlinden değil ise, yine böyledir. Kâfir ve meyhaneye götürmek câzı doğrudur. Çirkin bid'atların istendiği yerlere götürmek de böyledir. Böyle yerlerden alıp, evine götürmek câzıdır.

(*) Bu sözün kâfir-i evre olduğu, İsmail Hanefî, İsmail Ahmedî ve Mübâredînîden alarak Kâfî'de (1022) ve Mübâredînî'den alarak de yazıldı.

(Düymesine ve bağışına sabetmelidir. Karşılık vermemelidir).

KOMŞU HAKLARI

(Komşularına riâyet etmelidir). Onlara ziyet vermek şey et yapmamalıdır. Zira bir kimse komşusuna ziyet verince, onun evi âkibet komşusuna kalır. Komşu hakkı o kadar büyüktür ki, ne'deyse komşu komşuya vâris olma derecesindedir. Ana, baba ve akraba hakkı gibidir. Yalnız vermesi yeter. Her hadîs-i şerifte «Bir kimse komşusuna ziyet etse, hana ziyet etmiş gibi günahkâr olur» buyruldu.

(Kokulu yemek pırpırca bir miktarını komşularına vermelidir). Çarptan tavire ve yiycek şeyler alınca, komşularına ve komşu çocuklarına vermelidir. Eğer vermeyeceklerse, güzel giydirip, kendi çocuklarına verip odun üşatı çarpmalıdır. Komşuları fakir ise, ara sıra sadaka ve sevâd vermekle ve hediye ile onlara itimada bulunmalıdır. Fakirdir diye kıymet vermemecektir. Arada bir evire dâvet edip, hatırlarını sormak, sofraya çağırma beraber yemek yemekdir. Hasta olurlarına evlerine gidip bîl ve hatırlarını sormalıdır. Vefat edersen, cenaze ile beraber kâdar gitmelidir. Herhalde komşuluk hakkını gözetmelidir.

(Mümkün olduğu kadar ihtiyacı olanı görmelidir). Bir sarra uğurların yardım etmeli ve bir işin görme tebrük etmelidir. Borç para isterlince çıkarmamalıdır. «Sadaka'nın sevabı bir kat, borcun sevabı onsekiz katı» diye hadîs-i şerifte bildirilmiştir. Komşusundan borç istenince onun evire kârı yühsak buna yapmamalıdır. Onun bir taşak nazar vermemelidir. Gali şeylerini yapmamalıdır. Gaybet etmemelidir. Haramları tarafına girmek bakmamalıdır. Her havâste diyanet ve salâh üzere dost ve kârdar etmelidir.

(Diğer din kârdarlarını sevmelidir). Sâlikleri çok sevmelidir. Yâniklara, idârilere ve zâlimlere nâihat ve vâz etmelidir. Fık, fârd ve zulma için buza fâh etmelidir. Mâlidir ile dostluk etmemelidir. (Komşularını mümkün mertebe alırmalıdır). Elden geldiğince (etere mârif ve nehy-

tarikatçıların bir grubu kimsenin toplanıp, meclise ve toplan-
mı ile, müddet kâdîlerine uyarak beyitler ve şüariyet okuyup,
arka getiren sevdeler ile başı meşâyihlansın, manzum şiirleri
dinledikleri yerlere denir. Böyle meclise gitmeye cevap ya-
tur Hele tahassüs orada ney, del, tabii gibi oyun diyetleri
konusu bir gördünüz. Genç şâirler, câbil bilgâlar, sevgi ve
şunlara karışmak olup, tamamen şâik meclisler. Bunde
Allah Teâlâya şükürdür. Orada takasidip düşerler. Okun-
harekete raka denir.

İmâm Kurbânî (rahmetullahi aleyh) buyurdu ki: Toga-
nîni etmek de' ve dâimî olmak ve rûka etmek İmâm' ile la-
romdur. İbâdî İsmâ'îlî, İmâm Mâlik, İmâm Şâfiî ve İmâm A-
hmîd bin Hanbelî mehterelerinde haram olduğunda ittifak var-
dır. Yâsarhanîyye'de, Romaniyye'de, İmâm Mahbûbî kitabı-
da ve diğer fetvalarda tarikatçıların dönmesi ve ruhânî ta-
ram olduğu bildiriliyor. Hattâ olduğuna iddîa edenler küf-
ler, diye tahrîf ediyor. Hattâ Tuhfe kitabının sahibi bu-
yurdu ki, vird ve muhabbet iddiasında bulunan zâhiri yâ-
rek asle bağışlamak ve elbasını yırtmaktan menetmek ol-
malıdır. İmâm Zeylâhî, Kudûrî'den bildirdi ki, sofilerin yap-
tıkları rûka ve dönmeler ve senâ' haramdır. Öyle meclis
gittikçe câiz değildir, Toga'nî ile diğer çalgılar, saz, ney, cu-
na ve kaval aynı şeydir.

Bildirdi ki İbn Mes'ûd'un (radıyallahü anh) yaptıkları mesimde bir gün bir kavim gelmiş. Teblik ve talimatı verilmiş sedit okurlar. İbn Mes'ûd (radıyallahü anh) onların sesleri ni duyunca, yanlarına gidip, «Biz bu türü yükksek sedit ve topluca zikir yapmayı. Resdullahın zamanında görmemiş. Bu bid'at sahibileriniz» deyip, onları mesidinden çıkardı. Cüneyd-i Bağdâdî'nin (kudâme şeruh) sîmâ'dan tozbe ettiği meşhur kitaplarında yazıyor. Ne kadar şaşılır ki, zamanımızda ki büyük tasavvutçılar, tam taksir ve inadlılardır. Böyle bir muhabbetullah da'vâm dördüncüyle, çeyiz çeyiz kütüphanelerini topluyor toğannı ve nâgme ile beyitler ve şirler okurlar. Toğannı ile rak'ederler, dönerler. Bir şükrü savallı cahiller de onların etrafında bulunup, özenerek onları dinlerler. Böyle büyük kabahat ve çeyiz çeyiz büyük günahların bir arada

şeyden yente bulunmayı büyük bir ihadet sayarlar ve o
şeyden dinlenmeyi, şerh gıdâ eglanların yurune bakmak
ne meydana gelen selvet kızı, kabahet bulmuş, ihadet
ilemet ve tekrarlarda bulmuş meydana geldi, büyük feza
dar oldu murdar. Allah Teâlâ'ya şükran. Bâye kitabı
şerh ancak Deccâl kitabının onlarıdır. Evladına ve kas
pılarına ve bütün muallimlere şükretmek olan ki, böyle bir
şeyden konuşup, dövüp, salâm dininden uzaklaşır, şerh
Muhammed Akrabâ'ların şerhine karşı tepki yaparlar.
Teâlâ'larını öğrenip, şerh şerh ihkadiyi şerh şerh

(Teganni ile zikir, vird, Kur'an-ı Kerim ve ilahya ilahiyat, evrak, teganniye inkârî ve teganni eden kimseyi cehl ve şakî, şakîleri Rıza göstermek ve Tatarhanlyyye'de, teganni etmek ve dinlemek harâm olduğu hakkında cehl edilen Harâm olmasında lûkahl-ıy kârâm (rahîmehü'mâliha) çok cehl gâib ve beyân vîdler, diye yâhidir. Kadın olan, erkek olan teganni edenin şahidliği, mâkbul değildir diye azîm kitap, azîmde hâs yâhidir. Bir kimseye teganniye başladığı zaman, âlî şeytan gelip omuzları üstüne biner, ayakları ile o kimseyi götürür vucurîlar. Teganniden ve geçirmeye kadar derman ederler, diye hadîs-i şerîfe bildirilmektedir.

(Allah Teâlâ'nın emri anıldığı zaman, duyanlar içten
sevinirler çünkü vicihâd Terakkenin gerektirir. (Teâlâ
ve teâlâ) yahud (söz ve celle) yahud (Sûbhanellah) yahud
(teâlâ celiâh Allah) içten sevinirler. Bu emrele ne
dün düşünme o kadar aydın olur. Bir sözün içten sevinme
Kudâ da müminin içten. Ayı sözün içten sevinme.

[illegible]

dir. Ancak emri mârîf ve nehyi münkeri kadîr olan ve bu-
dan mülazım olmayacak kimsa yapmalıdır. [Zarar yaka-
lar — yapabilir ve cihad sevâbı alın, Abdülâzîzî Öy-
lâf böyle buyuruyor] Fakat emri mârîf ve nehyi mün-
ker larzı kıldırır. Uşa' emri tarafından emri mârîf ve
nehyi münker yapmaya memûr ediliyorsa, ona farzı ayrıdır.
İlim de amel eden âlimlerin meclisinde bulunmasından
Öyle meclislerde ilim öğrenip câhil, kalmamalıdır. Şeytan
lara uyumamalıdır. Ebdü Huseyn (radıyallahü anh) buyur-
du ki: «Bir saat ilim meclisinde bulunup, dininde ilim elde
lanı öğrenmek bana, Kadîr gırecisi İhyâ etmekten avcı-
dır». İbn Mâcer'in Ebdü Zâ'iden (radıyallahü anh) bildirdiği
hadîsi şerifte, «Ey Ebdü Zâ', şahidleyin ilim meclisinde bu-
lunup Kur'ân-ı Kerim'den bir âyeti kerime öğrenmek, yâ
rekât namaz kılmaktan hayırdır. Şahidleyin gidip üstâ-
dan, şeriat ilimlerinden bir şey ilim öğrenmek, onunla amel
olunması veya olunmaması bin rekât namaz kılmaktan hayır-
dır» buyuruldu. Her şeyi demek, her meclide de olmak demek
içine alır. Amel olunması veya olunmaması demek, bu meclide
ya anda sarsa idam olsun veya olunması demektir.

İlim kadar büyük bir şey yoktur. Öğrenmek ve öğret-
mek kadar büyük ibadet yoktur. Çalışıp faydası ilim, salih
amel ve güzel ahlak sahibi olmalıdır. Tirmidî, İbn Abbâs'dan
(radıyallahü anhumâ) bildirdi: Resûlullah (salıallahü aleyhi ve
selâm) bir kimsaya nasihat edip buyurdu ki: «İşey yoldan
önce boş şeyin kıymetini bil. İhtiyarlık gelmeden önce genç-
liğinin kıymetini bil». Zira her kemâl gıvâhinde elde edilir
İlim ve amel gibi. Bedenin kuvveti kâimide iken elat ve
İlim kazandır. İhtiyarlık zamanında zayıflık, hastalık ve der-
manlılık bulunduktan ibâdet için kudreti olmasa, pıncan-
lıktan başka elinden bir şey geçmez. «Hastalıktan önce uş-
hatının kıymetini bil». Sıhhat ve diyeti zamanında nimet his-
setmek önce zenginliğin kıymetini bil. Malın ile iyilik
edip, mal ile ibâdet için. Böylece âhirette çok sevap ve ceh-
nemin «Mezâhıretten önce, boş vaktinin kıymetini bil.
Boş vakitlerinde din ilimlerini öğrenmeye ve salih ameller
elde etmeye uğra. Çoluk çocuk ve diğer işler seni meş-
gul

etmeden önce, marifet ve kemâl ve salih amelleri öğren-
me ve gayret et. Abdullâh bin Abbâs'dan (radıyallahü anhumâ)
İsmâîl Baharî'nin bildirdiği hadîsi şerifte, «İki büyük nimet
vardır ki, onlarda çok kimseler aldandı. O nimetlerin
kıymetini bilmeyenler. Biri beden sıhhati, diğeri boş vakti el-
de etmesidir» buyuruldu. Bu iki nimet elden çıkınca ilim
ve amel vermediklerine pişman olurlar. Nâkım diğer ter-
zâda şerifte, «Cennette bulunanlar, dünyada iken, ibâdet
ve hayırlı iş yapmadıkları zamandan başkasına acıma-
lar» buyuruldu. «Ölümünden önce hayatına kıymetini bil.
Hayatında boş zamanı kaçırmadan din ilimlerini öğrenmeye ve
salih amel yapmaya çok gayret et. Zira ölüm gelince, insan
din ilimlerinden ve salih amelleri öğrenmekten kesilir. Mü'mi-
nin her bir nefesi böyle kıymetli bir cevherdir ki, onun ile
kısas, herhalde âhîret derecelerine kavuşmaya ve yüksek
Cennet derecesine kavuşabilir. Ahireti düşünmeye ve yüksek
mericelere aslıp olmaya çalışır. Hadîsi şerifin mânâsı bu-
câda zamanı eldi. Bu hadîsi şerif, böyle nasihatları içine
aldığından buraya yarıdık. Allahü Teâlâ gereği ile amel et-
meyi hepimize nasib eylesin. Amin!

İlimde ve amelde aklal güvendir, ilimad edile (olanın
fetvasıyla) ve cevabıyla (amel etmelidir). Dinin usûl ve fe-
vâ bilgilerini bilen âlimlerin şerh de amel etmelidir. Âlim
kılığında çok kimseler vardır ki, ilimden haberleri yoktur.
Onların kâhına ve göhrüne itibar olmasa, Nâkım yarım
âlim din yikar, yarım hekim beden yikar demislerdir. Zama-
nımızda çok câhiller, ilimden imâdından haberi olmayan ma-
nâstâr âlim, şeyh ve mürid adı altında insanları yoldan çı-
karmışlar. Böylelerinden Allahü Teâlâ'ya uşunsa. Bunlar-
dan alandan kaçır gibi kaçmak lâzımdır.

Ölümekün fetvasıyla amel etmemelidir. Böylece dâhîlet
ve sapıklık aşırısına düşmekten kurtulmuş. İhtiyar me-
habde ise, o mehabbin müteber kışablarında bulunan fetvâ-
lara uygun fetvâ olmadıkça amel etmemelidir. Câhile ve
yanlıs iş yapmaya rûa olmamalıdır.

(İlim meclisinde bulunmamalıdır). Sını meclisi de

AHİRET YOLUNDAKİLERE VASIYYET

Bu konuda ihlas yoluna giren mü'minlere vasiyyetler (öğütler, nasihatlar) vardır. En mühim ve istisna vasiyyetler bunlardır. Zira gülbeye yoktur ki hepünle bu dünyada emsâfiriz. Yolcuysuz. Ceddik gıyiyoruz. Herkes bilir ki, yâh cümün auzâ ihtiyacı herkesen daha fazladır. Bu konuda, muvâzîl (rahmetullahi alayh) Ehl-i İhsan'a ait azgınlı bildirir. İçin, İhsan en mühim bahis adını vermiştir. Çünkü gerçeği ile amel etmek, bütün Müslümanlar için, en mühim ve en istisnaî şeydir.

(İle dâhî) Kardeşlerime, evlâdima, emsâbıma ve bütün mü'minlere (vasiyyetum) ve nasihatım şudur ki, Allahü Teâlâ (âmin) per'i şerîfde (emrettiği şeyleri) emretlerine farz veya vâcib olanları gayret edip işleyinler. Kaza ya kalmış namazları kılınlar. Ne kadar olduklarını bilmeselerse, zamanı gâlib ve tahmin ile amel etmelidir. Eğer çok kalmış ise tertibe riayet edip, her bir vakit evvelinde bir emân okunmak yeter. Lâkin her farzdan önce, bir ihkâmât geçirmelidir. Niyyet etmede iki şekil vardır. Birisi şudur ki, en önce kaza ya kalmış namazın farzını kılma, veya oruç, ikinci, akşam ve sabah namazının farzını kılmaya niyyet ettim der. İkinci, akşam veya sabah namazının farzını kılmaya niyyet ettim der. Üçüncü, namazın da kaza etmelidir. Kaza ya kalmış namazlarını bu şekilde kaza etmelidir.

Pekâhıya kılma (rahmetullahi alayh) buyurdular ki, Ehl-i İhsan namazın kazası farzdır. Tahrimen mekrûh olan namazı tekrar kılma vâcibdir.

(Kalmış namazlarını verinler). Bu farz da kaza etmek farzdır. Zekât vermeyenlerin şiddetli azâb edileceği tehdid ile bildirilmektedir. Allahü Teâlâ bizi bundan korusun.

(Oruçların tutsunlar). Karam farz ve hükmüdür. Kaza ya

olan zekât ve oruçların miktarı bilinmez ise, zamanı gâlib ile amel etmelidir.

(İhsan İhsan ile hac etinler). Yâni mal ve beden kuvveti varsa, güçlü yetiyorsa, yol da emîn ise ve hac etmedi ise, ohal Allah korusun kendinden küfür gerektiren şakilerin arası zâir olup, kâfir olduğundan önceki haccı berradığını tekrar hac etmelidir. Beden kuvveti yoksa hac için be- ed göndermelidir.

(İhtimâli öğrenmek herkese farzı ayndır). Çoşup bunları öğrenmelidir. Öğrendiklerini ile amel etmelidir. Ehl-i İhsan meşrebini ve akaidini istikden öğrenip itikad etmek, İhsan olan herkese farzdır. Bu ilmi öğrenmelidir. Cahil kalmamalıdır. Çünkü perîşana uymayan İhsanın zararı büyüktür. İhtisama zamanında bid'atlar yayıldı. Ehl-i İhsan akaidini bilensiler azaldı. Cahillik bütün dünyayı kapladı.

Ehl-i İhsan'a uygun itikad ettikten sonra, kötü hay ve şakiklerden sakınarak kadar ilmi ve güzel ahlak ile ahlak bilmek kadar bilgin olmak, erkek olma, kadın olma bütün mü'minlere farzdır.

Bundan sonra ahlâk ve vasiyyetle zâhir bilgilerini öğrenip, öğrenme farz olan amellerin farzlarını ve vâciblerini yerine getirmek, haram, münker ve yasak olan şeylerden sakınarak kadar ilmi öğrenmek farzdır. Meselâ abdest, namaz, oruç, zengin ile zekât ve hac bilgileri bu kısımdandır. Bir şahısla uğraşmama, mesleğinde haramdan sakınarak kadar ilmi öğrenmek farzdır. Aşırıya bilgilerini öğrenmek gibi. Çünkü her kimsenin, bu bilgileri öğrenmeden ahvâlis ve ısrâfete başlama, şüphesiz fâz yemli ve kat'i bir harama itikâb etmiş olur. Velhâsıl her ilmi mütâhhab olduğu malûmunda tâbidir demislerdir.

Eğer bir şey farz veya haram ise onun ilmi öğrenmek farzdır. Eğer vâcib veya mekrûh tahrimîye ile mekrûh ise onun ilmi öğrenmek vâcibdir. Eğer künet veya mekrûh tahrimîye ile mekrûh ise onun ilmi öğrenmek câizdir. Mâstahabın onun ilmi de müstahabdır. Mübahın ilmi de mübah olur. Ehl-i İhsan ve nehy-i münker yapma da böyle

[illegible][illegible]

O da ne yaptın ki, torba eylemiş deyim, alıştır olur demes-
 lerdir! İyisi o gümüş hatlı delil ile alıştır oluyuz, o gümüş
 delil hatlı delil, gümüş hatlı delil, gümüş hatlı delil
 (İki hatlı delil hatlı delil)

(İki kişi konuşuyorlar) Bu kadın çok güzel, o kadar
güzel ki...
Evet, gerçekten de, o da çok iyi, ne diyorsun? Veya ilmi-
teri ne biliyorsun (iki kişi) ve mürted (iki kişi) ve
şüpheli (iki kişi) Şeytan'ın, kâfir olduğu mu
korkuyorsunuz?

(Karl Marx diyor)

(Kas) havam ostanlari, sarab, damuz an) ve (ka (gibi, belkiler dene, yaband kail belki (Nasa hardmder dene kile, (Kas) dekil, inkir ve Ashad Telle'ya ve Nasa...

(Bu sözler dinlerken herden olup, belli olması bilginlere me-
hul: olan şeylerin, belli olmaması, erd etmeye kâfurdur.
Zinâ) ve İdris (e) duyduktan sonra yamağ gibi) Demek ki
bunlar belli olmayı diye erd etmek, İlahîni lûrumuz say-
mayı erd etmek olur. Bu ise kâfurdur.
[Ama perâhin belli olmaması]

Ama burada belli olmasa, temenni ve arzu kâfir olmasa
 demektir. (Onu belli olmasa bilmece muhtâk değildir
 Allahın evrâk dâimâ muhtâk idi. İlahın dâimâlık kâfir
 larunda da muhtâk idi. Sonra haram oldu.
 (Kur'an, Kenz) İlahın kâfir

(Kur'an, Kertim'i konuşma, ifade, mizah, şaka) ve diğer kelimeleri (arasında kullanmak) kofardur demislerdir. Nevaraki Yahya adlı bir kimseye: Ya Yahya adını kitabı [Ya Yahya kitabı ad] dem. kâfir olur demislerdir). Kur'an Kertim'e İbiden terkib...

İbiden terkten kâfi: İhsan gelmez. Fakat hürmet ve it

neu verketen kifer lixum geier. Gleda lixum stueck. Statten
stueck der geistler demoglerden.

For those related situations which require, however, a
different treatment:

Palmeri dan/ia. Li idhe wazih Muhammedas Rasd
ash dewar. Mathman aldaklana bakara shana

The Hantayon, from Marikapan down, should enter the plain before the Hantayon.

Her zaman ya, [gayri meşhûr] latîfâ kâbil et dâvâler, o
nâ kâbil etmâ denâ, Mâillâvân cîdâgânâ kâlmâvânâv.

kasıyat vermeyişir ki, her nerede ve ne zaman çağırır in-
imâdına hâzır olur

Görülüyor ki, Fabri Alem (Allahü Teâlâ)aleyhi ve selâmı
yeryüzünün her tarafından, o zamandan bugüne kadu-
ümmehten herhangi biri ve hele, kaşif, şâhid şahidleri ve
firman, imdatlarına yetişir. Hicr Aleyhisselâmın râhu, o
firmanlardan bânıların imdatlarına geliyor. Melekler, en
icâli olmak için, bir anda, istediği zamanda ve yerde kâ-
nıyer Şâhiyye yolunun reisi, Ebû'l-Hasen Ali Şâhid (kad-
dine sirruhi) diyor ki: «Her an ve zaman, Peygamberimizin
(Allahü Teâlâ)aleyhi ve selâmı) mübârek yâni, görülmüş te-
dedir.

Kitâbların yazıldığı doğrudur. Fakat, tasavvûfçuların ş-
rû bahadır. Yâni evliyânın rûhları, Allahü Teâlâ gibi hâz-
ır demek küfürdür. Allahü Teâlâ'nın ilim, kâdır ve mü-
kellim ve hâzır olması gibi, hiç kimse ilim, kâdır ve mü-
kellim ve hâzır değildir. Allahü Teâlâ'nın ilim ve hayât ve
kudret ve hâzır olması ve hepke bütün sıfatları, Allahü Te-
âlâya yakıyan bir hayât, ilim ve kâdır ve kudret ve hâzır-
dur. Mâblûkların hayâtı, ilim ve kudret ve kâdır ve hâzır
diler gibi, onlardan olma ve zamanlı ve mekânlı ve şâ-
kârlı biten ve çeşitli şeylere bağlıdır. Bununla beraber, pey-
gamberler (aleyhisselâm) ve evliyâ (aleyhisselâm) ve
âlimler (aleyhisselâm) ve bütün mü'minler (aleyhisselâm)
ilahî ilimdir, hayyır, kâdır, hâzır ve mevcûd olma ve
nir. Bunlar, Allahü Teâlâ'nın ilim, hayy, kâdır, hâzır ve
mevcûd olması gibi demek değildir. Allahü Teâlâ'nın hâzır
olması ile, evliyânın rûhlarının hâzır olması arasında, çok
fark vardır. O kitâbların yazıldığı zamanda, râhil tarikate-
ter, böyle sözler söylüyordu. Kendilerini tasavvûf adamları gö-
tirmek için, pirim hâzır ve nâzır diyorlardı. Din âlimleri,
fıkıh kitâblarını yazanlar, bu büyük günâhın yapılmasını
için, böylece yazarak önlemişlerdir. Bununla beraber, ben-
im, daha etrâf ve gereği gibi anlatmıştır. Allahü Teâlâ'nın
sıfatlarına kimse şârik değildir. Bunların hepsi İLÂHİYE İLÂHİ-
lah kelimelerine icma girmektedir. Yâni İLÂH olmaya, İLÂHET
olunmaya hakkı olan, kimse yoktur. Ancak, hiçbir sıfatında

şârik bulunmıyan, Allahü Teâlâ vardır. Bu mâna iyi ve de-
rin düşünülürse, iş kökünden çözülmüş olur.

Efendim! Bu cevabı böyle uzun ve açık yazdım. Çünkü,
bu mesele, çok kimseleri şüpheye düşürmüştür. Türk-
Alıyye meşâyihinin ilim olması lâzımdır ki, böyle şüpheleri
herkesin anlayabileceği şekilde tühâşin. Son zamanlarda,
işkâler câhililerin eline düştü. Dinden, imandan haberi ol-
mayanlara şeyh denildi. Din düşmanları da, bu şeyhlerin
şâhlerini, ayınlarını ele alarak, dine herşeyi karıştırmıştır.
İlim dini bozulmuştur, dedi. Halbuki tasavvûfçuların söste-
riş işlerini, din savunmak, bunları tasavvûf büyüklüğü ile karış-
tırmak, çok yanlışdır. Din bilmemek, anlamamaktır. Dinde
örneklilik olmak için Ehî-i sünnet âlimlerini tanımak, o bü-
yüklerin kitâblarını okuyup, iyi anlayabilmek ve bildiğini
yazmak lâzımdır. Böyle bir ilim bulunmazsa, din düşman-
ları meydanı boş bulup din adamları şekline girer. Vâ'ileri ile
kitâbları ile, gençlerin imânını çalmaya çalışarak, milleti,
memleketi felâkete götürür. Tam ilmihâl 7 baskı - İkinci
cild, Madda 32, tahfide 351).

★

(Den şeriatı bilmem dese, kâfir olur demişlerdir). Şer-
iat reddettiği ve küçümsemediği için.

(Adamlar peygamber bulday yememe, bir şârik olmamak de-
se, kâfir olur demişlerdir). Zira Adem aleyhisselâmın bul-
day yememe şârik olmaya sebep değildir. Çünkü herkes kendi
irâdesiyle, işiyle ve kârlarıyla, şâhlığı veya şâhlığı, kâhbeder,
kâhbeder. Kur'anı Kerim'de, «Şâhlik ve şâhlik onlarındandır»
gibi âyet-i kerimeler ve keşî enkâr ettiği için kâfir lâma
geçir.

(Adem aleyhisselâm bulday yemeydi). Bir dünyada ol-
mazlık demek küfrandır (âlimler (âlim) şâhliklerdir). Kâfir ol-
manın sebebi, Allahü Teâlâ bu dünyaya gönderdiği bir mü-
mîn, onların şâhlikleri ile şâh ve münevver, bir peygamber,
ilim ve müteakiler gönderip, bu hâl ve nizam üzere olma-
nı murâd etmiştir. O halde Adem aleyhisselâm bulday ye-
meydi, bir dünyada olmazlık demek, Allahü Teâlâ'nın irâ-
detini inkâr etmeyi içine almaktadır. Kâfir olmadığın sebe-

ır olur demislerdir) Bütün yerleri Allahü Teâlâ'ya meâde söylediği için, bu ölü mekânından mârifetindedir.

(Meclâhın ruhları hâzirdir, bilirlere dese, kâfir olur de mislerdir). Zira ruhların hâsır tamamı gaybıdır. Gayba bîst, meclâhın kâfir olur.

★

(Bu mektub, seyyid Abdülhakim Arvasi (rahmetullah aleyhi) tarafından yazılmış olup, evliyâ ruhlarına, her yer de yardım geldiklerini bildirmektedir;

İki ehne kardeşim Ali beyefendi!

Son mektubunuzu aldım. İstihzâ ettim. Hayırlı dualara ve selâmlara terdîl ettim. Mektubunuzun sonunda, pek edebî bir şey soruyordunuz.

SUAL: Halebi kitabının tercümesi olan Babadağ'ında ve Birgivi Vasiyetnamesi'nde, «Bir kimse evliyanın ruhları be rasta hâzirdir dese, kâfir olur» diyor. Halbuki tasavvurlar arasında «Piriminin ruhu hâzirdir, nâzirdir» sözü de meş hûrdur. Bu iki sözün arası bulmak nasıl olur?

CEVAP: Efendim! Bu iki kitabın dediği doğrudur. Bu kitab da kıymetlidir. Allahü Teâlâ hâzirdir ve nâzirdir de mek. Allahü Teâlâ ebedî ve ezelî olarak hâzirdir ve nâzirdir demektir. Böyle olduğunu bildirmek için, Allahü Teâlâ her zaman ve her yerde hâzır ve nâzirdir derler. Halbuki Allahü Teâlâ zamanlı değildir ve mekânlı değildir. O halde, bu söz görüldüğü üzere kulmaz, motor olur. Yani zamanlı ve mekânlı, yani hiçbir yerde olmayarak hâzirdir (yani bulunur) ve nâzirdir (yani görür) demektir. Böyle olmaz mı. Allahü Teâlâ'ya zamanlı ve mekânlı bilmek olur.

Allahü Teâlâ hayy, şüm kadir ve müstakellim olarak ve sonuna zamanlarda, hep hâzır ve nâzirdir. Hayy, şüm, kudret ve kelâm sıfatları zamanlı ve mekânlı olduğu gibi, hâzır ve nâzır olması da, zaman ile ve mekân ile değişir. Allahü Teâlâ'nın sıfatlarının hepsi böyledir. Böylece, bir şey onun gibi değildir. Allahü Teâlâ'nın sıfatları, hep var

dır. Üstleri ve sonda yokluk değildir. Meselâ, hâzirdir ve nâzirdir olmaktan önce, gâib değil idi. Bundan sonra, bir hayâtırlık, yani şüm, cahlilik olmayacağı gibi, gâib olmak da olmaz. Çünkü sıfatları da kendi gibi ezelî ve ebedidir. Yani hep vardır. Hiçbir kimseyle sıfatları, onun sıfatlarına benzemez.

Melâkiler ve peygamberlerin (aleyhü'sselâm) ve evliyânın ruhları ve sâlih mü'minlerin ruhları, her kim nerede ve ne zaman ve her ne halde çağırır, orada bulunur, yardım ederler. Hısr Aleyhü'sselâmın okutduğu olanların imdâdına yetişmesi böyledir. Fahrî âlemin (salâllahu aleyhi ve sellem), Ömmetinin herbirine, hele ölüm zamanında, imdâda yetişmesi de böyledir. Azrâil Aleyhü'sselâmın ruh (canı) almak için, her anda, her yere gelmesi de böyledir. Her mürşidi kâmilin, talebesine yetişmesi de, böyledir ki, bunlar zamanlı ve mekânlıdır, ezelî ve ebedî olarak değildir. Devamlı da değildir. Hâzır olmalarından önce, yok idiler. Bir zaman sonra da oradan tekrar yok olurlar. Allahü Teâlâ'nın hâzır olması ile, ruhların hâzır olması arasında çok fark vardır. Allahü Teâlâ'nın hâzır olması gibi, kimse hâzır değildir. Allahü Teâlâ'nın sıfatlarının hepsi de böyledir. Ne bir melâk, ne bir nebi ve ne de resul ve velî ve sâlih, Cenâb-ı Hakkin herhangi bir sıfatına ortak olabilir.

Evliyalık ilminin derecesine yükselmemiş sâlike, mürşidlerin ruhları, her nerede ve her ne zaman çağırılırsa, imdâda yetişir diye öğretilir. Ruh, orada hâzır olmadan önce, yok idi. Bir zaman sonra, orada yine bulunmaz. Cenâb-ı Hak ruhların hâzır olduğu gibi hâzır olmaz. Çünkü böyle hâzır olmak, zamanlı ve mekânlıdır. Ruhlar da, Allahü Teâlâ'nın hâzır olduğu gibi, hâzır olamaz. Çünkü, Cenâb-ı Hakkin hâzır olması, zamanlı ve mekânlı değildir, ezelîdir, ebedidir.

Birgivi Vasiyetnamesi ve benzeri kıymetli kitaplar demek istiyor ki:

Bir kimse eğer beşim mürşidim, dâimi ve ezelî ve ebedî olarak hâzirdir ve nâzirdir dese, kâfir olur. Fakat bunlar diyor ki, Allahü Teâlâ benim mürşidimin ruhuna öyle bir

emir. Hazret-i Ömer (radıyallahü anh) Resûlullah'dan (sallallahu aleyhi ve selam) bildirdi: «Bir kimseye istemesi bir şey verilirse ona alın. Zira o, Allahü Teâlâ'nın verdiği bir maddedir.» buyurdu. A'mez, İbrâhîm Nehâsin'in emirlerinden, müminlerden hediye almakla beis yoktur, dediği be-dirdi. Halûb bin Sâbet (radıyallahü anh) buyurdu ki, İbn Ömer ve İbn Abbas (radıyallahü anh) hazretlerine, Müb-
tar'dan hediye geldi. Onlar da kabul ederlerdi.

Fetâvî-yı Bezzâf'da deniyor ki, bir kimse bir şeyi gasbeylese, ardından elindenikten sonra yutsa, Ebdü Hanîfe'ye göre helâl yemiş olur.

Fudî Abetîl'de der ki, bir kimse et gasbedip piş-
dikten sonra yutsa, onun yememi ve dilediği kimseye yedir-
memi olurdur. İbrînel sahibi ister râs olsun, ister râs olma-
ya İmâm Hasan ve İmâm Zâfer (rahimehümullah) böyle iş-
ahad buyurdular.

Ebu'Leys Fetâvî'inde fâhih Ebdü Bekrî Fokâ'dan bi-
dürir. Bir kimse, bir başkasının elini gasbedip pişirip, yahud
buğday gasb edip un yapsa, onun mülkü ve malı olur. [Fa-
kat un veya buğdayın] kıymetini mahkûme vermemi vâdî
olur. Ebdü Hanîfe böyle buyurmıştır.

Me'mûn Nevâhî'de bildirdi ki, bir kimse et gasbey-
lese de pişirmiş, yahud un gasbedip ekmek yapsa, mahkûme
kıymetini vermeden önce yememi helâl olur. Ebdü Hanîfe ve
Zâfer (rahimehümullah) böyle buyurmışlardır.

İftââm'da der ki, gasbeden kimse, gasbediği şey ile tic-
aret etse, kâr helâl olur. İmâm A'zam (rahimehullah) me-
hebinde böyledir.

Hodâyt'de der ki, bir kimse bir şeyi gasbeylese, onun
mülkü olur. Lâkin kıymetini mahkûme ödemek üzerine boğ
olur. Kıymetini ödemediği öce saba, yahud hediye eylesen,
yahud satıka verse, olur. Nitekim fâhih bey' ile satın aldığı
şeyi kullanmak olur.

[Bir kimseye, gel ilim meclisine gidelim deseler, o da,
ilim meclisinde benim ne işim var dese, yahud ilimlerin de-
uğunu kim yapabilir dese, yahud fetvâları yere atsa, bundan
ne olur dese, kâfir olur demişlerdir]. Zira bunların hepsi, il-

imî farz olanları, tahkir etmektir. İlim meclisinde benim ne
işim var demek, ilimin farsı olduğuna inkâr ve ilimlere kü-
tarılmaktır. Âlimlerin dedikleri kim yapabilir demek, Alla-
hü Teâlâ bize yapamayacağımız şeyleri emretmiştir demek-
tir. Kur'ân-ı Kerîm'de, «Allahü Teâlâ insanlara yapamaya-
cakları şeyleri emretmez. Kolaylık teklif eder.» âyeti kerî-
mesini inkâr etmeye caizdir. Fetvâları yere atmak onu
tahkiridir. Bunun gibi Kur'ân-ı Kerîm'i yahud ilim kitabla-
rından birini çöplüğe veya ayak altına atsa, hakaretin ta-
kidiyi yapmış olur. Küfür olduğu aşkındır. Âlimlere ha-
karet eden de bakıp, bunlar kurgunlar ve pîşevilerdir de-
se, köfürdür demişlerdir. Allahü Teâlâ'ya aşkınız.

[Zamanımız padişahına kâfir dese kâfir olur demişlerdir].
[Az veya çok] zulmettiği muhakkak olan bir kimseye kâfir
dediği için. Bunu işlerde idâlet etmekte helâl olmaz. Ağı-
udûl mülküne, yani elverişli doğrudan ayrılmış mülkünde
kullanılmasına kâfir olmaz. Fakat bu mülk pek kullanılmaz.

[Bir kimseye gel şer'a gidelim deseler, o da, kadînin
adamları götürmeyince gitmem yahud ben şer'a ne bileyim
dese] yahud bu kanuna bakınız, dese [kâfir olur demişler-
dir]. Zira şer'a şerif halîkân ücetine Hak Teâlâ'nın hüccet-
dir. Her kim ki Hak Teâlâ'nın hüccetine davet olunsun güne-
se ve ilâhî göstermese kâfir olduğu aşkındır. [Ama kadînin
gidelim deseler, kadînin adamları götürmeyince gitmem, de-
se kâfir olmaz]. Çünkü zamanımızda kadînin, kâfir şer'i-
tin hilâfına hükmetmek istediği vardır. Bunun için kadînin
idâlet etmemektir, şer'î ile ilâhî etmemek ilâmı gelmez. Bu
yüzdən kâfir olmaz. Adam götürmeyince gitmemden maksad-
dı, da'vâ ile beraber gitmeye güvenemediği için olurdu. Ba-
na ömer, yahud beni davet diye kâfirlere, küfür ilâmı gel-
mez.

[Bir kimse kâfir söylese, bir başkası da gülmek söyleyen
de, gülmek de kâfir olur]. Çünkü gülmek [o kâfir] rıyaya de-
lidir. [Zararı olarak gülmek müstesnadır demişlerdir]. O söz
ahında güldürücü olur, işitenden gayri ütiyârî gülmek, bu
tahkide kâfir olmaz. Fakat söyleyeni susturmak, veya ora-
dan gitmek ilâmdır.

[Allahü Teâlâ'dan hâh (yani boş) yer yoktur dese, kâ-

(Bir kimse, bir kimseye sözünü görmek bana can almam görmek gibidir dese, âlimler bunun küfründe ittifak eder. Çünki kâfir olur dedi, Zira o söz anıki Arzâlı Aleymü'din (E. İlahî Teâlâ'nın büyük) ve mukarreb (mucapdır. Moleği anıki görmek) hangisi olursa olsun (küfürdür). Âlimlerin çoğu bu söz budur. Kâfir olmaz diyenlerin sözünü söyler ki, bu sözden muradı moleği, anıklamak değil, helâk olmağıdır. Yâhud bir âdîm ve herbiri kimseye, can almam gibidir dese, Arzâlı Aleymü'din gibi haybetlidir demek, murad şöylece o küle de âdîm, râhid ve dundir olan küfürdür. Bir başka ilâk kimseye, gördüğü zaman, bu kimse anıki gibidir dese, moleği anıklamaktır ve küfürdür demekler.

(Bir kimse, namaz kılmamak işi, seyidir dese kâfir olur demislerdir. Haykû gûnahı işi görüp, kötü işye gûnahı dedi işi için.

(Bir kimseye, namaz kıl demeler, o da bana namaz kılmak ağır bir iştir dese, kâfir olur demislerdir). Eğer muradı Al İlahî Teâlâ'ya (İstisnâ ve, yahud namazı kılmamak işi, yahud teklîf) mâlûmutaktır (İstisnâ yetmes bir teklîf) demek ise, gûnahı küfürdür. Eğer namaz kılmak mesele ve py-tamama, rahmetli ibâdet gelir demek ise, kâfir olmaz. Faka-raklîğini ve ayıptıklığını göstermiş olur.

(Bir kimse, Allahü Teâlâ gûnahı benim şahidimdir dese, kâfir olur. Zira Allahü Teâlâ'ya yer lenâ: olmuş olur. Allahü Teâlâ mekânen (yani) bir yerde bulunmaktan) berîdci. Al İlahî Teâlâ için muhiddir. Bunun gibi Allahü Teâlâ için sözler muhîl olan şeylerden hangisi Allahü Teâlâ için sözler kâfir olur. Bundan Allahü Teâlâ'ya ağız-ıma.

(Bir kimse) anılatıp (İstidâlat) (Allahü Teâlâ'nın ateşli ve sel-lem) her yemek yediği zaman mâbarek parmağını yaladı dese, bir başka kimse, bu edebî şakıdır dese kâfir olur). Şer-rettî kötlüdediği için, bunun gibi peygamberlerin edebî şer-rettî den birisine, beğenmeye, râh olmama, yahud ayıptı, bu iş anılır dese, o anda kâfir olur dediler.

(Bir kimse, artık Allahdandır, fakin kıldan hareket il-âzendir dese, bu söz şakıdır demislerdir. Zira hareket de Al-

lah'dandır). Eğer hareket ve iş, kıldan var etmesi ile olur demek ise şakı olduğu muhakkaktır.

(Bir kimse, Hristiyan olmak, Yahudi olmaktan iyidir dese kâfir olur). Hristiyanlık küfrüne işi dediği için, İslâm dininden başka dinlerde hayır yoktur. Könlükleri çoktur. «Kâfirün hepisi bir millettir» sözü perçinlese, bütün kâfirler topludur. Fakat bazı kâfirler, bazı kâfirlerden daha kötü ve fena olurlar. Bunun için (Yahudi, Hristiyan'dan kötüdür de-mek ilâzendir demislerdir). Ama Hristiyanlar mü'minlere sevgi ve muhabbet bakımından yakındır dese zararı yok-tur. Nitekim Allahü Teâlâ, «Biz Nasarayı [Hristiyanı] diyceleri muhabbet bakımından yakın hulusuna» buyuruyor.

Bir kimse, kâfir olmak, hayânet etmekten iyidir dese, Ebû'l-Kasım Şaffârî kitabında (kâfir olur demesür). Küfre işi dediği için.

(Bir kimse harâmıdan aslakı verme ve sevab beklese, alan fakir harâmıdan olduğunu bilse, verene dua etsin, veren de âmin dese, âkil de kâfir olur demislerdir).

Bu hususta birçok kimseler sülhe edip, mahnutan asla-ka ve rekât vermekten nakır. Çünkü malına gûnah ve za-lâm ile almış mal karışmıştır. Bunun için burada bazı me-seleler beyan edeyim ki, böyle şüphelere tutulmuş kimselerin şüpheleri kalmaz. Ebû Hanîfe mezhebine göre söyleriz. Kâdihan'da bildirir ki, bir kimse sultanın habsi veya aslakı alma ve sultanın onu zulam ile elde ettiğini bilse, al-mam helâl olur mu, olmaz mı?

Cevab: Eğer sultan o sülhî ve gûnah ile aldığı malı diğer malları ile karıştırsa ve, o habsi almak câz olur. Eğer aldığı şeyin aynıını verse, almamı câz olmaz. Ebû'l-Leyl bu-yurdu ki, bu cevab Ebû Hanîfe'nin (rahimullah) sözüne uygundur. Zira bir kimse, birtakım masraflardan bir miktar gûnahı gasbedse, hirsî diğerleriyle karıştırsa, İmâm A'zam'u göre, gasbeden ona mâlik olur.

HİSÂB'da der ki, sultan bir kimseye yemek verse, oğ-ru sultan o yemeyi satın alıyorsa, yemesi helâl olur. Satın al-mıyorsa ve o kimse, o şeyin gasbedilmiş olduğunu bilmese, ye-mesi helâl olur. Kâdihan'da da aslı mübâhidir, diye bildirir.

[illegible]

Eden her bir olan her bilim, subrudun ve fakrın
 idare imanesi kılma diye biddas etmenin kollar etmenin
 dair bu diye keşide denil yollar Zira Hareketi Mâil Ale
 münüm böyle diye ilim olan ma'min hakkında etme
 Kâfirler etli Boyle ma'min bu ma'min dahi deha ile
 Bu ma'min Alemlerinin ancak kâfirler hakkında et
 et etme, zâhir olan ma'min hakkında böyle biddas et
 etme biddas etme kimseye bu biddasının zarar veret
 mesine bu diye keşide denil dahi gösterilebilir. İşte et
 menler, buradan da kâfirin anlayabilir. Her yönü deha.
 Allah Teâlâ bilir.

Bir anlaşılmaz Hacıdan Zaten kadar zengin olan kişi
ile giden dya baskıdan anlaşılmaz olan anlaşılmaz, daimi
a) bulunmaz Hacıdan Zaten kadar zengin olan kişi
(Bir kitap Allah tarafından)

[illegible]

1. Bütün anlaşılmazlar, itidilkin sebepleridir. İyî düşünmek
göndir.

[Bir kimsa, bir kadını şahidiniz olarak evlenmiş ve erkek ve kadın Allahü Teâlâ ve peygamber şahidinizdir demeler ve de kâfir olur demelerdir. Zira peygamber gaybı bilir demek olur. Halbuki (peygamber sağ iken gaybı) vahyiniz bilmez belâ Vefâtından sonra nasıl bilir. Nitekim Kur'ân-ı Kerim'de buyurur: «De ki, göklerde ve yerde olanlar gaybı bilmez, ancak Allahü Teâlâ bilir». Bir kimsa peygamber gaybı bilir diye inkâr etse, imâmlarımız o kimsa kâfir olur buyurmışlardır.

Peygamber oldu demek cândır. Ayet-i kerimede, «Mu-
hakkak ki, sen bilirdün» buyruldu. Fakat, «Peygamberler
kâbirlerinde diridirler» hadisi perisi gereğince, peygamber-
ler aleyhisselâmların ruhlarınca mezarlarında bir başka güzel
gözetilip hayatta diridirler. Allah Teâlâ onları vahy, ilhâm
ve mukârele yoluyla herçuk gayb ve gıyb olan şeyleri bildir-
mekte. Dünyada bulunan insanların işleri ve hâlleri defter-
lerde yazılıp, onlara ve diğer müminlere ruhlarına arz edil-
mekte ve bildirilmektedir.

(Bir kimsa, den galdırmaları ve kaybolan şeyleri bilirim dese, böyle diyen ve buna inanarak kafir olur) Gaybı bilirim dediği için. Buna inanmanın da kafir olduğu meydandadır. (Buna cin haber verir, anında bilirim dese, yine kafir olur. Zira insan gibi (cin de gaybı bilmez). Gaybı (ancak Allahü Teâlâ bilir ve olan) vahiy, hususî ilham ve keşf ile bildirilmiştir. Fakat Allahü Teâlâ cinne bildirirse, veya cin görüp haber verirse, bu şekilde bana cin haber verdi demekle zarar yoktur.

Bir kimse Allahü Teâlâ'ya and içse, bir başkası da ben
umın Allahü Teâlâ'ya and içmemi istemem, boğamaya ve
kaldı etmeye and içmemi dilerler dese, ölmüştür o kimse'nin
(Rûfûde ihlâs etmişlerdir). Eğer muradı Allahü Teâlâ'ya
and içmeyi, ağız görmek olursa, vefurdur. Eğer zamanın-
daki insanların çoğu, Allahü Teâlâ'ya yemin etmekten ka-
çınırlar, lâkin boğamaya ve kaldı etmeye yemin etmekten
kaçınırlar, mülahazasıyla boğamaya ve kaldı etmeye and
içmemi murad edince küfür değildir.

denilmektedir. Sonraki Ahimlerden bir çokları da böyle söylemişlerdir. (Bismillâhu teâlâ aleyhim emmâle).

(Bir kimse kible talidir. Bir Kabe diğeri Kudus'tur de- se, kâfir olur demişlerdir. Bu fakirin anlatığı, bundan ha- de kible talidir demek küfürdür.) Kudus'un kible olmaması ne- deni bulunduğunu inkâr ettiği için kâfir olur. (Ama den- Kudus'taki Beyti Mukaddes kible idi, sonra değışti Kabe'ye. Kudus'ta kible oldu). Kıyamete kadar kible, Kabe'ye ka- derdir. Muhammed Aleyhisselâman perisi ne kıyamete ka- dar bakılır (dese, kâfir değildir). Çünkü bu söz tenasü et- miktur.

(Bir kimse bir âlime) muayyen sebeplerden değil, ya- nı nefis için ve sayılarına uyarak, yahud bir dünyalık heba- neyle (buds olsa veya evve küfüründen korkular demölen- di) Âlimlere baksı etmek ve sayılarına per'â verile ve talir ö- ye, büyük âlimlerimize küfürlermişlerdir. İleri ve âli- leri inkâr, yani muhammemmek, bunlardan ne çıkar de- mi? küfürdür. Bir âlimealey etmek için, bun sualler ver- talar ve gâseler, hep kâfir olur. İleri kadı bir seriât me- deyle hüküm verir, bir kimse dâriş kadıya baksı etse veya dâriş gâs kâfir olur. Bir âlime hakaret gâs ile bak- mak küfürdür.

(Bir kimse fesat etmek, âlimiğten iyidir dese küfürdür demişlerdir). Fesat etmek, âlimden iyidir dediği için.

(Kâfirlerin şeriatı iyi şikâh etmek küfürdür demişler- dir. Hatta bir kişi yemek yerken konuşmamak, meclisleri- ni ilâzindendir dese, yahud hayır zamanında konuşmayış bir yataktır yalmamak, meclislerin güzel ilâzindendir de- se kâfir olur demişlerdir). Kâfirlerin âdetlerini güzel ve şer- hâsım ile Müslümanların âdetini şerkin gördüğü için ki- fir olur.

(Bir kimse ben müslüman imâdillah dese, fakat bunu bevi edemem küfürdür demişlerdir). Tevîl edemeyince im- mında süphâ olduğu anlaşılar. Ama âlim anında imân ile- can vermek bilânet, âlimin için böyle dedün dese, yahud teberruken dedim dese yarar vermez.

(Bir kimse, oğlu olan kimseye, senin oğlan Hak Teâlâ- nı gerek oldu dese kâfir olur demişlerdir). Allahü Teâlâ- nı ihtiyat unıt ettiği için.

(Bir kadın birine haram bir ip taksa, bu ip nedir dedik- lenir rannardır dese, kâfir olur ve kocasına haram olur demişlerdir). Kâfirlere mahûs olan elbise gibi şeyleri giy- mek küfürdür demişlerdir. Zünâir kuşanmak ve supka giy- mek gibi Hicâzî ve Şerîfe bildirilen, «Bir kimse bir kavme kâfir e, o kavmindendir» düstûrına göre, benzediği tâ- limi düşün, benzerken sebebiyle kendine de lâik olur. Bir âfir gelip, Müslüman cemaati ile, imâma uyup namaz- na, Meclisünâğına hükmolanur.

(Bir kimse haram yemek yerken, Bismillâh dese, kâfir olur demişlerdir). Allahü Teâlâ'nın isimini, gırah olan şey- de kullanıldığından ve müstesna ettiğinden (Bu fakirin an- tığı haramı hayırlı olduğu zaman küfürdür). Onun bir- li olmasi kaabil değildir. Şahibi helâl etse, yahud satas, yahud bağışlasa aile helâl olmaz. Zâti haram olduğu için. Harab ve murdar olmaş bir şeyin eti ve yağı gibi. Böyle şahısa haram hayırlı, yani kendi haram demir. Zâti ha- ramdır demektir. Anı veriş de bağışlamak ile helâl olma- şır. Hara haram hayırlı olduğunu bilirse) bu şekilde (Allahü Teâlâ'nın ismini müstaf olur). Bunun gibi Allahü Teâlâ'nın emirlerinden, âfâtlarından veya âyetlerinden birini inkâr et- mek, yani azâğı görmek veya sun'unu azâğı görmek ku- furdur. Ama haramı bağışlasa, yani zâti haram olmayana Bismillâh dese kâfir olmaz. (İmâmlarımızdan bildirilişir ki, bir kimse bir şeyi azâğı görse, azâğı alsa ve yerken Bis- millâh dese, kâfir olmaz. Her şeyin en doğrusuna Allahü Te- lâ ilâli). Çünkü o şeyi azâğı alı helâldir, temizdir. Kul hak- ır olduğundan haram olduğu denildi, bundan için ona haram hayırlı demir.

(Bir kimse, bir başkasına tehdid edip, Allah onun canı- nı küfür ile alsa dese) beddua edenin (kâfir olmasında âli- ler ihlâf etuler). Bu ihlâf bir aul üzerine olmuştur. (As- li budur ki, kendinin küfrüne razı olmak istiyakta kâfirdir. Başkasının küfrüne razı olmak ise, o da bazılarının göre mu- laka küfürdür). İster küfrü bekenen, ister bekenen ay-

kimse memektür, küfürdür demiselerdir). O hukmu bilmedik-
den müddü söyleme, kâfir olmaz.

(Bir kimse bütün peygamberleri inandırmış, lâkin Adem
peygamberi müddü değil müddü bulmuşsun demeyi, kâfir olur
demiselerdir) Zira Adem Aleyhisselâmın peygamber oluşu
şunu bilmek dinde zaruri olanlardandır. Bilmekmek küf-
r olur.

(Bir kimse Muhammed Aleyhisselâmın peygamberliğine
şüphelenmiş olduğunu bilmiş, o kimse Müslüman değildir
demiselerdir) Zira peygamberlerin müddü olduğunu bilmiş, Kur-
'ânı Kerim, hadisi şerifler ve kati imma ile ahlâk olma-
tır. Dinde bilinmesi zaruri olanlardandır. Bilmekmek küfür
dur. Bir kimse Allahı Teâlâ'nın bir olduğunu, kıyamet
kapatılmasını, melekleri mahrem, Cenneti, Cehennem, bey ve
kâfir cennet ve Ramazan orucunun farz olduğunu ve bunlara
benzer dinde bilinmesi zaruri olan şeyleri bilmişse, o kimse
Müslüman değildir.

(Bir kimse, diğer peygamberlerin dediği doğru ve ya-
sal ise, bu kurtulmak demeyi kâfir olur demiselerdir. Bu fak-
rın olmadığı şüpheler ki, bazı peygamberlerin doğru söyle-
diklerinden ve iddialarından şüphe eder çekide söyleme
kâfir olur.) D. Şerh ve iddialarından şüphe etmeyip, mu-
mahremi şüphele kurtulma kavramına kâfiyye müddü-
ye ile istidlal yoluyla söyleme küfürdür.

(Bir kimse bir kimseye başı biras et ve umaklama
kâfir, zira Rasulullah sünnetidir demeyi, o da reddedip, yap-
mam demeyi bu yapmam küfürdür demiselerdir. Diğer
sünnetler de böyledir.) Bir kimse peygamberlerin risaleti-
lerinden şüphe kabul etmez, veya ayıplama veya beğenme-
mek kâfir olur. Bilhassa (idmâ ile edim ve umet olduğu testi-
lar halinde olan maslek kullanmak olan, ikamet, hâzî
ve namazın sünnetleri gibi olan sünnetler (İmamların müddü-
bildirilir ki, bir şehrin halkı, maslek maslek terk etmez
demeyi) idmâk olup (idmâk), kâfir kurtar gibi onları ter-
ket edemez. Fakiirın olmadığı, bu demeyi sünnet olduğunu
kâfir edemez, böylece küfürdür. Ama maktada, onun emriyle
yapmam, Rasulullah'nın sünneti olduğu için yapmam demeyi
bu bundan (umaklama) maktâ (bu sözün küfür olmanca).

Bu söz sünneti inkâr değildir. Belki söyleyen kimse
emri reddetmiş olur. Böyle olunca kâfir olmaktan
kurtulur (Şüphe hakikatı sahiplerinden bazıları böyle açık-
lamışlardır) Fakat inkâr etmek ve istikrar etmek ilimdir.

(Bir kimseye namaz kıl demeler, o da kılman demeyi kâfir
dur demiselerdir) Bu söz de yukarıdaki gibidir. Namazı red
et inkâr ise, Allah koruyan kâfir olur. Yok, namazı red ve
kâfir olmayıp, o kimse'nin kılmanca red ve inkâr ise küfür ol-
maz.

(Bir kimse, yerlerden alınan harar) olur, kâfirlerden
alınan ganimeci mal ve evrenin sultanın mülkü olduğuna
şüphe eder küfürdür demiselerdir) Çünkü sultanın mülkünü
şüphe etmiş olur.

(Bir kimse, diğer bir kimseye Allahı Teâlâ bana Cen-
neti vermiş, cenneti istemem demeyi, yahut bana filan kimse
Cennete gir diye emretmişse, girmem demeyi, yahut Alla-
hı Teâlâ bana cennet idmâ Cenneti vermiş girmem demeyi,
veya Allahı Teâlâ bana Cenneti vermiş istemem, onu gör-
mek istemem demeyi, bu sözlerin hepsi küfürdür demiselerdir.)
İki sözün çekide Allahı Teâlâ'nın emrini reddetmiş oldu-
ğu için küfürdür. Üçüncü çekide Cennete kâfiyye verme-
mek ve Allahı Teâlâ'ya yakın olmayı reddettiği için kâfir
dur. Cenneti istemem, maslek istemem ve diğer istikrarı le-
tinem demek ve bunlara benzer, şüphe ve beğenme söz-
leri küfürdür. Çünkü böyle sözler, idmâ dinini ve şüphe
saldetini müddetir. Muhammed memektür.

(Bir kimse imân artar ve eksilir demeyi küfürdür demey-
selerdir. Bu fakirte antadığı şüpheler ki, imanın zaruri
caz) şeriat hükümleri ve dinî meseleler (şüpheyle artar ve
ya eksilir demeyi küfürdür). Zira şeriatın hükümleri ve idmâ
akaidi artar veya eksilir demek, Muhammed Aleyhisselâm
nın şeriatı, nesh olunur, değişir demeyi olur. Onun için kâ-
fir olur. Allahı Teâlâ bu bundan korumanca.

(Arzın imânın kendisi, kuvvetlilik ve rasklık bakımın-
dan ziyadeli ve noksanlık kabul eder demeyi bu söz küfür
olmaz. Zira müctehidlerden çok kimse, imân ziyade ve nok-
san olur demeyi) İmân Şâfi gibi din büyüklerinden bil-

(Terbe ettikten sonra, tekrar yeniden Mü'minin olma-
dık. Nikahtan önce, eğer önce hac ettiyse tekrar hac et-
memi (hac) yani farz (olur). Tabii ki (hacca gitmeye mükte-
dir) bu böyledir. Zira önceki ihâdetler küfür soyutlâ ile
olur. Sonra terbe etmek ve ıslâmın yemâline ile ihâdetleri
geri getirmek. Sevabına kavunmak. İmâm A'zam mezbûre
de böyledir. Ama İmâm Şâfiî mezbûrinde terbe etmek ve
ıslâmın yemâline ile ihâdetleri tekrar geri gelir, sevabına ka-
vunur.

(O halde her mü'min zâhır ve bâhırî fakahatı Kur'ân
fıkıhlarında bildirdikleri) (bu dünya okumaları Allah'ın
imnî cûdî bîke min en üfrikâ bîke pey'en ve ene âlemü ve
estagfirûke lümâ lî a'temü, lünke ente âlîmül gayûb) Mâ-
nâ Sıyâdır. «Ya Rabbî, sana bir şeyi ortak etmekten sana
afiyetim. Biddim ve bilmedim. Pirkünden senden sana
fıret dil yurum. Ehtette ben gaybı şîyâde belicim. (Ben
Rasûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) buyurdu ki Bu dünya
okumaya devam edenin dilini Allahü Teâlâ küfürden kurtu-
luş zâllâhâ aleyhi ve sellemden rişâyet edinceye. Alla-
hümme innâ ne'drû bîke min en üfrikâ bîke pey'en na'tem-
bü ve estagfirûke lümâ lî a'temü. Mânâ «Ya Rabbî
bilgim ve şeyi sana pîk koymaktan sana afiyetim. Râim-
dîm gîl, şîkret gîl senden istagfirât dilemiz».

İmâm Taberî ve İmâm Ahmed Elî Mâ'îlî Fâzıl C.
vâkıfıle Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellemden bildir-
yerler ki Rasûlî kâinat âlehmâle, gıvâf bir hatbe ve
vâkıfî mezbûrî ve «Şirkten çök sakınınız. İtra pîk
karıncanın ayak vesinden daha gîlî olursu buyurdular. Sâ-
lâdan birî sual edip, «Ya Rasûlallah, pîk bu derece gîlî olu-
ca mîlân okumaya nasıl muvaffak olabiliriz» deyince Ras-
retî Sıyâdî Kâinat âlehmâle vâkıfîlâ — yukarıda
mânâf rahmetullahı aleyhi de zikrettiği — «Allahümme
innâ ne'drû bîke min en üfrikâ bîke pey'en na'tembü ve
estagfirûke lümâ lî a'temü dîmiz okuyunuz buyurdu».

(Her gün imânlarını yenilemelidirler) Mâtehabdır Ra-
dîzî perîfî. «Bununla insanın imânı cîllânır, kalbî yumuşak

olar ve ıslık çağlam olur» buyuruldu. (Demekdir ki, ya Rab-
bi eğer senden küfür meydana gelmiyorsa, imânında şubhe
yoktur. Senden küfür meydana gelmemiştir, hiç şubhe yok-
tur. (Terbe ettim, ıslâm dîmiz), ihtiyâram, kâinat ve hâzır
imân ile (girdim) ıslâm dîmide dîm ve kâatîlî cîlmaya ar-
nâlm. Ya Rabbî, dünyada ve âhirette hiç cennet ıslî kim-
nâle her arada bulundur. Amin! Peygamberlerin edendim
dîmiz! Muhammed âlehmâle vâkıfîlâ. «Ben tarafim-
den her hükümlerim, her meselelere, Kur'ânı Kerim'e ve
sıvâfî sıvâfîye vâkıfîlâ (her ne girdiyim) (mandım, hakdîr)
şîyâdî, şîkretî, vâkıfîlâ (demekdir Allahü Teâlâ'ya ve
Allahü Teâlâ'dan gelen her şeyi) indirdiği kitaplara ve Re-
sûlî Rabbülâlehmâle (Allahü Teâlâ'nın muradı, dîmiz imânîm).
Kur'ânı Kerim'e ve diğer sıvâfî kitâblarla bulunan mu-
vâfîkîlere Allahü Teâlâ'nın muradı dîmiz imânîm. (Şâkret
ve peygamberlerine ve onlardan gelen her şeyi) (sıvâfîlere
ve müvâfîk olan hadîsî perîfîlere, (peygamberlerin muradı
dîmiz imânîm demektir).

(Küfür gerektiren sözler) ve işler (çektirir). Fâzıl kitab-
larında gîlî bildirilmektir. (Bunlardan insanlar arasında yay-
gın olanların bir kısmını bryân edelim). Bir nasihat olan
Mâmanîr bîpî, dîlîmîlî korumalar.

Küfür gerektiren sözler: (Ya Rabbî rahmetini berulen
dîmî cîlm dîmîlî küfürdür). Fâzılî vâkıfîlâ İmân İslâm buyur-
maktar ve kitâblarında yazmaktardır. Zira dîmîlî, ıslâmîmîk,
cîlmîmîk, mîlmîmîk. «Mânâ bu kâinatîlî mezbûrî, Allahü
Teâlâ'ya ilâyk olmıyan sıvâfîlâ vâkıfîlâ küfürdür. «Mânâ
vâkıfîlâ İmân dîmîlî vardır ki, küfür gerektirir. Mîlmîk, ya
Rabbî İmân peygamber yap, kîymetî bîk koymak, İmân cî-
lmîmîk İmân ve bîlmîmîk dualar gîlî Kur'ânı Kerim'den bir
şîyâdî veya şîkretîdîmî bir farz imânîlî ilâb etiren dualar da
küfürdür.

(Bir küfür) bir hatırat (Allahın hükmünü bîlmîk dîmîlî
bir başkî ben Allahın hükmünü ve bîlmîmîk dîmîlî) dîmîlî et-
meden, İmânîlî yoluyla oluruz (Allahü Teâlâ'nın sıvâfîlî mîlî

THE AFTERMATH

Das distellieren en koken vaker dan linaars dinden is
kanen anders soylvender Zake deden Gidens en den yden
Donden Allard Teldijns aginere.

Kafar de kinsud, r

1 = Kufri kashūfi Bama kufri inādi va kufri kashūfi
dast

2 - X-100 Cellulose

3 - Kufra baskıdır ki yer'de yerli ve hak dını yatan
4 ve toprak etnik alimati alifolidek mekani
Kufra baskıdır

Kafiri hakikaten mümin değildir. Bu dinde hakikat mümini vâcib olanları taslim ve itaat eder. Dâimî bir iman ve itikadla Allah'a şükür eder. Dâimî bir iman ve itikadla Allah'a şükür eder.

[illegible][illegible][illegible]

Bu sahiflere ne kadar para verildiği ve bu paraların ne şekilde dağıtıldığı hakkında bir kısım bilgi verildi. Bu bilgi anlaşıldığı ve seriaten hükümetlerinden tanzimden galel olduğu için.

akıllığı sebebiyle kâfir imad eder. Bir kâfir bir söz ile mü'min olduğu gibi, bir mü'min de bir söz söylemekle kâfir olur. Ama İslâm Allah'tan (rah. mebulâh) bildirilen, «Bir kâfir İslâma girdi kapıdan çıkmayınca kâfir olmaz» hükmüne tabiidir, diğer ki, kâfir olan mü'mini söylemek, İslâm kapısından çıkmak dır. Yâhut bu söz kâfir i (mâdî) hakkındadır.

Küfür delâlet eden bir çoktur. Eğer küfür olmayan müslüman da gelipse, küfür olan müslüman ısrar ve ıddia etmese, küfürden kurtarılmaz lâzımdır. Zira her müslüman edîr cinnetten kurtarmak, on kâfiri Müslüman etmekten iyidir. İsmâîlîlerdir. Müslîm her kimse bir söz söyleye ve o söz yâ müslüman gelip dökün dokunu küfrüne, birisi Müslümanlığına delâlet etse, küfürün ve müstakim o dökün dokun müslüman çokluğuna ribat etmeye, belâdını gösteren bir müslîm ile Müslüman olduğuna hükmedip küfürden kurtarmak lazımdır.

(Küfür sayılmaktan çok sakınılıdır). Dillerini koruma, kütadan korutulmalıdır. Küfür bakımı şöyledir ki Allah koruması, (her kimse küfür sayılan bütün ibadetleri tevâh gider), baki olur, (nikâhı vama gider) Yani imân oluştuktan, ister kadından meydana gelin ayndır. Bu surette üç veya daha çok kötür meydana gelir imân ve nikâh yemâleler hülle lâzım gelmez. Ama imân Muhammed'e göre, erkekten meydana gelirse tekâh vakt olur. Kadından meydana gelirse nikâhı cehrelenir. Erkekten meydana gelirse kadını serbest olur. O meydana gelen küfürden ötürü, manâsı yemâlemeden ve tevbe etmeden (hanımıyla yattığı) zina olur. Cocuğu olan, zinadan meydana gelmez olur (Çocu öldürmek helâl) ve vâkıb (ölüm) imânını yemâlemez ve tevbe etmezse, tevbe etmeye zorlanmak, cehennemdir. (Kemâli hayvanlar (insanlar) olmas (ölür. O hülle bildiği namaz ve diğer amelleri) çâiz ve (makbûl olmaz). Çâiz bu imânı yoktur (Âdet üzere kötürme) fâhâlet getirme delimâsı saklı olmaz (Nihayet ol müstâd olduğu (ardında, bütün ve nikâhdan hasas olarak (rûh) olup tevbe edince) Müslâman olur (Fakât) herden küfür meydana gelmedi diyip (nikâh etse, bu da tevbedir demislerdir). Fakâhâ kâim (rahme Muhammedullahi tekâh) fakâh kâimlarında bunı bildirmişlerdir.

ğa alınmasın, tahkîr etmesin. Yakındır ki, hakaaret ve alay et-
tikleri onlardan hayırlı olur ve cüzü'dür ki, Allahü Teâlâ'na
kalinde onlardan sevgili olurlar. Kadınlar da kadınları ala-
ya ve maskaralığa almasınlar. Alay ettikleri kadınlara, ka-
dınlarından hayırlı olması mümkündür» buyruldu.

Bir haka-i şifîye, «İnsanlarla alay edenleerden birisi içi
Cennetten bir kapı açılır. On gel gel denir. Bunun kendisi
rızâ etmek için olduğunu anlamayıp öfkesi ve kederiyle
de kapar. Cennetin kapısına vurursa, kapı yüzüne kapanır, de-
yarda kalır. Alay ettiği gibi, kendisiyle alay eddir. Bu bel
birçok kere tekrarlanır. Üyle ki, artık kapı açılıp da gel gel
denildiğinde alaycı nasıl olur kapının yüzüne kapanacağını
anladığından gelmez olur» buyruldu.

«Kendü'nün cinâ'et-i zâ'ime, fihvâ'ine, her amelin kar-
şılı kendi cennetinden olur.

(Kendini övmekten) sakınamazdır. Övündüğü kadar o-
na da kapınamazdır. Kendü ile aidiyâ olan şeyleri övmek,
medh etmek, kendisi rahmetine yad etmek, kendini med-
hetmek olur. Kölsür şeridir. Güzel niyyetle olur. Allah
Teâlâ'nın isimlerini söylemek olur. Yahud Hîm ve umud
kırması kurtulmaları için olur. Hâzret-i Yâ'ûl Ale
hamdının kendü'nü anlettiği gibi.

«Dedi ki, Size naziklanacağınız herhangi bir işten gel-
rek oldu mu, ben muhtakkak onun ne olduğunu size daha ge-
nemden evvel haber veririm. Bu, rabbimin bana ihsan ettiği
nimetlerdendir. Çünkü ben Allah'a inenması her kavmin dinu-
—ki onlar Mûresi fakîr edeulerin ta kendileridir— tek ni-
tim. Alalarım İbrâhîm'im, İshâk'ın, Ya'kûb'un dinine uydum.
(Yâ'ûl Ömre, A. 17)

Avret kâbâlatının, şerhlerinin, tefsillerini, medhlerini, men-
teketini, vâdî-i kitablarının, talâhâdını ve hocalarının, çok
halka medh etmekten kendisi medh çikarır. Kendü'nü med-
hetmek olur.

(Fuhuş söylemekten) sakınamazdır. Fuhuş (ayrık elin so-
leri dâle söylemektir). Avret yerlerini adıyla anarak, talâ-
mak veya söylemek şeklinde söylemektir. Çok çirkin ve kölsü-
bir ildir. Fâhş ve öfâhâletine ildir. Söylemek gerektiyorsa,

kimseye yola ile söylememizdir. Sâlihlerin hâli böyledir. Ben
Ebdü'dünya ve Hâfız Ebdü Neaym'ın, Abdullâh bin Cemer'den
(radıyallahü anhümâ) bildirdikleri hadîs-i şerîfîye, «Fuhuş söy-
leyenlere Cennete girmek haramdır» buyruldu.

(Bir kimseyi hakaret yere dil ile incitmekten) sakınamaz-
dır. Te'îr etmek, ayıblamak, izmini yıkmak câiz değildir. Mül-
meda ırzı, kâim gibidir. Kalbini kırmak, onu iltmek, çok
zâ'î ve tehlikeli bir işur. Bir kimse bir mü'min kardeşine
bir zarar vermek isterse, Allahü Teâlâ da ona zarar vermek
işini A'vâd ve olgun insan edur ki, hakaret yere kimseyi in-
citmez. Belkâs iyilik eder.

Bir kimseye (sövmekten, vâdî-i sözü yerine getirme-
mekten ve ahdi bozmaktan) sakınamazdır. Sövmek, bir kim-
senin işine yatacağına şeyt ona söylemeye denir.

Ahdi (yani sövmek) iki taraftan olur. Vâdî, (yani söz
vermek bir taraftan olur. İste hile verdiği sözü tutmamak
yalandır ve haramdır. Münâfik iftiharır. Yerine getirmek
istâhîye söz verip, sonra yerine getirmek mümkün olmasa,
haram olmaz. Fakat tenzihen mekruhdur. İmâm Ahmed bin
Hanbeli meshebinde sözünde durmak vâcibdir. Yerine getir-
mek kastıyla söz verip, sonra sözünde durmamak haram-
dır. Çok insanlar vardır ki, konuşma arzusunda, «Allahü Teâ-
lâ bir mal veya para verince, sadakalar verip, çok iyilikler
yaparak ve iyilerden çıkarak» derler. Allahü Teâlâ fakirlere
olursa mal veya para verince, tahsilik edip fâz olan rekât-
larını bile vermezler. Allahü Teâlâ da onların kalbine ni-
fak vererek, âhiyette muvâfık oldukları halde giderler. Sözle-
rini tutmamaları ve yalan söylemeleri sebebiyle böyle olu-
lar. Bunun Allahü Teâlâ'ya sığınınız.

Bilhâssa bir mü'min ümitlendiği işi tutu vâdîler
de ender dâle almak için veya hilelerinde bulunduğuna için
ile vermek ve sonra sözünde durmamak çok âlık bir ildir
ve iftiktir. Hile ve yalanla aldarak, söz verip, sözünde dur-
mayanları Allahü Teâlâ kahrıyla.

boyle sözler câzidir. Pahalı aldığını veya adam döş, tıraş red ve inkâr etmeyip suusa edis olur. Çünce çok para da az vardır demislerdir.

(Gıybetten) sakınmalıdır. (Gıybet) dinleyenlerin bir bir (kimse)nin arkasından aynını söylemekdir. Hakkında şeylerini dinleyenlere anlatmak, (ve ona söylemek) hak ve kötülme (yaluyis) söylemektir. Şefaat etmek, kayma kurtuluşuna çalmak ve ona iyilik yapmak sevabından gıybet kabulünden olmaz. Belki den gayret ve kâim namet cinsinden olur. Fakat bu hâl, bu zamane memleketinde az bulunur.

Fakat o kimsenin aybını söylemekten maksad, kimsenin onu men etmesi ve müftünün fetvâ vermesi ve aybın inf'âmının hilâf onun şerrinden sakınması ve ziyad o o kimse o aybıyla lakablanmış ve öylece lanıyorsa, maza bahsederken lakabıyla bahsetmesi gıybet olmaz. Şöyle de naba girmez.

Hayâna, edebata, lakâre, herânın gıbi kimsenin zelüm, ağırlık ve şakınlık yapmasına belli katabatın söylemek gıybet olmaz. Fakat hâli garî olan aybı söylemek gıybet olur. Bir çelir halkın kötülemek gıybet olmaz. Çünki kötülemeler her kimsedir ve belli edilmemektedir. Kötülenen kimsenin dinleyenlerce maldım olması gıybet olmaz. Maldım olmazsa sadece bir hâdiye olur.

Bir kimse görünüşle doğru olsa, namaz kılsa, oruç tutsa, haccı gitsin, zekât versin ve fakat diyye ve diyâ imanen ziyyet verince, hâkimlere veya tuktana mani olmasın, şikâyet edip, ziyyetlerini söylemek gıybet olmaz.

Gıybet büyük bir günahdır. Çok büyük lakabın Ayeti kerime ve hadisi şeriflerde yazılmıştır. Allah Teâlâ, «Ey mü'minler, sizler gıbi ayıplarınizi arıtmayın birbirinizi gıybet etmeyiniz» ve «Sizden birinin ölü kardeşini yemek ister mi ve sizin kerib gördüğünde ölmeyi imsa etmi yemeye heves eder mi?» buyuruyor. Zira gıybet yemek kimsenin etini yemektir, günahını yüklenmek ve gıybet tıfıl kimsenin sevabını vermektir.

Akıllı olan düşünürse, bunca şahmet ve şakınlıkla kazandığı sevablarının hiçbir fayda elde etmeden bir kimsenin

geçmesi, büyük bir ziyân, ahmaklık, okubaklık ve cabulîk olduğuna anlar. İnsan böyle bir ziyana cesaret etmemek. Ancak ihtisat düşünmeyin sen derese câhil ve ahmak kimseler ya had şerifin namelerini ve illâman dedillerini inkâr eden kâşirler bunu yapma cesaretini kendilerinde bulurlar. Bundan Allah Teâlâ'ya sığınarız.

Gıybet, gıybetti yapılan kimsenin kulâğına galeme bu bir zulumdür ki, belâlık dilemeyince tevbe ile is kurmaz. Zennadan ağırdır. Duymadıysa tevbe etmelidir. O kimsenin de ve müftar etmelidir. Belâlık dilemeye lüzum yoktur. Doğru fetvâ da budur. Ebû-Leyla ve müstafî bunu beğendiler. Bana da, duyma da, duymama da belâlık dilemek haramdır demişler, bana da, duymam duymam belâlık dilemeye lüzum yok demişlerdir.

(Maberruği ayb onda varsa gıybet elar). Hani cabiller bir kimse de bulunan aybı söylerler ve gıybet ederler. Sonra da gıybet etmiyorlar, onda olanı söylemiyorlar derler. Bu da bir büyük boğtur ve kâri cabilliktir. Eğer ço ayb onda yoksa boğturdur. Haradır (Bu ise daha çiddetli haramdır).

Yalan yere cabulîk etmek Allah Teâlâ'ya ve Resûlüne buhtan etmektir. Ayb çekilde, harâmı, ahlîk etmeyeş şey hakkında haramdır demek, belâlık etmesi sâmi etmeyeş şey belâlık demek, yalandan yere veî ve kurtulmak belâlık olduğuna söylemek, merda' imâli kâşirlik gibi şeyler, Allah Teâlâ'ya ve Resûlüne büyük buhtan ve iftira etmektir. Çok sakınmak lâzımdır.

Bir kimsenin yahutla bir kimseye gıybet veya iftira etmesi, o kimsenin gıybet ve iftira edenleri menetmesi ve gıybet olunan kimsenin yardım etmesi haramdır, hayırlı olmeli ve sâimamamdir. Mâmkince böyle yapmak değil de orası terk edip bir daha görünmemelidir.

Bir kimse de dalga geçmekten ve alay etmekten çok sakınmalıdır. Böyle yapmak, ona kimsin vermemek, ona şakılamak ve kendine iyi görmek demektir. Haramdır. Gıybet, boğtur, kibre ve ucba söteb olur. Şefihlerin ve cabillerin şikâretidir. Allah Teâlâ bundan kurtmayı emretmiştir. Nitekim Ayeti kerimde, «Bir kavim bir kavmi maskaralı-

DİLİN AFETLERİ

Herşeyden mühim ve ilâhî ve en çok tutulması ve korunması vacib olan imanın dâimî. İnsanı yâşıkoyan Cehen-neme düşürmeye sebep olan dâimî. İmânî Tirmidî'nin, Ebû Saîd: Hadîsîden (radıyallahü anhü) bildirdiği hadîs-i şerîfe, «İman-ı Hoş, sabahlayınca, bütün arzuları dolımdan selâmet isterler. Ona baş vurup, yalvarır ve tevâzû ederler ve der-ler ki: Bîrim haklarımızı güzetmede ve haklarımızı korumada Allahü Teâlâ'den kork. Kötü söz söyleme, bîlâ ihtiyâc yuma. Bîrim perîşan uymama ve perîşan dîşan çıkınamaz ancak se-nin sebebiyledir. Ben doğru olursam, bîz de doğru oluruz, sen eğri olursan, bîz de eğri oluruz.» buyuruldu.

Hadîs-i şerîfide geldi ki: «Bir mü'minin kalbi doğru ol-mayınca imanı doğru olmaz. Dîlî doğru olmayınca da kalbi doğru olmaz.»

«İlmâm, tozanma, azal olma, yeri, yemin, ikrâr, inkâr, ya an, emline (söz tutma), iflâs, küfür sözleri, alayına, küme gibi şeyler dile ve konuşmaya bağlıdır. Bunlarda kalben saygısızlık takilma. Bunun için İbn Mâzûl (radıyallahü anh) buyurdu: Allahü Teâlâ'ya yemin ederim ki, uzun boylu haş-şadîlîye dîlden daha lâzîk bir şey yoktur.

Akıldanma dilîleri kâhîlerinde olur buyuruldu. Onlar kalb-lerine faydan ve gâfil sözler gelmeyince konuşmazlar. Böyle sözler gelince uygun bir söz de söylerler. İmânî Tirmidî bîl-dîr: Ebû Hurayre (radıyallahü anh) anlatır: Resûlullah (sal-lallahü aleyhi ve sellem) buyurdu ki: «Allahü Teâlâ'ya ve âhirete imanın hayrî söz söyleme, şahud sunma».

Her akıldanma gâfil, her dîşan gelme söyleyenler, şemâkîler ve şakîşakîler, Onların kalpleri de taş gibi katı olur.

İman, fazla konuşmaktan sakınmaya, suhûlî deram et-meye ve hay ve lûmama sözlerden sakınmaya dîlîz koruyamaz. İhtikâmî ve aklîmîde koruyamaz. Bunun için

imânî olanların, kendilerini helâkê götürmek sebeblerinden ka-çınmaları vacibdir.

(Yalan söylemekten) kaçınmalıdır. Kandı olmama, afor-um olur. Kandı, yani bile bile yalan söylese kâfi haramdır. Ancak zararı ve fesadı gidermek için olursa, yalan söylemek-ten izin vardır. İki mü'min arasında düşmanlık, dârginlik olsa, aralarını bulmak, düşmanlıklarını gidermek için yalan söyle-mek câizdir.

Hadîs-i şerîfe, «Harb kiledir» buyuruldu. Bundan anla-şılır ki, kâfirlerle savaşırken, onların zararlarından mü'min-leri korumak için, onları yermek ve öldürmek için, ontara yalan söylemek câizdir.

İman, kârı gelince veya yapamayacağı şeyler teklîf etme, onu rûn etmek ve satmak ve iyi görünmek için ya-lan söylemek câizdir. Bunun gibi büyük bir faydayı elde et-mek için (şerî) olmak şerîyle yalan söylemeye izin vardır. Bu da doğru söylediği zaman olmayacak ise câizdir.

Bir kimse-den sözün rûnê kıldirmek için ve onun zararından emâli ve kendisi zâkîlamak için, çentis bir hak-ki elde etmek için ve bâlgî olduğı zaman mahayyer olan bir kadının nâkâhî feshetmek ve küfrü olmayan alardan ayrıl-mak için, gâfil bâlgîn olma söz, şimî bâlgîn olma demek, çocuklara, mektebe ve ilme râğbet etmek için, gâfilen vaadlerde bulunmak, kimseye zararı yokla bîz baskınamaz er-rinî gelmek ve inkâr etmek, kendi günahını inkâr etmek —çünkü günahî inkâr tevbedir, günahını insanlara söylemek ve inkâr edip (adâletle onunla örtmek), dîlî de dîr de-mişlerdir— başkasına kârı yaptığı kusuru, gâfilen kârı-mak için ondan saklayıp inkâr etmek ve iki hanım olanı herzerine seni dîbâ çok severim ilâmî câizdir. Fakîr bîz ilâmî bu sayılan yerlerde câiz olan, metâle kînyet, yani bîrîşîk metâle sözler kullanıp, kendi kârı için metâle, metâle tahammî anlatıldıkları aynî olan kînyetlerdir. Metâle, dîn ve mîlî olduğun yemeği kestirip, yemeğe çağırıldığın zaman, bîz yedim deşen câizdir. Bir kimse evinde ikm, sana merade ol-duğuna sorular, sen de meradele soran deşen, veya fîlân kim-se odamda yoktur deşen, habîkî «kimse, bahçemde var.

İsmi çok sakıncalıdır. Hanımına aile üyesi' olmaması, ama
la sınırlanmak ve guler yüz göstermekten kaçma
lıdır Hanımın ailesi inatlı olmamalıdır.

Ancak de satila calidir

- 1 — Zerre-i ha-ma ve caryesi olmamak.

- 2 - Schwerer noch festsch. etwas.

- 3 - Şebellemeği, şebell yeme geirmeği dedi ki
velli tükün işi olmak. Bu da çok bir arada bulunma maddesi
olar. Oana işi adı olur

Bir kimse hanımına cıma' eyleme sebaba kavurur. Sen de niyyet, eğer kendinin ve hanımının barasına bekliyorsan kurtulmasın. Allah! Teâlâ'dan emel almanca Müstürmenin arumına kendin de sebep olmanca deydünce sebaba kavurur. Çok büyük mükafata kavurur.

AYAGIN AİTİLMİ

(Aykırıların harsına girmekten) sakınmalıdır. Günah olan işlere girmek, işler beklemek için, işler yapmak için elün, elleri Cür değildir. Anasından ve babasından işler beklemek câiz değildir. Kâfir elimler da yine böyledir. Fâris kâfir elimler ve kendi dininde bulunanlarla harp etmeyi doğru bulmazlar ve izin vermezler, müslim girmek câizdir. Denizde ve karada tehlikeni ve korkunu yolculuklara çıkarmak âfettendir. Arkalar yola çıkmak gibi. Tâundan (yani veba hastalığının bulunduğu yerden) kaçmak ve toz unduğu işe girmek âfettendir. Anne ve babasından birini nafaka ile veya hıcmetine muhtaç iken, mirasın elmasa, (altın) gibi ayrılmasından, Heshangi bir sekute zill dağıtmasıdır.

(Bir alimden bir kimsenin malikâne girmek) ister bağ, ister bahçe, ister tasla olan sakıncalıdır. Fakat irbât [hük] olmayan, etrafında davar ve benzerik bulunmayan irbâtın girmek tehlikesi ve ahlâkine bir zarar olmasa, bu şekilde aradan geçmenin ekiz olabileceği duyulabilir. Çünkü delâlet ve hâdet irbât ismi vardır. Davet etmeden bir kimsenin ziyafetine girmek ifettir.

(Her kimseyi hakta yere koymeklemlen) ve korkutmak
lan (ve bir kimse ile kilmeler, hazzina) veya kaptanına bay
mak veya kaptanına ierri adim almak (veya bir kaptan
yene kili olanlara hazzinaktan tutulmalidir). Çünkü cilt de
kadir

İsmi öğrenmeye girmek, harca, harbe ve her marifet-i ilahiyeden kurtulmaya girmek, emri-i kudrî ve nehy-i müd-
ker yapmaya girmek, ibadet için mevâzife girmek, cen-
te ile girmek, din kardeşlerini ziyaret girmek, bir kims-
ye sordun suveyye veya ismi bilirmeye girmek **avâz**dır. İbn
Arabî'nin Füsûs'ta Mâlik'ten (radıyallahu anh) haberdâr ol-
duğu şekilde, «Bir kimsa Allah rızası için bir mü'minin ismi
görsün, dünyasını ömrü kadar —ki yedi bin yıldır— gündüz
oruç tutmuş ve gece namaz kılmış kadar sevab kazanmış bu
yerde! Hâta hatırı sorınaya girmek, rıskını kazanmaya
ve din varifelerini yapmaya, kabir ziyaretine girmek, sı-
lla tahim etmek ve buna benzer hayırlı yerlere girmek aykır
ile sevab kazanmaktır.

KARNİN AİTİLERİ

(Karnının haramdan, mekruhdan ve vubhrlenden az kınmasıdır.) Karnını tok tutmaktan kaçınmalıdır. Eğer geç saatın olduğu zaman (kilo veya ekla tartıyla ölçen) aldıktan sonra, (veya alırken) aynı ölçülerle tartmayınca yemek haram değildir. Hak peşmanlığı için değildir. Verene yemek zamanı tayin etmezden (Gözü parlar ederse) kilelenmeye veya tartmaya lüzum yoktur. (Gıyâs)

Hasta i periferde geldi ki dünyada karnını tok tutanlar, ahirette açlık ile azab olunur. Az yemek ve az içmekde çok fayda vardır. Bedenin ahhâti, ahlen kuvveti, kalbin ferahlığı, maddesin zıddı ve cihâden çıkan kınayıcı maddi olmanı gibi.

Kendini yetmek kadarla kâfi olmak, Allahı Teâlâ-ya beğenmek ve ahiret azabını unutmamak, kıymetindeki şeyi karnına getirmek, (hâdisi kolaylıkla devâm etmek ve buna benzer emellere tutuklukla salınmakta kuvvetli olur.)

Tekvînî çok yararlar vardır. Hastalık meydana gelmek, kalb kati olmak, pehlevî çok olup uzuvlardan güçsüzlük meydana gelmek, akıl azalması ve ilmi az olmak, kaba olmak, ahirette suhî ve husûdî çok olmak, haram işlemeye sebeb olmak ve buna benzer şeyler gibi.

Aklı olan bir insanlıklarımıza bakıp, kendini tok tutmaya, tahâş ve taahş merdâne gayret edip, tenbelek ve gevşeklikten kaçınmalıdır.

FERCİN AİTİLERİ

Ferc, erkek ve kadınlardan öbürüne demektir. (Ferclerini) kıldan ve livatafânı sakınmalıdır. Hanımına, cürresine, kûşedre ve başkalarına livata etmek (yani arkadaşın yanına) eksi değildir. Hayvanlara vakti etmek de eksi değildir. Ferc iletim (namahremine göstermekten) ve nikâhî (hanımına, câriyesine hayız ve rûfa zamanında vakti etmekten) sakınmalıdır. Çünkü kati haramdır. Demâz almadan âletini değiştirmekten (ve diğer haramlara düşürmekten) kaçınmalıdır.

İbnü Ebû Dâvud, Tirmizî, İbnü Hibet ve İmâm Beyhâkî (rahimellâhü lehim) İbnü Abbâs'dan (radıyallâhü anhum) bildirdikleri hadîsi şerîfe, "Eğer kadının yaptığı işi görseniz, fâhi ve mef'ûlû öldürüldü" bu yarıda, İmamlardan bir çoğu livata edenden kati gerektir buyurdular. İmâm Beyhâkî buyurdu ki, livatayı âdet hâline getirenin öldürülmesinde İmâmü Müslimî bu fâsda görüne öldürülmüş olurdu. Ebû Hanîfe (rahimellâhüaleyhi) uyarı olmur (içâretü devulur) buyurdu. Sual: âlehinin kâsi, âlele yakınlıktır, yahud âletine tas yakınlıktır, yahud bir yoksak yerden bir ağaç, bırakılmalıdır buyurdular. Zira bir ağaç livata etmek, öldürmekten daha kötüdür, demiselerdir. Zamanımızda âlemları kadınlara terah âletler oldukça çoktur. Çokları evlenmeye husûp, böyle âlemler ister, fâhi mef'ûletleri işlemek ile meşguldirler. Allah Teâlâ fâhi ve mef'ûletleri mâhi eyler.

Cima a tahammülü olmayan, henüz yapıldık olan hanımına veya hasta olan hanımına ve cariyesine cima etmekten sakınmalıdır. Cima'ın ne demek olduğunu bilmeyen yanında cima' etmekten, âlibî (*) etmekten evvel cariyesine cima' etmekten, öpmekten, okşamaktan ve ferese bakmaktan

(*) İstibâ veya istibâ bir del ile evlenmiş bir erkeğin kadınıyla cima' etmekten önce bir kızı görmek kadar cima' yaklaşmaktan sakınması.

ELİN AFETLERİ

(Ellerin harama dokunmaktan) sakıncaları. Erkek ve ya kadının, bakması haramı değil, haramı hafif veya makrûh olan yerlerini zaruretde tutmaları câiz değildir. Erkeklerin iltihaz kadınlara elini sokması veya iltihaz kadınlara erkeklerin ayaklarını oğması, müstahab ve emin ise câizdir. Zimmî kâfirin elini sokmak kerahetle câizdir. Mender olmasın hayvan leşi, kan ve sarap gibi aynı haram olan şeyleri tutmak elin âfetlerindendir. Leşi kediye vermek isteme, kediyi leşin yanına getirmelidir. Şarabı sırke yapmak isteme, eliyle dokunmaması, evine getirmemesi. Yemide iken sırke yapma. Sonra evde evine gölmesin. Ama şarabı dikmek için ve yeri ondan temizlemek için elini buluşturması câizdir.

Mü'min olsun kâfir olsun, köle olsun câriye olsun, hizmetçi veya bir başkası olsun, (bir kimseyi hakınız yere dörmekten, rızasını almaktan ve onun padîği gibi aynı ayarda olan peynere zaruretde dokunmaktan sakıncalıdır). El ile dörmek her zaman câizdir. Lâkin emiyet etmeyince, kanı caya öldürmek mekrûhdur. Canını yakınca, suya atmayıp öldürmek mekrûh değildir. Bir kedi emiyet edici veya zarar verici olsa, fakat bir bıçakla kumlar. Fakat dövülmesi ve kulağı kesilmesi.

Canlıları ateşte yakmak mekrûhdur. İster bit, ister kurbağa, ister sürp, ister diğer canlılar olsun böyledir. Ama ippek keşini öldürmek için güneşe koyular zarar yoktur. Fakat-ı Şirâkiyye de böyle yanabilir. İçinde kanı olan cesamı ateşte yakmakta beis yoktur.

Zekât alınması câiz olmayanların zekâtı, sadaka-ı fitre, sadak ve yemin keşfeti alınması elin âfetleridir. Fakir, âlim, âlih, müsteşîk, velî ve kerkemet sahibi şahıslar, sadaka ve hediye verilen bir kimse için kendisinde bu şahıslar bulunmadığı halde o sadakayı ve hediyeyi alması, elin âfetlerindendir. Kırbağı habbâlar. Canlı cesamı yapmak bir şeyi telef ve ısrâf etmek

de elin âfetlerindendir. Tavla, satranç ve diğer oyun âfetleri de oynamak elin âfetlerindendir. Ancak doğrudan zina etmek, kâfirler ile harbeden gâvillerin, askerlerin davul (yeni bandol) çalması, hac davulı çalması câizdir.

Güvercin ile oynamak âfetler. Bir hayvanı bedel edip ona ok atmak, onun almak veya bir yere tutayıp ağı öldürmek, bühim ve menime gibi söylemek harâm olan şeyleri almak elin âfetlerindendir. İyi uleide sel elini, kötü uleide sağ elini kullanmak elin âfetlerindendir. Bunun gibi altın ve gümüşten yapılmış kapları kullanmak câiz değildir. El âfetlerindendir. Ama bir mayıra gümüş kapı olma, en iyisi olduğu zaman, aşırma gümüşü yerini getirip içme. Ebu Hanîfiyye göre câizdir. Basılan eliyle gümüş tutmamalıdır demektir. Ebu Yûsuf'a göre mekrûhdur. Gümüş kapı eyer, kemir ve deşgi ve gem de böyle ihlâsıdır. Ama deşgi, gem, tabak, kapak, çatal, gülâbdan, buhardan, ayna, surme, dişlik ve buna benzer şeyler gümüşten veya altından olsa, erkeklerin ve kadınların kullanması câiz değildir. Altın ve gümüş en uygun kadınlara helâldir. Erkeklerle câiz değildir. Fakat mübâh, kuşak ve kılıçtaki sır gümüşten olursa câizdir. Dişlerini gümüş veya altın tel ile bağlamak câizdir. Altın ve gümüş ile yaldızların kapları kullanmak câizdir.

Alay etmek, arıbet ve hakaret yoluyla bir kimseye eliyle işret etmek elin âfetlerindendir.

Elle kütâb tutmak, sadaka vermek, bir kimse için yâkânı kaldırmak, yolda insanlara emiyet veren şeyleri temizlemek, yetimlere okşamak, dinde dövülmesi ve öldürülmesi gerekenleri, dövmek ve öldürmek, hayırlı bir şeyi eliyle göstermek için işret etmek, vasilere eliyle yardım etmek, eliyle emr-i marûf ve nehy-i mükerer yapmak gibi şeyler el ile sevâb kazandırarak şeylerdir.

- 1 — Şahid ile lutum olan hallerde şahid olabilmek için bakmak. Zina edenlere o konuda bakmak gibi.
 - 2 — Şahidlik yapan kadının yurane bakmak.
 - 3 — Kadının hükmünü hükmetmek için kadının yurane bakmak.
 - 4 — Hovun doğum sırasında bakmak.
 - 5 — Trüka. (kadın evinin iktidarı olduğu iddia ettiğinde aradan avret yerine bakmak) ve tedkire olmak için bakmak.
 - 6 — Sünnet ederken, sünneti olan bakmak.
 - 7 — Hasta tedavi ederken, ilme vururken hastanın veya izninin bakmak.
 - 8 — Evlenmek istediği kişi veya kadını görmek için bakmak.
 - 9 — Cariye satın almak istediğinde bakmak.
- Kıymayacak kollar küçük çocukların avret yerine bakmak da günah değildir.
- İnce ve dar ribat içindeki a'zaları belli olursa ribatın ve ciplak gibidir. Bakmak eylem değildir.

GÖZ DEĞMESİ: Gözün bir başka şifeti daha vardır ki ona göz değmesi dır. El aynu hakkın (nazar değmesi hak) ul fahriyete. Ebu Süneir merhabinde, göz değmesi vardır. Hiri ve İsmine ile bakıp Allahü Teâlâ'nın ismini anarak, Allahü Teâlâ bir nazar yaratır ve Allahü Teâlâ'nın ismi ile bakılır. Yani, o nazar sebebiyle hükük eder. Göz değmesi yani nazar devreyi geçirir, umumi kabre koyar. Tap parçası parça eder. Bir kimsenin istenirliğine girer, şu ölümlerin gözü ile değmesinden ibarettir diye yemin etse, doğrudur.

Kâbe, Loket, uzlaya ve küçük çocuklara göz değeri çok önemlidir. Sahih haberlerle bildirilir ki, Hazret-i Ömer (radıyallahu anh) bir kimsenin yanında girdi bir çocuk gördü. O çocuğun gözüne ayıh bir şeyle kara çizimci yaptı. Göz değmesini için böyle yaptı. Babçılara ve tıbbılara at kafa gibi şeyler kıymak perhizdir. Göz değmesi şeritten sakınmak içindir. Bunlar gibi, azab ve kâhu şerurüğü şeyler göz değmesi zarardan kurtulmaya

etmektedir. Bazı dualar okunarak da Allahü Teâlâ'nın izni ile göz değmesinden korunulur.

[Bir kimsenin kapısı arasından veya bir denekten içeri bakmaktır] yahud kapısını açıp kanula mahremine bakmaktan sakınmalıdır. Bazı fakihlere göre ev sahihine, o kimsenin gözüne çıkarması câizdir. Fakat o evin kapısı kapalı olmasa, geçerken bakanın ve evindekilerin gözüne, gılaş olmasın. Ev sahibi günah işlemis olur.

(Müslümanları hor ve hakir görmekten sakınmalıdır). Bu kâhşilerin buyudur. Haramdır. Fir'avn, Nemrud ve Ebu Cehl âfettir. Müslümanlara sevgi ve seime ile bakmalıdır. Nitekim Kur'ânı Kerim'de, "Muhakkak ki mü'minler kardeşlere buyurulmuştur. Ne kadar şaşılır ki, bazı cahiller Müslüman fakihlere hakaret gözü ile bakarlar. Bazı sarraf gibi âhşilere âhşat olup, ikromda tutunurlar. Kardeş ümî gibi bakat, katnetir. Bazılar vardır ki, âhşilere ve râhşilere hakaret gözü ile bakarlar. Çünkü onlar doğruyu söylerler. Ama kendisi gibi cahilleri görürse, izet, ikram edip, mübahşir ve cehilligini insanların gözüne süsü gösterme ve, beğendirmeye gayret ederler.

Münker ve yasaalara zaruretli bakmamalıdır. Yâdır süperken bakmamalıdır. Dünya işlerinde kendinden yükseklere, âhşet hususunda kendinden aşağılara ve şakiklere bakmamalıdır. Âhşet işlerinde salihlere ve şahidlere bakıp idâhîte gayret etmelidir. Dünyaya ait meselelerde fakirlere ve mahşilere bakıp Allahü Teâlâ'ya şükretmelidir.

Bakması câiz ve İsm olan durumlarda bakmamaktan sakınmalıdır. Kitaba bakmak, âhşilere, şahidlere ta'im ve bakmak, anaya babaya merhamet ve şifiat ile, fakihlere, râhşilere, yâhşilere, gariblere merhamet ile bakmak, Kâbe-i Musarrıma'ya bakmak, yâhşilere, şifiat ve müdâil şifiat ile bakmak göz ile sevab kâhşemektir.

rum kadının elinin herri avretittir. Bani fıkhı âlimleri buyur-
du ki, zamanımızda genç kadınlara yüzlerini örtmelerini em-
retmek vacibdir. Fıtnaya sebep olmaları için böyledir.
Hatta Harret-i Aige'den (radyalahâ anâ) bildirildi ki, her
kadının bütün bedeni avrettir. Yalnız bir göğüs avret de-
ğildir. Çünkü burada zaruret vardır. Her rivayette kadının
ayakları da avrettir. Hatta İhtiyar kitabının sahibi buyur-
du ki, namaz için ayakları avret değildir, namaz dışında av-
rettir.

Hakmak (ister şehvetle olsun, ister olmasın) ayıdır. Er-
kekler için şehvet, istisna kalkmamıştır. Kallımsı ise, daha
kuvvetli olmaktadır. Haliye ve diğer kitaplarda böyle bildir-
ilmektedir. Haliha kitabı da istisna böyledir diyor. Herhangi yal-
nız kalbi ile meyil etmek ve ona sarılmayı istemektedir. Demir-
lerdir. Kadınların şehveti, kalbi ile kuvvetli meyil ve iste-
mektedir.

Kadın (güzel olsun, çirkin olsun, yaşlı ve kocasız ol-
sun, (genc olsun) sağ olsun, ölü olsun, hatta mezarda çürü-
miş kemiklerine bile bakmak câiz değildir, demislerdir. (Ba-
kan genç olsun, ihtiyar olsun) ayıdır. (Ama) kadınlara (Ba-
kan kadın ise, göğüs altından dışı altına kadar bakması
haramdır). Kadının (erkeğe bakması gibi) Kadınlara, ke-
dar bakmaları haram olduğu gibi, kadınların da birbirleri-
nin göbekleri altından dışları altına kadar bakmaları ha-
ramdır. Şehvet cismanî zaman böyledir. (Ama şehvet ile
bakmak hime olurca olsun, ister kadın, ister oğlan olsun)
ise hıvatsızdır [veya garıdır]. (İnceleme olurca olsun
bakmak haramdır).

Başları bir kadına veya bir oğlana gelse şehvetle ba-
karken bir başka kimse kadını görse, bakmayıp, başka
tarafa baksın. O kimse, kadını için şehvetle bakıyor deme-
miş diye böyle yapar. O kimse kendisine bakmadığında he-
men tekrar şehvetle bakmaya başlar. İşte bu kimseye hân
denir. Bakıpna da hıvânet denenir demir. (Aneek nikâhlı ha-
nımına ve câriyesine bakabilir. Onların) her yerine (fetti-
ne dahi bakmak câizdir).

HÜRMET-İ MUSAHERE

Zina, hürmet-i musâhereye sebep olur. Meselâ bir kim-
se bir kadını zina eylese, o kadının annası ve kızı, o kimse-
ye ebedî haram olur. İmâm A'ram mezhebinde böyledir.
İmâm Şâfiî mezhebinde zina, hürmet-i musâhera gerektir-
mez. İmâm Mâlik'ten iki rivâyet vardır. Bunun gibi, şehvet
ile sarılma, İbni Hanîfe mezhebinde hürmet-i musâhera iç-
tâbet. İsterse üzerinde elbise olsun. El ile dokunduğu yerin
yumuşaklığını ve sıcaklığını eliyle anlama yeter. Elin değ-
mesi, kasını veya kasını veya yanlışlıkla olsun, şehvet is-
ter erkekte, ister kadında olsun ayıdır. Meselâ bir kimse
hammıyla cimsi etmek için şehvetlendiğinde istemeden eli
şehvetle kadına dokunsa, eli ya çıplak bir yerine gelse veya
kız vücudunun yumuşaklık ve sıcaklığını istemeyen ince el-
bise üstüne gelse, hanımı kendisine ebedî haram olur. Ya-
kız şehvet ile dokunduğu kadın, hâi bakımından veya salin-
da şehvet sahibi olmak parılır.

Dokun yapında olmayan kız şehvet sahibi, yani erğin
değildir. Bundan yukarıki şehvet sahibidir. Fetva da böyle-
dir. Kocakarıya şehvetle dokunmakla hürmet musâhera
vaki olur. Çünkü aslında şehvet sahibidir. Doğru söz de bu-
dur. Bunun gibi erkek, şehvetle bir kadının ferace baksa,
yahud kadın şehvetle erkeğin şekerine baksa, hürmet-i mu-
sâhera içtâbetler. Şehvetle dokunmak, kaba ellerine değmesi
veya öpmeyi veya sarılmayı içine alır. Ama şehvetle dokun-
makta hürmet-i musâheranın vukû bulunması için dokunma
kimsenin söylemesi parılır. Şehvetle dokunduğuna taahhüt et-
mek, doğrulamak lâzımdır. Ama alınmadı dese, veya sarılma-ı gâ-
libi şehvetle olduğunda ise, hürmet bulunmaz. Ama sarıl-
mak ve öpmek böyle değildir. Hürmet bulunur. Tâhük et-
mekne veya etmemesine bakılmaz. İster dudaklarını, ister
genesini, ister yanaklarını, ister başını öpmek hep ayıdır. Ha-
nı fıkhı âlimleri, eğer ağzından öpmek hürmet içtâit olur;
isterse şehvet olmasın, demislerdir.

Dokun yerde namahremine bakmak câizdir. Çünkü câiz
vardır. Şehvet korkusu olsa da bakılır. Fakat şehveti mu-
rid etmemek daha müvâfıktır.

KULAGIN AFFETLERİ

(Saz dinlemekten kulaklarını korumalıdır). Saz, oyun ve
çalgı ailesine dâirler. Onlardan çıkan ses, neken ve peytan
lâzmi elidir. (Saz, zurna, davul, tambur, kopuz, teneke,
kaman, mey) ve diğer çalgı ailesi (kaba). Bunlar çalgı ve
oyun ailesidir. Bunun dinlemek eylemi değildir. Bunun gibi
kulaklarını (yılan, geyik ve kurt) da dinlemek) anları
maktır. Bunun ne demek oldukları ve anlamları diye
Aletleri kullandı. (Müşahade) olacaktır.

Kuşakların (genel) vana (genel) de yapılan ekler ve te-
ganal de (genel) Kur'an Kur'an ve (genel) korumak
dır. Zira bunları (genel) cümle (genel) Söylenen (genel)
olan (genel) dinlemek de (genel) Dinleyen (genel) söyleyen (genel)
dır, buyruldu. Söy (genel) söyleyen de (genel) söyleyen de (genel)
nahda (genel) olan (genel) Söy (genel) Söy (genel) Söy (genel)
Boyle (genel) olan (genel) Söy (genel) Söy (genel)

[illegible]

O insan bütün dâimî yaramaz âdet dâimî ve hiç
yirmiş maddelere gidiyor bulurmuş, maddeler ise derler ki
Allahü Teâlâ bunu iyi karamak vermiş. Bu yaramaz maddelere,
toplantılara gidiyor. Gözetimlerde bulundurmuyor. Çir-
kin ve lâkin âdetleri bu kâğıda Allahü Teâlâ bunu iyit
ve sevab vermiştir. Bu cayıpı ettiğin
Nasihat ve ibret kâğıdı.

Nasihat ve ibret kabul eden akl sahiplerine bundan büyük ibret ve nasihat olmasi.

COHEN ANTILORI

Enesi caddede kavuşmak isteyen aklı kimseler igula-
na harama bakmaktan sakınmalıdır. Bundan, çok kaçı-
malıdır. Bir âyet-i kerimede, «Ey Resûlüm, mü'minlere de
ki, haramdan gözlerini yumunlar. Avret yerlerini haram-
dan korusunlar, Üstâdın» buyurduğu O âyet bir âyet-i ker-
imede, «Ey Resûlüm, mü'min olan kadınlara da ki, gözlerini
harama bakmaktan yumunlar, fertlerini ve avret yerlerini
haramdan korusunlar, Üstâdın» buyuruyor.

(Erlağın göbeğinin altından denizin altına kadar) avretir. Kandıran, hanımından ve cânyevinden başkasının (hakıman harâmıdır). Göbek avret değildir. Onu bakmak haram olması Fıkah da avrettir. Dışını bakmak caiz değildir. İmâm Zâfer'e göre, göbek ve dış avrettir. İmâm Sâfil mezbûründe göbek avrettir, dış değildir. Hanefî ilimlerinden başkasına göre göbek avrettir, dış değildir. Rivâc olduğu Mâbûd'da bildiriliyor İmâm Mâlik ve İmâm Ahmed ben Hanbel mezbûrlerinde ancak kaba avret yerini denilen ön ve arka avrettir.

Kayış mukâhâhâh olarak baram olmaları mahremlik demir Mahremlik kareket (has bağı) ile olur: karkardı gibi Sığ emmekle olur. alt: karkardı gibi Ve mukâhâhâh ile (evlilik defasatı) olur. Karkardı de gibi Bu (mahremlik) on kın, kışın kış, anas ve büyük anas, karkardı) u- lare ana veya baba bir olan (ve bu karkardı) kın, kışın, kışın, karkardı) uvey kın, anas, anas karkardı) ve anas karkardı) kın (gibi ve Sığ anas) cingir de boykardı) Bu sayılan mahremlerin, mahremleri (dışları) er- keklerine gahet afundan dâir olma kadar olan yerlere bak- maları haramdır. (Bakan erkek olma, kadın olma cinsler) lakin bakan erkek olarak bakanlar fazla olarak, mahremli- nin ve cinsiyetinin karkına ve arkasına dâir bakması haram- dır.

(Nimabreen kadının yürüdüğü, ön avamdan ve ayakkabıların başlı yerinde erkeklerin bakması haricindeki) Nimab-

bu hususları karıştırmadan korumak kelbun takvâdır. Kelbun ve ahlikun takvân asatıdır. Şimdi usulünün takvân asatı olacaktır.

(Bunun gök vasiyetini öder ki), orta dereceden olan takvâyı koruyarak yapmalıdır. Allahü Teâlâ'nın emrini yerine getirmelidir. Böylece dünya ve âhirette sadakat ve şeref kalırlar. Sadıkların ve Allahü Teâlâ'ya yakın olan kulların yollarında sürmektedir. Sahih hadislerde, «Ey mü'minler, Allahü Teâlâ'ya takvâ etmekle, ondan korkmakla asayiş etilerim» buyruldu. (Çünkü takvâdan lâzımlı bir şey yoktur) Herkesin şeref ve faslını takvân kadar olur. Şey, para ve mevâzı şerefe sebep değildir. Şeref, ancak takvâ ile olur (ve diğer ameller takvânı kabul etmez). Burada dikkat etmek gerekliktir. Çünkü takvâdan murâd imân ile bu doğru olur. Zira imân olmasa, hiçbir amel kabul edilmez. Eğer murâd amelini kabulmaktan korkmak mânâsına ise yine doğru olur. Eğer aşâğıda beyân ettiği takvâyı kastettiği yerde doğru olmasa. Çünkü her mü'min günahkâr olmakla, amelî redolunması. Makbul olur. Eğer kabulden murâd, asıl kabul olmayıp, kemâl derecede kabul ise yine doğru olur. Lâkin ehlâkî mabûl murâd bulunmadığından karıştırmaya muhtaçtır. Evvâle zikredilenlere, aşâğıda şerh olunan meselelere munasib değildir. Bu mahâl temennâ olana.

(Takvâ, günahlardan çok fazla sakınmaya demir). Günahların, sevabları ve mübâhaları ayırtabilmek için ilim lâzımdır. Şeriatı genişçe bilmek gerekmektedir. Yüce din imâmı ahlak amellerinin rehberidir. (Hısn) yani takvânın orta dereceden katmanları, yedi ırvunu günahlardan sakınmalıdır). Umurlarını günahlara âlet etmekten sakınıp, ihâdet ve ihâdet olan şeylere âlet etmemelidirler. (Böylece Cehennem'in yedi kapısı onlara kapanır).

Hakkârisi karıştıran büyük âlimler buyurdular ki, insan bir ırvunu günaha âlet etse, ona Cehennemden bir kapı açılır. İki ırvunu günaha kullanırsa, iki kapı açılır. Kaç ırvunu âlet etirse, o kadar kapı açılır. Yedi ırvunu günaha âlet etse, yedi kapı açılır. Umurlarını günahdan korursa, onun için Cehennem kapıları kapanır. Kaç ırvunu korursa,

o kadar kapı kapanır. Yedi ırvunu koruyana, Cehennem'in yedi kapısı kapanır. O kimsenin için Allahü Teâlâ'nın, «Cehennem'in yedi kapısı vardır, her biri için ayrılanlar vardır» âyet-i kerimesinde bu mânâyı ifade vardır demektir.

Yedi usul şunlardır: «Kulak, göz, dil, el, ayak, karın ve fer».

Her anımda gelinceki vaktin Menteşe'ye giden oğuzlar
na, orada istediği kadar kalırlar, kalmak gibi. Her anı
lı namus, has, rehat ve diğer maddeleri (mal) bulmak, bu
rak şeylerden, kurtulmak veya tahsil et. İdris'e kâfir ve
kâfirin ve diğer kâfirinden ve bunların kâfirinden, kâfirin

Suati Kültür için sebeplere yapışmak lazımdır ve hümet
buyle ıktıza eder dardına

Cevab olarak deriz ki Kuvvet sebeplere yapılmak lazım
dır Fakat Allahı Teâlâ'ya güvenmek lazımdır. Sebep dedi-
leri şey var olmaya ve vermeye kâdirdir değildir. Sebeplerin
de sebebi olmayan Allahı Teâlâ'ya dilememişle ve yaratma-
yıdır. Yaratmak ancak Allahı Teâlâ'ya mahustur. An-
ka Teâlâ sebepler de verirdir. Fakat sebeplerle vermesi
âdet değildir. Mesela evlenmeyecek olarak vermez. Fakat ver-
meye kâdirdir. Havvâ'ı Adem'i ve Havvâ'yı yaratması top-
ludur. İler evlenmeyi evlâda sebep ederken evlâ yaratır. Ço-
kumeler vardır ki birşey ile evlenirler çocukları olmasın
Ve yine çok kimseler vardır ki birşey ile evlenirler çocukları olmasın
vardır, fakat ileri kısıt gider ve kuvveti yok olur. İstedi-
ğine kavuşamaz. Neye ve sultana güvenmez. Allahı Teâlâ
dilemişince ve yaratmayınca muktedir olur evlenmeye se-
bep olmaz. Bundan anlaşılıyor ki kuvvetin ve güvenmenin
yalnuz Allahı Teâlâ'ya olması lazımdır.

FAİDE. Hazreti Ali bin Abi Talib'den tradidolmuş ahenk
şöyle bildirir: «Allah Teâlâ'nın imdadı ileceği ve yaradıcı
nisi bakımından mı «sermâ» isteriz. Âkibetinden ve ömrün
tekâmülünden korkmaksızın emen olursun. Her müşrik ve kü
fir asraf, nefsine kefil olan kâinat edip râi olursun da
Allah Teâlâ'nın, «Yeryüzünde nâkıhı Allah Teâlâ'nın var
mediği her saati yoktur.» diyei kârimin tasarrufuna bulur
umâletinin ve emâletinin nâkıhı olmanın kâinat et
mesinin. Ne kadar kâinat her ikâdet ve ne kadar bereket et
râkin varlar. Sen İbki Kur'an: Kerim'in Ayetlerini tamâ
etmeyen ve hâkei imânetiyan imân gibisin. Kalbünde imân
varsa da zâhir Yâkîn kâinatı hat yâkûden ayd
nıdır.

Şu insanların halini ne kadar taslı ki dünya idari-
de tevakkül etmezler. Ahiret işlerinde çalışmaya ve idari iş-
ledip tevakkül etmiyorlar derler. Hıfzı Allahı Tevakkül
kale, dünya işlerinde tevakkül etmeyin. Ahiret işlerinde de
çalışmaya çalışın. İnsanlar bütün zamanı yapıyorlar.
Dünya üzerinde değil mal toplamaya, emelleri doldurma

ve çalqıyozlar. Ahiret dünyasında Allah katında, deyip tene-
benlik ve gururluk gösterilmiyor.

Bir kimsenin dünyaya geldikinde tevakküt edip de ibâdetle kıymet verip devam etse, Allahü Teâlâ ona muhtaç olduğunu söyler. Kalbinde senetlerle yaratıp kendini senin gibisini bir kimsenin dünyaya kıymet verip hür ve tamâ ile mal bulmaya çalışıp geç günde olan ve fâni mal kazanmakta, ibâdet bir maksada kavuşmakta olup âhiretin düğününe girenleri pençen ve halleri nirdemes olur. Daima kendisini kâfir görür. Geç günde kâfir iken olup başkalarının vâkıfına girer dikip kâfir, tamâ, umrâ ve keder ve ömrü geç Allahü Teâlâ ona baxar, kâfirin.

Atina ve Glukopu yani paraya İspanyolların, İtalyanlara hisse ve Afrika Teali ya ilâhî cümlete birinci mahallatın paraya olan çıkarın da işi karardır. Yâ Hakkî karametini düşün. İslamın para sistemi

TEVAZU (Tevazu sahibi olmaktır. Tevazu kendini hər kəsə aşağıq görməkdir)

Tevfik, bir kimse ile kendisi bulundugu dereceden bir derece agagi tutmazlar. En gureb ufaqlarindandir. Peygamberlerin kullarini ve ahbablerini ahbablarindandir. Ahrette yakut dereceye kavunmaya erbedir. Insanin kendisi bulundugui hakikat asagi tutulmaya istia denir. Bu da Sahyeyi Ahyyinin edredir. Insan ilmi ilavedan iyiklar (vahyallah) anbi ilminin hakikat perdesi, «Allahü Teâlâ bana vahyetti ki ey talak! Tevfik ediniz batta bir kimse bir kimseye övünmesin» buyurdu.

İmam Taberânî'nin Ehl-i Sâd'dan (radıyallahü anhü) naklettiği hadîsi şerîfe, «Allah'ın için bir derece tevâzu edene, Allahü Teâlâ yüce bir derece ihâş eder. O kimse tevâzu arttırdıkça derecesi de artar. Ve nihâyet Allahü Teâlâ o kula «Ehî» ilâhîliğine ulaştırır. Allah'ın kullarına bir derece kibir edeni Allahü Teâlâ bir derece aşağı indirir. Kibir ettikçe alçalır. Ve nihâyet son esfelî sâdîliğe koyar» buyruldu. İmam Taberânî'nin Mâ'î'den (radıyallahü anhü) naklettiği hadîsi şerîfe, «Naksanlık ve apâhîlik olmayan yerde tevâzu edene, insanlardan bir yey dilemekleştine nispetî selâm

GÜZEL AHLAK

Bu konuda güzel kıyafet kurtar kurtarlar. Bunlara ahlâk-ı ha-mide, hasid-i cemile, ahlâk-ı Muhammediyye ve mekârim-i ah-lâk denir. Allahü Teâlâ Hazret-i mehdî'ye, «Ey Resûl-i rıf-âna, elbette sen hulâsâs-ı salm ü serâma» buyurdu. Yani ne ka-dar güzel ahlâk ve iyi huy varsa, kemâl üerre senâir mev-cuttur demektir. Ahlâk-ı hasidîdeni kâimî güzel huy bul-muşsa, onda Mahamet Aleyhisselâm ahlâkından bir sa-âde bulunmuş olur.

İsmâîl AHMEDî bin Hamez, İsmâîl Beyheki ve Hâkim (ra-himellâhümâ) Ebû Hureyre'den (radiyallahü anh) bildirir ki hadîs-i şerîfte, «Ben güzel ahlâkı namemlamak için gâ-derildim» buyuruldu. İsmâîl Taberî'ni, Münevver-i Kabîr'den Ebu'den (radiyallahü anh) bildirdiği hadîs-i şerîfte, «Mü'vâ-kul, muhakkak ki, güzel ahlâkı sebebiyle yâksek şîret de-recelerine kavuşur. Hâlbuki ihâdeti vâlidir. Yine kul 1443 hıya sebebiyle cehennemün en alt tabakalarına isare» buyu-ruldu. Zira kâimî huy ismâîl nîre kâre küfre kadar gâderir. İsmâîl Taberî'nin Hazret-i Ebu'den (radiyallahü anh) bi-derdiği hadîs-i şerîfte «Güzel ahlâk, dînyanın ve âhiretün iylâğınl beraberinde götürür» buyuruldu.

Güzel ahlâk salâh olan kâimîler dünya ve âhiret iylâ-ğın kâimîlerine atırlar. Dünyada ve âhirette kötü ahlâk sâ-âretine sâde iylâk kâimîde. Onlara da kâimîlik ve cûza kâimî. «Bir kimsenin geçimîni şekîl ve ahlâkı güzel olsa, o kîme Cehennem atepine girmez» hadîs-i şerîfte. İsmâîl Beyheki'ne Ebû Hureyre'den (radiyallahü anh) bildirildiği hadîs-i şerîfte, «Ey Ebû Hureyre sen iylâ buyları ve güzel ahlâkı eide etme-ye çâliş» buyurdu. Ebû Hureyre (radiyallahü anh), Yâ Res-ûlallah güzel ahlâk nedir? diye sordu. «Senden iylâğı kâimî-lere iylâk edenim, onları arâya'ma sana zulûm ve kâimî ede-ni âfvedem, sen iylâkîten mahrum edene, sen iylâk ve iylâk edesine» buyuruldu. İntikâm almaya gâre yettiği halde, âfvede-leri Allahü Teâlâ övüyor ve «Kırgınlıklarını yenip âfvede-i insanları, Allahü Teâlâ'nın cûlâkîleridir» buyuruyor. Yâ Res-

hadîs-i şerîfte, «Bir kîme öfkemîni yener ve gâre yettiği hal-de intikâmından vazgeçerse Hak Teâlâ onun kalbine emniyet ve imân doldurur» buyuruldu. Bu hadîs-i şerîfte bildirilen gü-zel ahlâk bir kîme'de bulunsa, diğerleri de onda bulunur.

Güzel ahlâkı en ahlâ ve menâk, hikmet, şevâk, iylâk ve adâlettir. Ey bu yolum yâimîni, âhiret için gâle! Önce kul-tünden kötü buyları gidermeye uğraş! Sonra güzel ahlâkı, buyları eide et! Tâ ki her iylâ şerî şerîf üerre eide ve her iki dünyada iylâk ve iylâkî bulunsa. Yâ Rabbi bu mâdîni ebe-dîyye kavuşan kurtulmuşlardan ve kâimîni âfvede et! Ya-ran bahîyetlerinden eyle! Amin.

SABİR: Vassıyyetî şerîfdir ki, (Beidâra, mehdîlere sâ-âretâlar, hastâlık ve musibetlere katlanımlar, âfvede-mâmlar, kâimîye sâ-âretî eide-mâmlar. Sâ-âretî kalblerini sâ-âretîleri Kâfî ve kâimîdir. Ancak Allahü Teâlâ ya tâimî ve öne ve-âmlar. İhlâkî etmeye çâimîmlar. Sâ-âretî verâmlar, Sâ-âretî ü-âmlar.

1 — Tâimî devam etmek.

2 — Gâimîleri terk hâimîde kâimî şerîf.

3 — Dünyâ musibetlerine katlanmak ve imânîlara gâ-âretî etmemek.

Sâ-âretî, sâ-âretî ve güzel bir sâ-âretî. Peygamberîni sâ-âretîdir. Kâimîni Kâimîde Allahü Teâlâ mehdîni kâimîni mehdîni mehdîni. Sâ-âretîni, «Sâ-âretîni kâimîni sâ-âretîni tamâm ve beidâra verâmlar» buyuruyor. Hâimîni sâ-âretîni gâ-âretîni. «Sâ-âretîni kâimîni o kadar sâ-âretîni kâimîni kâimîni ve kâimîni, yağmur yağar gibi iylâmlara kavuşurlar. İhlâ-yada iylâmlı yağayıp kâimîni gâimîni ölen kâimîni, onları ve sâ-âretîni görür. Keşke dünyada iylâ sâ-âretîni mehdîni mehdîni ile parça parça sâ-âretîni ile, bîr de şerîfî bunlar gibi sâ-âretîni kâimîni kâimîni derler.» Yine bir hadîs-i şerîfte «Sâ-âretîni, yani musibetlere sâ-âretîni, iylâmlara devam etmek vâimîni. Bir iylâkî kâimîde. «Sâ-âretîni mehdîni var. Onlara bir musibet geldiği zaman onlar, bîr Allahü Teâlâni, yani Allahü Teâlâ'nın mehdîni, kâimîni, elbette ona dönereği, der-ler» buyuruldu. Diğer bir iylâkî kâimîde, «O sâ-âretîni Allahü Teâlâ'dan rahmet, mağîret, iylâk ve iylâkî gelir» ve

mihi bir alt sordu: İnsanların en akılları ve değerli olanları kimdir ya Hecûlallah? Buyurdu ki: «İnsanlara en değerli olanı ölümlü çok hatırlayandır. Unutmayıp çok işler eden, faydalı hizmetler eden, Yâni tevbe ve suçlar eden, faydalı hizmetler eden, Ahirete geçişi kolaylayan, cehennemde olmaya uğramayan, bu dünya hayatında akıllıdır. «Hikmetli akıllıdır». Yani bu güzel sıfatları ve iyi huyları kendinde bulundurmaları en akıllılarıdır. «Onlar dünyaya şeref ile Ahirete ile şâmet ve sadet ile Ahirete giderler.»

Dünya sevgisi, mevki ve makam sevgisi ve diğer dünya hayatına maneviyat olmaya, dünya işlerini idare ve idare etmeye koyularak, Ahiretten gâfil bir halde Ahiretten uzaklaşarak ve cehennemde olur. Nâkilin kâfir ve rîfî. «Ahmaklar olmasaydı dünya harab olardı» buyurdu. Zira bütün himmetleri bu fâil dünyaya sarf edilmeleri memur idareler, sonunda harab olacak memleketler olurdu. O kadar kâfir bir gün gelip yerle yeksan olacaklar. Yâni dünyalar ancak ahmaklardır.

(Ama çok âkâdet etmek için uzun süre hizmet etmeli ve güzeldir. İsmâ Tirmidî bildirdi. Ebu Bekir Sıddîk ve diğerleri ahi) buyurdu ki, bir kâmil altı gün, «Yâ Kadir, insanların hangisi hayırlıdır?» diye sordu. Buyurdu ki: «Hayırlı o kimsedir ki, ömrü uzun, amelî güzel, azahat olur. Aynı zat yine sordu: «İnsanların en değerli olanı kimdir?» Buyurdu ki: «İnsanların en değerli olanı, en değerli olanıdır.» Yani, çok yarar ve yararlılığı çok olan. Böylelerinin azlığı elden gider.

Velhâki, faydalı hizmet, güzel ahlak ve iyi amel için meşgul olmaya, yani çok çalışmaya istemek lazımdır. Fâil hizmet, amelî olmaya, yani çok olan kimselerde bir amelî olur. Onlara koca cabiller denir. Çıkarı için amelî olanları cabilleri artırır.

NEFSE UYMAK: (Bundan da kaçınmalıdır. Nefs, nefis ne isterse yiyecek, içecek, giyecek, bunları ve diğer nefisli kimselerden ne dilerse (ondan elde etmek) istemektir). Bunlar haramdan olurken büyük günahlar işler. Nefsî beğenir ve Ahirette helâk olur. Bunlar meşhûr ve

ve meşhûr olan kimselerde ifrata varır, dâima nefsinin hevesine oyar ve hasta, helâk ve ruhi olur. Nefsine zelli bir köle, cehenneme hizmetkâr olur. Onların bu peyler peşinde tüketimi Ahirette paçavralık çekmeğe mahkûmdur.

FAKİRLİKTEN KORKMAK: (Fakirlikten korkmaktan da sakınmalıdır) Fakirlik dünyada meşakkat ise, Ahirette meşakkat olur. (Bunun gibi Allahın Teâlâsının takdir ettiği her meşakkat) kaçınılmazdır. Kotaya rızâ ve belâyâ sabır imân Ahireti için lazımdır.

ALİŞ SEVMEK: (Bazılarının kendisini alkışlamasını sevmek) ve onların övmesini, medhetmesini istemekten sakınmalıdır. Zira insanların övmesi, çoğu zaman helâke, kibir, taşkınlığa, haddin aşmaya sebep olur. Onların medhetmesi elâf bir kimsede varsa, Allahın Teâlâsının tevfikine ve nimetine şükretmek kendisine vâcibdir. Bu nimet onun hakkında bulunduğunda rahmeti mi, yoksa ceza mı, sebep olur. Dünyasıyla yalvarmak ve şükretmek lâzımdır. Onların medhetmesi iyi, o kimsede yoksa, onların medhi alay etmek ve dâima görmek pekîlindedir. Meselâ onun neccetinin nâik gibi bakar denirler, ama doğru görmek büyük cehillik ve ahmaklıktır. Çünkü bu, alay etmenin tâ kendisidir. Cûnah insanın neccetinin kötü olduğunu bilirken, fayda ve zarara, ölmeye ve hayata gâfil yetmeyen bir kimselerin övmesiyle ne fayda olur. Müfl ve sâlih olursun, insanların ayıplama senden sana ne zarar olur. Akıllı kimseler, insanların övmesine ve küfürüne aldırmayıp, her işi zâhil meşakkatına yarar.

KIZMAK: (Nefisinden dolayı kızılmaklara ve diğer memnuniyetlere katılmaktan) sakınmalıdır. Gâfah, yani kızılmak koldur. Sahibi günahdan kurtulmaz. Kızmağın yemeleri ve insanların kızımlarına alay ederler diye beğenilmesi kimselerdir. Hükâm elde etmeye uğramalıdır.

İNAT: (Doğruyu bildiği halde inkâr etmek olan inat) sakınmalıdır. Kibir, hased, uşuk ve mevki sevgisi buna sebep olur. Aynı zamanda inat (doğruyu kabul etmekten utanmaktır). Fâriyün sıfatıdır, çok sakınmak lazımdır.

HİRS VE TAMA: (Hürdet ve tamâdan) kaçınılmazdır.

eylese (sen öyle kimselerin malının ve rızasının elinden çıkmasını) ve makamından azlını (istesen çıkardır). Çünkü gönlü her edipoları hem çıkarır, hem de din gayretidir.

(Bunun gibi, her kimsenin mîmeti gibi, bende de bulunmalıdır) onun gibi ibâdet ve iyilik edeydim (dışarı ve içinden çıkmasını istemeyen buna gıpta denir. Bu gıpta, çıkarıcı ve mendûbdur) Her kimse de helâl mal olsa, yahut faydalı ilim bulursa, o mal ile hayrat ve ibâdet eylese, din ile din bulguları öğretilip salih ameller işlese ve sen de ben de malım ve dîmim olsaydı onun gibi seni karşı yollar ve salih ameller edeydim, desen, fakat nasıl bulunana elinden çıkmasını istemeyen güzeldir. İmân zâmeti ilim öğrenmeye sebep olur. İyilik etmeye götürür.

KIBİR: (Kalbini kibirden temizlemelidir. Kibir, kendisi başkından iyi ve büyük (görmektir). Büyüklendiği, kibirdiği kimse ona doğru bir söz eylese kabul etmez. Bir yere de kendisinden önce bulunsa kalbine ağırlık gelir. Kibir, ba-sefe, ucu ve bahtına sebep olur. Büyüklüğümüz çok kötü bir şey olduğuna biddirizlerdir.

(Seytan şifalıdır). Zira şeytan Adem Alephine'ni e-tir edip (Ben senden hayırlıyım demektir, Kibirden çek se-kimahi) ve uzak olmak (gerektir). Kibriyi safir ancak Al-lah Teâlâ'ya mahnudur. Mutekebbir olanları Allah Teâlâ helâk ederim buyuruyor. Sena kalbinde kibir yokken, ne tekebbir bir kimseye büyüklük gösterip, haddini bil-dirmek için ona kibir etmen, yani kibiri görünce bu güzeldir ve sadaka vermiş kadar sevaba kavuşurum. Eğer nefsin ve şeytan kibir edip, onlara uymazsa, Allah Teâlâ'nın razası bulunur. Harbe lâlâm dînini yitirmek için kibiri he-ybet ve kahramanlık ile kibiri davranmak iyidir. Faki-leri sadaka verirken zengin gibi görünmek, fakirlere kibir için olmayıp, mahallat oldukça benden sadaka almaya akılsız-ın diye, öyle görünmek güzeldir.

UCUB: (Ucub, amel ve ibâdetini kendinden görüp Al-lah Teâlâ'nın sevgi ve ihâsıyla) yardım ve yarınmasıyla (olduğunu bilmemek ve düşünmemektir). Allah Teâlâ'nın sevgi ve yardımını düşünüp, verdiği nimetlere şükretmek

olduğudur. Hadis-i şerifte bildirildi ki: «Üç şey insanın dînini helâk eder, bahiliğine uymak, nefsinin arzuları peşinde git-mek ve kendi gördüğüne ucub etmek.»

BİKD: (Bikd) bir kimseye (dünyalık için kin tutmak ve menâp kalbiyle onu sevmeyip düşmanlık etmektir). Bundan kaçınmalıdır. Çiiz değildir. Üç gün sonra o kimseye gi-dip selâm vermeli. Selâmını alması ve dostluk göstermesi iyi olur. Selâmını almaz ve yakınlık göstermezse, selâm veremeyen kalur, dîni azıba müstebak olur. (Ama başkalarına nimet olduğundan ötürü sevmeme veya) âpikre (şak ve günah olduğu) ve ilâhi terk ettiği (için sevmeme güzeldir. Ona Al-lah için kıymak yani bağış illah denir). Sâhîleri sevmeye kâbu illah denir.

DÜNYA SEVGİSİ: (Dünya sevgisinden kaçınmalıdır. Dünya sevgi, dünyada zevk etmeyi istemektir). Dünya ni-metlerinden iktet almak, fâni dünyanın güzel malı ma-lına (günel verip ahlâkına çalışmaktır). Bu dünya sevgi-si, öyle büyük bir belâdır ki, çoklarının âhiretini harâb et-tir. Güzel insan, bilmez ki dünya sevgisi kendisine bir be-yak düşmanudur. İnsanla gününe güzel ve tatlı görür. Ama ahvâda öldürücü zehir olup, sonunda helâk eder. Çok kimse-ler vardır ki, çok alçaklıklara kâdınıp, zulüm ile mal top-layıp, rekâtını vermemek ve kendi işlerine harcamaktan çe-kilir. Sırra kendisi helâk olup, hesab, arâb ve sayıyı per-manlık ve ziyân ile arâb edilir. Sevgili malı başkalarına ka-lır. Fâni imânetlere meyli ve muhabbet helâli şekilde olsa da alçaklık ve hummetarlıktır. Kurusuluktur, sonu pişmanlık ve şepardır.

Dünyadan âhirete getirdilen, faydalı ilim, güzel ahlâk ve mal, dî ve beden ile yapılan ibâdetlerdir. Mal âhirete ve mâdîte yardım oluruz güzeldir. Akli olan, tam marifete kavuşmaya ve güzel ahlâk ede etmeye ve diğer ibâdetleri yerine getirmeye ve mal ile iyilik yapmaya elverişli. Muhab-betini Allah malı için sarfeder. Çünkü dünya sevgisi (bütün günahların başıdır). Hadis-i şerifte böyle buyruldu. Çün-ki dünya sevgisi, bütün kötü huylara, memelâ hırâ, tama,

etse, bir başka günah ister Kötü ahîlikten ve buylardan kurtulmadıkça, günahlardan kurtulamaz.

SUAL: İnsan, ahîlikini değiştirebilir mi?

CEVAP: İnsan uğrayacağı ahîlikini değiştirebilir. Bütün ahîlikler bir taraftan mülak olma, birleşmelerdir. Doğru taraftan da insan geçmektedir. Bütün yollar kâfir, Müslüman ise Cennet'e, gayret edenler kâfir sâhibi, tevazu edenler Mâlikî taraftan mü'min, müstâkîk ise müstâkîk sâhibi olur. Hâlik ismiyle övülmüş olur. Dâimîliğini de buna bağlayabiliriz.

Azîz bir kimsenin kalbine tevâzûlünce sâî rah olmak imi temin eder. (Yani, ancak bir âlimin de bir kimsenin günahı üzerine ve yaradıcı sâhibi üzerine olduğu hükmetmek mümkündür). Çünkü sâî zandan, yani kötü san ve düşünce, kin, düşmanlık, iftira, yalan, gıybet, hatta suime, dîme, nîkâs ve kavgâ meydana gelir. (Mâlikî) insanı san edip (mü'min) olduğuna doğruya yöneltilmelidir. Kurvetin bir delil ve kanâat gâib olmama boyu yapmalıdır. Hâsı, zandan, yani kötü san ve düşünce, kin, kardeşlikten sevgi, yardım ve yakınlık doğar. Hâsı, sâhibi bulundukça ki, «Birbirlerini Allah için severler, âhirette nurdan minberler üzerinde otururlar. Elhâzleri nurdandır. Yâkîni gayet aurludur. Otlar peygamber ve pehîdlerden değildirler. Fakat onlara gâib olurlar. Otlar beğenirler, bunlar, dünyada birbirlerini Allah için seven, yardım eden, yakınlık gösteren ve birbirlerini Allah rızası için ziyâret edenlerdir». Bu sâhibi, Diğer hâzîni sâhibi, «Dünyada birbirlerini sevip, bu sevgi de vâkıf edener, mahşer günü Arz-ı Âlâ'nın gülşininde rahat olurlar» buyrulur.

KİVA: (Dünya faydasını, ibâdetle) hakîtan (dilemek olan rivâdan) kalbi temiz tutmalıdır. İbâdet, ister mal ile, ister ille, isterse beden ile olsun hep böyledir. Rızâ küçük erk ile, san deneye kapılmamalıdır (Üstüne ürettir ile Kur'ânı Keşim okumaktan çok sakınmalıdır). Ama Allah rızası için Kur'ânı Kerîm okuyup, sevâbını bir kimsenin geçmişlerine tağlasan, o da sana bir miktar para hediye etse edis olur.

İmamîlik, müezzinlik, hatiplik, mekteb hocası, müderrislik, devlet memurluğu etmek ve râimlerde kayırmak edenler için ve-ran masâfir, İmam Muhammed'in den sonra verilen fevâidlere girebilir. Bir hizmetini yerine getirmekte oldukları için zarar yoktur. Ücret için ibâdet etmek değildir. Bekâ verilen ücret, emel olduğunun ve başka işlerle uğraymaya vakit bulamamağının kârlılığı olur. Hayrat sâhibinin defetene sadaka se-vâbi yapar.

HASED (Hasedden kalbe temin etmek, zâimdir. Hased, cündeki nimetin kadîmî kelip) tale veale edip (zandan fay-danan bir kimsenin, cündeki nimetin gâimîni istemektir. O nimet ister mal, ister ilim, ister hakkanlık, ister makam, ister uhhat ve isteme evlâd çokluğu olsun). Bu nimetlerin sâhibinden gâimîni istemek haseddir. Çir değildir, sek-on-rah zâimdir. Hased sâhibiyle çalıp, diliyle veya hâre-letle de hased için, ü'met sâhibine zarar verir, enyet eder-se, büyük günah işlemiş olur. Hased, zarar: sâhibine olan bir kalb hastalığıdır. Hased ettiği kimseye bir zarar ver-mez. Her kimse bir kimseye hased etse, hasedi, ancak ken-dini istinâf elen ve ruha sâhibi belâna düşürür. Ho-sed ettiği kimsenin ü'metinin çoğaldığını görünce ücûn, vîre ve ıstırahâ artar. Çittakçe ota düşmanlık ve kin be-ler. Gıybet, bohtan ve kötü söylemeye ve kötü düşünmeye baş-lar. Soars kendi sevâbını, gıybet ve bohtan ettikçe hared ettiği kimseye geçer. Bunun içindir ki, hükmet sâhibleri, ha-sed eden, masluma benzeyen bir zâimdir demişlerdir.

Ama (nimet sâhibi nimetin kıymetini bilmezse) nî'me-tü günahlar peşinde kalkanın, yahut o nî'metle zâim, kâfir veya fakîrlik etse (olandan çıkmasını istemek hased değil-dir). O kimsenin günah işlememesini istemektir. Aynı za-manda başkalarının zâimden kurtulmasını istemektir. Bu, mü'min kardeşlerine aramaktır. (Belki gayretli). Günahdan sakınmak ve başkalarının da işlememesi için uğraymak dîn gayretidir. (Meselâ bir kimsenin çok mal ve parayı elin, gâ-sahlara harcama) —«istekim zamanımadaki zenginlerin çoğu böyledir— (veya çok limi olma, limi ile makam ve mal elde etse), ilmini dünyaya, makam ve mevkî kâimiyeye ve dev-let adamlarına yaklaşılmaya kullanma, günah ve zulme âtet

Hüsn huyların menşei üç kuvvettir. Nâika kuvveti, gadab yani kızgınlık kuvveti ve şehvet kuvvetidir. Bunların her biri özer kuvvettir.

Nâika kuvveti, bilgileri idrâk etme ve anlama kuvveti dır. Hüsn akıl denir. Üç derecedir. Orta derecesine hikmet denir. Dini husus söyler. Sahibi cainur, gayret eder, az zamanda birçok faydalı ilimler öğrenir. Hikmet, kuvvetli bir meleke olup, sahibi yanlış düşünür, zamanı faydadan, kötü halatın ayırabilir. Bunun da güzel tesbir, ahilân ile, terdide, emellerdeki kusurlara vâkıf olma, kâib âlemlerin gâib olanlarına karşı uyanıklık meydana gelir. Nâika kuvvetinin ifrât derecesine cehalet denir. Bu kötü bir melekedir. Sahibi bilimsel insan için mümkün olmayan şeyleri bilme ye uğrar. Kur'an : Kerim'deki müteâbbih âyetleri, kâil ve kader nâikânı bilme ye çalışmak gibi. Bunun sahibinden meydana gelen işler, beşâretine zarar verir. Alâlatına, hile, istisna, yâde gelme ve yalâkçılık ile bir kimsesi tohâşır düpmek gibi şeyler cereberden meydana gelir.

Nâika kuvvetinin aşağı derecesi, anlayışsızlık ve zâhâk hâlidir. O da kötü bir melekedir. Sahibi kötülükten (yâğı, zararlı) faydayı ve gâibden sevabı ayırabilmekten âziz olur. Kâibîle arâbîle işlerde terdide edinemeyip âziz kâil. Bu ilimlerinden gâib ve zâhîdir. Çünkü yâni dâğık da enâis meydana gelir.

Gadab kuvveti: Nefret ettiği şeyi gidermek için nefes sıkırtması, zahırlanması ve hareketidir. Bu da üç derecedir. Orta derecesine şecât [kahramanlık, cesâret] denir. Dini husus söyler. Güzel bir melekedir. Şer'an yapman ve atılman gereken şeylere girmek ve atılmaktır. İzzatı ve mâne kâim, kâilîle gâib ve câid etmek, kâil ve atılman bir mâ'ine kurtarmak, nehy-i mâne ve emri mâ'rif yapmak gibi... Kerem, hilm, şebat ve kızgınlığı yenmek ve vâkârlı olmak erâdetten, cesâretten meydana gelir.

Gadab kuvvetinin ifrât derecesine tehevür denir. Kötü bir melekedir. Sahibi olâz olmayan şeylere girer ve atılır. Kâil, urub, baş konuşmak, hoyratlık, hayvanlara ve cümlelere kıymak gibi şeyler ondan meydana gelir.

Aşağı mertebesine korkaklık denir. Kötü bir melekedir. Sahibi gâibîle ve atılman olâz olan şeylerden çekilir, geri kâil, kaçar. Alâkâlık, aşâğılık, namusluluk, arzâlık, İslâm gâvretli olmamak, cimrâlık, bayâğılık ve imân saifliği bundan meydana gelir.

Şehvet kuvveti Uygun ve hoş gâibî şeyleri istemek için câil hareketi geçiren ve serlayan kuvvettir. Bu da üç derecedir. Orta derecesine iffet denir. Dini husus beğenmemekte, emektir. Güzel bir melekedir. Şer'ata uygun olarak kâil câil ve hoş gâibî şeyleri ister. Şer'ata dâğı çıkman. Yemede, içmede, giymede ve diğer hususlarda serlatan ayrışma. İnsanlara müvâfâkîle müteâle eder. Bundan câidîle kâil, hayâ, kabir, temis kâilîle, kâilîle, ruhâ, takvâ, kâimîle tana' etmemek ve tohâkîle meydana gelir.

Ifrât derecesine, şerâb [şiddetli hırs, aşgâfîle] ve fâğı [ahilânı aykırı işler] denir. Kötü bir melekedir. Sahibi, nefsin arzı ettiği şeyleri yapar, dini düşünmez. İzzatına düşer, urâf eden şerâp savunur, imân geçer, basîd eder, zamânîle olâz. Zenginlere karşı alâk ve kâğık, fakîrlere karşı kâilîle olâz. Dine kıymet vermez.

Aşağı derecesine humâd [mâimîle yüz tohâş, âğı] denir. Kötü bir melekedir. Sahibi şer'atın istememesine tana' verdiği şeylerden bile âziz olur. Zâğık, geveklilik ve tembellik bundan meydana gelir.

Denek kâil, hikmet, şecât ve iffet olan üç orta derecedir. İzzat bakımından aydır, örâlmâğılerdir. Bunlar güzel ahlâkın basâdır. Akıl, gadab ve şehvet kuvvetlerine bâğılm olâz, orta dereceler meydana gelir. Diğer güzel ahlâklar da görâlm. Gadab, şehvet ve nâika kuvvetlerinin ifrât ve aşâğı dereceleri, hikmet üzerine gâib olâz. Allah koruyan, kötü huylar ve ahlâklar meydana gelir. İfrât ve aşâğı dereceler bütün ilkölmâ hükûmdîle olur. Kâib ve beden tana'ma borsur.

İnsan güzel ahlâk ile yüksek derecelere kavuşur. İzzatîle az olâz da yine böyledir. Kötü ahlâk ile de aşâğı derecelere düşer ve Cehenneme gider. Günâhdan hiçbir zaman kurtulmaz. Çünkü kötü ahlâk sâibî, bir günâhdan terbe

Sevdiye, kimi Dâvud-ı Tâ'îye) ve diğerlerine uydular. (Bu-
nun üzerine amel ettiler. Bu rumusa kadar böyle devam et-
ti) Hazret-i Mehdi çıkıncaya kadar da devam eder. Fakat
müessesiminde dört mezheb vardır. Diğerlerine uyan kabme-
niyât (Bütün bu) müctehidler, amelî hükümlerde bazı mese-
lelerde ayrı işler de, ittikâda birdirler). Hepsi Ebû Sü-
neî ve Cemâatır. İhtilâflarının (sebebi, amelde) seriatin bu
iki ile bazı hususlarda birbirine uymamasıdır). Çünkü mü-
ctehidlerin kendi itihâd ile amel etmeleri kendilerine vâcip-
dir. Herbittelerini taklid edemeyenler (Bu müctehidler de Al-
lahü Teâlâ'nın izni ile olmuştur). Dünyada ve âhirette salı-
zarar vermez. Bu insanların hepisi hidâyet üzerindedir. (Bu ki-
mi amelde ve müctehidîta (onlardan hangisine uyarız) amel-
ni, alıp vermeni, itihâdını ve diğer işlerini bu imâmlardan bi-
rince uyarak yaparız (değustur. Kıyâmette) seraba kavuşup
(Cennete girer). Çünkü hidâyet ve şeriat üzerine amel etme-
dir. (Tâ'î olduğu imâm itihâdında yaradıldığına zarar ver-
mez) Sevdâ râ'î' olmaz. Zira fûrâ' bilgilerindeki itihâd-
da yeminin afvedilmiştir. İttikâda yarımına ise olumsuz.
Ya küfür, ya kıt'as bid'at olup, dalâlet sahiblerinden olur.
Ebû Süneî mezhebînden çıkar.

(Anadolu), Rumeli, Türkistan, Pakistan, Hindistan ve
Irak'ın çoğu Ebû Hanîfe (rahmetullâhî aleyh) mezhebînden-
dir. (Bu perilerin halkı onu imâm) ve şeyhü'l-islâm (edimiyor-
lar). Osmanlıların elinde bulunan memleketler onun fev-
ayla hükmetmişlerdir. Çünkü Ebû Hanîfe (rahmetü-
lahî aleyh) ilimde ve itihâdda çok yâksek ve üstün derme-
ye çıkma, çıkardığı hükümleri perî ve âkil delillerle ku-
vetlendirmiş ve açıklamıştır. Böylece mezhebini dağıtmış
uzun süre sağlam ve metân cümlesidir.

EBÜ HANİFE (rahmetullâhî aleyh):

İmâm A'zam (rahmetullâhî aleyh) mezheb sahibi (bütün
imâmlardan önce) dünyaya ve itihâd makamına (gelmiştir)
Zira Hilrûdün sekizinci yılında doğmuş ve yirmi üç yaşında ve-
fat etmiştir. Demek ki yetmiş sene yaşamıştır. Muhterem
sân Bağdad'dadır. İmâm Şâfiî buyurdu ki, fıkıhda imâm er-

urmak isteyen, Ebû Hanîfe'den veya talebesinden ders oku-
sun. Yine buyurdu. Fıkıh âlimleri Ebû Hanîfe'nin çoluk ço-
cuğu gibidirlere. İmâm Mâlik'e Ebû Hanîfe'yi gördün mü, de-
diler. Cevabında, ben Ebû Hanîfe'yi gördüm, öyle âlim, öyle
kâmil bir şereflî zât idi ki, ya direk altındır dem. delti ge-
tirip sürünü ibadet ve haccını hakaret çıkarmaya her şekilde
güç yeterdi dedi.

Ebû Hanîfe'nin adı Nu'man'dır. Babasının adı Sübe'ur.
Büyük babası Züb'dir, onun babası Mâk'dır. Ebû Hanîfe tâ-
bidifendîdir. Ashâb: kiramdan dört kişiye yettiğini kâh-
lar bildiriyor. Bunlar da, Enes bin Mâlik, Abdullah bin Ebi
Eyyûb, Huzâfî, Ebû'l-Tufeyl Âmar bin Vâsile ve Sehl bin Sâid i-
Sâ'adî'dir (ridvânullâhî aleyhim cemaîn). Tâbidinden pek çok
âlimlerle konuşmuştur. Şâfiî, Nehal, Ali bin Huseyin gibi.
Fakat Ebû Hanîfe bunlardan fıkıh öğrenmemiştir.

Ebû Hanîfe'nin (talebesi vardır. Ebû Yusuf, Muhammed,
Züfer ve başkaları gibi (rahmetehumullâh). Onlar da) üstad-
ları gibi (müctehidîdîr). Fıkıh' bilgilerinde bazı meselelerde
(bazı hususata, usulîlerinden ayrı itihâdda bulunmuşlardır).
Çünkü müctehidin kendi itihâd ile amel etmesi üzerine vâ-
cip olup, taklid etmesi câiz değildir. Her müctehidin, ken-
dine sened tuttuğu deliller hükümlerce itihâd ve ihtilâf etme-
si lâzımdır.

(Fakat bunlar başka mezheb sayılmaz. Zira çok yerde de-
tâdîlarına tâbi olurlar). [Mezhebin usulünde ondan ayrılmaz-
lar]. Üstâdlarına uymayan âkîmlerin çoğunda, yine üstâdla-
rı tarafından söylenmiş bir rivâyet bulunur. Bunların (hepsi
bir mezheb sayılır). O halde (Ebû Hanîfe mezhebînde olan)
bir kimse, (basi hususata bunların söz) (ya'ni itihâd) ile
amel etse de câiz olur. Çünkü Ebû Hanîfe'den de bu sünede
bir rivâyet bulunmaktadır. Aynı zamanda, hepisi bir mezheb
sayılmaktadır.

İMÂM ŞÂFİİ (rahmetullâhî aleyh)

İmâm A'zam'ın vefât ettiği yıl doğmuştur. İmâm Mâlik
ve İmâm Ahmed bin Hanbel fondan soğradır. İmâm Şâfiî,

Yorulmalarını Kur'anı Kerim ve Resûlullahın emir ve tavsiyeleri ile ve ashâb-ı kiramın tecrübi ile (güç) dâim ve emellerinin ıstısrâ ve kıyas ile (bulmalarına), sonra çıkıp muallimân (gençer) enâmîlâri (ve emel etmelerini emretmiştir) Zira her müridin emel-i ihlâs ile amel etmesi, kendisine vâhib (Ve müvakkıf) müayyideler (İstirakâldirleri) müvakkıf olmasına ve emel-i ihlâs ile uyarak ve bunları takat etmesi ile müvakkıf-ı ihlâsda zahmet çekmelerine kâmilik diye hitâf ve kurtuluş yolunda ıstısrâ önder ve tîm (bunlara çok ıstısrâ verildi) (Mucibid, vâhibid, müvakkıf, müvakkıf olup gânâh olmas) Yaradılan âlemin her kâvâir

İtaliyada nota afv olunmuş Amerikali hakimlar da
yukarı (Mactschaler ipni) afv edilir, zəvab bir kənara. Bu
həkdümdə çox həddi i şeriflər vardır. Bu həddi i şeriflər, bu
rəyü bulardan on səkkiz italiyada yəni bir səkkiz
bir rədd olub, «Bu rəyü bulardan iki, yəni bir səkkiz
dər» buyuruldu.

[illegible]

Buğün mərhəmətli İsmə yazmaq cəsarət etdim.
Səndə də əməl etmək vaxtıdır.

SUAL Ashab: karam (aley) me'mud:da k...

hakkını göstermediler, ortaya çıkarmadılar ve niçin kitaplar yazmadılar?

CEVAB: (Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem) zamanında vahiy gelirdi. Ashâb-ı kirâm hergiz Resûlullah'dan ayırılı kelimet ve hadîsler geçirilmezdiyleyip, ilim öğrenilirdi. Zaima Resûlullahın mübarek meclis ve huzurunda ilim nura ile nurlanır, kalbleri saf, fikirleri doğru, amelleri hâlis ve pâkistânı geçilmiş olurdu. Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) (dünyada) öccül ilimne (çettikten sonra ashâb-ı kirâm (aleyhimusselâm) [İlimiyyetin yayılması için] Allah yolunda haraketmeye muhtem görüp, ona çalışırlar. Çok memlekeler feth edip, İslâm ülkesini genişlettirler İslâm dâim et hâle yayıldı. Bu yüzden (Kurân-ı Kerim'den ve hadîs-i şeriflerden çok hükümler çıkartıp kitablara yazmaya öfveri değmedi. Aynı zamanda onların kitablara yazmaya, ahl ve fâilari bildirmeye (ihyâyatları yok idi. Zira) onların (çoğu arcahuş id) ihyâc olduğunda) kendi (cühâd ile amel ederlerdi). Resûlullahın (sallallahu aleyhi ve sellem) mübarek meclisinde az bir zaman kalan bir Müslüman kâğıt, hikmeti söylemeye baylardı. Ayrıca (insanlar aramızdaki) hadâseler (şiddetli, zamana da oluğu gibi) çok düğ id). Dünya megalâsi az olduğundan, (sıvâ) sozmak da az olurdu.

(Onlar dünyadan) ahirete (gökten menze) tâbî ve me-
lûdan menzûk; zamana yeryüzünde (âlemlerinin) cümlesi
Hâdîsler cümlesi, rahîlik yaygın hale geldi. Nice budat ve da-
âlet mahalleri furede (Hâdîs için o zamanın âlemlerinin ca-
lîp) ilim ve istihâdan (başka âlemlerden) vası geçip, istihâd
cümlesi) hâika fetvâ veremeleri, (Kâ'ime Kerim'den ve ha-
dîsî qat'lerden ahkâm) ve meşeh (şikâmp) Kitâbları (yat-
mâları) ve inşâlara âfretimeleri (âzâm) ve vâciz (vâciz). (İler-
lâm aklı) ve ilim (ordığı) kadar çabı. Anâlık ve hâika be-
yân edip Kitâbları yazdı. Her mûcîzi dâim ilâ, her vâciz
cevâbı ve her meşhûr fetvâ ile bildirdiler. Bâylece me-
hâbîler meşhûrâ gâim. O meşhûrâ meşhûr ile fetvâ verile-
râların cevâbına uyulur.

Qatırına bir tükə tək oldu. Kimi Əli Həsənli'ye, kimi Sədi'ye, kimi Məlik'e, kimi İmam Əhməd'e, kimi Nəzi'ye.

...and the ...
...the ...
...the ...
...the ...

[illegible][illegible][illegible]

Büyük bir aile olmadıkça böyle bir verilmeye (Çocukları
akşamı akşam, öğlende ve vakit yemek [ya da vakit denem] de-
ğen yemek) vermek gibi birer emektir.

Sünnet ikkiye ayrılır. Sünneti hüddü, sünneti revkîdî. Hüddî adıyla, hüddî adıyla denmektedir. Sünneti hüddîyi terk etmek asıpkıktır. Sünneti revkîdîyi terk etmekle hata yoktur.

Kilâhında, sünnü terk ve mekribu işleyen şahısların mahrum olmasına müstahak olar yazar. Bunun müddetleri de bir ki, bu kâime şefaat etmekten mahrum olar. Bu da mahrum bir yerinde değil, bazı yerlerinde şefaat için vakti vardır. Diğer yerlerde ise vaktine engel yoktur. Peygamberin şefaatinden mahrum olar oluncu gelince, her bir yerde şefaat oluncu ve de, sonraki konularda şefaat oluncu na engel yoktur.

Velâdın anlaşı ve serzenişle mülâhaka olmaktan, fâil ol-
rak ola tutmak ve anış çekmek ilâm gelmek. Ve yâr fâil
olarak şefâatle mâkrum kalmak gurekten. Zira afevlu-
nâle Cûdâ bîdâle tefîlle. «Şefâatim, Esmâ'ülden büyük
günâhları olentelerden» buyuruldu. Hâyük günâhları âfeyip,
terbîze olan mu'minler için şefâat vâd olmağın mahruh
işiyen ve i'tisâdî serzeniş göstermeyen günâhlı mu'minler
dahi önce bu vâde râfil olurlar.

MÜSTEHAB: (Müstehab, Resûlullah'ın (sallâllâhüaleyhi ve selâmı) her bir defa yaptığı veya yapana sevab vardır bû şudur) Yâhud bir şey için gusuldir demek de. Veya taahhüd alâhînin ve müstahab (mâ'murîn) gusul veya müstahab dedikleri şeylerdir (Yapmaya sevab, tertibi ve çeşitlen mahrum olmak yoktur). Fakat yapılmasında sevab vardır (Nâfil namaz kılmak) ve tertibine uygun (Nâfil oruç tutmak gibi) Dini hükümlerden olan müstahab zamanlarda ve günlerde olmalıdır.

(Allah'a Teâlâ'nın kitabında ve Resûlullahın (aleyhisselâm) hadîslerinde bunların hepsi) aynı bu anladadır: Bu kâides (ya da) Fıkahî batın aşkıdır, herkes anlar, herkes görür, onları ancak icihad derecesinde olan (âlimler ve âkâldır onlar. Allah'a Teâlâ), (âlimlere) Arapî âlimlere ve övülür onlara (çünkü) âlimin çıkarma barosunda (çalışmalarını,

mevâdir). Bundan başka akâidde olan mezheplerin hepsi bu şâirî beruktur. Böyle hükmetmek bütün âkul ve bâliğ olanlara farıdır. Zira hakîkî şerîftir. «Umumiyye yetmiş üç fırka ya ayrılaraktır. Bir fırkadan başkası Cehennemlikler». O hangi fırkadır diye sorulduğunda, «İslâm ve ashâbının yolunda olanlardır» buyar. Hadis ümmîleri bu ayrılığa, itikâdde olan ayrılıktır, dediler. Ümmü'tten marfûd, ümmet-i üssbetür dediler. İtikâdde ashâb-ı kudsînin itikâdına uygun olanlara Ehl-i Sünnet, Fırka-i Nâciyye, Ehl-i Hak ve Ümmet-i İmâ'at denir. Buna uymayanlara Ehl-i Bid'at, Fırka-i Dâlle, Ehl-i Bâid ve Melâhîde denir. Dâlleler şâhîpleri çoktur. Bâhusus zamânımızda birçok kimseler, kendilerini mesâyih vâkıf verip, câhîl ve avâm ve bilginleri yoldan çıkarırlar. Bunlar kâfir ve yâ edâmilerdir. Bundan Allah Teâlâya sığınırız. Evlâdına, dostlarına ve kardeşlerine Ehl-i Sünnet mezhebine yönelmeye çok çalışmalarını, câhîl, yalancı âlimlere, kâdîlara yoldan çıkma ve baplarına da yoldan çıkarmaya uğrama niyeti ümmîlere uymaktaki hasretini dindarmaktan, itikâdından ayrılmaktan, aralardan kaçır gibi kaçıp, faydalı ümmîleri tahakküm, tâlîk amelîler yapmayı ve dâima güzel ahlâk ahlâk etmek için çalışmalarını, şeriatı yaygın ve koruyan âlimlerden ayrılmamalarını, itikâd yolunu ve Allah Teâlâ'nın risâline kavuşmalarını vasiyyet ederim. Cenâle gâfirin yü budur.

Âmelde mezhepler hangisidir deniyor. İmâm A'zam Ebu Hanîfe mezhebdir demektedir. Hükmedip, Ebu Hanîfe hâkim diğerleri) yani Mâlikî, Şâfiî ve Hanbelî mezhepleri bunlara demektir. Ebu Hanîfe mezhebi hakdır doğrudur, yanlış olma ihtimali de vardır. Diğer mezhepler Ebu Hanîfe'ye olmayan meselelerde şâhîl olarak (yanlıştır, fakat doğru olma ihtimali de vardır) demektedir. Zira herkes, amelde olduğu imâmının mezhebinin doğru olduğuna inanması hâmindir ki, inkilâdî doğru olabilir.

(Bunun) üzere (esam şudur ki, Hak Teâlâ hazretleri bazı şeyleri farz, bazı şeyleri vâcib, bazı şeyleri haram, bazı şeyleri mekrûh ve bazı şeyleri de mübah kılmıştır. Ve Resûl-i İlahî (aleyhissalâvatü vasselâm) daha bazı şeylere sünnet, bazı şeylere müstehab demektir.)

FARZ: Şeriatda dört şey vardır. Farz, vâcib, sünnet ve müstehab. Mübah da bunlara bağlıdır. Hâkimîyyetler (hâkimî) farz ve mekrûh (hâkimî) bütün mâfudlar da bunlarla alâkâlıdır. Meselâ namâzda (iken yemek, içmek gibi şeyler) Hâkimî mekrûh olur. Bunlara ahkâm-ı semâviyye (tekîr hükâmî) denir. Şâfiî'de farz ve vâcib aynı şeydir.

(Farz, Allah Teâlâ'nın emridir. Kat'i denir de bildirilmektedir). Şer'i dedikini bir başka hükme ihtimâli, yorumlanmasın yoksa buna kat'i hüküm denir. Bir başka mâniyya ihtimâli varsa bu vâcib eder. Bunun için farz iki kısımdır. Birisi kat'i, diğeri şâhîlidir. Meselâ abdest alırken başa mehdetmek kat'i farzdır. Ama başın dörtte birini, yahut bir kısmını, yahut yarısını mehdetmek şâhîl hükümdür. Ve istihadla alâkâlıdır. Kat'i farz olma (inanmak ve onu yapmak farzdır. Yapma sevab vardır. (Farz) terkiden Cehennem arâbına lâyk olur. İnanamayan kâfir olur). İhtimâliyet vermeyen, (bundan ne olur diyen) şâhîl olur.

(İstinâ etmek) ve istihadlı öğrenmek, abdesti yok ise namâz kılmak istediği zaman (abdest almak, cünübükten) hayırdan, istifan (gusletmek) ve (beş vakit namâz kılmak) ve cum'a namâzı kılmak, (Ramazan orucunu tutmak, zenginler için senede bir zekât vermek) ve ömründe bir kere (hacca gitmek gibi) şeyler farzdır.

VÂCİB: (Vâcib de Allah Teâlâ'nın emridir. fakat câhîl denir de belli olmuştur). İnanağan vâcib, cüz'î amel olmak ise farzdır. Niyetle sevab vardır. (Yapmayan ataba lâyk olur. Vâcib olduğuna inanağan kâfir olmaz). Çünkü dehlî şâhîlidir. Ebu Hanîfe'ye göre (vitr namâzı ve zenginlerin kurban bayramında kurban kesmesi ve Ramazan bayramında sadaka) (fâir vermeye gibi). Bayram namâzları ve diğer edâkılar gibi.

MÜBAH: (Yapılmasında sevab ve günah olmayan şeylerdir). Oturmak, yürümek ve yatmak gibi. Mübahlar niyyete göre değişik olur. Meselâ namâz için mesende gitmek sevabdır ama meyhaneye gitmek günahdır. Diğerlerini de buna benzetebilirsiniz. Üst-ünzâr hükmiyle de değişik. Meselâ samur türk esnâda mübah iken, emir yani devlet resmî yasağa elise, gıymet karama olur. Mübahdan başkası buna gitmez. Meselâ

ken, inandık dıyıp Ahirete gıdiler. Yehşânî, Kur'ânı Kerîmde veya sahîh hadîslerde unânî gıvuklari buldırılenderna Cenâzeli eñfaklarına hakken olarur. Uhdû'dan adamlarınun alere attıkları me'muriler ve Habbî-ı Necrîle gıbi. Nitekim hakkındı. «Ona Cenâzeli gir denle. Der ki. kuyk kavinim, Habbînde beni ne ile mağlûmet ettiğini ve ne sebeble İkrâm ettiğî kullarından kılığını bilseleerle. İyettî kerîmet indı.

Ölüm kimeye kafir olarak olmuştur veya kafir olanlar gider ve Cehennemlikler olmak için değildir. Zira ölmek gaybe hokmetimdir olur. (Allahın Teâlâ'nın ve peygamberlerin bildirdikleri müstesnadır). İlah (şeytan, Ebu Leheb, Ebu Cahil gibi bunlara) ebedî (Cehennemlikler demek olur ve idmindir). Çünkü gerisi bunu bildiriyor. Harret-i Nuh Aleyhisselâmın tefsirinde denende begulan kâfirler, Lâ Aleyhas-selâm zamanında rehileri bas açmış olup, helik olan kâfirler, Yâ'le, Me'le, Nemrud ve bunlardan başka, İbret-i fîr ile gitti diye bildirilenlerin hepisi için Cehennemlikler denir. Bundan başka imânlıların cennetlik, kâfirlerin Cehennemlik denir.

MESH DETERMINATION

Ahmed de gayimâ (mest üzerine mevlâ) Ebû Sa'âdet ne
hakkında (câzîdîr). Seferî olsun, mukim olsun dünyada, İb-
retü Ebû Bekir (radıyallahu anh) Peygamber Efendimize
(salallahu aleyhi ve sellem) bildiriyor ki, mübâfeler (3
km den usaga gidenlere yolda, ve on beş günden az kâ-
ları yerde) üç gün üç gece, mukimlere bir gün bir gece na-
he isnâ verildi. Hazret-i Ali'ye (radıyallahu anh) mest ü-
zerine mevlâ sorulunca, buyurdu ki, Revâ'lullah (salallahu a-
leyhi ve sellem) mübâfeler üç gün üç gece, mukimlere bir gün
bir gece tayin buyurdu. Hasan-ı Basrî (rahmetullahi aleyhi)
buyurdu ki, ashâb-ı kirâmdan yetmiş kadarına yığın İb-
retü mest üzerine mevlâ etmede itfak etmişlerdi. Bunu İb-
rîm'den A'zam (rahmetullahi aleyhi) buyurdu ki, bazı gün
kadar açık haberler ve sahîh hadîsler geldiği için, mest ü-
zerine mevlâ ediz olduğuna hükmettim. İsmâ Kerkî (rah-
metullahi aleyhi) buyurdu ki, mest üzerine mevlâ bildirilince

büfat ve dâhilat mübâhleridir. Onların köfurlerinden bise kor-
kular Zira mecl. üzerine meah hakkında bildirilen hadde ve
haber'et mülevâttir.

Yalnızca melek cândır demek oht; seneet alimelerdir. Bu
nun aksi bud'et nahilâ ve sapık fikirler mezheplerdir. Bunlar-
dan Allahü Teâlâ'ya sığınırız.

CENAZE NAMAZI

(Her olan mü'minin namazını kılmalıdır. Sâlih olan, Mâkûl olan böyledir). Çünkü fak ve büyük gânah ilemekle ve sevbenâ şîretle girmekle kâfir olmaz. Ebedî cennetinde kalmak lâzım gelmez. Mü'minle ve hâfız meşrebleri yanıştır.

ISLAMABAD

(Silâh olan, fakat olan her mülküne uyup arkasında namaz kılmak câizdir). Silâh veya fâtihe olan, her mürurin arkasında namaz kılınır diye hadîsler serîf vardır (Fakat silâh kılınırken ardında namaz kılmak çok muvabdir. Fâtihe imâmîk yapması ise mekrûhtur). Güsteri gösteren, vâkıf imâmın, câhillerin imâmı olan, mekrûhtur. Bu'ât sahiblerinin de imâm olan, mekrûhtur. İsmâk Cuhayrîyye^(*), Ka derîyye, Gulâz Râfîzî, Müsebbih, Mâruume ve Hâkîyye gibi meşhurları büyük olanlara uyumak doğru değildir. Fâtihe kitablarında böyle olduğu bildirilmektedir.

DEVLET KETİSLERİ

(Devlet rahmetine kâğıt çekmek) ve almaya uğramak (kâğıt dağılır. Zâlim de ölürler böyledir). Onları kâğıtlemek, beddua etmek de böyledir. Onlara hayır dua etmek, ıslâta uygun olan emrine itâat etmek vâcibdir. Zira Müslümanların kâğıtlemesidir (Önder), râisidir.

(*) Cümeyyayn və Əliəbdül Əl, Cümeyyayn bən Səfəvə əmələdir. Mənbə: Cümeyyayn Təvrihi cəmiyyetində 104. Mənbəli budur ki, əli İsmə oğlu kəndli yəhər və Əliəbdül ədəbiyyat və Həşm Təvrihiyə məxsus və qay demək əli dəfildir (Mənbəli Həşm təvrihiyə 30, 287)

3 — Bir daha yapmamaya azzetmektedir.

Testamenin vakula hususunda çok sözler vardır. Ehl-i Şeriatın yekâneki ki, Allahü Teâlâ üzerine tevbeyle kabûl etmek vâcib değildir. Çünkü Allahü Teâlâ ya bir şey vâcib değildir. FAKAT kendisi bir şeyi emir kabul eder. Bir kimse bu şartlarla tevbe etmez, kabûl etmez mahallinde müdür, yoksa mulla kırıp mülir imâlet olundu. Anma kufurdan tevbenin kâfi olup şüpheli kâfi olur. Şeyh Ebu'l-Hâsen el-Hîrî harretleri, son mahallinde kat'i delil ile makbûl olduğu sahittir. İmâm-ı Hâfîzî'nin'e göre, imâm delil ile sahittir. İmâm-ı Hâfîzî (rahmetehumallah) partileri göstererek yapılan tevbeyle, Allahü Teâlâ kerem ve ihlâs edip kabul eder, kabul etmemişse ama vardır, hayırlıdır. Mânevîlerin, tevbeyle kabul etmek Allahü Teâlâ üzerine vâcibdir demeleri yanlıştır.

(Kullarına dayanmayışsırları gösterir tekli) yani emir ve nahiye icması. Abdest almaya gücü yetmeyenin, teyemmüm etmesi, namazda ayakla duramayınca, otuzarak kılması emredilmiştir. Zevatin emir ve yasakları zor değildir.

Anlık, hüyu değiştirmek imkânındır. dayen mübâdilesi mecburiyet yanlıştır.

(Mü'min mulla, dedikleri zaman, hak mü'minin) şu anda mü'min olduğundan şüpheli yoktur. İnânda şüpheli yoktur (demektedir. İnşallah dememektedir). Zira muhakkak olmasın gereken yerde, inşaallah demek olmaz. Mü'min, son imânı muvaz veya son ölecek imân, yahud belâm dini hak mulla de eder, cevabında kat'i hüküm verilmek gerekir. Çünkü şüpheli veri değildir. Eğer, inşaallah mü'minim deyince, imânda şüpheli emis mulla, o anca kâfir olur. Çünkü imân şüpheli bul olmaz. İmânda ve imânın altı şartında imânın kat'i ve yakini varis teberruken, yahud son nefesini düşünerek, yahud imânının devamını ve son nefesini imânla gılsınca Allahü Teâlâya teslim edip, imânlar ve inşaallah derse zarar vermez. Fakat uygun değildir.

Selefi mü'mininden hazıları ve Ehl-i Şeriat mezbabındaki iyisi (mukaddaki) âlimlerden bir kısmı dediler ki, son nefes teki vasiyet bulunmadığı için, inşaallah demek câzidir. Mâhum olan da son nefestir. Hatta bir kimse imânı ömrü kâfir üreze geçse, ölmüş imânı gelip imânla ölse, o kimse mü

mündür. Önceki kâfir haline bakılmaz. Nitekim hadisi şerifte, «Annesi karnında saldı (sı) olan saldı, annesi karnında fakli olan yakidir» buyuruldu. Allahü Teâlâ'nın imânı göre saldı ve faklik değanet, anca görünüşe göre demer. Muvâ bir kimse imânı derinde bir kısmı kâfir üreze geçse, o imânı yakidir. Sonra imânı gelir, saldı olur.

Bir mü'mine imânla m. olmasın demer, hümayorum. Allahü Teâlâ bilir, demektir. Çünkü son nefes (şüpheli) bilimsiz. Herhangi bir şekilde kat'i hüküm verilmez. (Allahü Teâlâ fakli ve kâfir) kat'iyyen (afvetmez). Kufurdan laza günahtarı dilediği kullardan afvetir. Şüklen müvâd kâfir olan faklik.

(Bir kimse imânla) dünyadan (günâh veya güder veya) seninde (yemeliklik) demek câz değildir. Zira bu (şüpheli) demer (hümayorum). İmânın için vâcib değildir. (Peygamberler müstahablar). Zira peygamberler müstahablar. Peygamberlikten azil oluncular. Demek ki, peygamberlere imân etmek ve peygamberler olarak vâcib otulur. Ahrette de peygamberdiler demek ve bitmek imândır. Böyle iktâd etmek câzır. (Allahü Teâlâ'nın ve peygamberlerin bildirdikleri de müstahablar). Çünkü ordu peristin Kur'ânı Kerim veya hadisi şeriflerde Cennetlik oldukları kat'i olarak bildirildikden, onlara Cennetlik diye hüküm verilir. (Hazret-i Ebû Bekir, Ömer, Osman, Ali, Talha, Zübeyr, Abdurrahman bin Avf, Sa'd bin Ebî Yakkas, Sa'd bin Zeyd ve Ebû Ubejde bin Cerrah (radıyallahü anhum) gibi. Bunlara Cennetlik diye hükmetmiştir). Bunlara Ayşe (rahmetehumallah) derir Cennet'e müjdelanmışlardır.

Bunlar gibi Hazret-i Fâtıma, İmâm Hasan, İmâm Hüseyin, Hazret-i Hamza (radıyallahü anhum) ve Hazret-i Âişe, Hazret-i Hatice (radıyallahü anhum) ve Peygamber efendinin (salı) tabi aleyhi ve selâmı diğer hanımları, İmâm Hidranda bulunanlar ve Allahü Teâlâ'nın, haklarında, «Allah yolunda ölenleri öle saymayız», onlar diridiler ve Rablerinin katında rûk buluyorlar» buyurduğu, Ehl-i Şeriat gazasında ve diğer gazalarda gelirdi olan ahlâkî kârdan hepî haklarında delil bildirilmiştir. Demek güd günâh zamanlarında, menâ Fir'avın buyurcağı. Müslâ Allah'ın imânın müstahabı olup, âlimlerin rabline imân eyledik deyip, imân getirip, Fir'avn çıkarı pahlı ede-

bu Teâlâ'nın muhabbeti ise, büyük bir sadettir. Nitekim Allah Teâlâ, «Allah günahlardan çok tevbe edici kulları ve günah peşîliğinden temliklenenleri sever» buyuruyor. O hâlde se-nin sadatın kolayca ele geçmesi, diye cevap verdiler.

Bir kul günahından tevbe etti. Allah Teâlâ onu sever, melekler sevmez. Mahnı kaybeden, kimse mahnı bulamaz, kimsin olmayan kimsenin çocuğu olamaz, süsünce kimse ha-raretle çoluk giderken suya lavasına ne kadar sevinir, her kimse tevbe edince melekler bundan daha çok sevinir. Ha-dîs-i şerîfe böyle ifade bildirmiştir. (Bu uzun hadîs-i şerîf Kimsesi Sadet kitabında vardır). Ve yine bildirilmis-tir ki, Allah Teâlâ her kimseyi severse, Cennetü Alestü'den suya her diye sarılsın. O da onu sevip göklerdeki bütün me-lakları (olan kimseyi) Allah Teâlâ seviyor. Bu da seven de Göklerdeki hepisi ona sevinir. Seven insanların Allah'tan daha çok sevinir. Bu yine sadet Allah Teâlâ'nın muhab-betidir, sevgisidir kavranıktır kasandır. Tervbe edenleri Alla-hu Teâlâ'nın sevdiği Kur'ân-ı Kerim ile anlatılır. «Allah Teâlâ günahlardan çok tevbe edici kulları ve günah peşîliğinden temliklenenleri sever» âyeti kerîme bunda gösteriyor.

Bir mü'min günahından tevbe etti. sonra o günahı te-râ-yı yaptı. tevbe hükmü elmas. Çünkü işlediği bir başka günah olur. Ondan da tevbe etmek vâcib olur. Önce yap-tığı günahlara tevbe ettikten sonra, bu günahları tekrar te-râ-yı ettiğinde yine tevbe edip etmemesi hakkında şübhâ var-dır. Bunu günahları anımsa, pişman olmak vâcibdir demek-lendir. Lâkin son delilini söyleyelim ki, günahların anıp an-maz ve unut duyarsa, tekrar tevbe etmek vâcib olur. Bunda şübhâ şübhâ olmalıdır. Sevimsizlikte tekrar tevbe etmek vâcib olmaz.

Hak sahiblerinin haklarını vermek, kıymet ettiği kime-den bir dilemek, alıp istemek, helâliyetmek, karaya kama şerhleri ve ikâsleri yene getirmek, tevbenin dışında şübhâ vardır. yani Hâmedir. Bildirildi ki, hâmedinin kende-den anı olmadıkları kimsenin tevbesi makbul olmaz. Hâme-ları anı oluncu, tevbeni, orucu ve namazı makbul olur. Bu dirhem günahı sahibine vermek, bin yıllık (nâfile) ibâdet

ten üstündür. Buyuruldu ki, bir haram doneyi sahibine ver-mek, yetmiş (nâfile) hac etmekten iyidir.

Edil Sünneti meşebinde, her günahdan tevbe etmek terâ-yı vâcibdir. Muterdenin akden vâcibdir demektir. yani her Çünkü Allah Teâlâ, «Ey mü'minler, hepimiz Allaha tev-be ediniz» buyuruyor. Diğer bir âyeti kerîmedir. «Ey imân edenler, Allah Teâlâ'ya yaptıklarınıza uygun tevbe ediniz» bu-yurdu. Her hadîs-i şerîfte, «Ey insanlar, Allah Teâlâ'ya tev-be ediniz. Ben günde yâni kere tevbe ederim» buyurdu. Bu-nu ezâiller, bir daha yaparsam tevbeni benler korkunçla tevbe etmekten çekinirler. Bu bilgelik ve ahmaktır. Gö-nâha devam etmektir.

Tevbe-i nasûh hakkında tefsirlerde yirmi üç mâ'nâya rast-ladım. Her Omer'den (radiyallahü anh) bildirilen sahih rivâ-yette, Nasûh tevbesi, insan günah edince, o günahı tevbe edip, artık bir daha işlememektir. İbn Mes'ûd'dan da (radi-yallahü anh) böyle bildirildi. Zâif bir rivâyette günahı tev-be edip, mutlak surette bir daha işlememektir. Bir rivâyette, günahdan tevbe, günahları dısmalık ve her hatırlayınca üz-gün etmekdir. Bu rivâyet Hâmed-i Basrî'den bildirilmis-tir (*). Kâzîb'den bildirildiğine göre, tevbe-i râdikâi mâ-nâdır. Bir söz göre, tevbede şübhâ usure olmaktır. Bir söz göre tevbenin kabul olmaması hakkında korkmaktır. Bir söz-de, tevbe ile bir başka tevbeye muhtaç olmamaktır. Bir söz-de, tevbeni hafî ve redyî içine almaktır ve şübhâ devam et-mektir. Bir sözde, günahdan tevbe ve kötü arkadaşlardan uz-kinmaktır. Bir sözde günahı tevbe ettikten sonra, o günah sanki her an gözünün önünde imâ gibi, korku ve pişmanlık içinde olmaktır. Bundan başka diyenler de vardır.

Günahı tevbe etmek, temnen işleniği an, vâcibdir. Bir söz pektirler, bir başka günah kazır.

Tevbe etmem demek, tevbe olma. Zira tevbenin parları vardır. Bunlar da üçtür.

1 — O anda günahı terk etmek,

2 — Günah işlediği için Allah Teâlâ'dan korkup piş-man olmak,

(*) Rivâyet = Gelen hadîs-i şerîf veya haber demektir.

GÜNAY VE ÇİFTLİKLERİ

Güneşler hakkında ilimî birer şey. Hâsılâsı her güneş büyük güneşler değildir. Milyon tane içinde olanlar her güneş küçük güneşler değildir. Fakat Güneş ve Cümle güneşler arasında bir kısmı küçük, bir kısmı büyüktür. Fakat küçük güneşleri büyüklerden ayırıp ayırmadıkları bir fikir vardır. Bunu ayırmak mümkündür.

Büyük şunahların enjandm qayd rıvayetler vante bu Omer (radıyallahı enjandm) rıvayetnde dektıdar, bu rıvayet emder bu rıvayette dırtır. Bu rıvayetle yekıne Allahü Teld ya ırk koymak, habırs yare lıman bıdınmek to yti yapmak, katan mal nı yemek, ıfı yemek dıkmak bu baderın dıkmak katanımdan lıpmak, end yapmak, emen bu katan end yadı deyp kılınmek, ayıpmak bu rıvayetle şunahlarda kılı bu rakam yekıne. Zıv bu As kılın (radıyallahı enjandm) büyük şunahlar yekıne bu yekıne dıkmak, yekıne, bu rıvayetle yekıne bu yekıne yekıne.

[illegible]

Büyük günahlardan bazıları küfürdür. Zunnâr küşanmak, putlara tâzim etmek, perisi kâşablarından birisini tahkîr etmek, âlimlerden birisiyle alay etmek gibi. Küfür olan sözlerden birisini söylemekle de kâfir olur. Kâfir, cehennemde istisnâî gereken tahkîr, tahkîr-i vâcib olanı tâzim etmek KÜFREDİR. Bunları mîhkûb eden imândan çıkar. Bunlar İslâm dinini yalanlama ve inkâr etme âlimetleridir, ve küfür delâlliler. Ama çirkân ve açağı cihâd-ı içî, büyük günahları, büyü bir delâli baidir. Allahın Teâlâdan korkarak ve sevgini kömü hayretle kâfir, İslâmdan çıkmaz. Nitekim Hz. Zek (radıyallahü anhü) Resûlullahdan (salıllallahü aleyhi ve ailesi) tekrar tekrar sordu, bir müminin imân ve husnâhâk yapma, Cennete girme, dedâğında, «Zâhâ iplâs de, husnâhâk yapma da Cennete girer» buyurdu. Bu hadîs-i şerîf gösteriyor ki, ihkâdî değir olup, küfür âlimetli olmadıkça, büyük günah işlemekle, mümin imânetten ve İslâmdan çıkmaz. Küçük bir günaha devam edilirse büyük olur. Büyük bir günahdan istigfâr edilirse küçük olur, dediler.

(Büyük günah işleyip tevbe et den mü'min Allahu Teâlâ'nın (âdânede olur). Yani Allahu Teâlâ (dileme onu ta-
kip et, dileme günahı ka-
dır, veya daha az (istib eder Sonra
Cennete koyar)

Sanı nefsine imânla girdikten sonra, Harşod Zalim kadar gıcahı olan, cema magfirat veya yedât verip, afevdenet, bir arda girmeleri Cennete girtilir. Bir küçük gıcah için de magfirat ve yedât olmayıp, sübbini çekip sonra Cennete girmek de mümkündür. Büyük ve küçük gıcahların afevdenet ması ile teybe parı delildir. Lâkin kâfir olan teyber için de hette teybe etmek ve imânla girmek şarttır. Allahü Teâlâ hepimize devam eden iyi bir teybe namâzı olsun. Namâz oldu bu ümm ve ummellere kavuşturur. Açık

TEVBE Tevbe etmek. Dini anlamdaki tevbeden gaye-
rin en muhtemelerindendir İman inkımarından birisidir.
Hak yolunun başlangıcıdır. Sadakat kapısının anahtarıdır. Bu
zi ahlâkîtenin belâdır. Otar ne kadar tevbe etmeye çalış-
makla kendine bir hayret ve acılık gelip, saygı, rum, tevbe
etmek bana ne? diye düşünür dedi: Sen çok büyük gay istiyorsun.
Sen Allahı Teâlâ'ya muhabbetini, sevgisini anıyorsun. Alla-

END OF MILIT

Lâzımdır, âdet ve cema mülküne gelir. Millet, kurt mülkündedir. Ama yarıda (Din ve millet) Ebu Hanefi meşhurdur (burda) Hacıralı Muhammed Aleyhisselam Allahı Teâlâ'dan gelirdiği bildirir. İsmailî alâkeli olan Hâkimlere din ve millet demir. Bunlar dedikçe, yerine yerim gelmez. İsmailî peygamberler bunda yemdir. Kısaca buca aca, İsmailî peygamberler bunda yemdir. Kısaca buca aca, İsmailî peygamberler bunda yemdir. Kısaca buca aca, İsmailî peygamberler bunda yemdir.

7-11-11

Lügatle insanın ve hayvanın bu ıhtığı pınara dökülür. B. nazimideki insanlar Eski Hicazlı meşebinde (yaygamberin) anı (aleyhissalam) amele aktarıldığı söylenir. Yaygın berler bunda aydınlar. Çünkü verilerler baskınlar. Eski nazim, meşebeyiden (yarırlıktan) kaldırımlarında Eski meşebinde din, millet ve devlet vardır. Her uyanık kendi peşine düşer. Millet ve devlet için (kafiyet). İhtisap edilebilir.

(İsmâ'îlî imân) mu'mîn olmak için (kâfi)dir. İlmâm olan
mek için (genişle) ilmek lâzım değildir). Fakat gerideki
bildirilen geniş olarak bilip, inanmak, kısaca bildirilen
kısaça bilip inanmak vâcibdir. İzmâ'dır Büyük ilmiye
böyle bildirilmektedir. Ne var ki zamanında birer ilim
yayılmıştır. Her mü'mine, Ehil sünnet itikadını genârları
öğrenip inanmak lâzımdır. Çekilip ismâ'îlî (infelâr, ta-
toplara) itikadda kalmamalıdır. Yani bu kadar ilim e-
memelidir.

Dogruya taklid eden mukallidin imanı saklıdır. Oysa hakka, dogruya uymayanlar, Boruk peyi taklid etse de boruk olur. Hakka uyup ve mukallid olup kull ve mülk ilahleri bulmeyerlerin imanı ve islamları saklı midir, değil.

bir kâğıtında telif vardır. Âlimlerden ve fakihlerden çoğu (Mukallidın imnâsı sahîbdir dediler). Fakih derfisi öğren-
meğe, işi kadir Doğruca da budur Zira Remlîlâh, as-
hâbı kâzâmın ileri gelenleri ve tâbiîn, evvelimizde Musîb
maz oianlarına İslâmın kabul ederler idi. Kâğıt altında imân
gelenleri mu'min sayıp, İslâmın kâzâmîlerini onlara uygu-
tarlardı. İbrette bilinen bir peydar ki, o dar zamanda o kime-
lerin hatırlarında delil yoktu. Müteâlle mezhebinde, İtikad-
lar delillere bağlı kılınıp, hâmmîlara cevap verilebilmek ve şâp-
heleri guferâlebilmek, Müstâman olmak işi partur. Bu mu-
bâh yânektir.

Âlimlerin bir çoğu şöyle beyanlar ki, İslâm ülkesinde bulunup, yerlere ve gâhîlere bakıp, dâğıdıp, İslâmiyetin güçlüklerini görüp, Âlimler meclisinde bulunup onları dinleyenler görüp ve delil sahibidiler. Bunlardan bazı 15-16 tane edememeler de, taktid edenlerden değidiler. Muhakkıklar, dağ başlarında ve köylerde doğup mahfukata bakıp ibret almaya, onlardaki incelikleri ve esâmı görmeye istidâda olmayıp, Âlimler meclisinde bulunmayıp, baba ve dedelerinden duydukları bazı hikâdiler ile temirlerini tahkikat edebilirler. Şüphelen gâferecek dahilleri bilmeyenlerdir. Mu-kallid bunlara demir, demirlerdir.

(Bir kimsenin imân edilmemesi gereken şeyleri bilerek kabû ile
tanıyıp kabul etme (hakikat kendinden sorulduğu zaman günah
çıkarsak) her bir itikad meselesinde (Mâbir) ve iktidar edilmemesi
doğru olan meşehid o kimsenin (Müddüman) öldüğüne hüküm
olması) Diğer Müddümanlar gibi evlenir. Ona selâm verilir.
Müddümanlar mahallesinde oturur. Şehidliği kabul edilir. Ölen
ce zaman kalır. Müddüman mezarlığına gömülür. O iman ile
sonunda Cennete girer.

İlme m'elmin küfür olmayan, meselâ (şâdım öldürmek, zi-
na etmek), hırsnaklık ve gıybet etmek (gıbe) (büyük günah) iş-
lemeye imandan çıkınar. Fâğır) bu günahlar helâldir demec-
tir. Helâl yerine koymaz, tatap güil murdar ve pis olan ha-
ramlara benzer demezse, zinâ ve mûdâya ve diğer haramla-
ra gücül şeylerdir demerse imân gitmez. Helâl olduğu kat'i
olarak bilinen şeye haram diyen kâfir, haram olduğu kat'i
olarak bilinen şeye helâl diyen yine kâfir olur)

ayrıca bu bulundukları evlere bu iki pınardan su içip ve içti her şer.

Cennete kaymak ısmığı vardır. İtrafı aliundandır, su akan yarı su ve yakuttandır. Toprafı makiştir. Suyu bundan tatlı karılan beldir.

Cennete mü'minler için çadırlar beşer ilâf haymele vardır. Oculmuş inciden olup cümlere aittir. İmâ ve emî olur. İmâ kadardır.

Cennete en aşağı mertebede bulunmaları on dünya kadar yeri olur. Şakim bin hametkârı ve yelimg iki zevceci olur. İsmâden, yâkuttan ve yakuttadan kubbe binunur kâşken olur. İsmâden edenlerinin başlarında taşların her incisi n ya verir. pânlar. Cennete hanımı olmıyan kimse yoktur. Bu dünya kâşken ve çok hâzı ayn kâşken verilir. Yelimg kâş kâşken bedenlerinin tatlılığı görünür. Bunlar Cennetteki en en aşağı mertebeye verilen n'mellendir.

Cennete mü'minler birbirine peşâat ederler. Mü'min bir kimse bu tabaka daha yüksek derecede olur. erlâdına peşâat eder, o da yüksek derecede çıkarılır. Allahü Teâlâ çocukların babalarına, babaların çocuklarına peşâatı kabul eder. Pengamberlerin ve diğer câhiller de peşâat ederler. Bâylece daha yüksek derecelere kavuşurlar.

Cennete gâhine gâhine, kulakların istemediği ve kimse bu hâzırına gâhine gâhine n'meller ve nâkîlar hâzırlandı.

Allahü Teâlâ Cennete olanların hepsinden râdır. Bu her zaman onlara gâhine gâhine.

Cennete gâhine yoktur. Cennet Arzı Allahın emri de ar. dâhine. Kimse bu Vâdîr anıttır. [Daha geniş öğrenmek isteyenler İsmâ Ainevî Şerh - Ferâdîl Fevâid - kitabına bakınlar.]

Arzı yeri yeri kâşken. Cehennem, Lâil, Hutame, Sâir, Sakar, Cehem ve Hâviye. İsmâ Fâhreddin böyle bildirir. Bâlece bu göre birinci Cehennem, ikinci Sakar, üçüncü Lâil, dördüncü Hutame, beşinci Sâir, altıncı Hâviye, yedinci Cehem'dir. Bu tabakalar birbiri altında olup, altın câhiller üsttekilerden daha şiddetlidir. Cehennem denilen altı tabakaya, mü'minlerden günahkârlar girer. Hepsi çıkıktan

ve Cennete girdikten sonra bu tabakada kimse kalmaz.

Bundan sonraki altı tabakada mü'minler bulunur. Sonuncu olarak en alta kalırlar. Kâşkenlerin gövdeleri Cehennemde o kadar büyük olur ki, altı dipleri Uhud dağı kadar, derinliği kâşkeni yirmibey metre kadar, bir omuzuyla diğer omuzunun arası cûrâtlı at yürümesiyle üç günlük yol kadar olur. Yürürken kara, gökleri gök, kör, ağı, mîm ve her bir bir şeytanla beraber oltu metrekâle zîmîrîle bağlı, boğazlarında buğâğı, arkalarında kâşkenin altınsoyuk ile ferâd ve fîğîr ederek Cehennem kapılarından içeri sürülüp oca-larını bulurlar.

İsmâ Fâhreddin Lâil (Tefârî Kâşken aşkî) ve diğer mü'minler şöyle bildirirler ki, ikinci tabakada Yahudiler, üçüncü tabakada Hristiyanlar (çünkü Allah uşur deyip Allaha ortak okuyuyorlar), dördüncü tabakada Şakim (denen, yâkuttan tapan kâşkenler), beşinci tabakada meşâatler (altıncı tabakada mü'minler, yedinci tabakada mü'minler (ve mü'minler) arâb görürler.

[Cehenneme giren kâşkenler ve şeytanlar arada kalırlar. Hiç çıkmazlar]. Olmazlar, rahat olmazlar. Arâbı arâb da olma çıkılmıyıp, durdurulmıyıp gâhine şiddetlenir, artar. Cehennem ateşinin beşinci dünya ateşinden yetmiş kat daha şiddetlidir. Bir kâşken cehennem ateşine attıktan sonra dünya ateşine kâşkenler, rahata kavuşup sağlam kimse gibi sevik için de olurdu. Allahü Teâlâ bizi bundan korusun.

[Mü'min deve boyu gibi yılanlar, semerli kâşkenler gibi akreblar ile arâb olurlar. Demirden kâşkenler ile eziyet olurlar. Bâlece büyük âlmîr bayındır ki, cehennem her kâşkeninde üçe eşdehâlar, büyük yılanlar ve büyük akrepler vardır. Dipleri kâşkenin altına beşer. Bunlar kâşken için kâşkenlerdir. Kuru deve diken ve zakkum kâşkenlerin yâşkeni olur. (Ateş ile, kâşken su ile) rebânlî meşâatleri kâşkenlere (arâb ederler). Ne zaman su isterler kâşken su verilir, Yüzüne yaklaştıkları zaman yâşkeni piser, içtikleri zaman içtiklerini yakıp bağışatırlar. parça parça eder. Başlarındaki suğu kâşken az dâhine. Bâlece mü'minler şöyle buyurdu ki, kâşkenin başlarının tepelerini olup, içtikleri su içtikleri su dâhine.

Kerâmetden anlaşıldığına göre, Cennet-i Me'vâ bu cennetlerden
dendir. Cennetin galisi Arz-ı Rahmân'dır. Fakat ben de
cennetlerin yerlerini tayin edemiyordim.

Sahih rivayetlerden kat'i olarak anlaşıyor ki, Hz. İsmail Cennet'e girer girubun yüceleri ayın ortasında gibi parlar. Başların arkasından girislerinin yüceleri büyük yıldızlar gibi parlar.

Cennetlikler otaz de yurda clup, sakal, birk ve b-
denclimle kul olmas. Guleri ha-hetten adimla ve bap-
gaya guzeldiler. Her birinde yuz azeren kuyruq var.

Cennetlik olanlar (Cennete girdikten sonra, orada) da kalırlar ilâc (şeyler) yoktur. Hattâ suşuk (su) içinde müstakimdir. Kur'ânı Kerim'de Cennetlikler hakkında, «Cennetlikler ebedî cennette kalırlara gibi birçok şeyi kâzî edebilir (Orada olma) ve ebedîlerin yasaları ile hâk, (ne kâzî olmak) Kâzîların tasavvurı gitmez. Hattâ orada, bîden, hâk ve gıdalar hep aynı hâl üzere olup, tasavvur ve gıdâlarında, renk ve süsünce de değişir. Hattâ Bu müstakim üfeler, Cennet ve Cennetlikler içinde bulunurlar, yok olur demeler yanlışdır. Kâzîdır. Çünkü Cennet Cennet ve içlerinde bulunanlar ebedîdir, ebedîdir. Hattâ maktan (yok olmaktan) beridir.

(Elit-leten: emkimev) Sanduq atlas ve ipekten Cendri kileli gıyım, başlarında taçlar, kollarında altın, gümüş ve inciden bükümler, parmaklarında yüzükler buluncu. Bu gıyım çeşit çeşitlerle süslenirler. Erkekler ve kadınlar böyle süsü olup, her an gıyım (kile) ve renkleri ister. Eşyet ve zahmetle aldıkları gıyılar arada yoktur.

(Abdest bormak ve ayurmak yoktur) Yememek, kuyruk düğmek ve vücudunda, memeli burnunda ve kulagında kir yoktur Bunun gibi, Cennet o kadar lütfi ve temizdir ki, orda hiç toz yoktur. Hiçbir kimsede bir kötü huy yoktur Herkes kardeş gibi, birbirinin yüzünü görmek ister. Birbirlerini görsün, kötü ve laşizmaları söz söylemekten berî'dirler

(Cennette olan huriler ve kadınlar hayadan, nifasta ve kötü hayalardan beridirler). Huriler Cennette yaratılmıştır. Lâ'ifette beyaz inciye ve yakuta benzerler. Moroccan gibi olurlar. Gözleri kudretten marmelidir. Gazel güzel olup fâna

çalışma hakları. Nâz ve teve ile konuşup, «İki ana, seni
bu meşhûr eden Allahü Teâlâya hamd olsun» deyip hizmet-
kâmil olur, evlâdının âlmaya uğraşılır.

Cennetteki kadınlar, dünya kadınlarıdır. Kadınları ve ibadetleri sebebiyle kullardan yüce ve üstündürler. Hays ve ailesi alematları gibi, koklamak, kendisi büyük görmek ve bunlar benzer kötü huyların hepsinden berfidirler. Cennette bulunanların bütün sözleri ve huyları güzeldir. Hepsi kurtarılmış, çekimserlik, kavgalık, buhan ve diğer belâlar meydan huyların hepsinden berfidirler. Bir ayet-i kerîmede Allah Teâlâ, âlemler Cennattekilerin kâhîlerindeki gibi, kın tutmaya gıkartırız buyuruyor.

[İstidatları her şeyi sücek ve içecek hâsır olarak buldun diye] Cennette süremet, uğramak, selemek ve süslenmek olmaz. Yemeyi ve suyu lezzet için yapıp içecekler. Zevk ve sus için çeşitli odun ve taşlar ile güller, süslenirler. Yıyıp lezzetleri zaman bedenlerinden güzel bir koku yayılır. Cennatın lâtâifini et ve meyveler ile, zevk ve lezzet içinde alırlar.

(Dinlemek ve dinlanmak yokluğu) istisnaları parantez olarak yazılarak belirtilmiştir. İstisnalar sırasıyla ve sırasıyla yazılmamıştır. (Cennetin tepesi) müstakim) en az bir düşünceye bir tek bir kıldır. Diğer gereksizdir.

Cennette dört deniz vardır. Biri sütlü, biri balıdan, biri
sarı, biri de portakaldır. Bundan denizler, nehirler çıkıp
cehennemliklerin makamları ve Cennet ağaçları altından akarlar.
Biri kâfur, biri misk ve biri sahib-i zîr'da üç pınar vardır.
Âyetü'l-kürsî'de, 'İki cennette akan iki pınar vardır' buyru-
ruldu. Biri müfesssiler buyuruyor ki, bu iki pınar, Allahü Teâ-
lâ'nın emriyle cennetkilerle tapınan imânîlerle akarlar, imânî
Mekâl'de ki, onların ufak taşları yakuttan ve züfferardan,
toprağı misk ile kâfurdandır. Kemarları taifeler ile yapılmış-
tır. Miskten dağlar ve nurlu anhrâmlardır, evlerinden akarlar.
İki cennette biri akan iki pınar vardır. Âyetü'l-kürsî'nin
tefsirinde müfesssiler buyuruyor ki, bu iki pınar hakîye hâ-
lindedir. Gayet baki hikmetler. Harretü Abdullah bin Mes'ûd
(radıyallahü anh) buyardı ki, bu iki pınar misk ve kâfur
portakaldır. Harret-i Enes (radıyallahü anh) buyardı ki, cen-

CENNET VE CEBENNEM

İslâmî edebîyat ki (Cennet ve Cehennem hakları) ahlâk, iftiharî kâinat mevcudatlarıdır. Zira Allahü Teâlâ Adem ile Havva'yı (aleyhümâ's-selâm) her müddet Cennette bulurdu. Sonra dünyaya gönderdi. Âyeti kerîme-i: «Cennet fakr-ı sahibînin içi barındırır» buyruldu. Mârik-i gavsî. Rasûlullah (salâtu-hu aleyhi ve selâm) cennetî gâhibî. Bunların hepî cennet ve cehennem mevcut mâluklarına dâhilîr. Ve yine Adem aleyhisselâmın önce yaratıldıklarına gâhibîr. İkîl emmî mevlâsı (yani mâkûlî hakîr. Mutlakâ dâfirînin, Hak Teâlâ) Cennet ve Cehennem kapılarını gâibî yaratır denülürî yan-ı lûgîr.

Mârufların Cennetî gâvîsleri Allahü Teâlâ'nın ihlâs-ı lûgîr. Dâvâlar-ı hakîkî emel ve amelî meclâsine kavuşur. İmâm Mâsûm'ın bildirdiği her hadîs-i şerîfte, Câbir (radıyallâhu anhu) der ki: Rasûlullah (salâtu-hu aleyhi ve selâm) daydım. Buyruldu ki: «Ey mü'minler, alâden ile birizâde emel-i şerî Cennete sokmaz. Benim amelim de beni Cennete sokmaz. Amel Cehennem ahlâkından da kurtarmaz. Cennete girmek ve Cehennemden kurtulmak ancak Allahü Teâlâ'nın rahmetiyle olur.» Bu müddet-i gâhibînin çok hadîs-i şerîfler vardır.

Bütün peygamberlerden sonra bütün peygamberlerdendir Cennete girer. Bütün Cennetlilerden önce Cennetî Mâsûm-ı (aleyhisselâm) Cennete girer. Bu ümmetin en son Cennete girmek olan Ebû İsmâ'il Süleyman'dır (radıyallâhu anhu).

Ahrâk meydanında her üç bittâlet emmî, sâadet sahil-i şerîfde her üçü lûgîr Cennete doğru gâvîslerem. Önderler her yet gâvîl bir ağaç çıkar. Altından iki irmak akar. Harâmî gâvîslerdir (yâkûnîler), bunları alması arın olup, yûsûf-ı de parâklık ve nur meydana gelir. Diğerinden içerir ki herinde sıvîr verir her yet ve ne kâfir kötü hayvan var. Hepsi yok olur. Melekler kârpilayıp onlara selâm verirler.

Bunî emellerde şâirler ki: Cennetten gâvîsler ve hâdimler kârpilayıp onlara ihram olunan sâadetsleri, dâvâlar ve diğer mevk ve safaları onlara müjdeleyip, Allahü Teâlâ emel-iyle dâvâlar ve nâmetler ihram olup çâir çâir lezzetler ve nâmetler hazırlamıştır, ebedî mûrik ve bitmeyen nâmetler ihram etmiştir derler. İhtidâsına verilir. İhtidâsı gâvîsine şâirler, saltanat, hürî ayn ve gâvîsler hazırlanmışdır diyor müjdeleyer.

Cennetin kokusunu, her yüz yûluk usûlîkitten alıp, emel ve şâir ve şâir ile Cennet kapılarına doğru gâvîsler.

Yâ fakîr, emmî fakîr ve keremî ile ve çok sevdiğin Muhammed Aleyhisselâmın hâmetine bu büyük nâmetî kâinat nâmetiyle, Âmin.

Bunî âlimlere göre Cennet sekiz kâinatına göre yûsûfîr.

- 1 — Cennet-i Adn.
- 2 — Cennet-i Firdavs.
- 3 — Cennet-i Naim.
- 4 — Dârü'l-Huld.
- 5 — Cennet-i Mevâ.
- 6 — Dârü's-Selâm.
- 7 — İlyâyîr.

Hepinin yûsûfî Cennet-i Adn'dır. Peygamber Mâsûm-ı merin (salâtu-hu aleyhi ve selâm) dâvâsı olan Vesîle dâvâsı onlardır. İmâm Taberânî'nin bildirdiğine göre, peygamberler, sâdıklar ve şâhidler Cennet-i Adn'e girerler.

Cennet-i Firdavs diğerlerinden üstündür. Bâğırleri çoktur. İmâm Mâsûm'ın Ebû Mûsâ'î-Er'arî'den (radıyallâhu anhu) bildirdiği hadîs-i şerîfte: «İkî Cennet vardır, içindeki bardak, ibrik kâin ve diğer eşya gümüştedir. İkî Cennet daha vardır, kapıları ve içinde olan her şey altındandır.» Bunlar Firdavs Cennetlerdir denüldür. Ondan sonra Cennet-i Huld, sonra Cennet-i Naim, sonra Cennet-i Mevâ'dır. Âyeti kerîme-i: «Sidretü'l-Müntehâda, Cennet-i Mevâ yanında» buyruldu.

Sidretü'l-Müntehâ yûsûfî kat gökte büyük bir ağaçtır. O kâfir büyüktür ki, büyüklüğüne Allahü Teâlâ bilir. Âyet-i:

leyemez. Oulas da, yâ Rabbî, ümmetlerinizle selâmet ihlâsıyla dâ'irleri boyandırmıştır.

Müctelâf olan İbrazîl imânlar ümmetinden gideceklerdir. Kimi bir ağıp kapıya girmeye kadarlık zamanda, (kimî yoldan gibi geçer). Kimi rûşâfâ gibi, kimi kuz gibi (kimî kâin atı gibi, kimi yürüyen at gibi, kimi emekleyerek a'şânna günde vâkıfında olduğu halde geçer. Kimi de dâ'irâ cehenneme girer).

İsmâîl, Mûşâhîd ve İsmâîl Dâhîk bildiriyorlar ki, sâ'atın uzunluğu üç bin yıl, yoldur. Bin yıl aşağı, bin yıl yukarı ve bin yıl düşür. İsmâîl, Mûşâhîd, Cehennem yaratıldı, sâ'atın Sîrât da yaratıldı, dediler. Bunları kuyâmet günü yaratılır dediler.

Kâfirlerin ayakları sâ'at üzerinde dayanamayıp, kayar ve cehennama düşerler. Mü'minler, mü'minlerle beraber bir miktar gidip, Allahu Teâlâ onları bir karanlık verir. Mü'minlerin ölerinde ve sağ taraflarında olan nûrların ışıklarından kendilerine aydınlık olmasın için, mü'minlere seslenir derler ki: «Ey mü'minler, hâlimizi görüyorsunuz, biraz bekleyiniz, nûrunuzdan tefâdde edelim.» Mü'minler: «Biz bu nûrları dünyadan getirdik, siz de tekrar dünyaya döndünüz ve nûr arayınız» derler. Bu sırada Allahu Teâlâ mü'minlere «münâfıklar arasında bir duvar çeker. İç Cennet, dış Cehennem olur. Münâfıklar dışarda kalıp, ayakları dayanmayıp uçuklu düşerler. Bundan Allahu Teâlâya şükran.

HAYZ

Sağlam haberlere göre Mîlân eveldir, Sîrât sonradır. Hayzlar da Sîrât'tan önce anlatılmalıydı.

(Her peygamberin) mahper meydanında (bir hayz vardır). Sâlih peygamberin devest Arma'f'ta onun havası olur. Bunları havâ devestden başkâde demelerdir. Her peygamber emmetiyle cadan içecektir. Birim peygamberimizin havâ bîrâzeden köyüktür. Zira emmeti dâ'irlerinden çoktur. Her peygamberin havasının büyüklüğü emmetine göredir. Bazı hadisi perflerinde, (Bir tarafından bir turalına bir aylık yoldur) buyuruldu. Diğer tarafları da bu büyüklüktedir. (Kendindeki hamlekler gökteki yıldızlardan çoktur. Ondan bir kere için artık susamaz). Arâh olmasa da yara susamaz. Ya Hadîs sâbâdan kurtulanlar içecekler. (Suyu baldan tatlıdır. Süten beyazdır). Bunlar hadisi perfler ve böyle hadisi perfler çoktur. Bazı hadisi perflerinde lokum maktan güçeldir buyuruldu. Herkesen önce Mekke'den Medine'ye hareket edenlerin fakirleri içecektir diye hadisi perfler bildirilmiştir. Yine hadisi perflerinde bildirilince ki, bir dile hayzdan men' olunuzlar. Peygamber Efendimiz (sallallahualeyhi ve sellemi yâ Rabbî, bunlar bizim emmetimizdendir diye arzeder. Cevabında, «Sen bilmedin, senden sonra bunlar gelir gelir yaptılar. Hatta müsted emaktan kurtulamadılar» demiş. Bunlar işli-miyetlerini değiştirip, bozup türlü türlü hadîslerle amel edenlerdir.

Altın Teâlâ enlora bir dînen vevâ sâdâden kâin
târâ vevâ mââdîler çıkardılar. Buralı budur ki, alında Al-
tın Teâlâ enlora ruhlarnı koşuvlar, alâqın anıñ dıyma-
lar. Onlar bu tabakada mahbûs kâhîrler. Zindanda kâhîr-
mâ kâimeler gâdîrler.

Binevli bədar kə. Allahın Tə'lis onlardan qurtu və bu
guyədir. Bu onlara bir bələd işi və onların qurtuğu
nəvə işi vepdir.

Üçüncehil, onlara bir ayku basıncı bir hadisi verdi.
-Allahü Teâlâ mü'minlerden bir üsluğu Cehennemde uluun,
onlara bir ölim verdi. Sonra gâitkleri anette sâibn sâibn
onlara dayururı buyardı.

Bu bağandan sonra para yasal mı, bu soruya da
sorumun içinde vardır. Mümmelerin kulından bu da
ya o zaman gelirdi olmayıp, Cehennemde bir tabakada
mahiyetli bir maddeden bu bu tıfıl kalacaktır. Bu maddeden
gelişen bir şey para çıkar da denildi.

(Zerre kadar imânla giden elbette Cennetinde olacaktır). Cennete girmek için Yedi bin yıldan çok Cennete de bulunan âlel yoktur. Zerre kadar imân etmek, imânla amel etmek veya hiç sâlih amel işlemeyen kimsenin imânla amel etmemektir. Mümkün bir kimse imânla kabul etmez ve baki 12) amel yapmadan olsa, onun imânı, amel-i sâlih lâfzî bir kimse için imânı yanında göya zerre kadar kâfir.

SEAT

İlmi Şehnel methedinde Sırâ, hakikatta Cennetüm bir-
rinden Cennet'e dâim bir köprüdür. Müstesil üfâda baki in
bîr öfâdır. Bu elamır. Her mahlûk elâ, bîyle lere aydın
geçmek arzûdır. Sâhiblere, hususan peygamberlere enyet ve
elâm sâir. Bîyle oluncâ, bu Sırâ, Cennet ve Cehennem yol-
larıdır, dediler. Harâm dî, Sırâ pek deâfileniz dâmetir dî-
diler. Harâm dâ dâilet ve in kâmetten kâhyâdır dediler.
Ramları, inâim vâit olundugu gûrhâdır. Sûr ve hâsin
çâk oluncâ, arâit geçmek gâbidir dediler.

[illegible]

Birçok hadisi periflerde (sırat köprüsü kıldan önce, kıl-
tanın başındır. Cehennem'in üzerine kurulu) diye bildiril-
miştir. İmam Müslim'in bildirdiği hadisi perifle, «Herkesin
önce ben ve benim ümmetimin Sırat köprüsünden geçeriz. Si-
rat üzerinden geçerken peygamberlerden başkası kit ve yay almaz»

Her meydanında imzalı olanların gırtlakları için nefes var.
Her Tazette de derinlerin yakılması için olur.

Herkese aynı peygamberler, aynı şakiler verildiği için Muhammed gibi şahidler ve müfakkırlar da bütün ummîler Kur'ânı Kerim'deki kelimeleri teevvül ile okuyarlara verildiği için, hakikîni göstermeyip, teevvülde rîyâyet etmeyip, tegannî ile ve yemîn ile okuyarlardan rîyâyet eder.

Küçük çocuklar anımsa ve bahane y. Mai ederler. Mai
ta daha utanlar b. b. koma ve bahane y. Mai ederler.

Herkenden önce Peygamberimizi (aleyhissalam) selâmet eder-
cektir. Bu hadisi selâmet, «Kudâmet gâmi herkesden önce bu
selâmet edeceğim ve herkesden önce benim selâmetim kabul olu-
rak» buyurdu. Peygamberimizin selâmeti herkeş için tir.

I — Milyonlarkalın beyanından şüpheli kaldırılmak ve ta
admet fahiş suçluk istemek spindir. Buuu şüpheli Kızı
ibayuk şüpheli ve MAKAM-I MAHMUD demir. Bu yalnı Pe
gamber Efendimure (aleyhisselam) vassalam) inkazıdır

2 - Bir kimsenin insanları hayata Cennete sokmak istediği Şirkten İslamdan başka hadiselerde, "Eminettirinden yemin his kipi beşaparı Cennete girecektir" buyurdu. İmam Ahmed in Hareti Ebü Bekir Sıddıktan (radıyallahı anh) bildirdi hadislerdir. «Ba yemim his kipliden her biri yanında yetmiş his kipi daha olacaktır. Bunların yüzeri ayın öndürdünce gıcıcında parladığı gibi parlayacaktır».

3 — Bu kısıt maddeleri, hadd olunup, Cehenneme atılacak oldukları anıta atılup Cennete girimeleri içindir

4 - Cebirnin en büyük maddelerini çıkartmak içinde

3 — Mammaların Cansızla girdikten sonra, derodun
aşağı olmasına derodelerin yalınlaşması, tıkanık

4 - Ebu Talib'in aslıbnı hafifletmek içindir. Nisabın
bunu hafiflettiği için Ebu Talib'i atıp anıddık; yara
dan çıkıp hafif yerine koyduracaktır. Fakat Peygamber
makin (halisane alet) ve selamı anası ve babası hakkında
konuşmak uygun olduğu gibi Ebu Talib hakkında da uygundur
demektir. Anne ve baba hakkında dâtilip imân etme
dir, risayeti mekuldur.

7 — *Medusa. Make ye this mark on your*

8 - Mükerrer katılaşma noktası olanlar içindir.

* - Kabin chendagunda chamiye gidambez igamlic
Kabin: de... ..

Fakat dünya ve hayatın tahakkümünü tahakkid etmektedir. Zira Peygamber (Kudretli) tahakkükü eliyi ve kalem) buyurdu ki: "Yerde olan ağaç ve taşlar sayısından çok, insanlara hayıretle ifade edeceğimi umarım. İnsanları Allah'ın Tevâli kudsî meâlis kudsîlarına yüz kat rahmet ile merhamet edecektir."

[illegible]

Ahirete innaa gadi antirana (gumuh, ager galip) Alla
hu Tealli dan ya gadi antirana (agahfah ve gadi antirana)
(gumuh) int tabekada (gumuh kudar yanap) mara Alla
hu Tealli dan int ya galip Cernato gasecektir.
Intin gadi antirana

İmâm Süleydî Kırâfî'nin risâlesinde nakletti. Hakikî Târîkî'nin Nevâdirü'l-Ulûl kitabında İbâdü'l-Büreyr'in imâiyat-ı tahid anki kâinatı da bir kâinatı vermiş sözler: «Şefaatın am-
rak kıyâmetle ümmetinden büyük günahlar işleyip tevbesiz
âhirete gidenler içindir. Büyük günah işleyenler Cehennemde
bir tabakada olurlar. Yüzleri kara, gözleri gök olmasın. Hukuk-
lar ile bağlanmazlar. Şeytanlarla bağlanmazlar. Kâmpî ile dö-
vûlmezler. Cehennemde en aşağı kullarına atılmazlar. Bundan
kimisi bir saat kalıp çıkar. Kimisi bir ay kalır çıkar. Kimisi bir
yıl kalır çıkar. Heptenden çok kalan dünya yaratıldığından kı-
yâmet kapanıncaya kadar geçen süre kadar kalır ve çıkar».

İmam Müslim'in İbâi Said-i Medfiden (med. yalâhâ) anbi
bildirdiği hadîsi şefîfe, «Cehennemde olanlar ölmeler, bir
faydalı hayat Ho de hayat bulmazlar. Amma mü'minlerin
kullerinden bir gruba günahları sebebiyle atıp bahrat eder
Allah Teâlâ onlara bir idim verir, böylece onlar atıp kö-
mür gibi olursa Allah Teâlâ şefîfata bin verir, onlar atıp
ina, bahrat, kömük getirilip Cennet umaklarına sokulur. Son-
ra Cennette bulunurlara, bunların Övriye su dökünce su
gelir. Bir anda sel üzerinde köpük bahrat olur gibi vücudların-
da (âc et ve deni bahrat olur) bayaroldu.

dan mured mû'minlerdir. Zira onlara kitapları (sağından) ver-
riliş şâd ve sevinçli olurlar. Nitekim bir âyeti kerîmde, «Ki-
tâbları sağından verilen kullar, sevindiklerinden yanlarında olan
lara benim kitabımı alın, okuyun der» buyruldu. Ve bir âyeti
kerîmde, «Kitabı sağından verilen kulun hesabı kolay olur
ve ehline seî'el olarak döner» buyruldu.

[Ye kâfirler! sizden veya arkasından verilir] Nite-
kim bir âyeti kerîmde, «Kitapları solundan veya arkasın-
dan verilene, her hesap olup, Cehennemde okurlar» bu-
yuruldu.

[Bütün mahşere, Allah Teâlâ vâdîsine amel ederi
Allah Teâlâ adâletle hükmedip (Mârlûmun hakkını) mal ve
atâkâle olma, izzetle, hâlden de atâkâle olma, ne kârlar hak-
kı varsa, buktan, gıybet, dövmek, hakma yere malını almak
hakta yere adam öldürmek ve buna benzer haklar gibi (âk-
linden alır) eğer dünyada helâllikmadıysa. Hâlinin (iyi) amel
vermi hakkı kadar atıp (mârlûma verir. Yoksa) mârlûma
günahını (haklı kadar atıp) atılmaz gücüler. Mârlûmun hakkı,
ile de mal olmak pott değildir. Meselâ, adam öldürme, dö-
vmek, alımtak alay etmek, ısrarla adam çalgırtmak gibi
seyler de hakdır. Herhangi bir şekilde dünyada helâllikma
dışarı âhiretin hak mahûl, hakkını ister. Üstelik hak mahûl
haysan veya kâfir olma, is dahi de rardır. Zira hayvan
ve kâfir sevirilmez. Kâfirin günahı da mû'mine verit-
mez. İle Hâlden çok sakınmak ve kaçınmak lâzımdır.

MİZAN

İyilikler ve kötülükler onunda tartılıp, miktarları bânır
[Türkçede terazî olarak kullanılıyor]. Materile (dâfenin) mi-
rân ancak adâletten (barettir) demeleri yanlıştır. Doğrusu şöy-
ledir ki, mâlân mahşerde kurulur. Bazı rivâyetlerde, Cebri'î
Aleylâsetâm amelleri mâlân ile tartar buyrulmuştur. Mîrân
nın nasıl olduğu Allah Teâlâ bilir. Bazı rivâyetlerde her
bir mûkellef için bir mîrân vardır. Bazı rivâyetlerde dünya
mîrânı (terâzî) kâbûle. Bazı âlimler buyurdu ki, amel de-
terleri tartılır. Bazı mîrânlar sahipleri buyurdular ki, mâlân
ameller güzel nûrdan sıyrılır, pekiler olur. Kötü ameller ka-
râ ve qîrân pekiler ve sıratla olup tartılır. Bir âyeti kerî-
mde Allah Teâlâ, «Kıyâmette vein (amelânın tartılması)
hakdır. Sevâbı ağır gelenler kurtulup saâdete kavuşur» bu-
yurdu. Bunlar mukbûler, mukarrebler, atâb-ı yemin olan
mû'minlerdir. Bir âyeti kerîmde, «Günahları ağır olup iş-
tîlî hafif gelenler yahud hiç olmayanlar nefislerân hüsrân
ve zarar edeneledir. Çünkü âyetlerini inkâr ettikleri» buyu-
ruldu. Bunlar mahûl-ı pâmât olan kâfirlerdir. Bize ilâm olan
şöyle ilâkâd etmektedir ki, mahşer yerinde (terâzî kurulup iy-
likler ve kötülükler tartılır). İyilikleri ağır olanlara kötülü-
ğü yoksa veya at ile, şefâat ile kâlmadıysa Cennete girerler.
Nitekim bir âyeti kerîmde, «Sevâbı ağır olan saâdete kavu-
şur» buyruldu. (Günahları ağır olanlar Cehennemde girerler.
Allah Teâlâ mağfiret ederse girmezler). Yâni günahlarını at-
lıp karşılığında atâb etmez. (Yahud peygamberlerden, evliyâ-
dan ve âlimlerden), şehîdlerden ve diğer âlihlerden şefâat ge-
lip günahlarından kurtulmaları için Allah Teâlâ'dan rica
edilip atâbden kurtulurlar. (Eğer o günahkâr âhirete emâle
gittiyse) ona mağfiret ve şefâat erismesi câzidir. Mahşerdeki
şefâat Mûtezzile inkâr edip, şefâat ancak Cennete derece yük-
selmesi için olur dediler. İhlâ-ı Sunnet şöyle bildirdi ki, Ara-

gambeler, addıklar, schidier, şühbier ve bunlara benzeren her şeyler olup, «Ey rahmetine marhar olan kullarım, bunda onlara korku verecek arâb yoktur. Mâilûbununa kavuşamazsınız diye ümitsizliğe, Sülm işle ümitsizliktir», bî-
hâna maharib olurlar. Yine onlara denir ki, âyet-i kerîme «Ey rahmet denizine dâlan kullarım, siz ve sevvelerinizi şâ-
rûr işerinde Cennet'e giriniz». Dâler her âyet-i kerîmede,
«Dünyada dâst olup bîhîslerini sevenler, kıyamet günü bir
bîhîsine dâstan olurlar. Ancak takvâ sahihlerindeki işyle
değildir» buyruldu. Zira takvâ sahihlerinin âhirette dâst-
luk ve sevgileri daha da artar. Dâst bir âyet-i kerîmede,
«Takvâ edip amelini düzgün yapanlara korku yoktur. On-
lar mahsun olmaslara» buyruldu.

İmâm Buhârî'nin bildirdiği bir hadîs-i şerîfin mîmârı
şöyledir. Mâşerde buşanlara, Arzâz meşâfemâde şiddet
ve âşrîk hâni olursa, kendilerini bir şiddetli ararlar. Adem,
Nûh, İbrâhîm, Mîsâ ve İshâk meşâfemâde şiddetli
gâlp şiddetli meşâfemâde, bu peygamberler «Nâsî, netî
netî» diye cevap veriler. Nihayet âhir zaman peygamberi
Muhammed'e (salâllâhu aleyhi ve selâm) gelip, şiddetli ol-
lar. Peygamber Efendimiz de (rahimelâhîm) şiddetli ka-
nâle olma işle büyük şiddet eder. Bu rivâyet şâbittir, dâ-
rudur. Fakat peygamberlerin netî netî âşrîk, hâdî kon-
dîrme bir arâb korku veya mahar yerinin şiddetinde
değildir. Zira yukarıda bildirilen âyet-i kerîmede, takvâ sa-
hihlerine âhirette korku ve dâst olmaları, umîyet, rahetli
mâşâ, imân ve nîmetler verilir. Peygamberler ise hepâ-
den, herkesten daha çok Allâhü Teâlâ'nın maktûlî ve me-
karrebîlerdir. Nîmetli, rahmetli, bîyâzî onlara gelir. Bu
âyet-i kerîmede, elîkâd edip, rahîmî Allâhü Teâlâ'dır de-
yip ömürleri tamâm oluncaya kadar imân üzere bulunanlara
melekler gelip mûâde veriler ki korkmayınız, ümitsizlik-
siz ve vâ'd edilen Cennet'e girmekle sevininiz» buyruluyor.

İmâm Vekî (rahimelâhîm) buyurdu ki, bu mûâde de yer-
de olur.

1 — Ölmüş zamanında, yani mü'minlere ölüm geldiği za-
man.

2 — Kâfirin kâfirliği zamanı.

3 — Kâbirden kalktığı zaman. Bu kâhede dâstî tafâllî
yoktur, ne kadar yârdem bitmes. Rûyuk kitâblarda daha ge-
nâş bulgı vardır.

Yâhîmî Arzâz meşâfemâde meşâfemâde ve meşâfemâde olan-
lar kâfirler ve fâşîkardır. Onların hâdîm çok korkunç olup
(Güneş başlarına bir mil kadar yakın gelir. Herkes güneşli ka-
dar terler. Kimi dînine kadar, kimi bîhâna kadar, kimi be-
şâin tepesine kadar ter işle görülmüşler). Terleri yetmiş ar-
şın yerin içine geçer. Birçok sahîh hadîslerde bildirildi ki,
güneş bir mil kadar yakına gelir. Selâm ben Âmir buyurdu ki,
bilmeyorum ki, mîlden murîd bîhânen mîkdar ölçü mîlder,
yakın sömmedanlık mîh kadar mıdır? Kimi tepesine kadar,
kimî dînine kadar, kimi âşîne, kimi kulağına, kimi de ter
şinde gâb olur.

(Elli bin yıl bu hâl üzere dururlar). Her âyet-i kerîmede,
«Melekler ve ruh ona, mîklatı elli bin arşın olan bir günde
yükseltiler» buyruldu. Mahserin zamanı elli bin yıl ve âhi-
rînin her günde dünyanın bin yıl kadardır. Bîmî rûyâyetlerde
Allâhü Teâlâ kulların herbîmî bir deve bağacak kadar za-
manda gârdı buyruldu. İbn Auyye şöyle anlatır. Hâzretî
Ali'den (rahimelâhîm) sâal olundu ki, mahser yerinde
olmaları hepâne aynı anda nâasî herşey verilir? Buyurdu ki,
Allâhü Teâlâ hepâne her günde rûk verdiği gün, bir anda
hepâne herşey verir. Allâhü Teâlâ her şeyi kâdîrdir.

(Dünyada meleklerin yârdîkîlî kitâblar (amel defterle-
ri) esâde verilir). Hadîstî şerîflerde bildirildi ki, sual ve he-
sâbîlî mûâf tutulmayan kîmşelere dâst veya beş şeyden cûal
vîşîrîr.

1 — Ömrünü herşeye harcıyıp tükettiği.

2 — Gençliğini herşeye işle geçirdiği.

3 — Malını herşeye kâşîrîp herşeye harcadığı.

4 — Herşeye emel edip ümitsizlikten sual olundu.

«Sahîfeler dağıldığı zaman», «Kitâbını oku, bugün vâdî
herşey olarak yetişir» gibi âyet-i kerîmelerde telâzî âlîmleri
huyurdular ki, kulların amel defterleri âhirette onlara verilir
şerâb ve günahları Cennet herşey olurlar. (Mîdîlîrî) bun-

gamberlere, evlâdya, dâmlere, mâliklere cennatten kudseler ve bursalar gelip gysirdiler, biserler ve Arz'ın gölgesinde oturdular. İmâm Tirmâzî'nin Ebdü Hürreyye'den (radıyallahü anh) onun da Resûlullah'dan (salâllahu aleyhi ve sellem) bildirdiği hadise şerifte: «Kıyâmet günü insanlar üç bölük olarak hazırlanır. Bir bölüğü yâdır, bir bölüğü binekler üzerindedir, bir bölüğü de yâdır üzerine oturmuş» buyruldu. Hazret-i Ali'den (radıyallahü anh) bildirir: Buyurdu. Hak Teâlâ'ya yemin ederim ki, mü'minler kâfirlerinden kalkukları an, onlara beyaz binek hayvanları getirilir. O bineklerin kanatları vardır. Altından ellerleri vardır. İsmâ ilimî Fahrüddin, «Kıyâmet günü mü'takileri, rahûlânın kurûrunda binekler üzerinde kâşederler. İyettî kerîmânın lefzinde bildirir ki:

«Binekler bildiriyor ki, takvâ ve zâhid mü'takileri, bu anlaşılan pekilek hayvanları, Nûrûlîm Hazret-i Ali'den bildirir ki: «Binekler bildiriyor. Fakat zâhid amelleri az işleyip, işyân ve zâhid çâk olan mü'takiler yaza yürüyüp mahavâ verine gelirken Kâfirler yurukuyun sürûnerâ hayvanları, Nûrûlîm Allahü Teâlâ: «Kâfirleri kıyâmet günü, yâları üzerine kâşederim. Kûr, ağır ve dîlâz oldukları halde» buyuruyor. Buhârî ve Müslim'de Ebdü Hürreyye'nin (radıyallahü anh) bildirdiği bir hadise şerifte buyuruyor ki:

«Yedi unuf kimeyi Allahü Teâlâ Arz gölgesinde bulundurur:

- 1 — Âdil devlet kâşatları,
- 2 — Gençliklerini ihâdetle geçirirler,
- 3 — Mescidlerde ornatılı namâz kılanlar ve kalbleri namâzlılara ritmeye bağlanıp, namâz vaktini gûsteler,
- 4 — Allah razân için birbirlerine sevmeder ve sevgerek ayrılanlar,
- 5 — Güzel bir kadın kendine çağırdığı zaman Allahü Teâlâ'dan korkup günâh işlemeyenler,
- 6 — Sağ eliyle fakirlere sadaka verince, sol eli görmeyenler [yani işyân sakınanlar],
- 7 — Yalnız İken Allahü Teâlâ'yı zikredince, anınca Allah korkumundan ağlayanlar»

Bunların başta iyi işler işleyen mü'minler vardır ki, Arz'ı Alâ gölgesinde rahat ve zevk ederler. Abdullah bin

Omer (radıyallahü anhümâ) rivâyetiyle İmâm Müslim'in bildirdiği hadise şerifte: «Dünyada adâlet edenler, kıyâmet günü Arz'ı Rahmânın gölgesinde nûrdan emberler üzerinde olurlar. Onlar hükûmlerinde âdil olanlar, ehillerine ve âlir hükûmü altında olanlara adâlet edenlerdir» buyruldu. Ebedî câdete kavuşmuş kimseler hakkında İbn Abbâs'dan (radıyallahü anhümâ) bildirir ki, onlara binek hayvanları getirilir. Üzerlerinde otundan «getir ve zebceden dîğânlık vardır. Üzerlerine tinerler. Hazret-i Ali'den (radıyallahü anh) bildirir ki, onlar yaza hayvanları, Heikl ederleri altın ve yakut olan binekler üzerinde hayvanları, İsteciler yâdır, İsteciler yâdır. Onlardan binek (dîğânlık) aq, murur, ya imarak, zâküp bir araya toplanıp dîğânlık.

Bildirir ki, hadise şerifte: «Âdem ve diğerleri benim sâncığım altındadır» buyruldu. Yani Âdem Alehmâslem ve ondan başka, Nûh, İbrâhim, İsmâîl, İshâk, Mûsâ, İsa ve ne kadar peygamber varsa (aleyhimusselâm) ve diğer insanlar peygamberlik amânının gûrâ, seyyidlik âleminin dolunay, nâfîslerin ve resûllerin kendine işkâr ettikleri, övündükleri, zâfîrâ ve gûnâhâların kâşâğı Hazret-i Muhammed'in (salâvatullahi ve selâmuhu aleyhi ve âlihi ve ahlâhü cemmâli) Lavâ'î Harâmî gölgesinde toplanurlar.

Bu hadiseler bildirir ki, bu ummetin âbdest olukken bu dîğânlık beyaz ve nurlu olup, bîlâğı ormeden önce olan çocukları âbdestinde hayvanları. Bunun gibi Sahîbî Mûslîm hadîselerinden Hazret-i Âişe'nin bildirdiği bir hadise şerifte: «Kıyâmette insanlar, yalınayak ve çıplak hayvanları» İmâm Mâzîlî şerhine göre aynı zamanda cûmâsın hayvanları. Hazret-i Âişe i Sîddîka (radıyallahü anhâ) sâdî edip: «Ya Resûlullah, erkek ve kadınlara hepî çıplak mı olur?» dediğinde Resûlullah (salâllahu aleyhi ve sellem) cevap verip: «Ey Âişe, o zaman kâfirlerin ıstırâbı o kadar şiddetlidir ki, insanlar birbirlerine hakâmlara» buyurdu.

[Beyt: O gün insan meşgul olur kendi hâliyle hemân
Kimse görmes kimseyi ki, ol'anda el-emân]

Bu şiddet ve ıstırâb olacak aydınlara gûmâlmış olan kâşirler ve fâkirlere olur. Arz'ı Alâ gölgesinde bulunan pey-

Havada bürümce çarşıp tos gibi olup yere dökülürler. B-
Ayta kalırsa, «Dağlar hallese yayı ile atılıp renkli ya
gışıl olar», diğer Ayta kırıntılarında, «Dağlar lüre tos ola
ya, «Dünya dağları tos olup peryüzüne dağılır», ve, «Sen da
ğı görüp, yerinde gışıl aşırma, halbuki onlar buñ o
ki havada haraket eder», ve «Kızılortu günü dağları yarı
rımdan aşırma, bakınca yarı eşik olarak görürsün» b. y.
yaz.

(Ve yedi kat gırtlak) toyluysa gibi eriyip dokunur
Bir Ayet-i kerimede, «Gök'ün parçalandığı zamanı hadise
ve bir Ayet-i kerimede, «Yıldızlar dağılıp dökülür Yıldız
karanın» ve bir Ayet-i kerimede, «Gök parçalanır Kıldak
kızdır, toyluysa gibi eriyip dokunur» buyrulmuş.

Altı Leviz, Kalkan, Çimur, Çelebi, rûh ve ismi
kuyruk ve ismi kuyruk, cennetle olan Hâdî, Ayn, Gâ
mâhâdî ve Hâdîler o zaman yok olmasa gerek.

Peygamberlerin (aleyhissalâm) mübarek bedenleri zümmed bir hadise, sıfırta «Peygamberler habirettinde ne durlar» beyanında. Bu sözünlere göre, şehadelerin bedeni cümlem. İndim Kuvvete bildirdi ki, her mü'min çok vakt diler olup ahiret için uğraşsın, cümle şerim. Günah şerim, cümle şerim de demislerdir. İsmi ile amel eden şerim. Kar'ın Karim'i şerim belim müstakillerin, yalnız Allah Teâlâ için çalışan mü'minlerin ve evvelânen cümle şerim demislerdir. Her mü'min ve doğrudan Allah Teâlâ'dır.

Adam kareb olup, bi malim boratur. (Bunun üzerine
nası saman geyer) Bir rivayette kırk yıl geyer (imam Pa-
sadika İbn Abbâ'dan (radiyallahü anhüme) buyar) İddi
di Fela: ad-2, yani şu kullar yah demek, taşın çıkarmak d
ba (yedir) Diniye samanı gelince (bunun Allahü Teâlâ ta-
rar yeri) büyük ve dar bir meydan olup boyaz gürme ge-
dir. Bazı âzâmler buyarlar ki yernin şekli düzlüp, dağ
ve yüksek yerler kaldırılıp büyük bir meydan olur. Köt
de'min (radiyallahü anhü) bildirdiğine göre yedi kat gök
kını altın gibi olur. Velhâki Allahü Teâlâ yeri ve gök'ü e-
ledik, gök (düzelip bütün âlemleri diriltir). Her âyeti ker-
mede, «Ey kullar, Allahü Teâlâ size bir kere yerden diler

ettigi zaman, su berran yerden çıkarır» buyuruyor. Bu âyet-i kerîmede, «İlahîteki Allah'ın Teâlâ mezarlarında olanları diriltir.» buyruldu. Hanlar gibi, hakkında çok âyet-i kerîme ve hadîs-i şerîfler vardır. Cenazeler ve cenazeler, küçük ve büyük, kanun ve dininde yaparlar, Yâ'ûb ve Mîr'ân, cinlar ve peyğamber ve padi kat gâibinde olan melekler, Hanlar, Arş ve diğerleri o meydana gelirler.

[illegible]

Yevmü'l-Kaymâ, Yevmü'l-Vâkıa, Yevmü'l-Râidat, Yev-
mü'l-Hâfız, Yevmü'l-Gâfıe, Yevmü'l-Zelâle, Yevmü'l-Â-
le, Yevmü'l-Azîz, Yevmü'l-Hâkka, Yevmü'l-Tâmm, Yevmü'l-
Sâbı, Yevmü'l-Telâk, Yevmü'l-Ebrâk, Yevmü'l-Musâk, Yevmü'l-
Kısk, Yevmü'l-Tendâ, Yevmü'l-İhtâk, Yevmü'l-Mâk, Yev-
mü'l-Mîrâk, Yevmü'l-Sulî, Yevmü'l-Habîb, Yevmü'l-Azâb,
Yevmü'l-Fîrâk, Yevmü'l-Karâ, Yevmü'l-Cerâ, Yevmü'l-Bekâ,
Yevmü'l-Beld, Yevmü'l-Hıfâ, Yevmü'n-Nur, Yevmü'l-Cemâ,
Yevmü'l-Hâ, Yevmü'l-Arz, Yevmü'l-Hak, Yevmü'l-Vesâ, Yev-
mü'l-Hâlm, Yevmü'l-Fâsî, Yevmü'l-Akîm, Yevmü'l-Azîz
Yevmü'l-Ahî, Yevmü'l-Teghâim, Yevmü'l-Kamâfîr, Yevmü'l-
Mâfîr, Yevmü'l-D-Ülâ, Yevmü'l-Yakîm, El-Hâsîdâ'l-Hâkka,
Yevmü'l-Nebedü'l-Azîm, Yevmü'l-Qarâb, Yevmü'l-Râhim, Yev-
mü'l-Mâfir, Yevmü'l-Va'd ve daha bunlardan gayri isimle-
ri vardır. Her biri o gün meydana gelecek halleri delâlet ve
isâret eder.

Allahu Teâlâ o gunlukarreb kullarına ıkrım eder. (Pey

grec(ler) Yunanlar etrafa çıkmayınca kayıtları kopmaz B
is imanınmak lüzumeler

(İbrahim (kızını gibi) Her reyâyetle Hısn-ı'da
İnder Mâ'ine misâfide, İlahân Yahudilerden yâ-
tan Yahudi ana tîbî can gerektir. Dûnyâda Deccâl
büyük tîne gürünmüştür. Her peygamber kendi
ce Deccâl haber verip, onun perâzlen kâhulmuşlardır. Ka-
gün yâni İbrâim gâvî bir yıl hâler olup, ikinci gâvî İbrâ-
İbrâim gâvî bir hafta ve diğer gâvîler, diğer gâvîler İbrâ-
İbrâim gerektir. Her memleketi girip Mekke ile Medine'ye ge-
tiren gerektir. Çok utulmuş gâvîler tarrîk davâsı
bulandı gerektir. Yâni Cennet ve Cehennem'e an
Çoktur gerektir. Her gâvî kör İbrâ Yahudiler. İki gâvî
İbrâ İbrâ İbrâ İbrâ İbrâ İbrâ İbrâ İbrâ İbrâ İbrâ İbrâ
İbrâ İbrâ İbrâ İbrâ İbrâ İbrâ İbrâ İbrâ İbrâ İbrâ İbrâ

(İsa Aleyhisselam) o zamanlar (gökten inip bir harp ile) Dıccal, Öldürmezi —eğer Öldürmezi Dıccal onun kulağından tutulup ölüp mahvolur idi— (Muhammed Aleyhisselam) peşinyle amel etmezdi (gibi).

(Mebdî): Soys (A) : İsmâ'îlî) Harret : Fâtımâ Zehra
vellâhünder Adı Muhammed'dir Babasının adı Ahlûlâ
dır. Her kâim sâ: olup dâim ve velidir. Hâfife olarak (gâip
Harret) lâ ile bir zamanda her araya gelmek (gâip). Kâ-
lâ'da soys almak müddet Harret : lâ gâipken lâ gâ
man son bulup Mâdîyâ olmanın kâfirîyâda soys sif-
yâ lâ'da gâ'kür.

Hazret-i Mehdi (kendi mehtabı olup, diğer mehtabın kalbini mehtabı de bir mehtab kuru) gerektir. Aklın edilebilir, ilmi ile ve anı Payvan arzunda da mehtabın kalbini, iyi arzunda ve edilebilir de yusufalar gerektir.

Bir rivâyete Hazerri İlah, dünyada kırk yıl, bir rivâyete yedi yıl kâinat geçmiştir. Dünyanın değişmesi ve bakiyesi bakiyeye geçmektedir.

Moldavi tamarında aşıb-ı kök nıyanıp, Mevlânâ bu
 kade çalınları rıyâyetlerde bildirilmisiz. Bu hususta ş

gave vardır. (Çoğu kişi) almak isteyenler büyük kütüphanelere başvururlar.

(Ö'zbek va Mo'g'ol): Hunar insonlardan iki qatidir. Biri
 a kichik, digeri buyuktur. Shunki haddi Zulkarneyn hokim-
 larining yig'ini so'zidan arkanadadilar. O kadar çok o'larlar ki,
 diger insonlardan dahur ket daha fazla olurlar. Bir rivayete
 gore bir bilginin on az bir tane cocuga bir Dunyadan on
 Bera yerlerine kadar gitseler derdikler. Firat, Dicle va Tu-
 bariyye ularning igudeler gerselle.

İki Aleyhü's-selâm mü'minleri olan Allah Teâlâ'nın emriyle Sahib-i Mâhilin müvaffak üzere Tür dünyına, Tirmidî râvîyetinde Hoyt-i Mekkidesiye dünya gıhar Orada dururlar. Ye'ni ve Mî'ce'ni bütün dünyayaıkları olurdur. gâibin, gâibin, gâibin, gâibin da olurdur. Hoyt-i Mekkidesiye dünya gıhar gıhara çıkar. Mî'ce'ni bütün dünyayaıkları olurdur. O zaman Hazret-i İskender beraber olan mü'minleri bir okur bakiye alından kaynata olar. İki Aleyhü's-selâm mü'minleri beraber Allah Teâlâya dua olup, Ye'ni ve Mî'ce'ni bütün dünyayaıkları olurdur. İki Aleyhü's-selâm mü'minleri beraber Allah Teâlâya dua olup, Ye'ni ve Mî'ce'ni bütün dünyayaıkları olurdur. İki Aleyhü's-selâm mü'minleri beraber Allah Teâlâya dua olup, Ye'ni ve Mî'ce'ni bütün dünyayaıkları olurdur.

Büyük âlimlerin birisi de (İbâhettü'l Ard çıkmadı).
Mekke-i Mukarrame'de Şafî şîâleden çıkar. Bir büyük hay
vandır. Endü Hareyye'nin (rahmetullahi aleyhi) bildirdiğine gö
re, iki beyazı arası bir ferah kadar olur. Hareyyi Ali (ra
hmetullahi aleyhi) buyurdu ki, üç gün kadar çıkar. İnsanlar bu
karlar, fakat bâkî üçte biri çıkarı otur. Onda her türlü renk
vardır. Her canlıya beser. Bildirdi ki, mü'minler Beytullah
ı tavaf ederken, büyük bir selâm olup, Mekke-i Mukarrame
kandil gibi parlazır. O anda Şafî yarılıp, oradan çıkıya baş
lar Müst. Aleyyihü'lâmin esâm ile Süleyman Aleyyihü'lâ

KİYÂMET ALÂMETLERİ

Kiyâmet alâmetleri çoktur. Niseleri görünmüştür. Allah Teâlâ'nın yardımı ile birkaç tarafa tahakkuk edilebilir ve dünya hâli ve insanların vaziyeti anlaşılar.

Allahü Teâlâ buyuruyor: «İnsanların bozabları yâni te, kalbuki onlar gâfilte içinde olduğundan nazihat ve neten kapayıcılar» İsmâîl Râşidî, İbn Geyrîden (radıyallahu anhüma) kâfir Râşidîlâh (radıyallahu aleyhi ve selâm) yâni ki «Gecmâ ümmetlerin zamanlarına kıyas ile bir zamanıdır, ikinci vaktinden akşamı kadar olan vakt gibidir. Mâzî bütün ümmetlerin ömrü bir gün farz olunsa, bu zamanı kadar diğer ümmetlerin zamanları idi. İkinci akşamı kadar Ümmet-i Muhammed'in zamanıdır. Akşam vakti kiyâmetin başlangıcıdır. Fâtma sabah kâbirden kalkıp uyuyordu»

Kiyâmetin yaklaşıpına delil çoktur

- Câhiliyye çok olup, ilim az olmak
- Cihâdler baya geçip, câhiliyyeleri ile insanlara hüküm etmek
- İçki içilmek
- Kadılık, müderrislik ve müftülük gibi pe'î emâlet-i şâhillerine verilmemek
- Alimlerde nâfâ ve fak olup, ibâdet edenler az olmak
- Zâretiden kurtulmak için, insanlara kârim olmak
- Erkek karısına uyup, anasına-babasına muhâlefet etmek
- Çalgı ve oyun âletleri kullanılmak
- Deyrûşlar çok olmak
- Aşâğı kimseler meclislerde, toplantılarda söz söylemek

KİYÂMET ALÂMETLERİ

99

— En aşağı kimseler dünyada başa geçip, insanlar arasında müteber olmak.

— Büyük ve yüksek binalar yapılmak

— Kısra gelenler, önce gelmiş olanlara câhil ve bir şey bilmeyenler demek.

— İman, güvenilerek kimseler aralıp, idin yerde bir iman kimsesi var imis diye söylenmek.

— Akıllı, zârif ve zâlebi dedikleri adamda zerre kadar imân bulunmamak.

— Adam öldürmek ve fitne çok olmak.

— İçki içmek.

— Hıdâyetler çıkıp, sunnet terk olunmak.

— Devâil vekâilleri çıkıp, insanların vâritan çıkarmak

— Her köşede zîmm ve cebbârlar görünüp, zâle insanların mallarını elinden almak.

— İnsanlarda sevgi kalmamak.

— Doğru söyleyen insanlar kırıp, onu delâmetmeye çalışmak.

— Gençler fâlak olup, kadınlar ın örtünmek.

— Fâra'ı andırıl ve nehy-i münker terk olunup, günahla emir olunup, iyilikten nehyolunmak.

— Serîlata ait işler aşâğı sayılıp terk olunmak.

— Günah olan şeyler yapıp âdet olmak

— Kadınlara türlü türlü bağ bağlayıp dar olmaları dışarı çıkarmak

— Zînd ve lûdâ çok olmak

— İdâmin imni, Kerâm'ın re'vâ kalmak.

— İnsanlar, âlimleri kırıp, câhilleri uymak. Vâhâdî Bîni İsrâîl zamanında olan çirkiz hâller meydana gelmek.

Bunlar gibi alâmetler çoktur. Haddâi vâhâdîde beyân olunmuştur. Bu maydanların çoğu şimdi yaygınlaşmış ve âdet hâline gelmiştir. [Kâhâde 1123'de doğup 1157'de vefat etmiştir] Allahü Teâlâ'ya şükürün ilâhında münâvâf kiyâmetden önce olan bazı büyük alâmetleri aralıp buyurdu ki (Serâhâdet ederim) Hâzret-i Muhammed Aleyhisselâmın kiyâmet alâmetlerinden) bazı işte kelimeler ve haddâi peşîller ile (haber verdiği hakdır) Kiyâmetten önce meydana gelip (âle

olar da, insanları nefesından cevap verinceye muvaffak olanlar (Muflîr) gibi bir şekilde (cevab vermiyor) Râhîmî'ye yâni rahmetli meâbûdîmiz (Allah'dır). Bundır (Peygamberimiz Muhammed Aleyhisselâm'dır. Bunu da İlahîm dilerdir. Kâimî Kâhîr derler. Onlar kâhrede) bahçeler yaratıp (güzel) zevkiler ve süsler ile tatminlerürleri. Yâ rabbu, ki bu çok büyük bir ihsan eyler!

(Kâimî ve kâhîrîlerde inat eden (âsâkları) Firâm, Mâî Cebî ve diğer manâfîkât gibi (cevab veremeyen) manâ, hay hay, bu bu suâhîrînin bilâhîyorus derler. (Onlara taktıkları asâkları edeler). Mâ'mûrlerden istenilenleri basamı anab olur. Lâkin devamı olmaz. Her müddet kâimî arab ki derler, her daha kiymetler kâhîr gelmez.

Kâhrede suî bir kere olur. İnsan dünyada namî skilî ve, kâhrede de vâledir. Kâhîre girmeyip usteri yarıyıp, suîa be gelmez, yekûn kâhîrîde kurt ve kuz 3-4-5 kimselere de vâ vardır. Suîi birinci gün olur. Bânları bîsmîi günde üç defa olur dediler. Başka söyleyenler de oldu.

Kâhîr suîi ümmüvî Muhammede mi mahdûstur, yekûn diğer kimselere de olur mu, ihtilâf olundu. Bunun gibi Mâ'kes ve Nakîr yâni iki melek müdür, yekûn çok mudurlar, ihtilâf olundu.

Kâhîr akıma fakde Peygamberlerden başkaları kâhîr olur. Mâ'mûnleri sevdiği için, kâhîrleri aşûb etmez ve alır.

Suîi anab, rabbîm kâimîdir, peygamberin kâimîdir ve her bir kâimînin şevklerinden olur. İlahî âlimlere göre bîsmîi akâidîden olur. Her akâide ise hüsnîden deşîl, basamından olur. Her suîi, akâidîden ve anabîm basamından olur. Her akâide göre de anabîm tevhiîden suîi olur.

Mâ'mûn çocuklarına suîi yoktur. Doğru da budur. Basmîm vardır dedi. Kâhîr çocukları için suîi olup olmadığı ihtilâf olundu.

Kâhîrde peygamberlere suîi olup olmadığı hakkında ihtilâf vardır. Suîi vâze ilim ve tekrîmle olur. Nitekim diğer mekâmların hâli böyledir. Şevkîlere suîi olmadığında da birliği vardır. Sâdîkîlar derecesinde olan âlimler de böyledir demektir. İlahî memleketi şairinde hâlis nuyyet ile

mâbet tutanlara suîi yoktur. Her gece Mâ'lek âlresini okuyanlara, cüm'a gecesi ve gündüz vefât olaniere, İlahî, istakâ (karında su kırılması), tâim İvehâl hastahklarından olaniere suîi yoktur. İlahî âlimler, tâim zamanında başka bir sebebden olaniere de suîi yoktur dediler. Cihâz yeti zamanında olaniere, dâdîlere ve çok almak olaniere suîi olup olmadığı hakkında ihtilâf olundu. Mâ'mûnlar ve diğer vefât edince, kâhîr suîi olup olmadığında ihtilâf olundu. Ölen hastahğında İlahî âlresini okuyucılara kâhîrde suîi olmaz demektir. Her şeyin doğrusunu Allah'ı Teâlâ daha iyi bilir.

metâlerinde ve meşâhidinde Allahü Teâlâ'nın kullarına iletmiş imanı öğrettiler. Ayet-i kerime ve hadîs-i şerifleri beyân ettiler. Onların bildirdikleri ilimler İmânı sahihlerinin her bir dâimî saâdetlerine sebebi, kurtuluşlarına vesile olmuştur. (Allahü Teâlâ teâlâ deyimini emâlin).

[Onları sevmeye, ihkâm-ı bid'at sahibidir] Ehl-i Sünnet meşâhidinden çekimler [Ve ihkâm-ı resûl râfî ve kâmil-i şâhâdettendir] [İlmî ve ahlî, şâhâdettini severiz].

Kudûs-ı Harret-i Ebedî Bâkî, Harret-i Ömür ve Harret-i Qıyâmet (radıyallahu anhum) 1000 edeler, onları bildiren. Harret-i Âvâz (radıyallahu anhu) kâif edeler, 1000 edeler. Diğer birçok meşâhidinde bulunulardan 100000 günahlar vardır ki, faziletleri ahlî ve ahlî-i kâimî ihkâm-ı Ebedîler. Mü'min bu kâim ve ahlî ile onları reddetmiş, doğru yolu böyle eseler. Ashâb-ı Kirâmın beyânı ancak bu ilâm ve güvâhî eseler. Ümmîler Ehl-i Sünnetin pâkî budur. Onları kutlamak, onlara dîl olmak kâif delîl ve kâif olma, şâhâdettini kutludur.

Harret-i Âvâz (radıyallahu anhu) ahlî ve kâimîlerin şâhâdettini eselerden beri olduğu hakkında, nice ayet-i kerimeler gelmiş iken ve pâkînda, «Bu büyük bir iftirâdın meşâhid-i kâimîler budur» iken, kâimîlerin kâif-ı Ehl-i Sünnet edeme, ihkâm-ı dâimî bir bid'ata ihkâm etme. Ehl-i Sünnet meşâhidinden çekmiş olur. Son nefeste imânın güvâhidinden korkular. Her Mü'minime iktidâr ki, yâkâr da bildirilen Ayet-i kerimeleri ve hadîs-i şerifleri dâimîler, mü'lâkân «onlar ve bunların bildirdikleri tasdik ediler, kabul ettiler. Bütün mü'minlerin dâimîleri ve faziletleri olan ashâb-ı kirâmı bildiren kâif ve ahlî, hayrî anıtları ve onlara mînâda bulunmaktır. Hadîs-i şerifteki, «Onları seven beni sevdiği için seven» mînâdını iyi anlayıp, kıymetini görsün onların şâhâdettini kavrayabilir. Ayet-i kerime, «Allahü Teâlâya ve Resûlüne ihkâm edenler, Allahü Teâlâ'nın emirlerine kâimîler, peygamberler, mü'dikler, şehidler ve şâhâdettini beraber bulunurlar, onlar ne güvâhî arkadaşlardır» buyrulur. Yâ Rabbi, bu ashâb-ı kirâmı refik ve şâhâdettini te kâimî saâdî etle!

KABİR AZABİ

Durulacak yer üstür. Dünya, mezar ve âhiret. Ahirîte dâimî ceza da dâimî. Bâkî Bâkîler bir nevi geçit sayılan zamanda kalmayı âhiretten olup, durulacak yer iktidâr, İmânî dünya ve âhlî âhiretten ediler. Mezarında kalma zamanı [Dâimî Berrâh] olma zamanından kıymete kadar olan zamandır. Ölen, mezar âlemine geçer. İmân, ruhunu mezar edince, bir başka hâle geçer. Onda bir başka huyar kâim olur. Sema serüveni, cehâli vermeye kâimiyetli olup, cehâdettini mezarına ve âhlî âlemine dâimî dâimîye mü'lâkân olur. Mü'lâkân-ı dâimî kabir hallerini, Munkir ve Nekir vâdîni inkâr ettiler. Ehl-i Sünnet şöyle bildirdiler ki, kabir ahvâlî hakkında, o kâif hadîs-i şerifler ve o kadar şerifler vardır ki, ahlî inkâr meâl yoktur. Ashâb-ı Kirâmın [alephumarridyan] da kabir halleri âhlî âhlî söz birikilî vardır.

Kabirde mü'lâkân, iyilik ve nimet olduğu gün, ahlî ve ceza da olur. Kabirdekilerde çâğı kâif ve âhlî olugundan, kabir saâdî denir. Bir hadîs-i şerifte, «Devil uğramasından sakınmaz. Zira kabir âhlînin çoğu ondandır» buyruldu. Bir hadîs-i şerifte, «Kabir, âhiret kâimîlerinin birincisidir. Onda kurtulan, diğer kâimîleri daha kolay geçir. Ondan kurtulmayana sonrakiler daha zor olur» buyruldu.

Veihkâm kabir halleri meşâhidettendir. «Kâimî emirlerdir. Vâkî» olacağını Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) bildirmiştir. İmân etmek iktidâr Nâil olduğuna Allahü Teâlâ bilir.

[Şâhâdettini edenin ki, kabir ahlî kâimî] Vâkîdır. Kabir nimetli de vâkîdır. [İmân-ı Ehl-i Sünnet] erkek olan, kadın olan (olup kabre vardıkta Munkir ve Nekir adlı iki heybetli, ziyâh ve güvâhî gün [melek gelip suâl sema gerektir] Rabbinden, peygamberden, dâimî ve kâimden. Mü'minler) ne kadar ist ol-

«Benden sonra halifelik otuz senedir. Ondan sonra melâk addı olursanız hayırdır. Otar sene, Harretü'l Ali'nin halifeliği ile tamamlanmıştır. Bana ilimler İsmâ'il Hâsan'ın (radıyallahü anhü) yapması elbette altı ay halifelik ile tamamlanmış oldu dediler. Halifelikten maksat hilâfet-i kâmelâdır. Bunlardan sonra da imâmîlere halife demir İslâm ülemân, zamanımızdaki kâlm peşâklarına halife demek câizdir dediler.

Ebû Bekir ile Ömer (radıyallahü anhümâ) Resûlullahın kayınpederleridir. Bunlara Şeyhâya denir. Osman ile Ali (radıyallahü anhümâ) Resûlullahın iki damadlarıdır. Bunlar Hâfîsâ (damatlar) denir.

Harretü'l Ebu Bekir ile Ömer'i Ashâb-ı Kirâmın diğerlerinden istenilip Harretü'l Osman ile Ali'yi sevmek (radıyallahü anhümâ) Ebû'l sinâet âlimlerdir. Bunlar diğer ashâbın büyükleridir.

Bunlardan sonra âşere-i mübâresseye yâkındır (dâye da tüm cennette müddetinde on kişi). Bunlar Ebû Bekir, Ömer, Osman, Ali, Zübeyr, Talha, Abdurrahman bin Araf, Ebû Ubeyde bin Cerrah, Sa'd bin Ebî Vakkas ve Sa'd bin Zeyd'dir (radıyallahü anhüm). Bundan sonra Bedir'de olan insanlar sonra Uhud'da bulunanlar, sonra Biat-ı Rıdvân'da bulunanlardır. Ashâbın büyükleri bunlardır.

(Resûlullahın ashâbının hepisi âdildirler. hak dairededirler. Yâ rabbi bize sen! Günahlarımızı mağfurl et. Peygamber mîrân ve ashâbının peşâklerini bize nasib etyle. Biri enler ile baş etyle).

Ashâb-ı Kirâm selâmetten ve yarınlar her şey üzerine sâbirliği yapmaktan beridiler. Hadis-i şerifte, «Asırların kayırları beşerî zamandır» buyruldu. Demek ki, bütün zamanların hayırlı ashâb-ı kirâmın zamanıdır. Allahü Teâlâ, «bâ» kâlmın hepisi oymaktır. Nitekim bazı âyet-i kerîmelerde «Muhammed Alehyisselâmın şâhları kâfîlere karşı şâdetli, kendi aralarında çok merhametlidir. Onları rûh ve sevede görürsün. Allahü Teâlâ'nın sadıqları ve rıdvânıdır. Yârlarında yerde ileri görürsün.» Diğer bir âyet-i kerîmede Biat-ı Rıdvân hakkında buyurur «Senâle ağaç altında biat eden mü'minlerden Allah eibette rızadır».

Resûlullah (sallâllahu aleyhi ve sellem) de birçok ha-

dâsı şeriflerle ashâb-ı kirâmın medh ve tahsîsleridir. Birkaç hadîs-i şerif yazalım:

— Ashâbın yıldızları gibidir; hangisine uyarsanız hidâyet bulursunuz.

— Ashâbıma ölmeyiniz, onları kütülemeyiniz. Eğer sizden birinin Uhud dağı kadar altın sadaka verme, onlardan birinin bir veya yarım müd (160 dirhem veya yarım kadar) sadaka vermesinin sevâbına kavuşamaz.

— Ashâbıma râfâ tutunuz, zira onlar sizin hayırlılarınızdır.

— Ashâbın hakkında kâfî düşünmekten Allah'tan korkunuz. Benden sonra onlara garaz tutmayınız. Onları seven bini sevdiği için sever. Onlara bağı eden bana lûğâ ettiği için edee. Onları râfâ ve râfâ eden, bana râfâ ve râfâ etmiş olur. Bana râfâ etmek isteyen Allahü Teâlâ'ya râfâ etmiş, onu garaplendirmış olur. Allahü Teâlâ'ya râfâ edip onu garaplendirmiş Allahü Teâlâ'nın râfâ etmesi yakındır.

Vakkasî ashâb-ı kirâmın melâh, faridelerinin çokluğu ve Allahü Teâlâ'nın katında mükerrem ve mühterem oldukları hakkında çok âyet-i kerîme ve hadîs-i şerif vardır. Bîhi Sânet bunda bir kâfî hâlinde oldukları için muvâfık hepînin dâğru. Kâfî ve hakkenayeti olduğunu edîlir. Çünkü böyle olduğu Kitâb, Sânet ve temâ ile mühterem ve mühteremdir.

Resûlullahın ashâbının hepisi enâf ile, âdildirler, hak dairedirler. Allahü Teâlâ onları seçip, yarattıklarını en dâğru ve muvâfık en şerîf Resûl-i Kâmat olan habîb Muhammed'e (aleyhisselâm ve'ssalâm) ashâb, ashâb ve ar-kâfîye etmiştir. Eğer onlarda doğruluk ve âdilet bulunmasa, ota ashâb ve kâfî kâlmında bulunmasa, Allahü Teâlâ ile lûm dâğru ve temâ şerîfî unarla ayakta tuttu ve cîrâde yâğda. Peygamberlik namu ile kâfîleri pür-nâk oldu. Hepsi en gâfîrî âbîk ile âbîkîlânda. Sâhîr emelleri ve bu emeller vâfîları ile meşhûr oldular. Birçokları Allah'ın Resûlünden yâğda Allah ve din yolunda cîhâd edip şehîdîk perbetini ettiler. Birçokları kâfîr menâkâfâta, Mîsûrîm dîyârı edip, kâfîr karâkâfîlânda kâlmışlar ve imândan ve dîmden haberi olmayanları imân namu ile hidâyete getirdiler. Birçokları

12 ikem bir kandi zamanında Resulullahın ummetinin en
onu Ebdü Bekir'dir, sonra Ömer'dir, sonra Osman'dır dendi.

Hazret-i Ömer'in üstünlüğü hakkında çok hadisi var
bir vardır (Ebdü Bekir'den sonra halife olmuştur). Ebdü Bekir
(radıyallahü anh) vefatı yaklaşıncaya, Hazret-i Osman'ı (ra
vallahü anh) çağırıp halifelik formânına yazdırıp, Hazret
Ömer'i halife ilân etti, sonra başka bir emrelerini söyley
kullan mülkeler ve emir bir edip halife olduğunda bu
kullar.

On yıl kadar halifelik yapıp adalet ve doğrulukla iş
met edip dımanları kahr ve lâlim dımanına çok yardım etti
ve gerisi Ahmed'iyyi imamlara ulaştırmıştır. Doğada bu
memleketler fetih edip İrânlıları yenmiştir. Rum memleketi
İrânlıdan harab alıp devletlerini yıkmış, mallarına almıştı.
Kendilerini ve çocuklarını esir etmiştir. Dem işlerini en ge
tel bir ıstıhlâma tertib etmiştir. Fakirlere ve müslümlere çok
acısız. Dünya idârelerinden uzak idi. Ceste idi, Kahraman idi.
Fakirleri mükrûf ve nehy-i münker yapmaktaki sâflık, dâliye
ve mâlîlet sahibi idi (Hikmeti hakiki). Hazret-i Ömer (ra
vallahü anh) (kân Hattâ'ya Resulullah'a tavsiye etmiştir) ve bu
vasıfeleri etmiştir.

HAZRET-i OSMAN (radıyallahü anh) (Ondan sonra v
İlerisi en üstünü Hazret-i Osman'dır. Hazret-i Ömer'den so
ra halife olmuştur). Hazret-i Ömer (radıyallahü anh) Ebdü Lâ
le adında bir İrânlı köle tarafından yaralandığı zaman, bu
nâğı alı vâkıfından reyhan bırakmış. Bunlar, Osman, Ali, Z
beyr, Talha, Abdurrahman bin Avf ve Sa'd bin Ebî Vakkâr
dır (radıyallahü anhum). Bunlar da Abdurrahman bin Avf'a
re'şine bırakıp o da Hazret-i Osman'ı seçip bir edince hep
râlı olarak bir ediler. Onu halife yapılar. Ashâbı Kerim
ve bir ediler. Onu yıl kadar halifelik yaptı. Adalet ve do
ruluk idare edip bütün âkâmları toparlayıp çok memleketler
feth etti. Müshafı girilip çok yazdırıp etrafa yaydı. Kur'an
Kerim'in surelerini Hazret-i Osman tertib edip bu mîsâl
koydu, hatta bir kumâr sorup İslâm âlimi üzerine niçin Tebbet
âyetini yardım deyince Hazret-i Osman, Levh-i mahfûza bîst
girdim, sen de bak deyip ona Levh-i mahfûzu gösterdi, fi

rance mahfûz oldu. Gâhinde anılatılan hakikatin aklı yoktur.
Uydurmadır. Doğru söyleyebilir ki Kur'an : Kerim'in âyetle
rinin ve sâvârlarının tertibi tevkîfidir. Bir âyet-i kerime inin
er Allahü Teâlâ'nın emri ile Peygamber olundunuz bunu ge
raya [İslâm âliminin İslâm yerine] yazmış dendi. Resulullah
samanında Ashâbı Kerim'den bir grup Kur'an : Kerim'in
Beynâ emreylediler Utbey bin Râb, Muaz bin Cebel, Zeyd
bin Sâbit ve Ebdü Derîs (radıyallahü anhum) gibiler. Lâkin
Kur'an : Kerim o zaman bir muhafaza toplanmayıp herkes bi
rer miktâr yazmış idi. Hazret-i Ebdü Bekir, halifesi zamanında,
Hazret-i Ömer ile meşveret edip bir muhafaza toplanmasını
hayarlı gördüler. Sonra Ebdü Bekir'in emriyle Zeyd bin Sâbit
yazılmay mahfûzlerden alıp ezberleyenlerden dinleyip bir mu
hafaza yaptı. Hazret-i Osman, halifeliği zamanında, Zeyd bin
Sâbit'e, Abdullah bin Zübeyr'e, Sa'd bin Âsa ve Abdullah
bin Hârâ'e emredip yedi muhafaza yaptılar. Herünü Medine'de
saklayıp, birini Mekke'ye, birini Behreyn tarafına, birini
Şam'a, birini Kûfe'ye, birini Yemen tarafına ve birini de
Hâra tarafına gönderdi. Hadis kitaplarında da böyle yazılır.

(Resulullah ona) yard Hazret-i Osman'a (iki kumâr ter
vir etmiştir, bir vâfat edince diğerini de ona vermiştir).
Önce Rukyye'yi tevâle etti. Vâfat edince Ömanü Osîmân'a tev
vir etti. O da vâfat edince, «Bir kumâr dâbe oluydu, onu
da Osman'a verirdim» buyurdu. Bir peygambere iki kere da
met olmak Hazret-i Osman'dan başka bir kumâr hakkında bi
dirmemektir. (Hikmeti hakiki). Kâulbagların inkârı yanlıştır.

HAZRET-i ALİ (radıyallahü anh) (Ondan sonra vâfeler
üstünü Hazret-i Ali'dir. Hazret-i Osman'dan sonra halife ol
muştur). Halifeliği altı yıldır. Peygamberimizin kân Fâtima
yı ona tevâle ettiği yukarıda bildirildi. Hazret-i Osman (ra
vallahü anh) vâfat edince bütün ashâbı toplanıp Hazret-i
Ali'ye bir ediler. Halifeliğinde semâ ettiler. Halifeliği zama
nında adalet ve doğruluk usulü, gerilim hükümlerini Müstâ
manlar arasında yürürlük dın dımanlarını kahr ve Müstâ
manlara yardım etmiştir.

(Hikmeti hakiki). Hârikelerin inkârı yanlıştır.

Resulullah (salıallahü aleyhi ve ahlâhi) bir hadisi gerilir,

İlahi Teâlâ'dan korkarlar. Ahiret hususunda korku ve şem içinde durur. İmanına ve kulu sudan sakınıp hubb-ı ilâh ve lağzu şîâh ederler. (yani sevdiklerini Allah için seversin, kendilerine şîâh Allah için kınarlar) Tevakkül ve sabredip, emri ma'rûf ve nehyi munkar ederler. İmanlarla uy geçirirler.

Ama halk arasında söylenen, veliyâ imamlardan kaçar, evliyalar gani olur, ölmekle o memleketle derman, kervanlar, gullara şîrete gelirler gibi sözler câhillerin şîrârlarıdır. Doğru düşünen Peygamberler ve ashâbı muvafık arımda bulunurlar. Gıyâ olmaları Kerâmetleri görüldü. Bu rivâzı neyden gelirdi. Tevâkırları gelene vefât ettiler.

Bir kimsa bir veliye dâimîlik etse, Allahü Teâlâ onu halîk eder. Biri şîrârları buyururlar ki, bir kimsa yâni yarı vefâtı âlemlerde bulansa, Allah korkusu, şîrete imana gıder. Seyh Ebu Hâzım Şâzîl (rahimullah) buyurdu ki, bir kimsa, tek kimsadan şîrârları dâimî çıkarırsın görürsün, ona yakın olursun.

EBÜ BEKR-İ SİDDİK (radıyallahü anhu). (Bütün velîleri üstündü Ebu Bekir'dir (radıyallahü anhu). Adı Abdullah'dır. Adem Aleyhisselâm zamanından kıyamete kadar gelene ve gelecek velîlerin hepsinden üstündür.) Resûlullah (salıallahü aleyhi ve alicum) onu medhedip, «Nebî ve resûllerden beş Ebu Bekir'den faziletli bir kimsa üzerine güneş doğup batmazdır» buyurdu.

(Resûlullah'ın kayınpederidir.) Zira Ebu Bekir (kızı Âişe'ye) (redıvallahü anha) Resûlullah'a nikâh ile (vermiştir). Resûlullah vefât edince Ebu Bekir onun (yerine halife olmuştur).

İslâm dinini ve Müslümanları korumak için mü'minlerin bir imamı (Halife) tayin etmeleri şer'î vâcibdir. Ebûl Sânnet meşehinde böyledir. Mütevellâ'nın birçok ırkalarında ve Şîâ mezheplerinde aklın vâcibdir. Bantlarına göre, hem şer'î, hem de aklın vâcibdir. Haricîlere göre, vâcib de fîl, câhildir. Bantlarına göre karpaklıktan korkulduğu zaman aklın vâcibdir. Mütevellâ'nın bantları ve Şîilerin ekseriyetini göre aklın Allahü Teâlâ üzerine vâcibdir.

Bu mesele dinin aslî tağhîrlerinden değildir. Fakat hakkında çeşitli mezhepler, sözler olduğundan İtikâd mes'elelerine şîkûlmıştır. Çünkü kıymeti büyüktür. Bir hadîs-i şerîf, «Zamanın imanını bilmeden ölen câhiliyye şîmûyle şîr» buyururdu.

Ebûl Sânnet meşehinde halife tayin şer'î vâcib olduğundan ona hîal etmek, şer'îata uygun işlerde ona uyumak lâzımdır. Bunun içindir ki, Resûl-ü Kâimât (salıallahü aleyhi ve sellem) ebûl Sânnet göçünce ashâb-ı kîrâm (redıvallahü teâlâ aleyhim emma) Beni Sâide'nin Sakifesi adındaki yerde toplanıp halifelik hakkında müşâvire ettiler. İctihâd edip hepî Harret-ü Ebû Bekir uygun görüp ona uyduklar ve hîal ettiler. Ebu Bekir'in halifeliği hakkında nâas var mudur, yok mı işâretine mi şîkûlât diye ihtilâf olundu. Eşeri şîmûleri, ha-ı Mütevellâ ve Haricîler açık bir emir yoktur, işâretle şîkûlât dediler. Biri şîrârları açık delîl vardır dediler. Hatta Hâzım Harî (rahimullah) buyurdu ki, Resûlullah erteli nâas ne (ima ile) nâas etti. Vefâtından önce Ebu Bekir namazda imama edip arkasında nâas kıldı. Biri hadîs şîmûleri açık nâas bildirdiler. Ve bir hadîs-i şerîf söylediler ki, Resûlullah vefâtından önce Ashâb-ı Kîrâmın büyüklere emredip, «İla-ı kâim ve kâim gelene, Ebu Bekir için yarı yazayım ki, iki kimsa onun hakkında ihtilâf etmesin» buyurdu.

Vefâtı Ebu Bekir (radıyallahü anhu) iki yıl ve dört ay veya altı ay kadar hak ve adâlet üzere halifelik yaptı. Şîiler Harret-ü Ebû Bekir'in halifeliğinin hak olduğuna inkâr ettiler. Musannif onları red ve doğru yolu bildirmek için (Ebu Bekir'in hîfeliği hakır) dedi. Zira halifeliğinde ashâb-ı kîrâmın hepsinin birleşmesi ve şîbirliği vardır. Ashâb-ı kîrâm, hâşâ yâni bir şey üzerinde birleşmezler. Karşılaşmaları tuttuıkları yol berektir, yarıdır.

HAZRET-İ ÖMER (radıyallahü anhu). (Onları sonra bütün velîlerin üstündü Harret-ü Ömer'dir. Harret-ü Ali'den kuvvetli nakile bildirir. Söyle buyurdu Peygamberlerden sonra bütün insanların hayrını Ebu Bekir'dir, sonra Ömer'dir, sonra Osman'dır, sonrakını Allah bilir. Abdullah bin Ömer'den (radıyallahü anhu) söyle bildirir. Resûlullah hayât

EVLIYANIN KERAMETİ

Yell, Anshu Teâlâ'ya ve âlemlerine mârifet tabii cümle Ehl-i Sünnet ümmetine iyice öğrenip kabul eden, daima tâ ve ibâdetle olup, günahlardan sakınan ve hatta mübâh olan her şeyi alına, colanı istemeye hiç bile meşgul olmayan kâselerdir.

Bu kâselerin vücut müteber zarfıları dörttür:

1 — Doğru hâkâ, mümkün olduğu kadar delil ve geniş olarak bulup, tutuk etmelidir.

2 — Şerattan lâzım olan hükümleri bilmelidir. Şeriatı râfile olarak bildikten de amel etmelidir. [Fârî ve şâhî den başlanınca râfile denir. Kudûrî].

3 — Kâlen geldiği kadar güzel ahlâk ile ahlâklanmalıdır. Bâhama olumsuzluk gâzeli buyunu hay' edemezdir.

4 — Kâil ahlâktan sakunmalıdır. Bulhama, cöbulane kâbir, üfö, hâsed, riyâ ve künden kurtulmalıdır.

Böyle olan mü'minlere evliyullah, mukarrebles, sâbîle ebrîr, ahyâr [seccâz] sâhid'ler, selittokiller ve sâdîkâr ö-mür. Bunlarda Anshu Teâlâ âdetin dışında kerâmet yârın-olabilir. Meselâ ac zamanda uzak yere gitmek, havada kâmil ve tutunda yûnerek, ihtiyar olunca yanında yûnek ve o peydâ olma ve buna benzer peşler gibi. Mûtealle tâilâ b-râmîli lûkâ etiler. Mâennâ merhum oğları reddetmî ki buyarda. [Yine ehlâket elerim ki, evliyanın kerâmeli hâdîr. Evliyâdan meydana gelir Ashâb-ı kâim [aleyhümül-selâm] bunda emâ eimelerdir. Mûtealle meşûbî yanıştır.

Kerâmet hakkında nakli deñil vardır ve tevâtür ile âhîr. Nitekim bilânîr. Sâriyân Aleyhümül-selâmın vâlini de hatretleri dâil edince Allahü Teâlâ Bekav'ın köşkünde otu-ruk yoldan bir anda getirmişler.

Hazret-i Meryem'den [aleyhüsalâm] meydana gelen k-râmîet şöyle idi. Yûnân yûs meyvesi, yûnân kâs meyvesi yûs-da bulunurdu. Ayet-i kerîme ile sâbîlîr.

Ebû Derrâ ile Şelmân-ı Fâriş [radıyallahü anhuma] ye-nük yerlerken österindeki yemek tashîh ederdi, oğlar da du-yarlardı.

Doğru haberlerde geldi ki Ömer ben Hatîb [radıyalla-hü anh] halife olan Sâriye hatretlerini kumandan yapıp, Di-yarbakır tarafına göndermişti. Bir zaman bu gâdâlerden haber gelmedi. Bir gün Hazret-i Ömer, Medîne-i Münevvere-de kâthe okurken, kâfî yoluyla, Hazret-i Sâriye'nin ve kâs-ri'nin bir dağın yakınına kâdâklarına, düpmanlarına bir dağın arkasından taarruca geçeceklerini gördü. Hastayı kâpî ha-zıma, «Eş Sâriye dağa dikkat et, dâğın gelince» buyurdu. O anda Sâriye kâfî yoluyla Hazret-i Ömer'i gördü. Sarfındı duy-du. Herkes askeriyle dâğınardan inince dağa çıkıp Allahü Teâlâ'nın ismi ile dâğınca yendi.

Kerâmetin hâdî, herâhî yoktur. Sevketim ve hâlefim te-vâtür ile o kadar kerâmetler bilirdi ki, mâkâ eimdir ve şâhu etmeye mevâî kalmaz.

Evliyanın kerâmeli tâbî olduğu peygamberin mukrebi olan. İmâm Ebû Hanîfe ve İmâm Şâfi [rahimellâhümâ] teâlâ şöyle buyurdular ki: «Eğer evliyâ âlimlerden olmama, hiç vâli bulamazdık». Yani evliyâlık için şeriat âlimlerini bilmek zarfîr.

Evliyâlık, çâizarak elde edilir. Her mü'min ibâdeti ka-dar vâsiyet [evliyâlık] kazanır. Bâri meşûb tâfâleri san-dılar ki, bâzan vâli olan bir kâime, bânî peygamberlerin ka-tun olur. Mesnefî onları reddedip buyurdu: [Vâlilerin dere-celi, peygamberlerin derecesine yelânen]. Zâir peygamber-lik bânî kemâllerden bânîlerdir. Peygamberler [aleyhümül-selâm] Allahü Teâlâ'nın vahyine erinir olup Allahü Teâlâ'nın şeriatını bildirenlerdir. Ümmetlerini irşâd ve terbiye ederler. Onların irşâd ve terbiyesiyle ümmetlerinden nice vâli-ler yetir.

Bir vâli peygamberin dâme, imânden çıkar. Evliyâllah, hayâ eimli ve hak eim elerler. Kâtab ve şâneti [yani Kur-ân Kerîm'e ve hâdîl şerîfere] uyarlar. Selâketi ve mer-hametli murîrler. Câmîd olurlar. İmâm eimhâlerine tashîh ederler. Kendilerinden bir günâh meydana gelince, vâli-let getirmeden tevbe ederler. Çok ıstığâr, fakur ve nâkrediler, Al-

Peygamberimiz Aleyhisselâm Hazret-i Ali'ye tavsiye ettiği İsmâil Nisân ve İsmâil Müseyyit (radıyallahü anhuma) oldu. Doğumları: Anaları Hazret-i Fâtıma, babaları Hazret-i Ali ve büyük babaları Resûl-i Müminîr (salıallahü aleyhi ve alicelihi). Seyyidler oldukları anlaşılmaktadır.

Hazret-i Fâtıma, Peygamberimiz'in (sallallahü aleyhi ve alicelihi) Azîze hays ve alicelihi görülmüştür. İki rek'at namaz kılma kılma kadar bir derû görülmüştür. Bunu da Hazret-i Fâtıma'ya Zehî denmiştir. İbâdetle husû ve husû kılma bulunduktan Resûl-i Müminîr (sallallahü aleyhi ve alicelihi) bir hadîs-i şerîfe buyurdu ki: «Fâtıma benden bir parçadır. Onu kıldırırsan beni kıldırırsın olar. Onu rûa edersen rûa edersin olar» (radıyallahü anha).

KUR'ANLAHA'NIN DOĞUŞU, YAŞI, VAHİYİN GELMESİ, HİCRETİ VE VEFATI

Bir Müslümanın, Resûlullah'ı tanıması farzı aydır. Peygamberimiz kırk yaşında vahiy gelmiştir. Kur'an-ı Kerim indirilmeye başlamıştır. (Altmış be yaşında vefat etmiştir). En doğru rivayet budur. Her rivayetlerde altmış beş yaşında, bazı rivayetlerde altmış yaşında vefat etti, diye gelmiştir. (Mekke'de doğmuştur). Vahiy geldikten sonra Mekke'de on üç sene kalmıştır. (Sonra Medine-i Münevvereye) Allah'ın Teâlâ'nın emri ile hicret etmiştir. On yıl kadar orada kalmış (orada vefat etmiştir). Müslümanların Medine-i Münevvereye'dedir. Diğer peygamberlerin memurları yakinen (kat'iyedir) belli değildir. (Ondan sonra aile peygamber gelmiştir). Zira peygamberlerin memurlarıdır. Böyle imâm etmek farzı aydır. İsmâil kıldırır. Hadîs-i şerîfe, «Peygamberler benden bittik ve tamamlaştık oldu» buyurdu. Bir övme kıldırır, «Muhammed (aleyhisselâm) bütün adamlardan bir kimsenin babası olmadı, İsmâ Allah'ın Teâlâ'nın resûl ve bütün peygamberlerin sonuncusu oldu» buyurdu. İsmâ' da büyük peygamber kıldırır (salıallahü aleyhi ve alicelihi) Arab ayıdır. (Arab, Hicaz'a galel demektir). Kureyş'dendir. Hicaz'dır. Mekke ve Medine'dir. Bir hadîs-i şerîfe, «Allah'ın Teâlâ, Adem evlâdından İsmâil Aleyhisselâm'ı seçti, İsmâil Aleyhisselâm'ın ümmiyetinden Beni Kureyş'i seçti. Beni Kureyş'den Kureyş'i seçti. Kureyş'ten Beni Hâşim'i seçti. Beni Hâşim'den de beni seçti» buyurdu. Diğer bir hadîs-i şerîfe, «Ben İbrâhîm Aleyhisselâm'ın dâi olup Allah'ın Teâlâ'dan istediği ve İsmâ Aleyhisselâm'ın müjdelediği peygamberim» buyurdu. Nitekim Kur'an-ı Kerim'de İbrâhîm Aleyhisselâm'dan hikâye edilerek anlatılır. «Ey bütün rahibeler, bunlara kendilerinden, bir büyük peygamber gönderin» İsmâ Aleyhisselâm onu müjdelemiştir. Nitekim Kur'an-ı Kerim'de İsmâ Aleyhisselâm'dan hikâye olup şöyle buyrulur: «İsmâ Aleyhisselâm kavmine dedi ki, size benden sonra gelen bir peygamberi müjdeledim. Oun İsmâ Ahmed'dir» (salıallahü aleyhi ve alicelihi).

12 — İRİCİ VASIYETNAMESİ - KADIZADE ŞERHİ —

tıra atıldığından büyük muvazinedir. Bazılarına göre, İsmâ il-
câkleri, çent çent kırmazları, dünya ve âhiret işlerini ge-
ne aldıklarıdır.

Müminin ve Şia mezheplerinde, Arablar hemzlerini ge-
rektirirler, fakat Ahlâkî Tefsîr onların akıllarını idrak' etme-
di. Onun için göstermemişler demeleri yanlışlar.

Yâkubî, Kur'an'ı Kur'an'ın ismi münevver olup hüfvalar
hüfvalardır ve hüfvalar kadar devam edersin. Kur'an'ın Ke-
rîm âhiretin, ölmüş olanın ismi münevverdir. Böyle bir ism
daha yoktur.

PEYGAMBERİMİZİN HANIMLARI VE ÇOCUKLARI

Peygamber Efendisi (salâllahu aleyhi ve alicem) tev-
hamdır) câriye de edinmiştir. (Hafsa, Aysa ve diğerleri)
Hafsa, Zeyneb binti Hüseyin, Ümmü Selame binti Ümeyye,
Zeyneb binti Cahş, Sevde, Mervâne, Cüveyriyye, Safiyye ve
Ümmü Habîbe (radıyallahü anhüm) ile evlenmiştir. Bunlar
hadis ve diğer âlimlerin rivâyetleriyle, Resûlullah'ın evlâd-
ı mutahharalardır. Bütün de Heyhanesi Mâriyye'dir. Fakat bu-
nu âlimler bunu Cüveyriyye'den anırlar dediler. Bunları Üm-
me Habîbe'den anırlar dediler. Bunları da câriyedir de-
diler.

Câriyeleri de bunlardır. Mâriyye, Müriyye, binti Müne-
re gibi Heyhanesi Cümle, binti de Zeyneb binti Cahş'ın bu-
ğallığı câriyedir. Başka söyleyenler de oldu.

Peygamber Efendisi'nin (salâllahu aleyhi ve alicem)
teğalları olmuyordu. Kâsim, Abdullâh ve İbrâhîm. Abdul-
lah'ın bir tane Tâhir, bir tane Tayyib'dir. Doğumu budur.
Bunları Tayyib ve Tâhir, Abdullâh'dan anırlar dediler. Ka-
sim Mekke'de doğdu. Onyedinci ayı bitince, bîhüseyin ömrü ve-
fat eyledi. Abdullâh da Mekke'de doğdu. Küçük iken Mek-
ke'de vefat eyledi. İbrâhîm yemmiş günlük veya daha fazla
iken vefat eyledi.

Resûlullah'ın (salâllahu aleyhi ve alicem) evlâd-ı mutahhar-
ı, Zeyneb, Ümmü Selame'dir (radıyallahü anhüm). İbrâhîm
da başka hepsi Harretü Hâtim'den doğmuştur. Abdullâh'ın
Resûlullah (salâllahu aleyhi ve alicem) yemmiş bir yemine ömrü
Hâtim'e nâkîh olmuştur. Ondan altı evlâdı doğmuştur. İbrâ-
hîm (Mâriyye adı) Mâri'de terbiye olmuş (bir câriyeden ol-
muştur. Bütün çocukları) Resûlullah'dan önce vefat etmiş-
tir. Yalnız Fâtima (radıyallahü anha) Resûlullah'dan (sal-
lâllahu aleyhi ve alicem) altı ay sonra vefat etmiştir. On

görmek istemiyorlar, ister salımayarak okuyanlar, beyaz. Daha büyük kâğıtlardan böyle rüyalar bildirilmiştir. Fakat ilim, mülk, şeref ve şöhret için. Cihiller, Mülkler bu yaka mahkemelerinde salımayarak. Ya zaten kâhlerimizi dâim uyarıyorlar.

Ehl-i Sünnet müberrrinin Allahü Teâlâ'yı görmek mümkün. Ahiretten Cennette onlar görürler diye düşünürler. Bu, yanlış düşüncedir. Ayet-i kerimede, «Cennetlik olanlar, ahirette neş'edilirler, yücelirler parlaktırlar ve rableriye bakarlara buyruluyor. Her kâşifin şerifi, «Ey mü'minler! Şir ahirette rabbinizi, aynı ondördü gibi görünür ve şüphesiz görürsünüz» buyruldu. Bu hadisi metni şâhî-i kâşifin büyüklerinden yirmi bir kâğıt bildirir. Daha birçok deliller vardır.

Mânevîde bir mü'mindeyi reddetmiş Hak Teâlâ'yı görmek mümkün. Delil olarak da, bir şeyi görmek için yer, taraf ve kâşifin olmak, çok uzak ve çok yakın olmamak, bundan bir çok şey olmak gerekir, bunlar ise Allahü Teâlâ hakkında söylenemez dediler. Bu inkâd'larına ve de müberrrinin, mü'minlerin cevap verip buyurdu. İnkâr (Ahiretten Cennetten mü'minler Allahü Teâlâ'yı bu görüleriyle görürler görürler). Bunda kâşif vardır (Fakat) Allahü Teâlâ mü'minleri (görmek) veya âlemlerinde veya bir yerde, ya da uzak (çok) yerden (ile) dediler. Çünkü bu şeyin, dünyada bir şeyi görmek hususunda şartı delil olmaktır. Hakkında buharı part değildir. Ahiret dünyaya kıyas etmesin. Ahiret ve rabliktir. Mü'minlerin, Allahü Teâlâ'yı görürler dedikleri yanlıştır. İlmî doğrusu budur ki, mü'minler Cennetten Allahü Teâlâ'yı (mülkleri görürler).

Allahü Teâlâ ruhun, ruhiden ve âdretten mü'minlerdir. Bunun en güzel, nâhi şâhî-i bilâhîye bir görme de görüp, bir kâşife anlatırlar.

Sorularına ki, bu görme Muhammed Aliyhi-selâm'ın da mü'min mü'minler, aynı diğer ümmetler de görürler mi?

Cevabı şudur ki Muhammed Aliyhi-selâm'ın umur

u bakınca ittifak vardır, değerleri hakkında ihtilâf vardır. Fakat şâhîr budur ki, onlar da görürler.

Sual: Cennet, imâm mü'minlerine mi mahfuzdur, yoksa cin mü'minleri ve melekler de görürler mi?

Cevap: İmâm Bîd'illâh'ın Ef'ari, İmâm Beshaki ve hadîs Şâhî Allâme İbn Kiyem melekler görürler dediler. Doğrusu da budur. İmâm Bîd'illâh, cin mü'minleri de görür, dedi.

Sual: Cennetten kadınlar da görürler mi?

Cevap: İhtilâfdir, bazıları kadınlar görmeyi dediler. Bu da şâhîdir. Bazıları, kadınlar da erkekler gibi görür dediler. Zâhir olan budur. Bazıları bayram günleri gibi, yani yolda iki defa görürler dediler. Her şeyin doğrusunu Allahü Teâlâ daha iyi bilir.

Mîrac gecesi Peygamberimiz (aleyhisselâm) melekâtı seyretti, çok garib şeyler görmüştür. (Ve ondan sonra Mekke'ye inmiştir). Bir gecede (daha sabah çıkmamıştı) Bu olağan bir şeydir. Allahü Teâlâ'nın kudretinin buna taalluk etmesin mümkündür. Çünkü bu dünyamdan defalarca büyük olan şâhî bir dakikadan az bir zamanda görüp ettiren Cennet-i Hak, bir rât-ı şerifi gökleri seyrettiği yine hâsane indirmeye kâdirdir.

Bunun gibi Peygamber Efendimiz'in mucizeleri çoktur. Hepsini bu kitapta anlatılamaz. (Hepsinin en büyüğü) ve bütün mucizelerinin ulusu (Kur'ânı Kerim'dir. Bu küçük bir şâhînin benzerini getirmekten) söyleyebilmekten, bu kadar lafih ve belâğat toplanıp, buna benzer bir şey diyebilmekten (dünyadaki bütün insanlar âciz kalmıştır. Zira Kur'ânı Kerim Allah kelâmıdır. Zavallı mahlûkum, onun benzerini getiremeye güç, kuvveti yetmez). Nitekim Allahü Teâlâ buyurur: «Ey peygamberim! İnsanlara de ki, eğer bütün insanlar ve cinler bir araya gelseler ve bu Kur'ânı Kerim'in bir benzerini getirmek isteseler, birbirlerine ne kadar yardım etseler de getiremezler».

Ehl-i Sünnet'ten bazılarına göre nâhi görüldü. Bu görme mü'minler. Arablar arasında bilinen nazım pekine benzer. Ehl-i Sünnet'ten bazılarına göre, gayb haberlerini ih-

MI'RAC

En büyük merkezlere'dir. Mirac şöyle bildirildi: Bu salıtlah (salıtlahı aleyhi ve sellem) uyanık iken (bir gece de Mekke'den) Burika kâşip Cebrâil'i Firva ile (Kudüs'e müşâreke verip) Mevâdî Harâmînin Mevâdî Akad'ya gâmiştir. Bu gâşip geceleyen oluğu İyevî Kerime ile sabittir. İnkârî kâşirdir. Burika kâşidî hadisi serif ile sabittir. (Orada) peygamberler ile görüşüp, Mevâdî Akad'ya onlara umam olup namaz kâşikten sonra yedi kat göklere çıkma tır. Nitekim meşhur hadîslerde beyan olunmuştur. İnkârî bîfâttir. (Cennet'i ve Cehennem'i gördü). Bana hadisi seriflerde böyle beyanmıştır. Bana âlimler Rasûlullah Arvî Al'ya vardı dediler. Bana Arvî'den rukarı çıktı dediler. Ve bana ulama âlimin bir tarafına vardı, dediler. Hakikatte bânâ serif vardır. İlaberî râhid ile sabittir. İnkârî kâşidâ-

Muhammed (rahîmehullah), Mirac göklere çıktığı diye bazı rivâyetler müddetinde. (Nitekim zamanında da böyle diyenler vardır. Hamîdullah gibi ki, Mirac hâşiden ibarettir. Ve Peygamberimiz (salıtlahı aleyhi ve sellem) Mirac gecesinde (Allahü Teâlâ ile) kâşat (kâşatınus ve evâ gâmiştir. Bu vakit namaz o zaman farz olmuştur. (Lâkin ondan başka) peygamberlerden hiçbir kimse dünyada uyanık hâşide (Allahü Teâlâ'yı görmemiştir ve bundan sonra da) bir kâşidâ dünyada (görmez).

Peygamberimiz Aleyn selâm'ın o gece Allahü Teâlâ'yı görmesinde ihlâş olundu. Baş gözüyle mi gördü, yoksa kalb gözüyle mi gördü diye ihlâş ettiler. Serhî Akad'da kalb gözüyle gördüğü yazılmıştır. Bana âlimler Rasûlullah (salıtlahı aleyhi ve sellem) Allahü Teâlâ'yı iki defa gördü diyorlar. Şâhî Serifde böyle yazılmıştır. (Muhammed'in âşinden kalb gözüyle değil, baş gözüyle gördüğü anlaşıyor. Çünkü baş gö-

züyle olana görmek, kalb gözüyle olana müşâhede denir. Muhammed gördü diyor, müşâhede etti demiyor).

Mirac birden farıdır. Büyük hadis âlimi Ebû Nâsim, otuz dört kadar Mirac bildirdiğine vakıf oldum, bundan gayrattı Allahü Teâlâ bilir. Birisi cismânî, diğerkisi rûbîyettir diyor. Bana âlimlere göre, cismânî olan Mirac şâhid. Birisi Mekke'den Kudüs'e ve oradan göklere olmuştur. Meşhur olan budur. Diğerkisi kendi evinden göklere olmuştur. Her şeyin doğrusunu Allahü Teâlâ daha iyi bilir.

Hayatta uyanık iken Allahü Teâlâ'yı görmek Harret-i Muhammed Mustafâ'yı (salıtlahı aleyhi ve sellem) mahşattır. Ondan başka bir rûbî ve nehiye nasib olmamıştır. Hattâ Keşimullah Müsâ Aleyn selâm, Allahü Teâlâ'dan bana temennî etmiştir. Kâşidâ Kerime'de, «Yâ rabbî, âşim bana göder, seni göreyim, sana bakayım» deyip yalvardığında Allahü Teâlâ, «Bana görünmene buyurmuştur»

Velâhâ geçmiştî âşimler ve sonraki âşimler çok kitap yazsa, şöyle bildiriyorlar. Allahü Teâlâ'yı görmek, ancak Mirac gecesinde Seyyidî kâşidâ (aleyhim selâm) ihlâş olunmuştur. Ona mahşat kâşidâdır. Her kim, ben Allahü Teâlâ'yı uyanık iken gördüm derse, Ehl-i Sâmetten ayrılmıştır, büyük tehâşidâdır. Bana bir ihlâş tutturmuştur. Allahü Teâlâ'yı tanınmıştır. Zamanın bîkâşidâ, böyle âşileyen kâşidâ, sâdâle tâtir cîmâleri, bu bîkâşidâdan tebe ettirmeleri ihlâşdır.

Rû'yâda Allahü Teâlâ'yı görmek ihlâşdır. Bana, her kim Allahü Teâlâ'yı rû'yâda gördüm, derse Mevâdîden ayrılmıştır demektir. Fakat doğrusu şâyed ki, rû'yâda görmekte bir mâşet yoktur. Zira sâdâle ihlâşın böyle olduğunu bildiriyor. Hattâ Harret-i İnkârî Arvî Ebû Harife (rahîmehullah) den sâdâle olarak bildirdi ki, rû'yâda Allahü Teâlâ'yı dokuz dokuz kere görmüştür. Ondan sonra da bu daha görüp yüre tamam olmuştur. İnkârî Akad (rahîmehullah) şöyle buyurmuştur ki, Allahü Teâlâ'yı rû'yâda gördüm. Yâ rabbî, sana yaklaşmak isteyenler ne ile yaklaşırlar? diye sordum. Cevâbında, «Ey Akadî İnkârî kâşidâ, yaklaşma» buyurdu. Tekrar sordum. Yâ Rabbi, mâşidâ anıyarak mı, yoksa anımadan okuyarak mı? dedim. «İster

tim severleri maffet et dedi. Bu büyük muvaze Süleyman Aleyhüsselâm'ın korkunu düşürün göstermesi mucizesine münvedir, demektir.

Bu Cehi kâfir saarsıyla Mekke'den Medine'ye varınca Resûlullah (salâllâhu aleyhi ve sellem) da uyuz on üç zâde be in Medine'ye çıkıp oraya girdi. Bir yerde kuyular Resûlullah dâî edip, «Şu Kureyy kâflileri kâfir ve garrus geldiler. Senin peygamberine inanmıyorlar. Yâ Rabbi, bana vâdettığın yardımı senden istiyorum» buyurdu. Cehid Aleyhüsselâm gelip, «Yerden bir avuç toprak al, kâflilere doğru at» dedi. Resûlullah yerden ufak tatar atı. Karşı bir avuç toprak alıp, kâflilere doğru attığı zaman, göklerden gürültü, bütün kâfliler gâleleriyle meşgul oldu. Ashikâ uşaklarına talimat, kimini katil, kimini esir etti. Bu da Resûlullah'ın mucizesindendir. «Attınca da sen anmadın ve ilâhın Allah attı» âyetini keremini onun hakkındadır.

Hazret-i Enes (radıyallahü aleyhi ve sellem) bildirir ki, Resûlullah (salâllâhu aleyhi ve sellem) Mîhân'ın civârı geldiği, bir şey dayanarak durdu. Sonra telemâm buyurdu. Bittü Mîhân (Mîhân'ın kralı neçin telemâm buyurdu?) diye sordu. Resûlullah (salâllâhu aleyhi ve sellem), «Cennetimdən bin bineler Akdeniz'de gemilere binip Allah yolunda cihad etmelidir» buyurunca, Bittü Mîhân (radıyallahü aleyhi ve sellem), «Yâ Resûlallah, neâ et de Allah Teâlâ beni onlardan eylesin» dedi. Resûlullah dâî etti. Bir müddet sonra yine uşakları buyurunca Bittü Mîhân tekrar sordu, «Sen ilk garâdâkilesin, sonraki garâdâ yoluna» buyurdu. Burdan sonra Uldâ bin Sâim (radıyallahü aleyhi ve sellem) Bittü Mîhân'la vâlepeti, bundan garâdâ anâb'ı kerâmle garâdâ gâ.

Bu Mîhân'ın'den (radıyallahü aleyhi ve sellem) bildirildi. Bu gün Resûlullah (salâllâhu aleyhi ve sellem) bir habşeye gâp, bânı kapıyı tut buyurdu. Kapıya bir kimse gelip girmek için izin istedi. Resûlullah, «İzin verdim, gâsin, ona müjdet ver ki, Cennetlikir» buyurdu. Baktım ki, gelen Ebd Bekir'dir (radıyallahü aleyhi ve sellem). Bir kimse daha gelip girmek için izin istedi. Resûlullah, «İzin verdim, gâsin, müjdet ver ki, Cennetlikir» buyurdu. Baktım gelen Hazret-i Ömer idi (radıyallahü aleyhi ve sellem). Bir kimse daha izin istedi. Resûlullah, «İzin verdim,

gâsin, ona müjdet ver ki, Cennetlikir ve ona bir müsbet gel-e gerektir» buyurdu. Girdim ki gelen Hazret-i Ösmân'ı Zin ederey'dir (radıyallahü aleyhi ve sellem).

Adıyy'den (radıyallahü aleyhi ve sellem) bildirilir. Resûlullah (salâllâhu aleyhi ve sellem) buyurdu, «Ey Adıyy, eğer yaparsan Kureyş'in hazinelerini görürsün ve mâlek olursun». Adıyy hazretleri buyurdu ki, bir müddet sonra buyurduğum gibi, İran memleketine garâdâ gâdâ, fetiholundu. Hazinelerini ahîbe (radıyallahü aleyhi ve sellem) kâflilerine tahkim ettiler. Daha çok üskeler fetiholundu.

Mâleim ola ki, İran kralına Kureş, Rûm kralına Kayser denir. Habş kralına Necîd denir. Fırsın Mîr kralına denir, Türk hükümdârlarına da Hâkân denir.

İtesûlullah'ın mucizesi çoktur. Bir muktarına anlatok. Böyle bir kitapla hepini anlatamayı. Öncekilerin ve sonrakilerin ilmi Resûlullah'da toplanmıştır. Kâfleri Hürde'de şöyle yazar. Yâ Resûlallah! Senin cömeringünden ve perestinden dünya ve âhiret meydana geldi. Yani bütün kâflilerin yaratılmasına sebep sen oldun. Bütün kemâl kâmları seninle kemâl buldular. Her biri maksâdına kendile kavuştu. Lâsh'ı mahfûzen ve Kâhem'in ilmi senin ilminden bir hususdur.

İsmâm Beyhâkî ve İsmâm Hâkîmâ bildirirler; Ömer bin Hattâb (radıyallahü aleyhi ve sellem) anlatır. Anshu Teâlâ, Âdem Aleyhüsselâm'a şöyle buyurdu, «Ey Âdem, eğer Muhammed Aleyhüsselâm'ı yaratmayacak olsaydın, seni yaratmazdın».

İbn Adîkâ bildirir. Hazret-i Seiden: Fâris (radıyallahü aleyhi ve sellem) buyurdu ki, Cebreil: Kâim bir gün Peygamber Efendim'e (salâllâhu aleyhi ve sellem) gelip buyurdu, «Senin rabbin buyurdu ki, İbrâhim'i halil edindiysen, seni bahîh edindim. Katimda senden kayımsız kimse yaratmadım. Dünyayı ve insanları yaratmam, senin benim katimdaki kıymetini, dericini, şükâkâtını onlara bildirmek içindir. Seni yaratmayacak olsaydın, dünyayı yaratmazdın».

En doğru habşlerde gelmiştir ki, Resûlullah'ın mübârek gövdesi dört kere yârinmıştır. Bir kere kutukam, bir kere on yaparda iken, bir kere kork yârinde iken ve bir kere Mîrâc gecesinde vâkı olmuştur. Hadis kitaplarında, Nevâhib-i Lâ-dünyâyı'da ve diğer kitaplarda böyle olduğu yârinler.

Allah'ın (salıllahü aleyhi ve sellem) resulü olduğunu ve peygamberliğini tasdik etmeler, söylemişlerdir. Behârî'de, Müslim'de ve diğer hadis kitaplarında ve esherlerinde anlatılmaktadır. Bunlardan başka daha çok mucizeleri vardır. Meselâ:

Uzun boya yanında uzun görünmek, orta boya yanında orta boya görünmek gibi. Ashında orta boydan uzunca idi. Uzun boya değildi.

Resûlullah'ın ilmi ve kâfî çok fazlaidir. Evvelkilerde ve sonrakilerde ilmi onda toplanmıştır. Allahü Teâlâ ona vahy edip ve bildirip mahlûkâtın başlangıcından haber verip, Adem ve Havva (aleyhumussalâm)ın hâllerini bildirdi. Nuh Aleyhisselâm'ın tufanında. Hüd, Süleyh, İbrahim ve İsmâ peygamberlere hâllerinden; Kâbe-i Muazzame'nin yapılmasında, Nuh'un kâhyesinden, İsmâil, İshak, Yakub, Yusuf ve Musa peygamberlerin hâllerinden haber verdiği gibi. Firavın zamanından, İsmâ Aleyhisselâm'ın kâhnedan, bunların aile hâllerini ilmi kitâblardan ve sonradan meydana gelecek ülerden de haber vermiştir. Kuyâmet alâmetlerini bildirmiştir. Meselâ Harret-i Mehdî'nin gelmesi, İsmâ Aleyhisselâm'a gelen imâm, Decâlin çıkması, Yezid ve Me'cûn'un, Dâhî'nin ve Dâbûstâ-Arzân'ın çemaları, ganyân baidan doğması, kuyâmet bu imamlar üzerine kopması, bütün emâliye dâhil Arzât me'danında toplanması, hesab olması, amel sırtlanması, amel defterlerinin dağıtılması, kâfirlerin kâfir olarak Cehennem'e kalması, Sarat, Nizan ve havvâ ilmi bulması, Cennette olanların ebedî olarak Cennet'e kalması gibi. Ahirî hâllerinden ve insanların ahvâllinden haber vermesi gibi.

Mucizeleri yoluyla Cennet-i Cennetini, melekûtü ve arşınını gösterir ve onları görüp haber vermesi, peygamberlerle görüşüp, Mirâtı gören Allahü Teâlâ'yı görüp konuşması gibi. Allahü Teâlâ'nın tecvüllerini, bunca emir ve yasaklarını bildirmesi ibret alınacak, olmuş nice hikâyeleri haber verdiği gibi.

Yekûnî Resûlullah'ın (salıllahü aleyhi ve sellem) dîni mucizeleri ve dâstûrî en yûksek derecede idi. İlmân Beyhâkî ve Kadî Zekeriyâ: Enşirî müsnedlerinde Musabî: Yemînîden (radıyallahü anh) şöyle bildirdiler ki. Yr

dâ hacrı yaptı. Sonra Mekke-i Mukerreme'de bir eve girdi. Resûlullah (salıllahü aleyhi ve sellem) orada idi. On da garib şeyler gördü. Yemînî'den bir kimse içeri girdi. Yanında o gün dünyaya gelmiş bir bebek var idi. Resûlullah o bebeğe, «Ben kimim?» buyurdu. Bebek, sen Resûlullah dedin. «Doğru söyledin, Allahü Teâlâ seni bereketli, bayır eylesin» buyurdu. Sonra o bebek, vakti gelinceye kadar konur kaldı. Onu Mubârek-i Yemînî adı verildi, bu isimle meşhûr oldu.

Tefsîr-i Kurubî'de şöyle yazılmıştır ki, Resûlullah (salıllahü aleyhi ve sellem) Ashâb-ı Kehf'i görmek istedi. Allahü Teâlâ vahyetti ki, dünyada onları görmeyen, fakat ahbâbandan dört kim gönder, görsün onlara peygamber olduğunu bildirsünler, İslâm dâvâsı tebliğ etsünler. Resûlullah, Cibrîl Aleyhisselâm ile meşveret edince, Cibrîl Aleyhisselâm dedi ki, yâ Resûlullah, mübarek hırkasını yere atarsın, her tarafına Ebû Rekr, her tarafına Ömer, her tarafına Osman, her tarafına Ali (radıyallahü anhüm) otursunlar. Allahü Teâlâ'ya dua et, Süleymân Aleyhisselâm'a verdiği rûşânı onun üzerine versin dedi. Resûlullah da dua olup, o rûşân geldi, onları gördü. Mağara kapısına varıp, bayrak taşı kayarıp içeri girdikleri zaman, Kâmilâ dâhil kapıya da. Teşabbus ederek ashâb-ı kehf'in bulunduğu yere girdiler. Allahü Teâlâ ashâb-ı kehf'i uyandırdı. Şahâdetler verdiler. Onlar da, ve aleyküm selâm ve rahmetullahi ve berekâtuhu dediler. Sonra ashâbeler dediler ki, ey ashâb-ı kehf ve ey yâğûlî! Allah'ın peygamberi Muhammed bin Abdullâh'ın size selâmı var. Onlar Resûlullah Muhammed'e selâm olsun, ailesi, bütün dâvâsı size bildirdiğini işin size de selâm olsun dediler. Dâvâ İlmân kabul ettiler. Hâlden Muhammed Aleyhisselâm'a selâm «Eyycümâ» deyip hemen uykuya vardılar. Bu daha Harret-i Mehdî zamanında eyanlar. Bu da Cibrîl Aleyhisselâm, Resûlullah'a haber verdi. Ashâb (radıyallahü anhüm) rûşân ile geldiler. Resûlullah onlara selâm olup, «Ashâb-ı Kehf'i nâid buldunuz?» buyurduktaki, onlar da vahyetti anlaşıp, selâmlarını söylediler. Resûlullah dua olup, yâ Rabbi, beru'mle ashâbımı ayırma, beni ve Ehl-i bey-

haber var mıdır? diye sordu. Köylü ne haberi dedi. Resûlullah, «O haber, Allahü Teâlâ'dan başka ilâh yoktur. Allah'tır. Ortak, benzeri yoktur ve Muhammed onun kulu ve Resûldür diye şahadet etmektir» buyurdu. Köylü, bu sözünü işitince «ne müder?» dedi. Resûlullah, vacde buyurup, yakalandı, da bulunan büyük bir ağaç altına. Herkes o ağaç altına oturdu, yeni yemeyenler meşerik bahçelerine geldi. Eski bir ağaç altında olup. Sen Allahü Teâlâ'nın Resûlünden ve hak peygamberin deşip yemene gitti. Köylü hemin Mâkulün oldu.

Üçüncü ben Ebu Talib (radıyallahü anhu) şöyle buyurdu. Peygamber Efendim ile bir sefere gittim. Her yerde büyük ağaçlar görmek istiyince bana, «Şurada ki ağaçlara söyle ki, ey ağaçlar, işi Resûlullah çağırıyor, büyük abdest istektir, gelin perde alınız» buyurdu. Ben de ağaçlara söyle söyledim. Herkes, hep yerlerinden kopup, kökleri çarmandı. Yürüyüp, yeni yemeyenler meşerik bahçelerine geldi. Eski bir ağaç altında olup. Sen Allahü Teâlâ'nın Resûlünden ve hak peygamberin deşip yemene gitti. Köylü hemin Mâkulün oldu.

Tâh ben Mâre: Sâfi (radıyallahü anhu) şöyle buyurdu. Sefir meşeride bir yerde Resûlullah (salıallahüaleyhi ve sellem) avlama yattı. O anda büyük bir ağaç yeni yemeyenler meşerik bahçelerine geldi ve tekrar yemene gitti. Resûlullah yanına, bana kendisine anlatan. Buyurdu ki, O ağaç Allahü Teâlâ'dan, bana selâm vermek için işi istedi. Allahü Teâlâ da işi verdi. Geldi, bana selâm verdi. Bu hadise: sefirin işi. Başlıca hiketü.

Mevâhib-i Lâdîniyye'de şöyle yazılır: Resûlullah (salıallahüaleyhi ve sellem) ashâb-ı kirâmdan bir grupla bir yerde idi. Bir köylü, bir keler avlama yanında taşıyordu. Sen, bu perdesi işi kumdi dedi. Resûlullah'dır dediler. Köylü avladığı keleri ortaya koyup bu keler alırdık etmedik ananmam dedi. Resûlullah (salıallahüaleyhi ve sellem) her kere dedi olup, ey keler dedi ki keler hermen işi bir dişi buyurun, işi dinliyorum dedi. «Sen kime ibâdet edersin?» buyurmuş, keler Arş'ı gökte, taarrufu yerde olan, deniz içinde yel ajan, rahmeti Cennette, azâbı Cehennem'de olan Allahü Teâlâ'ya ibâdet ederim dedi. Ey keler, ben kimim? buyurmuş, keler, sen benim Rabbenin hak Resûlünün, sen

peygamberim, sana iman eden kurtuldu, inkâr eden helâk oldu dedi. O köylü buna duyunca hemin Mâkulün oldu.

Ebu Said: Hâfî (radıyallahü anhu) bildirdi. Bir kime koyun güderken bir kurt gelip bir koyuna kaptı. O kime koyuna kurttan kurtarıp koyuna kurt aramaya çıktı. Kurt işi bir dişi dedi ki, Ey çoban! Sen Allahü Teâlâ'dan korkmaz mısın, bu koyun benim rekumdur. Allahü Teâlâ bana bana rızık verdi. Sen benim rekuma midesi mi oluyorsun? Çoban hayret olup, kurt insan gibi konuşuyor dedi. Kurt, ey çoban, dikkat et, bundan daha çok hayret edeceğin bir şey söyleyeyim. Aramada bulunan Muhammed Aleyhisselâm hak peygamberdir. İnsanlara öğretilen bilmedikler haberi habir dedi. Çoban hemin koyunu alıp Resûlullah'ın karısına verdi. Kurtla arasında geçen hadiseyi ve kurtla sözlerini söyledi. Resûlullah buyurdu ki, «Kurt doğru söylemiş, hayvanların insan gibi konuşması kıyamet alâmetlerinden».

Üçüncü Selâm'den (radıyallahü anhu) bildirdi. Resûlullah (salıallahüaleyhi ve sellem) kahrâda güderken bir yerde her ya Resûlullah diye seslendi. Resûlullah'ın yanına bir grupla gitti. Bir köylü, bir keler avlama yanında taşıyordu. Sen, bu perdesi işi kumdi dedi. Resûlullah'dır dediler. Köylü avladığı keleri ortaya koyup bu keler alırdık etmedik ananmam dedi. Resûlullah (salıallahüaleyhi ve sellem) her kere dedi olup, ey keler dedi ki keler hermen işi bir dişi buyurun, işi dinliyorum dedi. «Sen kime ibâdet edersin?» buyurmuş, keler Arş'ı gökte, taarrufu yerde olan, deniz içinde yel ajan, rahmeti Cennette, azâbı Cehennem'de olan Allahü Teâlâ'ya ibâdet ederim dedi. Ey keler, ben kimim? buyurmuş, keler, sen benim Rabbenin hak Resûlünün, sen

Bunun gibi birçok köylüler ve çarmlar da gelip, Resûlullah'ın yanına gitti. Bir köylü, bir keler avlama yanında taşıyordu. Sen, bu perdesi işi kumdi dedi. Resûlullah'dır dediler. Köylü avladığı keleri ortaya koyup bu keler alırdık etmedik ananmam dedi. Resûlullah (salıallahüaleyhi ve sellem) her kere dedi olup, ey keler dedi ki keler hermen işi bir dişi buyurun, işi dinliyorum dedi. «Sen kime ibâdet edersin?» buyurmuş, keler Arş'ı gökte, taarrufu yerde olan, deniz içinde yel ajan, rahmeti Cennette, azâbı Cehennem'de olan Allahü Teâlâ'ya ibâdet ederim dedi. Ey keler, ben kimim? buyurmuş, keler, sen benim Rabbenin hak Resûlünün, sen

dünyada ve ahirette olan sulardan kayımsızdır. Bana Elnasr Zamanı, Kevserden kayımsızdır dediler. Bana Kevser Zamanı'dan kayımsızdır dediler.

Peygamber Efendisi'nin mucizelerinden biri de ailesi Şehadet permağı ile gökteki Ay'a şeret edip, iki parça olur. Nurettin Allahü Teâlâ, «Kayâmet yaklaşı ve ay ki Hakk'a boyun eğen, bu büyük bir mucize olup, her başka peygamber verilmemiş. Tevâtür ile şühûs olup, şak rivâyat ile müstahkem» Tefsir ve hadîs şimşeri bildirip, böyle oldu. Eski rivâyetler ile şühûs dediler. İbn Abbas (radıyallahu anh) dedi ki, müstahkem topkısı, Resûlullah'a gelince ve eğer davasında doğru isen, buse Ay'ı iki parça etyle dediler. Resûlullah eğer bunu yaparsam, iman getirir mümin buyurdu. Onda, iman edersin dediler. Resûlullah, Allahü Teâlâya dua etti. Ay o anda iki parça oldu. Resûlullah emirleri ile, «Ey İlah, şahid olan buyurdu. Bu mucize hikmetim için, Mekke'de vaki oldu. Mübâhâ dedi ki, ay ayrılıp, bir parça üzerinde kaldı, diğer parçası dağıtılarak üzerine düşer. Bu İbn Zeyd dedi ki, ay bölündüğü zaman parçası Kabe'nin dibinde, yarı da Ebu Kabe'nin dibinde görünürdü. Muhammed bin Cübeir babasından anlatır ki, Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellemi) zamanında, ay ayrılıp, iki kımın oldu. Bir kımın bir dağ üzerinde, diğer kımın başka bir dağ üzerinde idi.

Müminler bunu görünce, Muhammed (aleyhisselâm) bî esvâbı emr dediler. Sonra Muhammed emr buyru yapıp, bütün müminlere boyz yapmalar dediler.

İbn Mes'ûd'dan (radıyallahu anhu) anlatılır. Ay Peygamber Efendisi aleyhisselâm zamanında ayrılıp iki parça oldu. Herkes gördü. Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellemi) şahid olan buyurdu. Bu hadîs şerifi Buhârî ve Müslim bildirdi. Bir rivâyate her parçası bir dağ üzerinde, diğer parçası dağıtıldı. Bu sırada Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellemi) şahid olan buyurdu.

Hazret-i Ömer'den (radıyallahu anhu) bildirilir ki, Mekke'de Resûlullah'dan keruhilerine bir mucize göstermeseni idrâdiler. Resûlullah da onlara Ay'ı iki parça gösterdi. Hatid Hırdâ'da bu parça arasında görüldü.

İbn Abbas'dan (radıyallahu anh) bildirilir. Ay Resûlullah zamanında iki parça oldu. Bu hadîs şerifi İmâm Buhârî ve Müslim bildirdiler.

Abdullah'dan bildirildi ki, Ay, Resûlullah Efendimiz zamanında iki parça oldu. Müminlerden bir kısmı, bu büyüğü dediler. Kıraftan gelen yâhudilerden soruş, onlar da sizin gördüğünüz gibi gördüklerize Muhammed (aleyhisselâm) doğrudur, yoksa büyüktür dediler. Uşaklardan gelen yâhudilere soruşlar, onlar da, Ay'ın iki parça olduğunu gördük dediler.

Yine İbn Ömer'den (radıyallahu anhu) bir rivâyat da vardır ki, Mekke'de bir gün Resûlullah'dan (sallallahu aleyhi ve sellemi) bir mucize istadiler. Resûlullah mübarek şerhadet permağıyla şeret edip, Ay'ı ikiye ayırdı.

Çok mucizeleri görülmüştür (Hayvanları, ağaçlar ve taşlar (tona) sâlim verip küylemişlerdir). Peygamber olduğuna şehadet edip (Hak resûlün demeyen), İmâm Tirmidî ve Dâremî ve Hâkim bunları doğru olduğunu bildirmiş, Hazret-i Ali (radıyallahu anhu) şöyle buyurdu ki, Resûlullah ile Mekke-i Mukarrame'nin çevresinde gümüşe çıkık, bir ağaca ve bir taşta rastladığımızda sâlim verip, «Easellâmü aleyke yâ Resûlallah» derlerdi.

Hazret-i Ali (radıyallahu anhu) bildirir. Resûlullah buyurdu ki, «Cebrâil Aleyhisselâm bana Allahü Teâlâ'dan risâlet getirdiğinde, rastladığım ağaç ve taşlar bana, easellâmü aleyke yâ Resûlallah derlerdi».

İmâm Buhârî, İbn Mes'ûd'dan (radıyallahu anhu) şöyle bildirir. İbn Resûlullah ile beraber yemek yedik, Yemem tevbâ edince İbn de şuyardık.

İmâm Beyhâkî ve Tirmidî bildirirler. Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellemi) biraz hasta olmuştur. Cebrâil Aleyhisselâm her tabak içinde nar ve taze domuz getirdi. Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellemi) onlardan yer, onlar tevbâ ederlerdi.

İbn Ömer (radıyallahu anhu) buyurdu ki, bir gün bir köylü, Peygamber Efendimiz'e geldi. Peygamberimiz (aleyhisselâm) o köylüye, «Nereye gidiyorsun?» buyurdu. Memleketime, çuluk çocuğuma gidiyorum, dedi. Resûlullah, sende bir

İmâm Nâsî, İbn Mâzî, İbn Kâ'î'dan bildirdiler (Rahmetullahı aleyhüm).

Dâire-i Menâzir'da şöyle yazar: Hâzret-i İskiyî anımsıyınca gürültüden yolda kırıncup buyurdu ki: «Ey anımsıyınca müşâhade olan bu ben Allah'ı Teâlâ'nın kuluyum ve Mâlikim.» Kâ'î'nin Kâ'îler'de Menâzir sarrafında Hâzret-i İskiyî kırıncupdan bildirdiği.

Bâzım Peygamberimiz Muhammedî aleyhisselâm da kırıncup kırıncupdur. Bunu Dâire-kat'ul bildirdiyon. İmâm Vîlâhı şöyle bildirdi ki, Peygamberimuz aleyhisselâm daha daha dedi: «Câllîlâ rabbî'relî» buyurmıştır. Bunu Seyh Sâ'î bildirdi. Seyh Âzî rivâyetinde, «Allah'ı ekber kabîlâ ve hamdâ ilâhî kâfirâ ve edhâ'nallâhî hükretâ ve aillâ» buyurmıştır. İmâm Mâzûlî Feyz'î Kadîrî kitabında şöyle dedi ki, bir rivâyetle, doğduğu zaman medineye gidip İsmâ'îlî denemeden demiyiz. Seveden kalkınca faslî bir dil ile, «Ey hadî ve lâ ilâhâ illallah ve inna'l resûlullah» demektir. Bunu sahîfu Mîkâtî, Şerâ'î'da yazıldı.

Peygamber Efendimiz'in mübareklerinden biri şudur: Mübarek parmağundan birgök kırıncup (sular akıncıdır). Nâsî'nin Kitâb'ı-Vefâ'da ve diğerlerinde bildirdi ki, Kâ'î'de, Hâzret-i Resûl Mâzûlî'den (radıyallahü anhu) bildirdi ki, Peygamber Efendimiz (salıallahüaleyhi ve alicüm) Medîne-i Münevverede Zülâ'den yolda İbnî Hâzûrî'na bir su kabı getirdi ki, parmaklarını sırtıncıncı kadar aç su vardı. Peygamberimiz (salıallahüaleyhi ve alicüm) ahlâk-ı kırıncıncı abdest almasını emreyle mübarek ellerinin ayaklarını o suya bulaşır. Hem mübarek parmakları arasından ve uçlarından su akmaya başlayıp ahlâk-ı kırıncıncı abdest aldılar. Kâ'î'de (radıyallahü anhu) der ki, bir Kırıncı (radıyallahü anhu) o zaman ki kırıncıncı diye sorulduğunda, üç su kabı idkî dedi.

İbnî Hâzûlî'den (radıyallahü anhu) bildirdi ki, Resûlullah'a soruldu ki, Yanımda su yoktu. Kimin yanında su varsa bulaşır buyurdu. İbnî buyurduğunu ahlâk-ı kırıncıncı'dan su men, bir müddet su getirdi. O suyu bir kaba döküp suyu ellerinin ayaklarını o suya koydular. Hem mübarek parmakları arasından su akmaya başladı. Sonra, «Mübarek ve temir leyli suya gelin, bereket Allah'ı Teâlâ'dandır» buyurdu. Bu

muhteyi anlatan der ki, Ben, kabem de o sudan doldurdum. Orada bulundular da kâhlarına su koydular. Bu hadîsi perîşî İmâm Rûhârî bildirdi.

İbnî Abbâs'dan (radıyallahü anhu) bildirdi ki, Peygamber Efendimiz (salıallahüaleyhi ve alicüm) bir gün askerde su bulamadı'na, içlerinden biri gelip söyledi. Peygamber Efendimiz o kırıncıncı, yanımda bir şey var mıdır? buyurdu. Vardır dedi. O su bana getir buyurdu. O da içinde çok su bulunan bir kab getirdi. Resûlullah parmaklarını o kâhın ağzına bulaşır, parmaklarını açtı. Parmaklarından su çıktı sular akmaya başladı. Bâ'î (radıyallahü anhu) çağırıp, «Askere seslen, mübarek abdest suyunu getir» buyurdu.

Abdullah (radıyallahü anhu) der ki, bir sırdaş Resûlullah'ın yanımda ben de vardım. Su bulamadılar. Hem bir çağırıp su getirdiler. Resûlullah mübarek ellerini suya koyup, mübarek parmaklarının arasını açtı. Mübarek parmaklarından su çıktı su bulandı. Peygamber Efendimiz (salıallahüaleyhi ve alicüm) «Suya gelin, bereket Allah'ı Teâlâ'dandır» buyurdu.

Sâlim bin Zübeyr'den haber verip dedi ki, Ben, Câbir bin Abdullah'a sorup, o gün orada kaç kişi vardı dedim zaman bin kişi vardı dedi. Bu hadîsi perîşî İmâm Rûhârî bildirdi.

Sâlim, Câbir'den (radıyallahü anhu) bildirdi ki, Hadîs-bay'ı gördüm asker arasında. Resûlullah'ın yanında bir matra vardı. Onları abdest alıp sonra ahlâk-ı kırıncıncı'dan su men ve «Ne oldunuz, ne istersiniz?» buyurdu. Ya Resûlullah abdest almak ve içmek için su'n matrasındaki suya bulaşır buyurdu. Yoktur dediler. Resûlullah mübarek ellerini matrasın üzerine koyup, mübarek parmakları arasından su gelir gibi su akmaya başladı. Bâ'î de o sudan içip, abdest aldı. Bu hadîsi perîşî Câbir'den bildiren Sâlim dedi ki, Ben Câbir'e, o gün orada kaç kişi vardı diye sorduğunda, yetmiş kişi diye cevap verdi. Fakat ben üç yüz kişi diye cevap verdim. Bu hadîsi perîşî İmâm Mâzûlî bildirdi.

Bunun gibi nice yerlerde parmaklarından su akıncı bildirdi. Bütün İslâm askeri görmüş ve bildirmişlerdir. Resûlullah'ın mübarek parmaklarından su akıncı.

dedikoduya inanmamalıdır. Peygamberlere ayıp göstermek de aydınlar için çok kâfurdur.

Pergamberimizin (mâine-i erl) cektir). Hârikülâle
 ayler suhâde Mâcuiler, irbâsâ, kerâmeh, mâcâz, is-
 râs, ihânet. Nâilânı ahir de hârikülâle cinsindendir ded-
 i. Fakâ: Hayall Celâle râyile bulârlıyor ki. Sâhur hârikülâle
 âlâir. Çünkü ahir, sebebler bârîsâs yâbulmâz olan âlâir
 Bu kîrâe bu sebebleri yâbulmâz emâ Allâhu Teâlâ âlâir
 meydana getirir.

İbrahim Peygamberlerin peygamberliklerini tebliğde ve Allah Teâlâ'nın onlarda yarattığı cihanlarda sıyrar peygamber clacına alimct olur.

Makale: Şöhrü denir ki, Allahü Teâlâ ona peygamberi-
de peygamberlik dâvânı etdikleri zaman yaratır. Peygamber
ben dâvâlarında doğrulamak içindir. İrâdâtla mâkrûse pe-
gamberlere mahsûs.

Kelimenin Allah'a Teâlâ'nın emriyle kullarında yaranış ve
gelişimi halidir. Onlara İhsan için, derecelerinin yükselişi için
fırsat vermektedir. Alimlere ve âmetlere kuvvetleri ve maddelerini
artırarak iletir.

Ma'nası, kâh emeller çok olan ruh'ânîlerde Allah Teâlâ'nın onları mübâreke kılmak için yarattığı müga'vâ kâdîr.

İbrahim Hak'ın uza olan düşmanında, düşmanın her
düşmanı, sevgisini ve arzuğunu artırmak için Allah'ın
İbrahim'e yardımını, ve ilmi, hikmet ve ilmi.

İlimin Düşmanına affına muhalef olarak, Allah'a Te'lâkını emir yalvarmanın, revli olma, hakaret ve ifânet etme işi yarattığı olağanüstü haldir.

2014년 12월 10일

1 - Alaba Telli yazadır. Yani meydana gelmiştir

 $\lambda = \frac{1}{\mu}$

3 - Ona karyi koymak imkânı var olup, insanlar için yarar

4 - İsmail'in atmosferi güzeldir olur (tekte açık ve
Kartos hafifdir.

3 - İhtak etme uygun olur

1. பெரிய கிணறு கிணறு

6 - Perşembe'den itibaren evvel olmasın, çok sonra da
olmasın, Sizin şey olmasın, engel teşkil olmasın.

7 — Müşter, geyikbani davamla yularda; cümle.

1987. 1988. 1989. 1990. 1991. 1992. 1993. 1994. 1995. 1996. 1997. 1998. 1999. 2000. 2001. 2002. 2003. 2004. 2005. 2006. 2007. 2008. 2009. 2010. 2011. 2012. 2013. 2014. 2015. 2016. 2017. 2018. 2019. 2020. 2021. 2022. 2023. 2024. 2025. 2026. 2027. 2028. 2029. 2030. 2031. 2032. 2033. 2034. 2035. 2036. 2037. 2038. 2039. 2040. 2041. 2042. 2043. 2044. 2045. 2046. 2047. 2048. 2049. 2050. 2051. 2052. 2053. 2054. 2055. 2056. 2057. 2058. 2059. 2060. 2061. 2062. 2063. 2064. 2065. 2066. 2067. 2068. 2069. 2070. 2071. 2072. 2073. 2074. 2075. 2076. 2077. 2078. 2079. 2080. 2081. 2082. 2083. 2084. 2085. 2086. 2087. 2088. 2089. 2090. 2091. 2092. 2093. 2094. 2095. 2096. 2097. 2098. 2099. 2100. 2101. 2102. 2103. 2104. 2105. 2106. 2107. 2108. 2109. 2110. 2111. 2112. 2113. 2114. 2115. 2116. 2117. 2118. 2119. 2120. 2121. 2122. 2123. 2124. 2125. 2126. 2127. 2128. 2129. 2130. 2131. 2132. 2133. 2134. 2135. 2136. 2137. 2138. 2139. 2140. 2141. 2142. 2143. 2144. 2145. 2146. 2147. 2148. 2149. 2150. 2151. 2152. 2153. 2154. 2155. 2156. 2157. 2158. 2159. 2160. 2161. 2162. 2163. 2164. 2165. 2166. 2167. 2168. 2169. 2170. 2171. 2172. 2173. 2174. 2175. 2176. 2177. 2178. 2179. 2180. 2181. 2182. 2183. 2184. 2185. 2186. 2187. 2188. 2189. 2190. 2191. 2192. 2193. 2194. 2195. 2196. 2197. 2198. 2199. 2200. 2201. 2202. 2203. 2204. 2205. 2206. 2207. 2208. 2209. 2210. 2211. 2212. 2213. 2214. 2215. 2216. 2217. 2218. 2219. 2220. 2221. 2222. 2223. 2224. 2225. 2226. 2227. 2228. 2229. 2230. 2231. 2232. 2233. 2234. 2235. 2236. 2237. 2238. 2239. 2240. 2241. 2242. 2243. 2244. 2245. 2246. 2247. 2248. 2249. 2250. 2251. 2252. 2253. 2254. 2255. 2256. 2257. 2258. 2259. 2260. 2261. 2262. 2263. 2264. 2265. 2266. 2267. 2268. 2269. 2270. 2271. 2272. 2273. 2274. 2275. 2276. 2277. 2278. 2279. 2280. 2281. 2282. 2283. 2284. 2285. 2286. 2287. 2288. 2289. 2290. 2291. 2292. 2293. 2294. 2295. 2296. 2297. 2298. 2299. 2300. 2301. 2302. 2303. 2304. 2305. 2306. 2307. 2308. 2309. 2310. 2311. 2312. 2313. 2314. 2315. 2316. 2317. 2318. 2319. 2320. 2321. 2322. 2323. 2324. 2325. 2326. 2327. 2328. 2329. 2330. 2331. 2332. 2333. 2334. 2335. 2336. 2337. 2338. 2339. 2340. 2341. 2342. 2343. 2344. 2345. 2346. 2347. 2348. 2349. 2350. 2351. 2352. 2353. 2354. 2355. 2356. 2357. 2358. 2359. 2360. 2361. 2362. 2363. 2364. 2365. 2366. 2367. 2368. 2369. 2370. 2371. 2372. 2373. 2374. 2375. 2376. 2377. 2378. 2379. 2380. 2381. 2382. 2383. 2384. 2385. 2386. 2387. 2388. 2389. 2390. 2391. 2392. 2393. 2394. 2395. 2396. 2397. 2398. 2399. 2400. 2401. 2402. 2403. 2404. 2405. 2406. 2407. 2408. 2409. 2410. 2411. 2412. 2413. 2414. 2415. 2416. 2417. 2418. 2419. 2420. 2421. 2422. 2423. 2424. 2425. 2426. 2427. 2428. 2429. 2430. 2431. 2432. 2433. 2434. 2435. 2436. 2437. 2438. 2439. 2440. 2441. 2442. 2443. 2444. 2445. 2446. 2447. 2448. 2449. 2450. 2451. 2452. 2453. 2454. 2455. 2456. 2457. 2458. 2459. 2460. 2461. 2462. 2463. 2464. 2465. 2466. 2467. 2468. 2469. 2470. 2471. 2472. 2473. 2474. 2475. 2476. 2477. 2478. 2479. 2480. 2481. 2482. 2483. 2484. 2485. 2486. 2487. 2488. 2489. 2490. 2491. 2492. 2493. 2494. 2495. 2496. 2497. 2498. 2499. 2500. 2501. 2502. 2503. 2504. 2505. 2506. 2507. 2508. 2509. 2510. 2511. 2512. 2513. 2514. 2515. 2516. 2517. 2518. 2519. 2520. 2521. 2522. 2523. 2524. 2525. 2526. 2527. 2528. 2529. 2530. 2531. 2532. 2533. 2534. 2535. 2536. 2537. 2538. 2539. 2540. 2541. 2542. 2543. 2544. 2545. 2546. 2547. 2548. 2549. 2550. 2551. 2552. 2553. 2554. 2555. 2556. 2557. 2558. 2559. 2560. 2561. 2562. 2563. 2564. 2565. 2566. 2567. 2568. 2569. 2570. 2571. 2572. 2573. 2574. 2575. 2576. 2577. 2578. 2579. 2580. 2581. 2582. 2583. 2584. 2585. 2586. 2587. 2588. 2589. 2590. 2591. 2592. 2593. 2594. 2595. 2596. 2597. 2598. 2599. 2600. 2601. 2602. 2603. 2604. 2605. 2606. 2607. 2608. 2609. 2610. 2611. 2612. 2613. 2614. 2615. 2616. 2617. 2618. 2619. 2620. 2621. 2622. 2623. 2624. 2625. 2626. 2627. 2628. 2629. 2630. 2631. 2632. 2633. 2634. 2635. 2636. 2637. 2638. 2639. 2640. 2641. 2642. 2643. 2644. 2645. 2646. 2647. 2648. 2649. 2650. 2651. 2652. 2653. 2654. 2655. 2656. 2657. 2658. 2659. 2660. 2661. 2662. 2663. 2664. 2665. 2666. 2667. 2668. 26

Alimâ Tefsîl peygamberlere ağıl mûcizeler verildi. Ve bî-
lece peygamberler bu mûcizelerle peygamber olduklarını ta-
hâz edip, gördüklerini ummetler peygamberlerini tanıyın
ona uyarlarsın. Hakikat sahibleri derler ki, müazir arasında mü-
teahher ve rahbet olunan şeyler ne ine, mucizeler ona benzey-
mek gelir.

Allah Teâlâ, Sâlih aleyhisselâm'a bir günde dört yüz altmış üç Harret-i İbrâhim aleyhisselâm'a Nemrud'un atâfına uğruk ve selâmet kıldı. Güzelik, gâlibanlık oldu şekli yunuslu. Mâ'â aleyhisselâm'ın mâ'â bir büyük eylemde olundu. Kâin cennet çıkup çıkarınca parlar ve nâr saçar. Allah Teâlâ, Mâ'â aleyhisselâm'a bir bütün on üç üç akıtip. Ümmet-i Âlemîden içtirdi Harret-i Dâvûd aleyhisselâm'a Allah Teâlâ demiri yarmak olup, ondan kırk yapıp. Allah Teâlâ dağları ve kuyuları Dâvûd aleyhisselâm'ın emrine verip, beraber tedbir edirdi. Allah Teâlâ rızaları ve kuyuları Süleyman aleyhisselâm'ın emrine verip, rızaları bile onun emrine bulurdu. Râgâr üzerine garkuktan düşerler düşüp, ümmet-i Âlemîye bir günde bir ayık yel, bir günde bir ayık yel girdi. Kuyular ve kâinâtları dâimîti buldu.

Harretin İsa alayhisselâmı camından key papir üfürme-
ce, Allahü Teâlâ ona cennetü'l-Arşından key değenleri
ve baras işrağı husulüne şakalarından mütevakkil olma
olmayınca, Allahü Teâlâ ona yazar, şâh verirdi İsa alayhisselâm
Allah'ın ilham ile elbise derdinde, Allahü Teâlâ peygamber-
lere bunlar gibi nice münâzeler vermiştir.

[illegible]

mebûs oldu (Yani peygamber olduğu bildirildi) bu-
lanmak istemiyor. Yoksa kırk yaşında peygamber oldu de-
mek yanlış. Muhammed aleyhisselâm'ın (ümme-i bâtin im-
amından hayırdır) iyi amelleri ve sıvabları çoktur. Üm-
me-i bâtin ümmetlerinin sana olup âhirette bütün ümmetin
den daha büyük ümmetün hevesleri ve talatı görülecek, diğer be-
nîmleri anlatmak edecektir. (Cennet'e diğer ümmetlerin
dahi gireceklerdir. İmam peygamberimiz) Allah Teâlâ'nın
hidayetini ve evlatını kure bildirecektir. (Muhammed aley-
hisselâm'dır. Bunden önce gelen peygamberlerin her bi-
ri bir hikâyeye doğru yolu göstermek için gönderilmiştir.
O hikâyeler onların ümmetleridir. Bu peygamberlerin bazı ki-
tapları, bazı kitap olmadan vahiy ile ve bazı da şifâ ile
gönderilmiştir. Muhammed nehi ile resulün aynı şey olduğu
yolundaki kavli dahiye gelirdi.

Peygamberler ancak insanlara gönderilmiştir. (Lâkin
Muhammed aleyhisselâm bütün insanlara ve cinlere gönderil-
miştir. Resûl-i Sakalân (insanların ve cinlerin peygam-
beri) olmak bütün peygamberimiz mahavuttur. Süleyman
aleyhisselâm cinlere hükmetmekle saltanatı sebebiyle olup
cinlere peygamber olmak yoluyla değildir. Nuh aleyhisselâm
ın tûfanda gemideki hayvanlara hükmetmesi onları idare
mek sebebiyledir, rubûveti sebebiyle değildir. Ama bütün pey-
gamberimiz Muhammed aleyhisselâm insanlara, cinlere ve
bütün mahûkâta ve peygamberlere dahi peygamber olma-
tır. Kâinatın resûlüdür. Hepsinin seydidir.
(Şeriatı kâimete kadar) mahşerde dahi (bâki ve dâim-
dir).

TENBİH Halk arasında peygamberlerle alakalı bazı bi-
ri hikâyeler yayılmıştır. Bunların aslı yoktur. Birkaç tane-
ni sayalım.

1 — Hazret-i Davûd aleyhisselâm Urya adında bir kiz-
min hanımını görüp aşık oldu. Urya'yı harbe gönderip or-
da öldürdü. Davûd aleyhisselâm sevdiğini hanımını aldı, diye
anlaşılan çirkin hikâyeye Harriyye ârifesi uydurdular. Aslı yok-
tur. Davûd aleyhisselâma büyük iftîrâdır. Hattâ Hazret-i Ali
(radiyalâhü anh), bu hikâyeyi anlatanlara yarasına değ-
nek vururum, peygamberlere iftîrâ edenlerin had cezası bu-

dur, buyurmuştur. Bunu Ebu's-Suûd tefsiri ve Şerh-i Mevâ-
kîl yazmaktadır.

2 — Bir büyük hikâyeye de şöyle anlatılır. Hazret-i Sü-
leyman aleyhisselâm, zamanındaki maliklerden birini gösterme-
ğe geldi ve ona ötürdü. Onun gırtlığı bir kısı vardı ona sey-
di ve aldı. O kızı, babası ve on ağızda. Nihayet Süleyman
aleyhisselâm cinlere emredip babasını resmini yaptırdı ve
kız, çocukları da beraber o surete yaptı. Bu garib hikâye-
le Süleyman aleyhisselâm'ın murâdı kâiledir. Anlatıp mal-
künden çıktı. Bir maddesini anlatıp yalvardı, diye anlatılan ya-
kın hikâyesinin aslı yoktur. Bunu Hâşşîler anlatırlar diye
Şerh-i Mevâkîl'te yazılmış.

Bunları dediler ki. Her der Süleyman aleyhisselâm'ın
murâdını alıp malikine malik oldu. Ve evlatını vâlid oldu. Bu
söz de Süleyman aleyhisselâm'ın ısrarı dîl uyarıdır. Allah ko-
runan! Hoşla sözlerden Allah Teâlâ'ya şükran. Allah Te-
âlâ peygamberlerine ıslahı ve varûdlarını kutumıştır. Pey-
gamberler mahûmdur (isteyince de garib söyleyemeleri) ve
mahûmdurlar. Muhammed olan böyle çirkin hikâyeleri anlatma-
mız.

3 — Eyyûb aleyhisselâm'ın kurti yedi. Hattâ cinisi kuru
kemik oldu, hikâyeye ihtilâfâtandır. [Yehudi hurafelerinden-
dir]. Doğruca, bir müddet hasta oldu. Vücudunda yaralar çok-
tu, mura dua etti. Nitekim Kur'ân-ı Kerim'de «Eyyûb zablâne
nâdâ ve duâ edip: İbâna der geldi; yâ rabbi, sen en merhamet-
çisidîn dede» buyruluyor. Hakikat mahûlün âyet-i kerime-
deki «Derâdeh murâd hastalıktır dediler. Hasta olmak pey-
gamberler için noksanlık sıfatı değildir. Zira hastalık insanın
tabii halindedir. Beşerî varlıklar da ağırlık olan şeylerden
değildir. Yemek, içmek, alıp vermek etmek, evlenmek, uyumak
ve buna benzer şeyler.

Hangi şeyde kusur, ayıp, fenalık ve zemana uygunluk
mucavvete ve adâlete uyumaması varsa bunlar peygamber-
lerde yoktur. Peygamberler bunlardan münezzehtirler. Pey-
gamberler hakkında ağırlık olmayan hikâyelerden kaçınmak
istemiyor. Onlara her hâlde tâzim etmek vâcibdir. Muhammed
olanlar bu hususta dikkatli olup İdâ. Sünnet istikâfâ. İstik-
mâye çabuk, gayret etmelidir. Bu mahakkak istemidir. Her

dan önce insan gelinmiştir. Sâbirin Adem'den önce çok Ademler geçti sözleri yanlış. Allahü Teâlâ, Adem aleyhisselâm'a çok ilim öğretti, Eyyarın her işatta ismini bildirdi. Allahü Teâlâ, Adem'e bu ilimleri meleklerle de bildirdi diye emretti. Bildirmede Allahü Teâlâ meleklerin, Adem'e secde ve tevâzu (idn) buyurdu. Secde kolununda ismi olundu. Bazı âlimler secdeden müfâd sevâzu etmektedir dediler. Müannafîa sorından da böyle olduğu anlaşıyor. Çünkü Adem aleyhisselâmın ilmi ve cûlûlûğu anlaşıncı Allahü Teâlâ meleklerle emreldi, Adem'e tevâzu ve ta'âm edîna buyurdu. Bazı âlimler secdeden müfâd namazdaki gûyâna yerle koymakur dediler. Bu durumda secde Allahü Teâlâ'yadır. Adem (sâdem) kâile etmiştir.

Bu tevlîr âlimleri secde ile emrülunan bütün meleklerdir dediler. Bunları yeryüzündeki meleklerdir dediler. Bazı âlimler ise Cîn muharebâsında olan meleklerdir dediler.

Kâfi sâretle biliniz ki, Adem aleyhisselâmın anan ve baban yoktur. Havva da böyledir. Çünkü Adem'in kaburgasından yaratılmıştır.

İblîs cîn idîsinden idi. Melekler arasında bulunup meleklerle beraber ibâdet ederdi. Bu sebebdan meleklerle beraber Adem'e secde etmesi emrülünde. İblîs melekler secde etmez. Ancak İblîs secde etenlerden olmadı. İblîs kendisi Adem aleyhisselâm'dan büyük gördü. Ben üstem ya rakîdîm, Adem ise balıktan yaratıldı, atar balıktan yük sekti, ben ondan hayırlıyım deyip Allahü Teâlâ'nın Adem'e secde et emrini mûnâsîp görmedi. Bu emri çirkin görüp (secde etmediği için) Allahü Teâlâ İblîs'e (lânet) dünyada ve âhirette rahmetinden uzak (edip) meleklerin arasından, gâklerden ve Cennet'ten çıkartıp (kavırmıştır). Sonra İblîs, Allahü Teâlâ'nın kuyâmete kadar mühllet istedi. Bir rivâyete göre, Allahü Teâlâ ona kuyâmete kadar mühllet vermiştir. Bazı âlimler bu mühllet Sûra'ya idfârme zamanına kadardır, bazı âlimler İskenderî'ye çıktığı zamana kadardır, bazı âlimler Dâhîyat-ı Arz İblîs'i öldürme gerektir dediler. İlmek Hâsîdîr ki, İblîs yalnız secdeyi terk ettiği için değil, belki secde emrini çirkin görüp yapmadığından lânet olundu. Müannafîa şâretle müşâhaka vardır. Allahü Teâlâ İblîs'e çok evlî

vermiştir. evlîfları da babaları gibi peytandılar (Hicrîn evlîflarıyla) herhür müasallât olup (Adem oğullarını igvâ) ve dâlîlele herâkîmeye gayret ederler, her taraftan insanın işine gîrîler. Suyun, şunerin içine gîrmeyi gîbeler. Yâhuî vas vesel-rimî ve aldatmalarını insanın gönlüne gîtîrlir.

Her insanın yanında bir peytan vardır. Kâşîn ve kâşîn gîdîn idîlî türî vasveseler ile gînahları insanlara gîvîl gîtîrlirler, dünyayı sevdirirler. Türî türî kîvîlîklere ve fîne'lere gîtîrlirler. Mînîmleri küflr, dîlîmleri de etmeye gîtîrlirler. (Lâkin her mînîmlî türî kîvîlî etmeye) ve dîlîl bir kîvîlî de etmeye ve dercedîmî dîgîrmeye tîvîlî yetmez. Bir kîvîlî kendi idîlîlî ve peytanın aldatmalarına avîrîmî in-yân eder, uyumîna peytan ona târîr edîrîmî.

(Çok vasvese ederler. Her mînîmlî fîrî ve idîmîdir ki, peytan dîgîmîn idîlîmî) Onun vasvesesine herhür zaman dîlî mînîmlîdir. Kârîmî Kerîmî'de. «Ey kullar, muhakkak ki peytan sizin büyük dîgîmanîdır. Onu büyük dîgîmanî bilînce, buyurîyîmî. Bu âlimler, nefes emmîre yetmez, peytandan kuvvîlîler dîmîlîlîlîr. Dînyaya sîrîlmîk, dînyayı sevmek bütün gînahların kâşîlî, vîvî hadîlî şîrîflîr.

MUHAMMED (aleyhisselâm) Şîyle tîkîdî etmek fîrîmî yîndîr ki, (bütün peygamberlerin mînîmîsîdîr. Adem aleyhisselâm ise onun arasında çok peygamberler gelmîyîr). Harîrîmîmî idîmlerîmî bildîrîk. Hepmîmî fîrîmîmî Allahü Teâlâ tîkî Harîrîmî Muhammed aleyhisselâmîmî bîgîmîden) ve bütün mahlûkattan (istîkîdîr). Sevîlî ve dercedîlî hepünden yüksektîr. Allahü Teâlâ'nın habîbîlîr, kîvîlîlîdîr. Bütün yaratılanlardan yüsek olmak, Muhammed aleyhisselâm'a mîhîlîdîr.

Muhammed aleyhisselâmın idîmlîlîklîrî çoktur. Allahü Teâlâ onun ruhunu ve rûhunu bütün mahlûkattan önce yaratmıştır. Bir hadîlî şîrîflî, «Adem ruh ile cesed arasında idîmî ben peygamber idîmî» buyurubîlî. Bu demîrîmî ki, Adem aleyhisselâm yaratılmadan önce benim ruhunda peygamberlik idîlîmî var idi. Onun peygamberîlîğî diğer peygamberlerin peygamberîlîklîrîmîmîn idîlîr. Benimle beraber bütün peygamberlerden önce dünyaya gelip peygamberîlîk idîmlî dîtîmîyîr. Demek ki, dünyaya peygamber olarak gelip kırk yasındaydı.

ve kibriyândan ötür kalbe bir korku gelir. Buna mâni olmak demir. Peygamberlerdeki korku budur. Çünkü onlar Allahın Teâlâ'nın ulûhiyyetini, azametini, kibriyâta ve emrî kemâliye hünerini. Bunun içün ondan korkarlar. Bir işin kerîmde «Benim katında peygamberler korkmaları» ile yaradılır. Yâni azab kısmu onlarda olmasa demektir.

Peygamberler erkekten olur. Erkekten alınmaz. İsmâ'il Hakkî, Esmâ'i mevkîlerinde erkekler artırdığı için, onları dört kadın peygamber olduğuna söyledi. Bunlar da Meryem, Âsye, Hâve ve Hâverâdır. Süfîyâdan Nâsîrî, Hâverâ'ı Mâ'î'nin annesi ve Hâverâyı da Hâve'nin İsmâ'îl de Esmâ'i mevkîlerindeki gibi söyledi.

İsmâ'îl, Sâmi (İbrahim) tarafından olan peygamberler hepî İbrâhîm, Cûşâîl, Mûkîn, Arâîl, Hâmûrî Arî ve meleklerin diğer seçmelerinden doğardır. Mâ'î'nin İsmâ'îl bu melekler peygamberlerden üstündür. Çünkü yâni bu melekler göre bu melekler mü'minlerin seçmelerinden üstündür, mü'minlerin seçmelerini de diğer meleklerden üstündür. Ve mü'minlerin âzâmları [umumu] adı mevlâdır.

Cin âlefinden peygamberler çıkmamıştır. İsmâ'îl Kur'ân-ı kerîmde ve Esmâ'îl İbrâhîmde, «Ya mü'şerref elâmî vel inâm» diye, kerîmde peygamberler ancak insandan olur dediler.

Bazı âlimlere göre mevlâ ile mevlâ arasında fark vardır. Yâni mevlâ kitap vâzî olana mevlâ denir. İsmâ'îl kerîmde, Mevlâ kendinde önce gelen mevlâ kitap vâzî olana, İsmâ'îl için kitap olmak İsmâ'îl değildir. Ayrıca her mevlâ'nın yemîl perîlat gelmesi lâzımdır. Mevlâ'nın önce onuç olduğu lâzımdır.

Bütün peygamberlerin sayısı belinmiyor. Zayıf bir rivâyete göre yûsü yirmi dört bin oldukları söylenmiştir. Yâni bir rivâyete göre ikiyüz yirmi dört bin oldukları da söylenmiştir. En doğrusu edel tâyîl etmemektir.

Kur'ân-ı Kerîmde isimleri bildirilen peygamberler bunlardır. Adem, Nûh, Hûd, İdrîs, Sâlih, İbrâhîm, İsmâ'îl, İshâk, Yâ'kub, Yûsuf, Mûsâ, Hârûn, Şa'ib, Zekeriyâ, Yahya, İsa, Dâvud, Süleyman, İlyâs, Elyesa', Zulkiflî, Eyyûb, Yûnus, Lût

ve Muhammed (salâvatullahi teâlâ aleyhîl cemâli). Bunların peygamber oldukları ittifakla sabittir. Amma Zulkarneyn, Ucayr ve Lokman'ın peygamber olduklarında ihtilâf oldu. Teb' ve Hürir hakkında da böyledir. Bazıları peygamberlerdir, bazıları evliyâdır dediler.

Bütün peygamberler nübüvvet âfâsında müâvî olup diğer âfâlet ve dereceelerde bazı basınılan üstün olduğundan içlerinde ulû'l-âsım olanlar vardır. Bunlar beşidir: Muhammed, Nûh, İbrâhîm, Mûsâ ve İsa (aleyhissalâvâtü ve selâm). Âlimlerden bazılarına göre ise Nûh, Yâ'kub, Yûsuf, Eyyûb, Mûsâ, Dâvud ve İsmâ'îl'dir. Yâhud, İshâk, İsa ve Muhammed'dir (salâvatullahi ve selâmühü mâ'î resûlâ ve aleyhîl cemâli).

ÂDEM (aleyhisselâm): Bütün peygamberlerin ve bütün insanların (iki) Âdem aleyhisselâm'dır. Allah Teâlâ onu kuru topraktan yarattı. Allah Teâlâ Kur'ân-ı Kerîm'de buyurdu ki: «İlâ insanın aslı olan Âdem'i suya karıştırıp ve dâvâdan önce yollar geçmişi ve kurumuş çamurdan yarattık.» Diğer bir âyet-i kerîmede, «Muhakkak ki ben çamurdan insanı yarattım» buyrulmuştur.

Rivâyet olundu ki, Allah Teâlâ, Âdem aleyhisselâm'ı yaratmayı emredince dünyanın her yerinden, yükseklerden ve düşlerden birer avuç toprak alıp su ile karıştırıp çamur etti. Toprak her taraftan olduğu için insanlar türlü türlü oldu. Kimi siyah, kimi sarı, kimi beyaz, kimi kırmızı, kimi kırmızı, kimi kâğıt, kimi kâğıt, kimi iyi oldu.

Âdem aleyhisselâm'ın yaratıldığı yer hakkında ihtilâf olundu. İsmâ'îl Süddî dünya gagünde yaratıldı dedi. Münâzir bin Sâid Hâşimî ve Âlimlerden bir kısmı dünya bahçelerinden bir bahçede yaratıldı dediler. Bahçetü'n-Nûsâ kitabını yazan Âlimlerden bazılarından nakledildiğine göre Âdem cennetinde yaratılıp dünyaya geldi dedi. Bazıları Mevlâ ile Tâif arasında yaratıldı dediler. Cüm'a gâvî bahçesi yâni insan şekline oldu demektir. Bunun üzerine çok zaman geçti. Bir rivâyete göre yıldırı ile kâğıt kurudu. Doku kâğıt ona çıkarmak hale geldi. Sonra Allah Teâlâ ona can verip insan oldu. Boyu altmış arşın (40 metre) idi.

(Bütün insanların evvel ve aslı) ve babası (sırası). On

meden, bir anda kâhıp, ilminin değiştiğine, kuyâmet hallerine bayrak kâhıp hakikatları buyuruluyor.

İhtilâsî meclisinde meleklerin büyükleri İsrâîl, Cibrîl, Azrâîl ve Mikâîl'dir. Bazi bazı ilimlari Rûdâs, Mâîk, Humûsî Arz, Mukarrabân, Kevâşyûn ve Rahmân-yân meleklerini de bildirirlerdir. Müstahîl aneshûm bu ri-dâde Mûsâ Aleyhisselâm'ı da bildirirlerdi güzel olardı. Yâ-mur ve nebiât (kudret) gibi melekleri Mâîkî Aleyhisselâm melekleri denirler.

KITABLAR

Bu bahîde Allâhü Teâlâ'nın peygamberlere indirdiği ki-tablara alt mûfûmât anlatılır.

Allâhü Teâlâ'ya ve meleklerine imândan sonra (şehâ-det) kâhım ile tawîk, dâim ile îkrâr (tederis ki, Allâhü Teâlâ'nın kitablari) ve sahâllari (vardır. Cibrîl Aleyhisselâm (b) gökten indirmiştir. Yeryeründeki bazı (peygamberlerine vermiştir). Peygamberlerden başkasına gökten kitab inen, çünkü ricat ve kitap sahibi olmak peygamberliğe mahsus-tur. Cibrîl Aleyhisselâm canî ile, peygamberlerden başka-sına gelmez. Zira vahiy yalnız peygamberlere mahsustur. Ama vahiy gelirmeyip, bir başka şey için bazı vedilere gelmiştir. Öle-dür. Nitekim Hzret-i Meryem'e (radıyallahü anha) gelmiş-tir. Bazi rivâyetlerde mu'imîlere ölüm zamanında gelir diye bildirilmektedir.

(Hzret-i Muhammed'e (salıallahü aleyhi ve selâm) Allo-hu Teâlâ'ya emrîyle Cibrîl Aleyhisselâm vâsıtasıyla (Kor-ânı Kerim inmiştir). Yeri geldikçe âlâml olarak (az az, yirmi be yolda tamam olmuştur). Fahrî Kâinat (aleyhisselâm vâsı-tasıyla) emrî tamam olup, şehîd âleme görünce vahiy de kâat-mıştır.

(Hzret-i İsa Aleyhisselâm'a İncil ve Dâvud Aleyhisselâm'a Zebûr inmiştir). Bu kitaplar parça parça değil, hepâ tamam olarak inmiştir.

(Bunlardan başka) bazı sahâllari (da başka peygamberlerine) Cibrîl Aleyhisselâm vâsıtasıyla indirmiştir. Bir ri-vâyete göre bütün peygamberlere verdiği kitâblar (yüz dört-ten) Âdem Aleyhisselâm'a on sahife, Şîl Aleyhisselâm'a eşi sahife, İdrîs Aleyhisselâm'a otuz sahife, İbrâhîm Aleyhisselâm'a on sahife inmiştir. Fakat başka bir rivâyette Terrât'dan önce Mûsâ Aleyhisselâm'a on sahife, İbrâhîm Aleyhisselâm'a otuz sahife, Şîl Aleyhisselâm'a altmış sahife inmiştir. Bu ri-vâyete göre kitâblar yüz kırk dört olur. Rivâyetler mahsull olduğundan kat'i bir rakam söylemek uygun olmaz. Gökten inen kitâblarin (şepel hakîr). Hak dîn koyan etmek için-

tan (meleklerin) yaptıkları işleri yaratılar (Onlara E-
zizim Kâinân ve İlahîya denir) Hasi âlimler, herkesin ya
zında bir melek vardır, birisi sağında olup serâh yaratır, bir
solunda olup gâhib yaratır, birisi karnında iyi şeyleri ona u
hîm eder birisi arkasında olup onun zararları gâhib ve
birisi altından karnında durup, salâhatla perile okuyarak
Rasûlullah'a (salâlatu aleyhi ve sellem) götürür dediler Ha-
sîleri de herkesin yanında altmış melek vardır dediler Ha-
sî âlimçilerin de oldu Hasi hadîs âlimleri diyor ki, sağ
tarafda olan melek, sol tarafda olan meleğin âmiridir İman
gâhib âlimince, sol tarafdaki melek, sağ tarafkine yâni
mâî diye bakar O da buna baktı yazma, belki Tevbe ve istig-
fâr eder Tevbe ve istigfâr etmeme yaz diye teahhüd Al-
lahu Teâlâ, bu böyle ânden kurtarın der Sopra da, ne xat-
be karnına yakın olduk Ne Allahü Teâlâ'nın azabını tatır-
lar, ne utanır Ne edebale karnıymış derler Ne âdetler
kâinâttandır ve âdetlerinizdeki gâhiblerden Allahü Teâlâ
ya sâimur.

CEBRÂİ. (Aleyhisselâm) Peygamberi şere vahiye ve kütâf gelmiş eder. Allahü Teâlâ (bana mülkâdârına büyük emre) ve emred (ve koruyet vermişdir. Cebbrâi Aleyhisselâm gibi, anı yeti kanadı vardır. (Ör asla) Allahü Teâlâ'nın ismi de öye di kat gükten yere iner ve her bir dağı kanadının bir taya ile kaldıret ve dağıtır) ve bir memleketi helâk eder. Yücelek se- ayile bîdârette kâfîr edürür. Zelmâret ve bir memleketi yere geçilemeye ve buna benzer şeyleri yapmaya me'mûndur. Ye- kâf ulûm Cebbrâi Aleyhisselâm'a dıymanlık eder. Kırkbe- lardan bir üste de dıymanlık edip derler ki: Allahü Teâlâ Cebbrâi'e, peygamberliği Hzretü: A'lye götür dedi. Cebbrâi, yanılıp Hzretü: Muhammed'e (salallahu aleyhi ve sellem) gütürdi. Böyle şâitler söylendikten Allahü Teâlâ'ya şâhırdı. Bu emel idâfe Allahü Teâlâ'ya, Cebbrâi'e (aleyhisselâm) ve Resûlullah'a (salallahu aleyhi ve sellem) büyük kâfâret ed- yorlar.

AZİZLİK (azîyet): Allah'a Teâlâ Azîzdir. Azîyet-i ilâhî cihanı almaya muktedir kılmalıdır (Bütün cihanları) insan olma, en ilahî cihanları o âlemlerin ezelî geldiği zaman, Allah Teâlâ'nın irâde cihanları (olan şeye odur).

İSRÂFİL, (aleyhisselâm). Allahın Teâlâ (kerîmü Aleyhisselâm Sûr'a vermesiye) üfürmeye emrökkel kılınır. Sûr, bir büyük boyuna gibi saydır. Kâğıtın bir Hâşşârah, (salâhah) aleyhi ve selâm) Sûr nazıl bir saydır diye so-
runca, «Beynâ gibi bir şeydir, ona üfürülür» buyurdu. (İs-
râfil Aleyhisselâmın emri) üfürür. Sûr'a yarattığı zaman
İsrâfil Aleyhisselâm'a verdi. O da (ağzını Sûr'ın delğine ko-
muştur). Ağzında tokma tokak gibi tutup, kulağına Allahın
Teâlâ'ya verip (İlah Teâlâ da) Sûr'a üfürmek için (İlah bek-
ler). Kıyamet günü Allahın Teâlâ İsrâfil'e Sûr'a (ufla diye)
emredip (ufla verdi) zaman, Sûr'a üfürür. Nitekim Al-
lahın Teâlâ Kur'anı Kerim'de, «Sûr'a üfürülür» gerektir ve
«İsmen arkasından gükleme ve yerde olurlar, bulundukları
bölde yıkılıp cân veriler» gerektir. Müslemân olurlar, Allahın
Teâlâ'nın râhlarını almamak istedikleridir. Oular ölmüzlere
buyurur: Bunlar Cibrîl, Azrâil ve İsrâfil'dir demislerdir.
Bunı Âlimler, Allah yu'undaki pehâşlerdir, demislerdir. Bunı
Âlimler, bunı Âyn, Cehennem Zebânileri ve Hâşşârah Ary ul-
ma demislerdir.

Bu ufarıma neha- len ve haşbi- âlem denir. Sûr gâ-
yet büyüktür. Hatta bazı meclisler bildirdi ki Sûr çok büyük
göklerden ve bütün dünyadan büyüktür. İrfân (alryhu-
lâm) Sûr'a ufarıma (Sûr'dan büyük bir şey çıkartır). Ya-
ni kat gökleri ve yerin her tarafına çıkar. İhtisabın neha-
yinde olan, göklerde olan şeylerdir. Vahy-i ilâhî vâh-
ler Çarşada olanlar evlerine götürmedir. İrfân Alryhu-
lâm. Allah Teâlâ'nın emri ile Sûr'a üç kere ufarıcek. Birinci-
de bütün camilar çıkacak. Kıvımsız kâşep) Sahib-i Mülk
de İbâ Hüseyin'in (radıyalahu sab) bildirdiği ve ayrıca
İmâm Fahrüddîn'in İbn Abbâdan (radıyalahu anhuve) işi-
dirdiği hadisi şerife (İrk yü bu âlem) kârah çıp (çıkış) ve
camilar çıp, bütün âlem her (kârahıktır) Ondan sonra yâni
kirk yıl tamam oldukları sonra (Allah Teâlâ, İrfân) Alryhu-
lâm'de dişilip, her kere daha Sûr'a ufarıceklerdir. Bütün cami-
lar Sûr'un içinden çıp, her ruh emeline gırp (bütün ölü-
ler) yerde ve gökte (dışılacaklar). Bu âlemi ufarıma neha-
tâ' denir. Nitekim Kur'ân, Kerim de, -Birinci ufarımeden
sonra, Sûr'a bir kere daha ufarılar Bütün imanlar meşerle

MELEKLER

Orucularda, namazda, işi bitince de namaz, elleriyle de
okuyan ve Allah'a Teâlâ'ya dua eden, kulları Allah'a
kulluk etmekte olanlardır.

1 — Melekler, Allah'ın emriyle yaratılmışlardır. Teâlâ
onları, istediği şekliyle, istediği zamanda, istediği yerde
yaratmıştır. Allah'ın emriyle, Allah'ın izniyle.

2 — Melekler, Allah'ın emriyle yaratılmışlardır. Teâlâ
onları, istediği şekliyle, istediği zamanda, istediği yerde
yaratmıştır. Allah'ın emriyle, Allah'ın izniyle.

3 — Melekler, Allah'ın emriyle yaratılmışlardır. Teâlâ
onları, istediği şekliyle, istediği zamanda, istediği yerde
yaratmıştır. Allah'ın emriyle, Allah'ın izniyle.

4 — Melekler, Allah'ın emriyle yaratılmışlardır. Teâlâ
onları, istediği şekliyle, istediği zamanda, istediği yerde
yaratmıştır. Allah'ın emriyle, Allah'ın izniyle.

5 — Melekler, Allah'ın emriyle yaratılmışlardır. Teâlâ
onları, istediği şekliyle, istediği zamanda, istediği yerde
yaratmıştır. Allah'ın emriyle, Allah'ın izniyle.

6 — Melekler, Allah'ın emriyle yaratılmışlardır. Teâlâ
onları, istediği şekliyle, istediği zamanda, istediği yerde
yaratmıştır. Allah'ın emriyle, Allah'ın izniyle.

7 — Melekler, Allah'ın emriyle yaratılmışlardır. Teâlâ
onları, istediği şekliyle, istediği zamanda, istediği yerde
yaratmıştır. Allah'ın emriyle, Allah'ın izniyle.

8 — Melekler, Allah'ın emriyle yaratılmışlardır. Teâlâ
onları, istediği şekliyle, istediği zamanda, istediği yerde
yaratmıştır. Allah'ın emriyle, Allah'ın izniyle.

buraktı. Onlar da dünya asabını istedikler. Kıyamete kadar
azap olundular.

Yehûdî düşüncesinden anlatılan bu hikâyeye aslında, melek
lere şükrüdür, belki Allah'a Teâlâ'ya şükürdür. Ehl-i Sünnet
mezhebinde söz birliği şöyledir ki, meleklerden en büyük
ve küçük günah ve hata meydana gelmez. Hepsi mu'min ve
taat edicilerdir.

(Yememler, içmeler, erkeklük ve dişilik on-
larda olmaz). Bu söz ile putperestleri reddedildi. Çünkü
onlar, melekler Allah'a Teâlâ'nın kullarıdır dediler. Ehl-i Sün-
net mezhebi kat'iyetle şöyle bildiriyor ki, melekler erkek ve
dişi değildir. Yememler, içmeler, uyumazlar, yorulmazlar ve
hepsi nûrdan yaratılmıştır. İbn Ömer (radıyalלהü anhuma)
rivâyetiyle Ebu Seyyîh tabiri edip Kitabı Aşim'de şöyle bi-
lirir: «Allah'a Teâlâ melekleri nûrdan yaratmış. İlerime sıvâ
yetmiş, «Melekler izzet nûrundan yaratıldı» bildirdi.
İsmâ'il Müslim'in Harret-i Aşim'den (radıyalלהü anha) tabiri
ettiği hadîs-i şerîfe: «Melekler nûrdan yaratıldı, cin tâifesi
ateşin alevinden yaratıldı. Adem âleymüsalâm sâdık ve
beyân olunan halâketten yaratıldı» buyruluyor.

(Onlar içinde) melekleri kirânı namından Hak Teâlâ'ya
(tâkarrübler ve) Hak Teâlâ'nın emrini meleklerle ve per-
yâzında olan peygamberlere bildiren (peygamberler) vardır.
Meleklerde de peygamberlik vardır. «Meleklerden tesvîl ya-
pısı âyeti kerîmîniyle bildirilmektedir. Fakat doğrusu şöyledir
ki, meleklerin peygamberleri vâkıf ve vâkıf münâzıradır.
İnsanlardan olan peygamberler gibi bir kavim imâna davet,
Allah'a Teâlâ'nın emrini ve nehyini öğrenmek, ibâdet ve
ihlâsı nasıl yapılacağını göstermek mânâsında değildir. Çün-
kü bütün melekler imânî yaratılıp emrolundukları ilâhî ed-
erler. Onlardan herre kadar insan meydanına gelmez.

Allah'a Teâlâ meleklerin (herbirini) bir hizmete koymuş-
tur. Kimi yerde, kimi gökte) hâmet eder, (kimisi de ma kıyâ-
da) ilâh eder, (kimisi dâima rekûde) ibâdet eder, (kimisi dâima
medede) âlemlerin Rabbine tesvîl eder (kimisi dâima gâcel
sâ ile teşvîl eder). Yedi kat göklerde, Arz-ı Âlâ da her biri
bir hâşha ilâh ederler. Anlı manîmazlar.

(Kimisi yerde insanlara) ister mu'min olan, ister kâfir ol-

ret, Kâim, Tevîn, Tekvîn, Allah, Teâlâ'nın adı ile
insanlar, Zamburak ağaçları, meşeler, Değirne ve ben-
zeri bütün hayvanlar, Akşamın meşhurlarıdır. Mükemmel
bu sıfatları inkâr ederler.

TENBİH Mâ'ûnâ, meşhurları sıfatların yekâne ya-
ratan, Allah'ın sıfatlarıdır. Bunlar da, Vücud, Kuds, Za-
kat, Kıyam, İzzet, Tahâşşüş ve Muhâlefetün lânet
dır.

Bütün sıfatı subûtiyye, takvîniyye ve me'âniyyede bu-
lar da Hayât, İzzet, Semî, İzzet, İzzet, Kudret, Kuds ve
Tevîn sıfatlarıdır.

Bunlar da bunların hüsnâlarıdır. Bunlara sıfatı İzzet
ve me'âniyye denir. Bunlar da Hayât, İzzet, Semî, İzzet, Kudret,
Muktedir ve Muktedirün olmalarıdır.

Sıfatı subûtiyye, Tekvîn sıfatının ta'vîlîkân olup çağ-
ırma, Mevâzî yaratmak, yok etmek, öldürmek, diriltmek, ve
kâ'ın vermek ve gayridir gibi. Bunlar Tekvîn sıfatının hüsnâ-
larıdır.

Elvî Hâssan Es'âdî meşhurları Tekvîn, Kudret, İzzet
na dahildir. Semî ve İzzet İzzet sıfatına dahil olup ed-
vâsubûtiyye, İzzetleri de bun olur. Böylece bütün sı-
fatlar ocağı olur. Elvî meşhurları bütün âlemlere İzzet
Semî ve İzzet, İzzet sıfatında olmayıp, Tekvîn, Kudret
sıfatındadır. Böylece sıfatı subûtiyye yedi olur. İzzetleri de
yedi olduğundan her bir yirmi olur. Bunları iyi okumak ve
tefekkür etmek gerekir.

Allah, Teâlâ Tekvîn sıfatı ile âlemleri idare eder
eder. Yaratan. Bütün şeyleri yok eder. Bütün şeyleri bir yere
bir yere getirir. Bütün şeyleri bir sâ'atından bir sâ'ata ta-
dîl eder. Bütün şeyleri bir halden başka bir hale çevirir. Allah
Teâlâ âlemlere hayret vererek şeyler yaratır. Mükemmel bir
dâimî, her şeyden olgun, mükemmel insan yaratır. Küçük
bir anda büyük yaratır. Bir tarafa bağlayarak nice tarafa ve-
retilir. Çamur yumurtadan canlı hayvan yaratır. İzzetleri de
su kökleri çeşitler yaratır. Kuru ağaçta meşhurları renkleri ya-
raklar, çiçekler ve lezzetli meyveler yaratır. Su içinde me-
şhurları yaratır. Arı bu içinde tatlı su ve yağmur damlacıkları
mâ'ûnâ yaratır. Yapraktan ipek yaratır. Humun gibi âkılâk dâ-
vâ'ın veren dâimî olan şeyler yaratır. Ve böylece âkılâk dâ-
vâ'ın veren dâimî olan şeyler yaratır. Ve böylece âkılâk dâ-
vâ'ın veren dâimî olan şeyler yaratır.

er, Allah, Teâlâ en güzel yaratıcıdır derler.

Sıfatı Subûtiyye'nin sıfatı Allah, Teâlâ hakkında me-
şhurları. Fakat sıfatı subûtiyye'nin kendileriyle ve rûfîleriyle
Allah, Teâlâ meşhurlarıdır. Mevâzî diriltmek ile mevâzî öldür-
mek gibi öldürmekte de mevâzîdir. Nâzikun âyeti kâiminde,
«O diriltir ve öldürür» buyruldu.

Allah, Teâlâ'nın Elvî Hâssan verdir. Onlar ile çağ-
ırma ve mevâzîdir. Bunlardan beklenir de çağırılmaya ve
mevâzîlmeye mevâzîlmeye İzzet yoktur. İzzetleri tevâkîfidir. [Mâ-
vâzî aynı olsa da başka İzzet kullanılmıyor, verile kaldı ki
mevâzî aynı olmadıkça halde Allah yaratan Tevîn kullanılmıyor]
Bu hususta âlemlerin mevâzîleri çoktur. Fakat bu âlemleri me-
vâzîlere yitirir. Bundan sonra mevâzî mevâzîlere ait bi-
şeyleri mevâzîlmeye başlar.

doğru ve doğruyu cevabı şöyle oldu ki, sebep olanlarda so-
lu sular yoktur. Böyle şeyler sebebsizdir. Allahın Tedlî sebebi-
nin yaratmayı ilmet ettirmesi. Atesle yakmak yaratmaya
asıl yaktır. Karda soğukluk yaratmaya değil soğuk olma-
dır. (Bir kimseyi ateşe atarak onu yakarmasına kadiridir).
Bundan anlaşılır ki yaratmaya sebep olanlar...

Bundan anlaşılır ki varlıkların kendi zatlarında bu kadar güç yoktur, ebedilerden meydana gelen vasıfları ve emelleri Allah Teâlâ yaratır. Düşünce yaratmaz. Düşünce kâinatın, aklıyla güçlüğü yaratır. Kâinatın kâinatını yaratan edur Sıya belan kâinatın beğulmatını yaratan edur Havada: kâinatın ucmayı yaratan edur Düşünce kâinatın ucmayı yaratmayıp yere dâğıtır. Tâkîlûk ve aklı: yaratan edur. Düşünce buna benzetebiliriz.

Mîserum İbrâhim Alehyis-selâm. Nemeud un atâline ki
 hi, bu yakmadı. Atâline yakmak zatında istedi ve tabiatı on
 suya İbrâhim Alehyis-selâm'ı yakardı. Yakılmak Allah'ın Talâ
 lîne şâir, etken ki değildir. Kâfî'nin Kâfî'inde şöyle an-
 latılır İbrâhim Alehyis-selâm kâfirlerin peşâncesine girip so-
 tûn pulları porcelâd. Fakat büyük puta değinmedi. Kâfir-
 lar bunu görünce, bunu yapan çok zâlimmiş dediler. Sonra
 İbrâhim Alehyis-selâm'ın yaptığını, önce, Haşret'i İbrâ-
 him'i çağırıp, bütün tanrılarımıza bu işten ne yaptın de-
 diler. İbrâhim Alehyis-selâm, pulları sorun! Babâ'mı sorub
 vermediler mi, vermedikleri mi? dedi. Kâfirler dedinceye
 dâim babâlarına bakıp, ne nefanise zâlim istettiklerini de-
 diler. Haşret'e onlarina olup Haşret'i İbrâhim'e den bildiye-
 rin ki, bu pullar kâşunuslar dediler. Haşret'i İbrâhim Ale-
 him'e ate ve Allah'ın Talâ'dan başka tapıldığına pulları
 yaklar olsun buyurup, onları susturdu ve hakke çıkardı.
 Kâfirler, İbrâhim'i ateğe yakmaya ve tanrılarımıza yardım
 etmeye dediler. O zaman Nemeud'ı Alendün kâfirlerin kralı
 ki Kâfirler büyük bir ate yakular, Haşret'i İbrâhim'i ate-
 ge yakar. Allah'ın Talâ ateğe uğrak ol ve İbrâhim'e selâ-
 met ol buyurdu. Ateğe yakmak verilmemi. İbrâhim Alehyis-
 selâm ateğe hiç yakmadı ve oradan selâmetle çıktı.
 Bundan anlaşıldı ki, İbrâhim Alehyis-selâm

Bundan anlaşıldı ki yaratılanlarda asla onlarda var sandığımız hususiyetler ve tesir yoktur. Her şey'i yaratan odur Tertib ve nizam veren, tasarruf eden ancak Allahü Teâlâ'dır.

Ortaklar ve vaktiden beklidir.

Şöyle garib bir hikâye daha anlatılır. Nemrud, Hzret i İbrâhim Aleyhisselâm'ı ateşe attığı zaman Allah'ı Teâlâ ateşin gürültüsünü cildâ bahçeler görünüp ağaçlar meydana geldi, ağaçlarda kuşlar ve bülbüller ötü. Havvâlar peyda olup işlerinde meşgul kaldı. Bu garib hikâyede bir hile vardır. Eğer ateş yok olsa yahud gül bahçesine düşünce ateş yakmadı demek yalan olur. İsmi doğrusu şöyledir ki, kâfirler Hzret i İbrâhim ism ateş yaktilar ve Hzret i İbrâhim'ı ona attilar. Ahadî Teâlâ ateşe yakmak yaratmadı, İbrâhim Aleyhisselâm ateşin üzerinde durdu ve yürüdü, ama yakmadı ve hatîlî tevlâdî bile. Mâkâm Kur'ân-ı Kerim'de Allah'ı Teâlâ şöyle buyurur: «Biz dedik ki, ey ateş, soğuk ol ve İbrâhim üzerine selâmet ol»

(Allahü Teâlâ karda oturanı düğümlemeye, belki terletmeye ve yazmaya kadiridir.) Karda sıkılaşık yaratmak mümkün olduğu gibi, seccelik ve yarmak yaratmak da mümkündür. Allahü Teâlâ ayıya ve secebelerle her ne yaratırsa ayı onu kabul eder. (Fakat Allahü Teâlâ'nın iddeti yani 12 ve yaratması 12yle cari olmaktadır ki, ataya doğrudan yaratır ve kara doğrudan Cümlük yaratır). Kudağa kramak, udu bağlamak yaratır. Diğer şeyleri de oğu zaman secebiyle yaratır. Eyyayı birbirine seceb kılmaştır. Hırsday belamundan bağday, arpadan yüne arpa yaratır. İnsandan insan, hayvandan yine cismini yaratır. Ağaçlarda yüneis yaratır.

(Ekmayı yaratan şerh defidler, Ekmayı yaratan her defildir. Bilkül Allahü Teâlâ'dır. Doymayı yaratan Allahü Teâlâ'dır. Eğer doymak yaratılma, ev dolu olmak yemek yemek doymak k). Mâhîlâf idâletinde itâ ve âfîyet yaratan odur. Açıkmak da böyledir. Allahü Teâlâ söylemeyi yaratma, hit yapma, yememek kanamamak tok olma'da. Su içmek de kanamak yaratma, donulma, sıcak kanamamak. Sıcaklık yaratma da hit ve içmek. Sıcaklık, IDâletlerind de hit ve benzerlik. İlmâz, Mîvâzı eğer uşku yaratma da yaratmadık. (Sûdün kâsın ondan başka te'sir edici yoktur. Her şey onun mahîlûkudur). Te'vîcîlerin dünyada tasarruf ve te'sir eden aktı: fa'idir. Mâhîlâf yarattır.

Da arkte ufag. Mayht. Pam. Semi, Bazar, Isdet, Kord.

ve deymekten berikdir. Allahü Teâlâ'nın zafında ve tak-
ki nefatında asla deymek ve bulunma olamaz. Safatın
taallûklarına [bağlanma] deymek olur. Şeyin yok olan bir
şey'e yok (ken, him safatı, yoktur diye bağlanır. O şey ise
olmuş vardır diye bağlanır. Bunun gibi iradet ve kudret i-
fadaları da olacak şey'in yok olmasına bağlanır. Birtan'a şa-
dikkat etmek gerekir.

TEKVIN SIFATI

Mutâbıkıyye meşrebinde hakiki nefat olup, kudret ol-
tunda dahi değildir. Ezel ve ebedidir Allahü Teâlâ'nın
ü ile kasıdır. İradet ve kudret nefatının bağlanmasında
uygun olan şey'in var olmasına bağlanır.

[Allahü Teâlâ yaratıcıdır]. Yani yaratılanları Teâlâ'nın
safatına bağlanmasında var edicidir. (Her şey'i) ne kadar var
olmuş şey varsa, yerde ve gökte araz ve cevherden ve her
yerde ve herşeyde kulların herisini hususan odur. Ondan ba-
ka yaratıcı yoktur. Nitekim Allahü Teâlâ Kur'ânı Kerim'de,
«Allahü Teâlâ her şey'i yaratmıştır» ve başka bir yerde
kudretinde, «Yaratmak ve emir Allahü Teâlâ'ya mahsusdur»
bir başka yerde keremünde, «Anacak Allahü Teâlâ yaratıcıdır
ve çok bilicidir» buyurur.

(Hayvanların) karada ve denizde (ve havada) meş-
kulleri ve cularını (işlerini) durmak, yurdmak ve uçmak (ve
hareketlerini) kemuldadıklarını (ve hareketliliklerini) dur-
durduklarını, (ibâdetlerini ve günahlarını) (buyururken, per-
mi, kufurlerini) yani küfre götürün (tikadlarını) (ve işle-
melerini yaratan odur).

Bu söz ile müsnaf Mutezile'nin büyük meşhebi red
edildi. Zira onlar, kullar alemini kendileri yaratan Allahü
Teâlâ kulları çok kudret verip kendi hareketlerini ve işle-
melerini kendileri yaratır, hayvanlar da böylece dediler. İb-
n-i Sunnet şöyle bildiriyor ki: «Mevlâlar ve hayvanlar emir-
cütüyyeler ile işlerini kesilip Allahü Teâlâ yaratır, kul-
lar yaratmaz. İradelerinde te'âlî yoktur. Te'âlî ve yaratmak
anacak Allahü Teâlâ'ya mahsusdur. Bu bahla bizim irâde-
cütüyye hakkında olan risalelerimizde genişçe anlatılmıştır.

(Elini kemuldadmasını), ayağın yürümesini ve diğer a'ed-
larda olan hareketleri (dün söylemek), açın ve (gözen açıl-
masını ve kapanmasını), nefes almasını, gırmesini ve bun-
lar gibi işleri (yaratan odur. Sinelerinin ve uyan yaratıkla-
rının tutmasını ve ayağını) ve diğer a'edlerini (kemuldadmasını
ve uyanlarını yaratan odur). Mutâbıkı (Rahmehullah) Allahü
Teâlâ'nın yaratmasından ve yapmasından onun uzun tükse-
dip tekrar etmekten çekilmedi. Böylece mü'minlerin kalb-
lerinde her şey'in yaratıcısının Allahü Teâlâ olduğunu kuv-
vetlendirip, kulların iradelerinde ve sebeplerinde te'âlî ol-
madığını bildirmek istedi.

(Elini ve işlerini) yemek, içmek, oturmak, yatmak, kalk-
mak, ibâdet ve günah gibi şeyleri (ve bütün hayvanları) ine-
tekleri, emirleri ve şeytanları ve her birinin (işlerini ve gök-
leri) Açı, Kırıcı, Lâhî, Kalemî, Cennetî, Cehennemî ve
bunların (içinde olanları, yerleri ve içinde ve üstünde olan-
ları yaratan odur). Zira bunlar mahluklardır ve Allahü Teâlâ-
dan başka yaratıcı yoktur.

(İnsanların) insan, hayvan ve cinlerin (rızasını) yememek ve
içilecek şeyleri (veren odur). Ezelî Sâmet meşrebinde ho-
sıla ve harama rızık denir. Mutezile meşrebinde haram rızık
değildir. Meşhepleri boşuktur. Allahü Teâlâ buyuruyor ki:
«Muhakkak Allahü Teâlâ rızıkları yaratıcıdır.» Bir başka
ayeti Feridedir: «Yerde hiçbir canlı yoktur ki rızığını Alla-
hü Teâlâ vermesin.» Hiçbir canlının rızık tutumadığı ve
eli gelmez. Birisi diğerinin rızığını yiyemez. Rızık ibâdetle ço-
ğalır, günah ile de azalır. Allahü Teâlâ herkesin rızığını
ve ömrünü takam ve takdir eylemektedir, artırmak ve ekalme-
mektedir (Gıdâları (Gıdâları ve (Gıdâları), sağamları (hasta eden ve)
tekrar (iyileştiren odur). Sıma ve diğer maraclar hastanğa
meşhebi. Hiç yapılan maraclar tıbbata sebeptir. Ve sebe-
lerde te'âlî yoktur. (Araz) deşildi zaman olan ve diğer şey-
lerin (muhtemelen), yunusunu ve azerin yemeyi, muhtemelen
(yaratan odur) azer zahiri bir sebep ve garri ididir. (Yani
azer deşilme yokmak Allahü Teâlâ'nın idaresi).

(Kar deşilme veşilme ve azerin yaratan odur). Kar
zahiri sebeptir. Ezelî Sâmetten ayrılanlar, azer ve kar gibi
şeyler tabiatlarıyla yakar ve ıyılır dediler. İb-
n-i Sunnetin

2 - November 1994

Kellere: neid hakiki alatur. Iredet va kodnet sifatin
gi Eshde Allahi Teali ile kasimdir. Onda tes ve harf
yoktur. Allahi Teali kelle: neid ile umide mutakkeftadir.
Hay, eyvul va meradidir.

Kelâmı İsmâ ilâ, peygamberlere (aleyhimusselâm) Cebrâil (aleyhimusselâm) vahiyle indirildiği. Sadece ve harflerden bir harf yaralıp uygun olan harflereye koymak ve tertib edip sonra Allahü Teâlâ'de Kelâmı İsmâ mahluk olan okuyanların Gülü ile kâinatı Kelâmı İsmâ, Tevrat, İncil, Zâbur ve Kurân kâinatı ile meşurdur. Bu kâinat bütün Kelâmı İsmâ için de kâinatdır. İYâni bunların okunması mahluk, cisman mahluk değil, destur ve mahluk, destur ve mahluk dâimdir —İsmâin Gıvânı. Kelâmı İsmâ Allahü Teâlâ'de ilâhî olmasına, hakikî sıfatı fakatı rubûbiyyeti) müstakimdir Kelâmı İsmâ; mâlî olmasına Allahü Teâlâ'de ilâhî ve tertibî eylediği lâzımlardır, âz ve bir müstakimdir. Bu val doğrudur. Sonraki kâimlerin de kelâmı kâimdirlerdir. Celâliyyunların da kelâmı kâimdir. Bu yâni kâim cümle diye tenzih edip, kâimlerinde de buna yâniyi uygun kâimdirlerdir. Allahü Muvâkil, kâimlerin yâni Kâil Adadâdın ve âzâdın Seyyid Şerîfî Cürçânî'nin yâni kâimdir. Allahü Teâlâ'nın Kelâmı İsmâ ilâdır. Kelâmı İsmâ ve harflerden müstakimdir. Fâilî kâimdirler Allahü Teâlâ'nın âzâd kâimdir. Allahü Teâlâ cümle, âzâd ve harfler kâimdir. Nâil olduğu bir kâimdir. Peygamberlere (aleyhimusselâm) indirilmiştir. Zâhidin âzâd kâimdir. Fakat kâimlerin okuyuşu âzâd ve harflere mahluk olduklarından, âzâd ve harflerle okuyuş Allahü Teâlâ âzâd ve harflere mahluk olmayıp âzâd ve harflerle okuyuş. Bu yâni Arâbî kâimlerinden harîfdir. Zâir kâimdir. âzâd ve harflerden ibâretir. Her kelâm âzâd ve harflerden meydana gelmektedir. Her kelâm âzâd ve harflerden meydana gelmektedir. Her kelâm âzâd ve harflerden meydana gelmektedir.

İsmâm Ahmed bin Hanbel ve mektebinde olanlar dediler ki, bütün âfakı anarak âlâladır. Ses ve harflerden mürekkepdir. Kadimî:

Kirâmetiye saraylarından göre kulları, ses ve harflerden

istisnâkeldir ve sonradan olmaz. Kâide Allahü Teâlâ'nın ratında kelâm sıfatı ve diğer sıfatlar yok idi. Hegal sonradan oldu dediler. Ho sebeblen bu istisnâkilerin kâfir olduklarına hüküm olundu.

Allahu Teâlâ (Mukellimdir). Yani hakiki safat olan kelâm safatı ile mevrûftur. (Soytar). Kelâm: lâfîzî yaratıp mahâtaba iltisâz (İlâhî) söylemesi ilezâm gâib dîl ile de-ğil. Yara sâdân ve konuşma kâfî olmaktan berikâr. Pey-gamberlerden (bazı kullarına) kendisi (vâkıf) söyleyân Cibrîl vâkıfıyla olmayıp, Allahu Teâlâ kelâm: lâfîzî ya-ratıp iltisâz. Biri kullarına (Mâsâ Aleynâmâz gâib). Mâ-sâ Aleynâmâz Tûr dâvânâ gâib. Allahu Teâlâ bizzat ke-lâm: lâfîzî idkîl edip, ona söylemiştir. Ouzun peygamberimiz Muhammed'e (aleyhisselâm) Mîrâde gâvât ve hâq-ka zaman) vâkıfız söyleyediği gibi) Mîrâde gâvât ve başka zaman Peygamber Ezzemâz'e muallâhâ aleyh ve selâm söylemiş bulunduğuna araştırmak arzusuyla birçok kitâblara mûrâcaat ettik, belâsı kadîsiden başka meşhûr şârihler bir-ze bulamadık. Hattâi kadîsiden mîndâ: bizzat Allahu Teâlâdan, söylemesi Peygamberimizdir. Allahu Teâlâ söylemiş olur, Peygamber (aleyhisselâm) bildirir. (Ye basma Ceb-rîl (aleyhisselâm) vâkıfıyla söyley. Peygamberlerce çağrâ zaman böyle Cibrîl (aleyhisselâm) vâkıfıyla vahy (olmuş tur. Kur'ân: Kıfâm Allah'ın kelâmıdır), yani hakiki safat (Kadîsî): bütün safatları kadîmîlerce (Soytar) ol-ur ve meşhûk dâvâdır. Amma kelâm: lâfîzî, Allahu Teâlâ-nın kelâmıdır, t. (İ) Allah'dandır demek, hakiki safatdır, demek değildir.

Mârifetüyle mezbûrunda şifâat-i zabîtiyye sekirder. Tekvîn hakikatı şifâatü Kudret şifâatına dahil değildir. Hâzîrîye göre şifâat-i zabîtiyye beşer Semî ve Basar şifâatları, ilim şifâatına dahildir. Tekvîn de Kudret şifâatına dahildir. Böylece, Hayât, İlim, İrâdet, Kudret ve Kelâm şifâatlarıdır. Cümlemizi Hâzîrîye içinde yedirir Semî ve Basar ilim'e dahil değildir. Lâkin Tekvîn Kudret şifâatına girer. Tekvîn şifâatında şifâat olduğundan, muvazîf buna sema adı. Allahü Teâlâ'nın Hayât, İlim, Semî, Basar, İrâdet, Kudret ve Kelâm şifâatları kadimdir. Allahü Teâlâ'nın sâdık ve kâmilîler. Yok olmaktan

— şeriatte emat diye subhanallah diyecek kadar zamana de-
nir— (dâimden bâzı) yürütmeye (bâzıdan dâimye istima-
ye kaadirdir). Çok hızlı yürüterek veya uçurarak (bu ka-
nu bir merte yeryüzünden yedim) hat göze) ve Arza (da-
ip geri götürmeye kaadirdir). Mümkinlerden (olabilmek ser-
neler), hiçbir şey kudrete kâsı idrâcmar. İnsân ve hay-
vanları hat amâr yürütmeye kaadirdir. Deryaları (denizleri)
anber, dağları tebercâbı tıpkı (kâin) mîlak, ağaçları altın yap-
maya kaadirdir.

(Kudret) hakiki sıfattır. Kadîrdir. Başlangıç peşin
(Kâdir). Yaratılanların hiçbirini yok (iken kudret var idi.
(Ebedîdir), ebedîdir, yok (olmayan) ebedîdir. (Samedan ol-
ma dâimdir). Kırılmıyıp tâifeden samedandır demektir. Yar-
dırır, kufördür. (Bundan sonra tükettin) zayıflayın ve yok
san bulsun (da dâimdir). Allahü Teâlâ'nın zatında ve mî-
lakında. Jâhıme hareket ve hareketlilik olmaz. Kadîr-
nin hüsnü, emel ve ebedî olduğunda akıllı kimselere hep
on ona terfî kâilededir. Böyle inanmak vâcibdir.

KELAM SIFATI

[Yani Allahü Teâlâ'nın söyleyişi olmasın]. Helâk ede-
tir. Ezel ve ebedîdir. Allahü Teâlâ'nın zâtı ile kaadirdir.

Kelâm sıfatı hakkında birçok mezhepler (tutulan ya-
lar) vardır. İsm sahîbleri diyor ki, bu bahis, bütün kâ-
lârdan ardır, İsm sahîblerinin her biri ayrı ayrı yetti-
mişler, aralarında ayrılık olup her tâife bir şekilde in-
anıp yemâ ve beyanla bulunmuşlar. Yarıkları kâinât
da birçok delil ve hüccetler bildirmişlerdir. Bırığa şâ-
hidîyâmayacağı sözler söylemişlerdir. Akasid ilminin be-
hâlerinden olan kelâm bahsi çok zor ve hakkında çok
söylenmiş olduğundan, bu bahis diğerlerinden çok mu-
cib. Bunun için akasid ilmine kelâm ilmi denildi. Bu yê-
den bu bahide okuyan ve dinleyenler dâimcileri dâ-
imlerini mülâhaza etmekten ayrılıp, dikkat ve itihâzla bu
bahis dündürüp, tam bir tevecüb ile mülâhâza etmeleri o-
raktır. Burada dokuz çeyit kavil (söz) anlatılacaktır.

1 — Kelâmullah, kalplere feyz yoluyla gelen mîlak

dır. Bu felsefecilerin mezhebi ve Sâibî'nin (vâhidîlara ta-
pınların) mezhebidir.

2 — Kelâmullah demek, Allahü Teâlâ lâfızlar yaratıp
Cebrâile ve bazı kumrâde, peygamberlere iletirir. Zâtim-
da kelâm sıfatı yoktur. Bu, Mütazile mezhebîdir.

3 — Kelâm, Allahü Teâlâ'nın zatında bir sıfattır, satı-
p kaadirdir. ezelidir, fakat bu sıfat emir, nehiy, haber ve
hama benzer şeylerden ibârettir. Arabca olursa Kur'ân, İb-
rence olursa Tevrat olur. Bu, Şeyh Eş'arî, İsm Kâim ve ona
uyanların mezhebîdir, kaadirdir.

4 — Kelâmullah sesler ve harflerdir. Ezelidir. Zâtı ilâ-
hî ile kaadirdir. Bu, kelâm âlimlerinin ve hadîs sahâblerin-
den bir tâifinin mezhebîdir.

5 — Kelâmullah, harfler ve seslerdir. Samedan yu-
tulmadır. Bu Kırılmıyıp mezhebîdir.

6 — Kelâmullah, ilim ve irade sıfatlarına râdır. Bu
bazı âlimlerin mezhebîdir, yanı kaadirdir.

7 — Kelâmullah, bir hakiki sıfattır. Ezelidir, ebedîdir,
aniden ve hariden mîlaklıdır. Allahü Teâlâ'nın zâtı ile
kaadirdir. Bu, Şeyh Ezzülmünâzîl, Mütazile mezhebîdir.

8 — Kelâmullah iki kaadirdir. Birisi hakiki sıfattır. Eze-
li ve ebedîdir. Allahü Teâlâ'nın zâtı ile kaadirdir. İbâret, emir
ve hariden ibârettir. Allahü Teâlâ onu lûkânda yaradır
ve o tertib eder. Allahü Teâlâ'nın zâtı ile kaadirdir. Bırığa
şâhidîyâdır. Bu, kelâm âlimlerinden Ebû'l-Mesâil ve
diğerlerinin mezhebîdir.

9 — Kelâmullah, Allahü Teâlâ dâima mîlaklıdır
(söyleyicidir). Ne zaman dileye ister ve ona da söyler. Ka-
dîrdir. Zîru kelâm (söz) nev'inden kelâmullah (Allahü Te-
âlâ'nın kelâmı) kaadirdir. Ondan başkasının kelâmı mîlak-
lıdır, samedan olmasın. Bu, bazı kâimî sahâblerinin mez-
hebîdir.

Bütün bu sözlerden makbûl ve mutabek olan Şâhidî'nin
Teftâhî ve Molla Hayatî Çelebi'nin tahkik ve beyan etdik-
leri kaadirdir. Âlimlerin çoğu da buna kabul edip, mezheb edin-
diler. Şeyh-i Mükâmmel ve diğer âlimlerde şöyle der ki, ke-
lâmullah (iki) kaadirdir.

1 — Kelâm : nefis.

la iranın'ara tekil ve emir cümlesinde. Fakat uGuna'ya kunda
tekil ve emir vardır. Nitekim Kbd Cümle'ye imin emeli em
rolunda, hâlbuki Allah'ın Teâlâ'nın ilmi ve iradesi bunun ak
sine kullandığıdır. Eşerî'ye göre bu da, ilahî getirilemeye
cek, güç yetmeyecek bir teklifdir. Fakat Mâzharîyye
çünkü bu sözde emir ve belki yâki olduğundan
ilahî getirilemeyecek, ilahî emir teklifden sayılmaz.

Kullara Allah Teâlâ kulları fâil mühtar (edilgen) ya
paul yaratır. Onların inder-iler (yayları) kendi yaratma-
ya eziyet edil eyer. (Yani Allah Teâlâ'nın inderi boykuru)
Kullar inderlerini neye kullanırlarsa, iyilik yaratır. Kötü-
ye kullanırlarsa kötülük yaratır. Kulları fâil mühtar ve fâ-
il ek alır. Allah Teâlâ her şeyi mecburları üzerine ter-
edir. İnderi cümleyle islah, kötülüğe, azaba ve ıstıba ve
kötüye. Kulları iyilik ve azab tarafına çarpmak için tay-
günlerler ve aralarlar gündemler. İman ve tasle emet-
kür. Kötür ve gunabdan men etmeştir. Kullara akıl ver-
kötüye ver etmeştir. Herkes, inderiyle fâil mühtarlar
kötüye yapar. İnderini neye kullanırsa Allah Teâlâ ona
yarattır.

(Fakir mühtâzîler İlahî ve şerh-i şerhlerde nece faydalar ve hükmeler vardır). Yâni hayır ve münâfiatlar vardır. Mühtâzîde Allahın Teâlâdan inil, yâni kullarına işler ve faydalar inmiştir. Şerh-i şerhde söylenir ki, kullarına faydalar işi yâni kulların, fakat yâni kullarından faydalar doğar.

(İnsan çoğunlukla aklı ona ergiyen) Zira akl her şeyi bil-
men. Ancak aklıyla şeyleri bilir. (Nâzilîler yaratma-nda) ve
onlara emir ve nâkiz vermemekle (ve kufuslerini dileme-
de) ve peşvâ, diğer kufur ve şirk idlerini yaratma-nda (ve
yulânları, akrepleri, demasîlân ve diğer kufusluları), insan
öldürmek, ateşe yakmak gibi zararları (yaratma-nda) her
hikmetler ve faydalar vardır). Böyle hükmederek herke-
sine vâhibdir. (Bilim insanı bilmemek ya da bilim o fayda ve hi-
kmetleri bilisiz olarak bilmemek (bilim değildir. Bile ancak
bilim olan bilse) küs olarak her yaratılışta fayda ve
yaratılışında hikmet vardır diye (hikâk) ve inamak ve
ikrâr (etmektir). Faydaları şey yapmak sefihîlidir (akılsızlı-
tır). Allahu Teâlâ ondan münezzehtir.

(İradet) hakiki sıfattır. (Kadimdir), başlangıcı yoktur. (Ezelidir). Hak Teâlâ'nın evzide varı ile zamandır. Sonradan olma değildir. Sonradan olma, Allahü Teâlâ'nın evzide sâlihi muhtâr olmaması lâzım gelir, mahalli baskı ile olmasi gerekir, evzide kâmil olmayıp sonradan kâmil olmasi lâzım gelir. Allahü Teâlâ bunlardan bağıpenden münezzehtir. Üstün sıfatları evz ve ebedidir. Kırâmetiye tâlîf, iradet ve dâimiyet sonradandır dediler. Kâfir oldular. İradetin zâhı, gereklilik, edis ve mecburiyettir. Bunlar ise Allahü Teâlâ için sıfat değildir.

KIDNET SIFATI

(Yani Allahın Teâlâ'sın gücü yeter olmalıdır) Hakkı ve adlî şifattır. Eski ve kadimdir. Allah Teâlâ'nın sâdık kâlamıdır. İradet şifattır. İstîlûkuna uygun olan mâmûr kınata taslûk edip kâile gelmeye yakın kılâr.

Allahü Teâlâ Kâadirdir. Yani Her Teâlâ hakkı kudret sahibidir (Mümkün olan her şey'i ilahî yaratıcı) Kudretle var olmaya yaklaşıp tevhid safası ile yaratur demek- tir. (Dünya) imkûnuz olanlara, tam oluk olup, kudretin hay- larınaına kâadiliyyeti olmadığundan bağışaması, (büyü di- rilmeğe, tay, ağacı kesmeğe ve yürütmeğe) ve uşur- mayı (kâadirdir). Zira bunların hepisi dublar peygardır. Kud- ret bunlara bağışatılır. Müclre olarak birçok peygamber- ler, zümrelerinde nice öileri dritup, nice tay ve ağaçları kenşitirup yürütünüştür. Kâadret genli bürün oluk di- rilmeştir.

(Gökleri) ve Kâinât'ı ve Arz'ı (ve yer) ve bütün kâinatı kendi saamında (yok etmeye ve tekrar yaratmaya kâdirdir). Zira bunların hepsi mümkündür, (olabilmek peydirdir). (İla gökler gibi binlerce gökler ve yer gibi hatta daha güzel yerler yaratmaya kâdirdir), plâta yerler (Bütün karı-ları) ve denizleri (altın ve gümüş) yakut ve züherred (etmeye kâdirdir.) (Nay) ve bütün denizleri (yüksek akdınmaya ve alarakten altın) ve cevher (ve gümüş) yağmaya kâdirdir. Zira bunların hepsi mümkündür. Kudret bunlara bağ-lanabilir.

(Bir kalano) —Incedan ve digerlerindin.— (Bir matce)

İki yaradıcı (trade) cürriyye vardır. (Yani Allah'ın Tev
Hikm her şeyi yaratmak için kulları (trade) cürriyyatını ku
lanması içindir) Onun suretiyle olur

[illegible][illegible]

Yakışıklı peylit onlardan istemiyor. Çünkü müderris müdafet standardı yükseklerdir. Onlara imkân ve iltisâı arzettiği, başta imân ve kâinatın imânı olduğu, dâimîdir? (İki) her-
kese imân olmasını diyor. Barışın kâfir olduğunu da
belir diyor (ayrıldım).

Cevab. Kuvvetli beveler yollar ki, nasıl varın Allah'ı Teâlâ'yı (bilirdiği ve bilmediği) yolları yakatmış (tasvif-i tasarruf) itiraz yollar ile (muallâ) olumlar. Nitekim Kur'an-ı Kerim'de buyrulur: «Allah'ı Teâlâ'yı yaptığından - itiraz yollar ile - sual olum-
larsa, (O beveler) nasıl varın Ayet-i Kerim'de, «Kullar! and olumlarla burardın.

[illegible][illegible]

1 — Aylarda meylatda olanlar: 1-6 ay 20%, 6-12 ay 20%, 12-18 ay 20%, 18-24 ay 20%, 24-30 ay 20%, 30-36 ay 20%.

2 — Aslında enişenin örneği en fazla kalitesi göre olduğu
kuna değildir. Bu dağı yarıdan kaliteyiyle göre. Bunun an-
kineyle karşı, diğer kaliteyiyle karşı.

3 — Aklında ve idrârı kullar için olmasın mülkündür.
Fakat Allah Teâlâ'nın ilmi bulunduran âlemde taatlık ettiğinden (bu) âlemlerle kullar için vâcibdir. He bu husus.

lerde kara) ve küçük (karıncanın, kara taş üzerinde yavaş gidişi) Hızar sıfatı ile görür ve işyığını yere koymaz, ya ayağı kımıldadığında meydana gelen ses işittir. Fakat bu ses bütün gibi ve diğer canlılar gibi (kulakla değil) bütün göz ile doğrudur. Zira bunlar yaratılarda bütün görme ve işitme ile ve a'liya muhtaplardan (kulaktan ve kulaktan) ve diğer usulardan (beriden) sesi işitir, Hızar sıfatı ile görür.

İRÂDE SIFATI

[Yani Allahü Teâlâ'nın dilemesi olmak]. Hakir olan Ezel ve ebedidir. Allahü Teâlâ'nın zâtı ile kimler müminata [olacak şeyleri] mahlûk eder, bağlanır Hakkı varlığında bulunmazken var olmaları, var olmaya, yok olmaları ya olmaya tahsis eder. Bani tabiiyet olma üzere de mahlûk etti [yani haddi vaktinde değil de evvelinde oldu].

Allahü Teâlâ (MÜREDDİR). Yani irâde mahlûk vardır, dilemediğini yapar. Olmasını dilemediğini var eder, olmaması dilemediğini var olmasın. Nitekim bildiriyor ki: «Allahü Teâlâ'nın dilemediği şey olur, dilemediği olmaz» (Hiçbir şey de lâzım ve vâcib değildir) Bu söz tekrardır, zira yukarıda işitti. [Hiçbir kimsenin O'na karşı bir şey yaptırmaya hakkı yoktur. Zira o her şey'e gâlib ve hâzımdır. Ona kimsenin gâlib olmaz. Acılsızdır beridir].

(Dünyada olan iyilik ve kötülük) yani var olan her şeyin imân ve taat gibi iyi şeyler, küfür ve isyan gibi kötü şeyler. Allahü Teâlâ'nın dilemesi ile olmuştur. Müminin imân ile Mâtem'leri reddetti. Zira Mâtem'diler, Allahü Teâlâ'nın nehi ve kötülükleri dilemez ve yaratmaz, onları şeytan ve belâ yaratır dediler. Şüpheleri vardır ki, kötürüğü yaratmaz. Belâlık olur. Allahü Teâlâ ise ondan münezzehtir dediler. Bî-Sünnetin bunlara cevabı şöyle oldu. Kötürüğü yaratmaz belâlık değildir. Şerri [kötülüğü] elemek kötürüktür. Bî-hâzırından biri de şudur ki, Hak Teâlâ kötürüğü ve belâyı takdir ve karâr edip, müced etse, kulunun küfür rûhu olanı lazım gelir. Zira karava rûhu hâzımdır. Bî-Sünnetin

ile cevap verdi ki, küfürün kendisi karâr değil, belâi mahlûkudur [yani kut küfürü ihtiyar etmiş, Allah da yaratmıştır]. Kara ya rûhu ona mücedi gerektirmes.

Şüphelerinden biri de, Allahü Teâlâ kâinâtı dilemedi, kullar küfür ve isyan etmekle taat etmeyince, zira Allahü Teâlâ'nın dilemediğini yapmaz oluyolar, dilemediğini yapmak emri yurum getirmektedir dediler. Bî-Sünnetin buna cevabı şöyledir ki, taat getiren emirlerine uyandır, iradeye uyumak doğrudur. Her gün Mâtem'e âlimlerinden Kadi Abdulcebbar Hemmedî verilerden Şâhib ben Ubeydî'nin yanına gelip, Bî-Sünnet âlimlerinden olan Ebû İshak İbîrânî'nin meclisinde buluştu ve

— Allahü Teâlâ kâinâtı dilemedi ve güçlerini dilemedi ve yaratmaz, bunları şeytan ve âlemler yaratır dedi.

Hemen nazari üstad Ebû İshak cevabı verip:

— Bütün iyilikleri ve kötülükleri Allahü Teâlâ yaratır. Eğer yaratmazsa onun mülkünde bulunmaz, hayvanın Mâtem'e kendisi

— Râkibin kötürüğüne isyan etmeye diğer mahlûk dedi.

Ebû İshak cevabı verip

— Güneşle Allahü Teâlâ müced etmez ve yaratmaz, kullar ona zorla ve cebren emri isyan ederler! Bıyırda

İşin doğrusu şöyledir ki, kullar irade-i cür'iyelerine gâlib ve kötülük tarafına mahlûk ederler ve günah kötürülür. Allahü Teâlâ da yaratır.

Tekrar Mâtem'e kötürü.

— Her kimsenin kötürüğüne Allahü Teâlâ engel olur, ona dalâlet, sapıklık, fakir ve fakir olan varansa, ona güçlük getirebilir olur. Kuluna kötürük mahlûk değil.

Ebû İshak [rahmetçilik] cevabı verip

— Eğer kimsenin hakkına engel olur, vermesini kötürük olur. Fakat kötürü hakken müced olur, ona vermesini kötürük olmaz. Zira Allahü Teâlâ emri ve taatı kötürük kötürük, belâna tahminine kötürük olur. Bıyırda

Ona hiçbir şey vâcib değildir. Nitekim, Kur'an-ı Kerim'de, «Dilemediğini sapıtmaz, dilemediğine hiddet vermez» buyrulur. Yöründen emri verilmemesi. Zira durum [sapıklık] ve belâlık [kötülük] kulların iradesi [dilemesi] ve taatları

çocuklarını ve yemelerini (ve yapraklarının sayısını, bütün buğday arpa ve diğer tahılların) yağmurların ve denizlerin her bir damlasını (ve kumların sayısını bilir). Yerlerde ve göklerde olanların hepsini terre terre (aşağıya atarak) bilir (Allah bilmediği şey yoktur). Yolları yok iken yok bulur, varları var iken var bulur. Kendi zatını bilmesinden dolayıdır. Mârifetle müşahade Allahü Teâlâ yokları bilmesinden dolayıdır, yansıdır. Olanın ve olmayanların bilir. Bunlardan bir şey edilemeyen bilmesinin dışında kalmaz. (Cârlileri) yani madde olan şeyleri ayrı ayrı ve müayyen olarak bilindiği müayyen cümleler (kudretleri) sayısız müdahaza olup, belli bir yerde ait olmayıp, belli olmadan her şeye ait olan malûman (bilir). Bu ise felsefe mezhebinin reddiyledir. Zira onlar, maddelerin cümlesini (kuvvetlerini, kökleri parçalarını) aşkâya bilmiyor, küllî olarak bilir dediler. Ekteken (geçmişleri) hangi şey olursa olsun (ve) gelecekte zamandan sonra (gelecekleri) her ne olursa olsun (bunları) (insanın) malûk, cins ve diğer canlıların (gününze göre) düşüncelerini, müdahazalarını, kasıtlarını (niyetlerini) (ve dâhi ne söylediklerini) ve sevdelerini ve (gizli) damarlarını ve içinden akan kanlarını ve diğer şeylerini, (dışını) gövdesinde olan kılınca, a'zâlarını, elbiselerini (bilir). Şüphesiz haşde (bilimlerini ve bilanmayanları) (yani gaybı) bilir. (Gâibleri ancak o bilir). Nitekim Kur'ânı Kerim'de buyurdu: «Elbette yerde ve gökte Allahü Teâlâ için gizli bir şey yoktur». Ve «Allahü Teâlâ gaybı ve hâsırı bilir» buyuruyor. Âlimul gayb'dur. Peygamberlerden, meleklerden, anılarından ve insanların ilâhî bir kılavuz gaybı bilir. Gayb, bilâhiden (kayıplarından) ve akıldan gizli olan şeylere denir. Gaybı bilmez Allahü Teâlâ'ya mahustur. Nitekim Kur'ânı Kerim'de, «Göklerde ve yerde olanlar gaybı bilmez. Gaybı ancak Allahü Teâlâ bilir» buyuruyor (Allahü Teâlâ'nın bildirişlerini de bilir).

Allahu Teâlâ peygamberlere, istikbâde (ileride) meydana gelecek şeylerden risâletini vahy ile bildirmiştir. Kıyâmetin haberleri ve âhiret işleri gibi. Ummevîler de peygamberlerden ve kâtilardan öğrenmişlerdir. Fakat Allahü Teâlâ'dan bildirdiği kadar bilmez. Vahy yalnız peygamberlere mahustur. İhâm ve rüyâ ile yakın olarak gayb bilmez.

Bazı evliyâyâ, keşf yoluyla zamânî zamanda var olan bazı gizli şeyleri görürse mümkündür. Nitekim Harret-i Ömerîye (rediyâlahü anih) askerini göstermiştir. Gelecekte zamanda olacak gâibleri bazı evliyâyâ hasenî ihâm ile bildirmesi vâkıf mîdır, dedi müder kâfi bir delil bulamadık. İhâm, mahâne zaman geçüp yakın getürmez. Olmayan şey, keşf ile görülmeyebilir. Böyle olursa, gelecek zamanda olacak şeyleri yakın olarak bildirmek vâkıf ile olur. Bu da peygamberlere mahustur.

Bazı şeyleri (denetimden ve bazı şeylerden) (gözetilen) yansıtmaktan (ve mahvden) yansıtıp terk etmekten (beridir). Bu söz de musannaf Yahudî tefsiri reddiyledir. Zira onlar dediler ki, Allahü Teâlâ bazı şeylerin hakikatını sıradan bilir. Hazretlerine gafîl olup, meradan vâkıf olur. Allahü Teâlâ bu dediklerinden yüce ve münezzehtir.

(Bilmesel) yani ilim sıfatı ve bilâhiden istikbâde (terakki) ile başlayan yektir. Bu söz Kur'anîye tefsiri reddiyledir. Zira onlar, ilim sıfatı ve diğer sıfatlarına hep meradandırı dediler. (Kadındır), yani (meradan olma dediler). Bütün sözü cihâde, bilâhiden. Bu ise Allahü Teâlâ için söylenemez.

SEM'İ SIFATI

[Yani Allahü Teâlâ'nın iktisamı olmasıdır]. Hakikî sıfatlardan olup, zâtı ile kaâim, azel ve ebedidir. Sözlere tasallük eder. Allahü Teâlâ (sem'dir) yani hakikî iktisam vardır. (Her sem dayar. Gâibi olan, mâni olan). Zira bütün cümleleri yaratan odur. (Bir kayanın kulağına düşersen, o iktisam. Allahü Teâlâ sem' sıfatı ile iltis).]

BASAR SIFATI

[Yani Allahü Teâlâ'nın görmek olmasıdır]. Hakikî sıfat olup, azel ve ebedidir. Zâtı ile kaâmdir. Müteberridîye (bâkî) dünde bütün renkleri, şekilleri, hey'etlere ve miktarlara muhtâstır. Es'atîye göre Sem' ve Basar bütün varlıklara tasallük eder (bağlanır). Her şeyi (basırır). Var olanları görür. Kendi zatını ve diğer mevcudatı görür. (Karanlık geç-

[illegible]

Bağdat Müftüsü din ve dünya işlerinde kullara faydalı olan şeyler vermek Allah'ı Teâlâ'ya vâcibdir dediler. Hacı Mâzîdî de, yalnız din işlerinde faydalı şeyleri vermek vâcibdir dediler. Fâtiha Şâhî tarafından onlara şöyle cevap verildi ki, faydalı şeyi vermek Allah'ı Teâlâ'ya vâcib olmaydı, fakat kâfir ve baskınlara muhtaç olan kumâleri yarattı. Olan şeyleri yaratmayıp İbretle Ceza'mızla, diğer emelleri, peşmaları ve diğer zarar verici şeyleri yaratmadı. Bunları yaratmaktan emâniyyetini ki kullara faydalı şeyleri yaratmam lâzım ve vâcib değildir. Ancağı ve ancak hükmetti ilâhıyla dilediğini yapar. O herkeşin peşmasını bulandırır. O hükmeder.

*Allah Teâlâ hiçbir kimseye şerre kadar zulmetmez, *Al-

İlahî Teâlâ mahabbetini ahlâkı murad etmez. «Elbette Allah'ı Teâlâ insanı hiç zulmetmez», «İlâhî insan (yanı sıra) etmele kendine zulmeder» buyururuz.

Zulum Çe rümləyə gəlir

1 — Başkentinin mevkînde ise bir taşınmaz vardır. Bu taşınmaz Alişan Telli için ayrılmıştır. Çünki bütün malik ve mevkîat ortadur. Ortak yoktur. Kendi mevkînde dilediği gibi taşınmaz eder. Bir kere ona yazılmıştır.

2 — Her şeyi mahall-i cismaniye yere koymaktadır. Bu mâ-nâ da Allah'ı Teâlâ için koyulmaktadır. Zira her şeyi hikmetle, fayda ve güzel yapar. Her şeyi bir yere koyma, o yer u-veyr için diğer yerlerden ayırma ve muhafaza olur. Çünkü koyulmasında rahmet-i hikmet vardır. Allah'ı Teâlâ aşma ve mâ-nâsıyete her şey yapmaktan beridir.

2 — Her amliye faydaları asb ve asb emektir. Bu da Allah'ın Teâlâ hakkında söylememiz. Zira asb emektir, zararlanma ve diğer zararları yaratan faydaları değildir. Fayda olmasa zararlanma ve akideye olur. Allah'ın Teâlâ bop ve akideye bop yapmaktan beridir. Fikih mümleri diyorlar ki: Her künde, mahfûzatın bir zerre faydaları yaratılmıyor, de- me Allah'ın Teâlâ'ya faydaları ve zararlanma soy yapıyor dedi- gi için kâfir olur. Yarattığı her şeyde hikmet ve fayda var- dır. Her faydaları akli anlayamaz. Her şeyde as bir zarar bu- lunma, asb daha büyük fayda bulunur ve faydaya sebep olur. Meselâ, ateş yakar, zarar verir. Fakat birçok faydalara as bop olur. Yemek peşirmek, çamaşır kurutmak, sıcak zaman- larla soğuk zamanlar gibi. Yılan, zehirli de zarar verir. Fa- kat ondan ille, yapıp, birçok hastalıkları iyi eder. Kimse su- nu diyor ki, Allah'ın Teâlâ'nın her yaptığında birçok fa- yda faydaları ve hikmetler vardır.

(İlginç bir örnek daha fazla ve yarar edebilir. Fiyat ve zarar kulları için. Kısımın diğer kısımlarında, «İşler iyilik edemeyen kimsenin için iyilik edersin, kimsenin edersin ya da kendin edersin» ve diğer bir kısımlarında, «İşler ve işleri kabul eden, ancak kendisi için kabul eder. Her kim işi yaparsa, kâfir olur, ancak kendisi için yaptır ve yoldan çıkar» gibi bir örnek, buyuruyor.

namında açıklama yapıp, Allahü Teâlâ'ya cihet (yön) tayin eden büyük müfettiş red olmakta ihtimâm gösterdi ve doğru hakada hükmetmek için muahhaza bulundu ve (Sağda, solda, önde, arkada, üstte ve altta değildir) dedi. Bunlara cihet ve taraf denir. Yani Hak Teâlâ her kâinatın, mâzî tarafında, mol tarafında, ön tarafında, arka tarafında, üst tarafında ve alt tarafında değildir. Zira bu taraflar zamana ait hususlardır. Allahü Teâlâ ezel ve ebedî olmaktan münezzehtir. Taraf ta olmaktan da münezzehtir. Zahirîyye'nin tefsiri Allahü Teâlâ için taraf var dediler. Hattâ İsm Hâkî Tevhiyye ve yolundakiler, Allahü Teâlâ her taraftadır deyip, her taraf dua tarafı kıldılar. Hak Teâlâ her tarafta olduğundan dua edince ona dâimdir. Harretü Muhammed'in (salıllahu aleyhi ve ailesi) şerh-i, Kabe'ine Beytullah ve ibadet için kible olduğuna beyan ve tayin ettiği gibi, Hak Teâlâ da her tarafta olduğunu beyan ve tayin etmiştir derdiler.

Ehli Nakvatiye, ihâdetin ve duanın kilesi Kabe-i Mukarreb'dir. Allahü Teâlâ taraflarda olmaktan berîdir. (Cihet ten münezzehtir). Hak Teâlâ'nın mâzî sözü, özü, arkası, safı ve altı yoktur. Zira bunlar zamanda olur. Allahü Teâlâ için bunlar söylenmez. Musavvir, Mücerreme, Mütebbihe ve Hu lûhiyye tefsirlerini reddedip dedi ki (Süretten, şekilden, renkten, kandan berîdir). Yani insan ve diğer yaratıklar suretinde olmaktan, ürem, kuma, dört köşeli veya başka bir şekilde bulunmaktan, yeşil, kırmızı veya her başka renkte olmaktan, baş, boyun, kulağı, yanağı, gözü, kolu, çenesi, ağız, dili, dişleri, dudağı, elleri, kolları, parmakları, ayak ve baldır gibi üsuvları bulunmaktan münezzehtir. Bu söz ile Mücerreme ve Mütebbihe tefsirlerini reddedildi. Zira onlar şerh-i ve esuvları vardır deyip, kınas genç çilim çekilmiştir, kınas ihtiyar adamı şereündedir, kınas yedi; kârşur dediler. Daha önce bunları anlatmış.

Kur'anı Kerim'de ve hadîst geriflerinde geçen mütebbihîler-i mâlî-i bâlîm (rahmechullahü teâlâ) tefsir etmeyeip, kâdedden mândıların Allahü Teâlâ'nın ilâhî havâir edip, muradını Allah bilir dediler. En sağ ve doğru yol budur. Nâkılm Allahü Teâlâ, «Mütebbihîk olanların kâdeden mândıların ancak Allahü Teâlâ bilir» buyuruyor. Yirmi dokuz

âhirenin başında bulunan, meselâ «Yâ âle, Tâ hâ, Lâm mîm» gibi kelimeler de mütebbihîdardır. Sefet-i selâhînden sonra gelen âlimler zamanında dâilelî fırkaları, Mücerreme, Mütebbihe gibiler çok olduğundan bu âlimler mütebbihîleri zan yalıya, uygun mândılarla tevîl ettiler. Böyle yapmalarının sebebi, dâilelî fırkalarını red ve mâ'munlerin fakad usulı korumak idi. Meselâ yed kelimelerini kudret ve nîmet mânâsı ile tetel edip ilâhî'ye müvâ ve muhâfaza mânân verdiler. Bu yol kuvvetlidir ve sağlamdır. Buraya kadar anlatılanlar Mu-hâleletün ilâhîyâdî'nin mândıdır.

(Varlığın önceliği ve başlangıcı (ve âhiri) sonu (yoktur). Varlık demek vâcud demektir. Bu ise sıfat-ı nefsîyyedir. Evvelî olmamak KIDEM sıfatının mândıdır. Sonu olmamak HEKA sıfatının mândıdır.

(Varlığı kendindendir, gayrinden değildir). Musannif burayı demeseydi iyi olurdu. Yukarıdaki sözünden Hak Teâlâ'nın Kadim ve Bâkî ve Vâcibü'l-Vâcud olduğu anlaşılmıştı. Bu sözden yanlış bir şey anlaşılmadı. —bâkî— Hak Teâlâ varlığını kendisi peydâ etmiş, vücudu zamandan âziz olmuştur mânâsını, hatıra getirebilir. Bu ise yanlıştır. Zira Allahü Teâlâ'nın varlığı ezeldir ve zamandan müvâ sıfatıdır. Varlığı ilâhîm olmalıdır. Musannif varlığı (vâcud) zamandan lâzımdır, ezeldir, zamandan ayrılmam mahaldir demeydi güzel olurdu.

(Hâl-i gerfî bir hâl üzere sabittir). Bu söz KİYAM İL-NİFSİHİ sıfatının mândıdır ki, kâim ve sabit olmakla mekânı muhtâc değildir. Hâl demeyip, zatı gerfîsi devamlı sabittir demeydi güzel olurdu. Çünkü hâl, âziz olan (geçip giden) şeye derler. Musannif (rahmechullah) tenâhî hususunda ihtimâm edip hatıra gelen vehimleri ve vehimleri tamamen gidermek için açıklamada bulunup, insana âziz olan şeylerden Allahü Teâlâ'yı tenâhî eyledi ve dedi (Hâta olmadan) ve diğer ağır, emza, ezel ve hârah gibi şeylerden (ve guam-lıamadan), yani muradını kavrayamayıp gam çekmeden (ve düşmandan zarar görmeden (korkmadan ve tegayyurâdın) ulûhiyyetine tevâfı gelmeden, kâim sıfatlarına eksik ve zâiflik âziz olmadan, ilâhîliğine, emrine ve hükümüne at şey mey-dana gelmeden, bozulmadan berîdir (Ve eksiklik sıfatların

adınıdır, dedi. Kimisi ihtiyar iman şeklidir, dedi. Kimisi yekânı tarafta, Arş üzerindedir deyip, bir yerdin bir yere hareket etmesi ve geçmesi tâkidir dedi. Kimisi, Arş üzerinde olup, Arş'ın her tarafından dört parmak uzakdan bükülür dedi. Arş onun altında, yekânı semasına girilmeden gittiği görür dedi. Kimisi, yekânı taraftadır, onun içi duanın kitabına iki tarafı dedi. Ve Sââ tâlîmının arzularını Hak Teâlâ, Aliyye İrâd-yâhû ehlî ve erlâdına hüvûl eyledi, dediler.

Meklûde, İttihadiyye ve Mülûhiyye tâlîfeleri, Allahü Teâlâ vâcûdî mehtakîr, oya ile lâzımlıdır dediler. Genç oğullarına kâtip Allahü Teâlâ'nın emrâhını gösteriş derler. Onların dedikleri vâcûdî mehtakîr sadece bir vâcûdîdir. Anı yoktur. Çok büyük bir mehtakîrdir. Bu vâcûdî mehtakîr, cihâzdan mâvîkâbdir. Anıdan olmaz. Büyük düşünceyi kimâdî bir mehtakîr ortaya çıkardılar. Sıradı münâzaf mehtakîr bu kâimî emrî mehtakîr tâlîfeleri reddedip dedi ki (Giymeden ve) kıyafet (kullanmadan ve) yemek (içirmeden ve) su (içmeden ve) lemlerin lâzımı olan uyku (uyumadan ve) ve anadan (doğmadan ve) kendin bir ve erkek evlâd (doğurmadan ve) kendin (avıttan), yani terrem olmadan (ve kızıdan ve oğlundan münâzafdır). Yani kız ve erkek evlâdı yoktur. İrâd-yâhû münâzafdır. Beridir. Munsâf bu söz ile, Yâkubîyye, Mevlânîyye ve Mûcarrîf tâlîfelerini red eyledi. Putlara tapmaları da reddedildi. Zira Hıristiyanların Yâkubîyye ilâhı, İslâm ilâhı Aleymü'şşâm Allahü Teâlâ'dır dediler. Elâhı gıyâs, kâimî ve yekânî ve su içen, uyku uyur dediler. Zira İslâm Aleymü'şşâm da bu sıfatlar vardır ve anadan doğurmaz. Meklûdî ve Yekânî tâlîmî de reddedildi. Zira Meklûdî İslâm Aleymü'şşâm Hak Teâlâ'nın oğludur. Mer-yem kâimîdir dediler. Yekânî İslâm Aleymü'şşâm Hak Teâlâ'nın oğludur dediler. Nitekim Kur'ânı Kerîm'de bildirildi. «Yekânî İslâm İslâm, Hak Teâlâ'nın oğludur dediler.» «Hıristiyanların —Meklûdîyye— İslâm Aleymü'şşâm, Allahü Teâlâ'nın oğludur dediler.» Allahü Teâlâ bunları reddedip, «Allahü Teâlâ kâimî edilmemi ve oğul ve kız evlâd edinmemi» buyuruyor.

Putlara tapmaları melekler Hak Teâlâ'nın kızlarıdır, de-

diler. Hak Teâlâ bunlara cümlemî reddedip, «Kul kâimî-lahû ehlî» buyurdu. Yani, ey habibim, Hak Teâlâ'nın vâcûdîdan sual edenlere de ki, Allahü Teâlâ zatında birdir, bölünmez kabul etmen. «Allahü's-samed», Allahü Teâlâ'ya bütün kâimî, her halde mehtakîr ve cümle halk onun fakarâmıdır. «İsm yekânî Hak Teâlâ erkek ve kız doğurmaz.» «Ve lem yûlûd», kendisi anadan doğmadı. Banlar, Hıristiyanlar'a putlara tapmaları red ediyor. Nitekim biraz önce büyük yuları anlatıldı. «Veleni yekânî lahû kâimî ehlî», hiçbir şey Allahü Teâlâ'ya kâimî (denk) ve terk (ortak) ve nâir (benzer) olmadı. Bu kelâm münâzafî, Mûcarrîf ve Mûcarrîf tâlîmîni reddediyor. Ey akıllı kâimî, dikkat buyur, Munsâf mehtakîr (rahimelâh) bu birkaç kelâm ile, bu kadar çeşitli büyük farkların reddine işaret eyledi ve Hak Teâlâ'yı, bunların büyük itihâdlarından tenâh edip, doğru İttihâdî iman edîlmesine beyan eyledi. Böylece noksan sıfatların Allahü Teâlâ hakkında muhal olduğuna bildirip buyurdu ki (Bu şeyler), yani giyinmek, kuşak kuşanmak, yemek, içmek, uyumak, doğmak, doğurmak, evlenmek, erkek ve kız evlâdı olmak (onda olmak) Hak Teâlâda bu sıfatlar yoktur. (Ve olmayan da mümkün değildir.) Çünkü bu sıfatlar, mehlûkaların yaratıldığı olanların sıfatlarıdır.

İhtî Sânet itihâdında, Allahü Teâlâ'nın zatı ve sıfatları diğer zat ve sıfatlardan tamamen ayrı ve bağıdır. Asla bir şeye benemez. Varlıkların sıfat ve hallerinden münâzafdır. Mûcarrîf tâlîmî, —hâk— Allahü Teâlâ'nın zatı, diğer zatlar gibi olup, vâcûdî-vâcûdî (varlığı lâzım) olmak hayy (diri) olmak, ilim (bilgi) olmak ve kâimî (güç yeteri) olmak sıfatlarıyla diğerlerinden ayrılır dediler. Hâk Hâkîm Mûcarrîf, diğer zatlardan farkı, cihâz-yekânî dedi. Allahü Teâlâ Kur'ânı Kerîm'de, «Hak Teâlâ'nın mehtakî, benzeri yoktur, olmak da mümkün değildir» buyurdu.

(Gökte ve yerde değildir, mehlûdan münâzafdır.) Zira mehlûk diye cümle içinde bulunduğu mehlûk mehtakîlere denir. Allahü Teâlâ ise cümle ve cümle olmaktan berîdir. Mehlûk ve zaman onun şânına muhaldir, Cümle husûsiyetlerinden münâzafdır. Munsâf, Hak Teâlâ'yı tenâh bu-

ve diğer her amel ve mal ile ibadet olunmaya layık, sünen-
den müsta'bek (kime ne) yekturi. Başka heçer zâil nâil mübâd
olmaya müstahak değildir. (İlâh Allahü Teâlâ vardır.) Hattâ
ibâdetler ve işahler olan Mısratı Zira hayvânı yaratan odur.
Bu iş, yaratıcıların onun karşısında kendilerini küçük ve
câfil göstermelerini gerektirir. Âbidelerin bütün ibâdetleri
ne müsta'bek olan Hak Teâlâ'nın varlığına bütün mahbû-
sat (yaratılmışlar) delildir. Bütün il, Allahü Teâlâ'yı ta-
nemek için emetullarına bakmak olanı dâim olmak akli
kuvvâre perâin el-bâzır. Nâstüm Allahü Teâlâ buyurur.
«İy Resûlüm! münâzara de ki, bakınız, yâce göklerde ve yer-
deki akıllara durgunluk veren şeyleri gördünüz ve bunları ya-
ratanın varlığını tecrübenizle tasdik ve ikrâr ediniz». Her başka
şeyi (herşeyi), ilâhînin güçlerinin ve yerin, herşeyi arkasın-
dan gelen güç ve güdüsünün yaratılmasında akıl sahibleri için
âyetler, işaretler vardır ve tecrübenizle tasdik ediniz. Yâni iyâ bakınız,
gökyüzü akıllara durgunluk veren her şeye ve herşeyi ate-
rinde bulan güç ve kudret ve tecrübe ediniz, bakınız gibi gördünüz ve tecrü-
be ediniz, her şeye dâim ve tecrübe ediniz, bakınız gibi gördünüz ve tecrü-
be ediniz. Yerde bulunan ve ummaklar kâif ediniz, ne
ce tecrübe ediniz ve tecrübe ediniz yaratılıp her birinde insan ve di-
ğer canlılar yaratılıp, herşeyin insan ve hayvanları zira mîr-
dâta gâmilidir. Gelmek olup. Herkes karânetine kalıp, gün-
diz olanı dünya içinde olup herşeyi içindeki şey için gelmiş,
mekâmlarında âide ederler. Gelmek olanı, bütün olanı, bütün olanı,
gâmil de bütün olanı, bütün olanı olup, herşeyin içinde olanı
de tecrübe ediniz akıl olanlar için olan âlâmet ve deliller var-
dır ki, Hak Teâlâ'nın varlığına tasdik ediniz, tasdik ediniz,
ve tasdik ediniz tasdik ediniz tasdik ediniz ve tasdik ediniz, tasdik
akıl deliller de deliller olan deliller.

Bu İyit-i kerime nâil olduğu zaman, Raddullah (salâtuha aleyhi ve alicum) şöyle buyurdu: «Bu İyit-i kerimeyi okuyup da yaradıcılar âleminde telâkîk etmeyece, düşünmeyece, yazı, helâk ve karkûl olma». Bu İyit-i kerimeyi ve hüman gîm İyitlere bakmayan ve düşünmeyen kimiler hakkında olan bu hadîsi, tefsîlî şifâatî tefhîdî; Allah Teâlâ'yı tanımayı elde etmek için bakmak ve düşünme-

nin şer'ân vâcib olduğuna deliller Müterzeye göre aklın vâcibi ile vâcibdir. Allahu Teâlâ'yı tanımaktan murad, Hak Teâlâ'nın varud [varlık] ve vahidliyyetini ve lâzîm sıfatlarını tasdikdir. Böyle tanıma, doğru hakma ile bir peşer. Bir esâtîfın ihfâsına ikrâm kâinat. Nitekim bazı kuyûlâten den Allahu Teâlâ'yı tanımak [Mürtefatullah] sevâduğunda Çok develer kervânı, avakıların illeri yurumnu yola de lâlet eder du, gâkiler ve süsâmlı veyunu lâtîl ve habir olan Allahu Teâlâ'yı delâlet etmez mi? dediler. İsmâ'îlîye tâlîfının ma'âdın olan esâtîfın ihfâsına mahluqatı dermederi de-ğâi delâlidir. Serfatın zâhidânı âdretmek, bildirmek ve Kur'ân-ı Kerîm'in bryânı yeter.

İlahî akıldır yaratılan alimlerin müdahale etmesi ve kurtuluşu sebebi olur. Bu ma'rifet (Allahî Teâlâ'yı tanıma) lütuf vâkıb ve fertlerinden önce İsmaildir. Bununla beraber Allahî Teâlâ'nın zâtı celâlesinin kâhîrâ tahakkümü mi, bilâşü şak ve kâhîrânda istiklâl vardır. İsmail'den-Harâmîye'ye İslâm veyuhdî ve onun gibeler muhalidir, emkîlâmları dâimdir. Harâmî dünyada vâkıb olmağa Cennette olmağa kuvvetle emîl olmağa dediler. İsmail Fakrullah (Hafî) bu kitaplarında şöyle bildirir ki, Hak Teâlâ'nın varlığı kâhîrâdır, dâimîdir. İsmail gâibdir. Nâzım Allahî Teâlâ, «Yerleri ve gökleri yaratan olan Allahî Teâlâ'nın varlığı o kadar âşikâr ki, güphe kabul etmeye bayuruyor»

(Seydi) yarı mülkünde, tarımla ve ticaretle uğraşır (ve nasırlı) yarı satonda ve adanmışlara ama bence, onun gibi bir zat yoktur). Olmasa da mümkün değildir. Bu söz vahdaniyyet mîna'sı içinde eder.

Yahudiyanın tabii cümlede aklı ve nakli delilleri aydınlanır.

Allı delli peşvedir ki, eğer bu işi düşünür, anlarsanız
Beyhine nâil olma ve muhlisî ile yarına mülkün bilirdi.
Bu talâfde birer bir günün emsali, diğer emsaliye mu-
rad olsun, iki iki gün bir anda bulanmış. Çirak. Bu bir
olmuş. Veyn ikisinin de talâfı olmuş, öyle de bir olmuş.
İkisi gelir. Arz ise bahlıkla bulanmış. Bu da olmuş. Allı
kû Tâlibân bütün fâilî ve yaratıkları bir nizam ve in-
tisam üzere olup, beşlikte, inikamîlikten uzak olmağa

Âziz olduğuna ve Allahü Teâlâ'ın verdiği sayısız ni'metlere kâmilik şükretmekten âziz olduğuna ikrâr ediyor. Allahü Teâlâ'ya şükretmekten âziz ve kudsî olduğu bildirilmesinin büyük şükür olduğunu bildirmek için muannîf inerhûm, kendinin âziz ve kudsî olduğunu ikrâr ediyor. Böylece şükre-denlerden olmak istedi. Muannîfin ismi Muhammed'dir. Babasının adı Ali'dir. Kendisi ve babası için âziz ve uluvv sıfatlarıyla meşûf olan Allahü Teâlâ'dan af diliyor. Bu seçkin vasıyet kendisi için ve diğer âkil ve bâliğ olmuş mü'minler içindir. Muannîf bu risaleyi, bütün mü'minlere faydalı olmasın için, Türkçe yazdı. Arapça olsa, yalnız âlimler anlardı. Türkçe olunca, bütün Türkçe bilenler anlar ve istifade eder. Gerçekten, Birgivi Harretleri, bu risaleyi öyle güzel yazmıştı ki bütün İslâm âlemlerinde meşhûr olup büyükler ve küçükler okur, faydalansın, din ve âmeli öğrenirler. Allah ona rahmet eylesin.

SIFATI SELBİYYE

Muannîf, sıfatı selbiyyeyi bildirmesi, sıfatı subûtiyyeden önce aklı Zira nekasatlıklardan temiz eylemek, kâmil sıfatlara tahsis etmekten önce olur.

İkrâr sıfatlar altıdır:

Vücud: Var olmak mânâsındadır. Buna sıfatı selbiyye denir. Çünkü zata celli, onun varlığını gösteren bir şeye sıfatı selbiyye denir. Bunlar, Kîdem, Bekâ, Kıyâm bin-nefsühî, vahdâniyyet ve muhâlefetün ilâ-havâdîs'dir. Bunların mânâlarında celb ve manfîlik bulunmadığından sıfatı selbiyye denir. Zira kîdemle mânâsı, varlığını başlangıcı olmamak demektir. Bekâ, varlığını sonu olmamak demektir. Kıyâm bin-nefsühî, zata, kıyâm için her yerde mevcut olmamak demektir. Vahdâniyyetin mânâsı iki kısımdır. Birisi Vahdet-i Zatîyye-i Âmm'e'dir ki, o her zatın cisman, parçaya ayrılmamak demektir. Diğeri, Vahdet-i Vasîyye-i Hâss'e'dir ki, zatında sıfatlarından ve şifhelerinde benzeri ve ortağı olmamak, bütün sıfatlar ona mahûs olup, bir başka zatta böyle sıfatlar bulunmamak demektir. Mânevî hâssat vâcibâ'î-vücûd olmak ve onun hayatı, ilmi, kudreti ve diğer sıfatı subûtiyyesini gösterir. Bu sıfatlar bir başka zatta bulunmayıp, ancak Allahü Teâlâ'ya mahûs olmak Vahdet-i Vasîyyetün mânâsıdır. At-İsh vâhid [biri] demektir, ortağı ve benzeri yoktur demektir. Mânâsı budur. Şeriatın terbîd, bu vahdetle boykotlanmaktadır. Muhâlefetün ilâ-havâdîs, yaratılanlara benzemesi demektir. Hak Teâlâ'nın zata ve sıfatları yaratılmışlardan birinin zatına ve sıfatlarına benzemesi. Onun sıfatları mahûs katta bulunmaktan münnemektir. Muannîf yeni başlangıçlara kolaylık olsun diye ifade ve ibareyi hafif etti ve her yurdu ki, (dün kardeşlerime bütün vasiyetlerden önce vasiyetimi okutun ve neşiatımı fâşer ki, şahadet ederiz yani kâlb-erriyle taddâ, dilimiz ile ikrâr ederiz ve deudur ki, ben şahadet ederim ki) taahhüd ve ikrâr ederiz ki, (şâdâsı ilâ-yık ve mustahak) yani kendine taahhüd ve hudûd u tutmaya

Şeriatte İslâm, İmân mülküdür. Ama İslâm dîn, Muhammed Mustafa'nın (sallallahü aleyhi ve sellem) Allah'ın Teâlâ'dan bildirdiği hükümleri adı tıfılı söyler. Yani Allah'ın (sallallahü aleyhi ve sellem) elinden geleni hayr üzere bildirir.

Yani İslâm, Yâni dîn Hak Teâlâ tarafından var' olunmuştur. —Bundan idetler ve kanunlar çıktı. —Sâlihiyyetler. Yani aklî vakıflarını sevk edicidir. —Bundan Hak Teâlâ'nın diğer sıfırları çıktı. Nebatları, yâni ve kâğıt yaratmak v.b. gibi. —Tıfılın yaradıcı elinden çıktı. Yani, aklî vakıflarını (iradî) idarecileri sebebiyle sevk edicidir. Bu hayr üzere. Yani maksadı bilirdi olan (a'vâli) idarecileri hayr sevk edicidir demektir.

Büyük mülkümü, İmân A'zam'ın göre (rahmetullah) dîn, yâni İslâm'da aklî vakıflar hükümleridir. Buna usûl veya ahkâmı adıyla denir. Değişme kabul etmez. Bütün peygamberler (aleyhimüsselâm) dînle aynı tıfılı söylemişlerdir. Amel olan hükümlere ahkâm-ı per' (Şer'i hükümleri), fîrâ, veya ahkâm-ı fer'iyye denir. Peygamberlerin (aleyhimüsselâm) te'vâli'leri ayrı ayrı olmuştur. Bî'at'ı göre ise dîn ve şeriat aynı mülküne gelir.

Ve te'vâli'leri aynı mülküne Muhammed'in (aleyhimüsselâm) vassalını Allah'ın Teâlâ bir Muhammed Aleyhiselâm'ın (aleyhimüsselâm) kıldı. Allah'ın Teâlâ'nın büyük rahmeti, meleklerin çeşitli te'vâli'leri melekleri ve mü'minlerin hayrî dâvâları ve vassalını, İslâm olan bütün peygamberlerden selâmet bulmak Muhammed Aleyhiselâm (aleyhimüsselâm) demektir.

Bir kavme bir peygamber geldiği zaman o kavim onun ummeti olur; cemaati olur. İmân edenlere Umme'tü'l-İbrâhîm denir. İman etmeyenlere Umme'tü'l-Küfâr denir. Muhammed Mustafa (sallallahü aleyhi ve sellem) âhîr zaman peygamberi olup, bütün insanlara ve cinlere gönderilmiştir. Bütün insanlar ve cinler onun ummetidir. İmân edenler, ummet-i kâimî'dir. İmân getirmeyenler, ummet-i dâvî'dir. Umme'tü'l-İbrâhîm âhîr zaman peygamberi olup, İslâm-ı Şer'î ve İslâm-ı Nâ'vî'dir. Bundan başka dâvâlar vakıfları (yani a'vâli) fîrâlarıdır.

(Vassalını vassalına aklî cem'îl enbiyâ ve mürcelîn,

bütün enbiyâ aklî cem'îl meleklerine Muhammed'in ve Âhî ve vakıfları olan Enmâ bu'dü, İbrâhîm vassalını fîrâlarıdır. el mü'terîl bu'lâm ve't-takvî Muhammed bin Pir Ali aklî cem'îl vassalını fîrâlarıdır. İbrâhîm ve İsmâ'îl meleklerine, ke'tebâ İslâmîyyetü İbrâhîm ve't-takvî. Allah'ın Teâlâ'nın rahmeti, meleklerin çeşitli fîrâları ile İbrâhîmleri, mü'minlerin hayrî dâvâları ve büyük selâmet bütün peygamberler ve vassaliler üzerine olsun. Nebî ve mürcelîn (vassal) ne demek oldukları Heride yerî gelince anlatılacaktır. Salât ü selâm, enbiyâ ve vassalilerden bilhassa bütün yaratılmışların ebdalî ürcineler ki, o, Muhammed aleyhiselâm'dır. Cümleden ebdal olmak Muhammed aleyhiselâm'ın vassalını ürcineler kendine mahsus olan vassalilerdendir ki, inşallah yerî gelince bahsedilecektir. Yine salât ü selâm Muhammed aleyhiselâm'ın Âhî ürcinelerdir. Âhî demek, akrabalar, yakınlar demektir. Âhî Ab-bâs, Âhî Ali, Âhî Ca'fer, Âhî Ukayl ve Âhî Hâris bin Mutalib gibi. Bir mülk dâhî Muhammed milletine tâbî olanlar demektir. Ve vakıfları ürcinelerdir. Âhî, Resûlullah'ın zamanında bulunup, Peygamber Efendimiz (sallallahü aleyhi ve sellem) gören, yahut Peygamber Efendimizin gördüğü mü'minlerdir. Zamanında bulunup da Onunda görüşmek vassalını nâil olan mü'minlere «Mahlârem» denir. Bâzı âlimlere göre Mahlâremler de vakıflardır. Bâzı âlimlere göre ne tâbînin büyüklerinden vakıflar. Doğru da budur. İbn Hacer Askalânî Usûl-i Hadis'de bunu doğrular.

Besmele, hamdele ve selâmetten sonra, Hak Teâlâ'nın mağfîretine ve rahmetine çok muhtaç olan vassalın meleklerinin vassalını budur ki, ömrünün sonunda dînle en mühim vassalını toplayıp kendine ve dîn kardeşlerine amel etmeleri için bu risaleyi yazmıştır. Ebû Hanîfe mezhebinde fakir, âhî'den en az vassalını mülk olan kimselere denir. İmâm Mâlik mezhebinde de böyledir. İmâm Şâfi ve İmâm Ahmed mezheplerinde bunun aksıdır. Ebû Hanîfe'den bir rivâyet de böyledir. Fakir ise öyle bir fakirdir ki, aynı zamanda vassal, Musavvuf meşhûm kendi nefsini kütülemek ve Hak Teâlâ'dan yardım mağfîret ve rahmet istemek için kendini fakir ve hakir olarak vassalını Nîrâkım kâmililerin âhîl böyledir. Öyle fakir ve hakirdir ki, kulluk makamında

rica ettiler, gayet açık, dil-i sade bir peşb yazmamı söylediler. Bu faklı da, din kardeşlerime hizmet ve Allahü Teâlâ'dan rahmet ve mağfiret istemek için bu peşbı yaptım. Bittikten sonra adını Cihannet-i Rahmet-i Allahî'ye ve Şerh-i Vasıyyet-i Muhammedî'ye koydum.

BİSMİLLAHİRRAHMANİRAHİM

Kitab yazarlara önce geçen bildiyyim ki, kitablarmın başında Bismile okunup, kitablarmın makbul bir taat olması için Allahü Teâlâ'nın isim-i azeliyle ondan yardım istenmelidir. Kitaba bittikten sonra, büyük bir niyet olan kitaba bittikten için Allahü Teâlâ'ya hamd ü sena ederler. Peygamber Efendimiz'e (sallallahu aleyhi ve sellem) İslâm dinini bildirmekle, Allahü Teâlâ ile kulları arasında büyük bir vasıta olup, küfür ve cahillik karabablarından kurtarmaya vesile olduğundan, ona da selâm ü selâm ederler. Âlme ve ashkâna (radıyallahu anhum) Resûlullah ile diğer Müslümanlar arasında İslâm dîniyi bildirmekle vasıta ve vesile oldukları için selâm olup, hayır dua ederler.

Şirkîn müsnifi merhum (indonezîlî), kitabının makbul bir taat olup eksh kulanması, Kur'ânı Ashkûyyan'ın hakiketine dâhilîna ve selâfî cihhine telâhlerine uygun olması ve böyle kıymetli bir eser telâhine muvaffak olabildiğinden dolayı hamd ü sena emeli olması için kitabının başında Bismile ve Hamdeleyi okırttı. Sonra da Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi ve sellem) bazı hakikatinı eda etmek ve kâzânet gününde yafatması mâlî olabilmek için selâm ve selâm okırttı.

Müsnaf önce (Bismillahirrahmanirrahim) dedi. (Bismillâh) Yaah! ben bu kitabı makbûl bir taat olması için Allahü Teâlâ'nın bütün isimlerinden yardım dileyerek yazmaya başlayacağım dedi.

(Efrâhim) Allahü Teâlâ tam bir rahmet ulûbidir. Rahmet, lûgatla kalb inceliği mülâzımlıdır. Bu mânâ Allahü Teâlâ hakkında kullanılmaz; râie değildir. Selâfî câhlin «Aah mülûmdu, vasıtası Allahü Teâlâ bilis» deyip tefele etmediler. Bunun gibi gerçek mânâna anlaşılmayan müteşâbih

âyet ve hadîslerin hepsinin, murâd ulunan mânâsını Allahü Teâlâ bilir deyip tefsir ve te'vil etmediler. Daha sonra, Mülâzımlı ve Mülâzımlı gibi sapık fikirler ortaya çıkınca, bu kelâmın (*) Mülâzımları bu sapıklıktan korunmak için her bir müteşâbih için uygun bir mânâ ile tefsir ve te'vil ettiler. Rahmet'e de, in'âm ve ihşân deyip, Rahman in'âm ve ihşân edici demektir, dediler. Bu dünya için kullanılmak istenirse, mü'minlere ve kâfilere n'imet verici, demek olur.

(Gharabul) Ahirette yalnız mü'minlere n'imet verici, demektir. Yahu! Rahman ki dünya için düğünlürse, ki el-hânın büyük n'imetleriol verici demek olur. Rahim bunun tamamlıyıcısı gibi olup, ki el-hânın küçük n'imetleriol verici demek olur. Bu hususta mâlî vardır.

(El-hânın mülûk) Bütün hamdler Allahü Teâlâ'ya mahsusdur demektir. Hamd, dil ile, ta'ah kasıyile medh etmeye, övmeye derir. Güzel görülen bir şey için olup, n'imet karşılığı olmak şerh değildir.

(El-hân biddâ il ulûm) O Allahü Teâlâ ki, bir mülûmleri İslâm dînine hidâyet ve teğd etledi. Hidâyet iki kriterdir: Birî umûmî hidâyetir. İnsanlara akıl, temyiz, peygamber ve kitab vermek ve göndermek yoluyladır. Bütün âkil hâlig olanlara bu hidâyet olunmaktadır. Diğer husûlî hidâyet olup, Cushe Rahk'm faydalı ilme, sâlih amellerle işlemeye yöneltmesi ile olur. Hidâyetin husûlî (kaydın garturî) mânâsı, khl-i Şihret'e göre, makbûl (arzu) yoluna bittir ile delâlet etmektedir. İslâm bunun mülûdler. Bu mânâda hidâyet Allahü Teâlâ'ya isnad olunur. El-hân (hidâyet edici) gibi Peygambere de isnad olunur. Âyet-i Kerîmede, «Ey Resûlüm, elbette sen doğru yola hidâyet edersin» buyruluyor. Kur'ânı Kerîm'e isnad olunur. Şirkîn Kur'ânı Kerîm'de «Elbette bu Kur'ânı Kerîm en doğru olan yola hidâyet edicidir» buyruluyor.

İslâm E'z'el harrelerine göre hidâyet, kullarda ihlâd-ıy ve râddü yaratmak mülâzımlıdır. Bu mânâda gerçek hidâyet edici ancak Allahü Teâlâ'dır, Resûl (Peygamber) ve kitab sebeb olur.

(*) «Mülûk» kelâmından sonra gelen iki tırnaklıdır. Din dîni.

yektir. Doğru olanlar arasında, birkaç yanlış mînâ ilâve olup, böylece mekâslarına kavuşan dîn ve imân kimseleri, âlim talebeleri ve pervana reformcuların kitaplarını değil, bu dînî mebnîni bize ulaştıran ve buna korumak için, kanlarını, canlarını, rahatlarını sever sevinirdi olan yekmek âlimlerinin, asıl ceddimizin yazdığı muhtel kitabının, okunmalıdır.

Bu hayretli kitabın sadeleştirilmesini, bu günahı çok, din ve ahlâk az krâna tashî ettiği için Allâhü Teâlâ'ya az vâkı hamd ü senâlar olsun.

Risâletin muhtelî Muhammed bin Ali Birgivi'nin oğulları parâmetir ısrârında [....], peşbeden Kadızâde'nin asâleri ile dînî harifleri yazılmıştır. Az da olsa, gerektiği zaman, Cennetlerden sadelerinden bu fakir tarafından açıklama olarak, kâmil parâmetir içinde [....] birkaç kelime yazılmıştır.

Sık sık geçen muhammed! sınırlı ile, risâletin muhtelî Muhammed bin Ali Birgivi kastedilmektedir.

Kitabın ifâdesine hemer bir dokunulmamış, ancak sadeleştirme yapılmıştır. Bu bakımdan hakikimün anlayacağı ve çok istifâde edeceği bir muhtelî kitabı olacaktır.

Allâhü Teâlâ kullarımızın aklı eylemini ibâdetlerini kâbil eylesin! Her iki dünyada sevdiği ile bulundursun. Kalbimizde ehlî sünnet ilikâdi ile, aramızda peşbeden uygun amel ile ifâdetlerdir. Kendi sevgisini, Hâblîmün (sallallahü aleyhi ve selâm) sevgisini, Ehlî beytin ve her biri âlim bu dünyet yıldırı olan Ashîbî kîrâmın (aleyhimlerâvân), âlim ve evliyâ kullarının sevgisini kalbimizde arttırmak. Hak-ı hak, bâlîl bâlîl olarak tanınan. Âmin!

A. Fâruk Meyân

ŞERH EDENİN ÜNSÜZÜ

Bismillahirrahmanirrahim

Muhammed Aleyhisselâm'ın ümmetini, dînini usûl ve periatin fûru' bilgileri bakımından, diğer ümmetlerden üstün kılan, Ehlî Sünnet ve Cemâat mezhebini doğru yolda bulundurup sapıklıktan ve sapıklıktan muhafaza eyleyen, ihlâk ve ikrâm vâhibi olup varlığı lâzım olan Allâhü Teâlâ'ya hamd ü senâlar olsun!

Yaratılışların en üstünd, kâinatın kendisiyle itfâh ettiği, nübüvvet ve risâlet, samâvînin güneşi, saadet ve yücelik âleminin nûru, peygamberlerin ve resûllerin umûrının, âmcekâlerin ve sonrakilerin efendâi Muhammed Mustafa'ya (sallallahü aleyhi ve selâm) saygı ve dümî salât ü selâm olsun. Mebnî olan İslâm dîninin güneşi ve ışığı ile cihândan kâfûr ve cahillik karanlıklarını kaldırıp, ümmetini ihyâ eyledi ve arlandırıldı.

Yine selâm ve en iyi dualar O'nun (aleyhisselâm) âli ve ashâbî âzârine olsun. Muhammed Aleyhisselâm'ın dînini ve periatini onlar yaydılar ve bildirdiler.

Din âlimlerine de selâm ve iyi dualar olsun. Bu temiz periatin, yani İslâm dînini Müslümanlara onlar öğrettiler.

Allâhü Teâlâ'ya hamd ü senâdan, Resûlüne salât ü selâmdan, âlime, adabına ve dîn âlimlerine selâm ve iyi dualardan sonra, bu fakir Kadızâde-i İstanbulî Ahmed bin Muhammed bin derim bin Dîn âlimlerinden olan Şeyh Takîyyüddîn Muhammed bin Pîr Ali Birgivi'nin (rahmetullahi aleyhi) yazdığı Vasiyetnâme, aslında seçkin, güzel bir risâle olup, İslâm dîninin usûl bilgilerinden Ehlî Sünnet ilikâdi beyân ettikten başka, ahîlâkî usûl bilgilerden çoğunu ve fakih bilgilerinden en çok lâzım olanları bildirir. Böylece kurtuluşu ve kâinatı isteyen dîn kardeşlerimizi için saadete kavuşma vesilesi olup, dîn ve salâh vâhibleri tarafından beğenilerek ve mutabek tutulmuştur. İlmîni arttırmak isteyenlerin bundan istifade edip doğru yolda yürümeye büyük bir gayret ve râğbetle çalışıklarını görürsek, bazı yerlerini, zor anlaşılan kısımlarını açıklamak ve perhelmem için dîn kardeşlerim

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla...

ONSÖZ

İlah ve Resmîle okuyarak başlıyoruz.

Devamı var olan, olanı baştan, sonsuza varlıkta duran, varlığını taahhüt ve emniyet, ilimde ahlaklarında ve ahlaklarında ertisi ve en bulunmayan, paralımlardan bilmeyen, beşeriyet, ilmi, ilmi, emni, ahlak, dileyi, gücü yeten, ahlak ve paralımların ahlaklarına ahlak olan Allah Teâlâ'ya, «OLA emni ve yaradılımların ahlakı kadar, ahlak ve beşeriyet ahlakı hamd ü senalar olsun!

İlahın duaları, güçleri olan peygamberi ve en sevgili kulu, insanları her takvîmden en üstün, en güzel olan Muhammed Mustafa'ya (salallahu aleyhi ve selam) ve Ehl-i beytine ve Ashabına hayran (ridvanullahi taala aleyhüm cemâin) ve bunları sevenlere ve takvîde gidenlere olsun!

Çünkü Hak, bütün insanlara, sayılmayarak kadar çok ahlak ahlak vermiştir. Bunların en büyüğü, en kıymetli olan da, Resûl ve Nebîler (aleyhissalâmün) göndererek ebedî ahlak yeteneği göstermiştir ve, «Nebîlerinin kıymetini bilir, emrettiği gibi kullandınız, onları artırdınız. Kıymetlerini bilmezseniz, bunları beşeriyetiniz, ilimden alırsınız, ilimden alırsınız, ilimden alırsınız».

Anılar boyunca ilim dinine hâkim olan Osmânî Türk İslâmı yetiştirdiği en büyük âlimlerden İsmâil Bîrgîvî (Muhammed bin Ali Bîrgîvî) eserlerinden biri olan Vasıyyet-nâmelerini, yine Osmânî âlimlerinin büyüklerinden Kadîrî de İlmîbîlî (Ahmed bin Muhammed Emin Efendi) yerbetmiştir. Ehl-i Sunnet âkâdını ve ilimden ahlak, ahlak, ahlak ve insanlık bilgilerini içine alan bu kitap pek ilim, çok kıymetli. Ebedî ahlâkta kavuşma ahlaklarıdır denir yeridir.

Muhammed bin Ali Bîrgîvî birer 981 yılında İstanbul'da doğmuştur. Babası Ali Efendi müderris idi. İlk ilimleri

orada öğrendikten sonra, İstanbul'a gelerek sarun ilimlerinin tedrisi hâkimine devam etmiştir. Sonra bazı medreselerde ders okutmuş olmakla beraber tarihî Hayrîmî medreselerinden Şeyh Abdurrahman Karamanîye intisab etmiş, sübh ve takvâ yolunu seçmiştir. Padışahın hocası Mevlânâ Attulâh ofendi tarafından Aydın vilâyetine bağlı Bîrgî kasabasında yapılan medresenin müderrisliğine tâyin olunarak, oraya gitmiş ve orada kalmıştır. Bunun için Bîrgîvî demektir.

Osmânî vâkı, tedris ve kitap yazmada geçmişi, diğnet, sübh ve takvâ haklarında ilmini açıkça söylendi. Bu hususta dâvâ vermemiş. Birçok kitaplar yazdı. En meşhurları Tarih-i Muhammedîyye, Ma'delâ's-Salât, Nûr-ı İhyâ vâkı eserleri ve, nakilde İlah ve Avânî kitapları olup, başka birçok kitapları da vardır.

Tarih-i Muhammedîyye'nin Hadîka-i Nedviyye serhi iki cild olup çok güzeldir. Abdolganî Nablî (rahmetullahi aleyhi) yazmıştır. İsmâ Bîrgîvî 981 yılında vâkı üç yarıda İsmâ Bîrgîvî vâkı emniyet. Tarih-i Bîrgî kasabası dışında bir tope Caferîdedir.

Kadîrîde (Ahmed bin Muhammed Emin Efendi) İlmîbîlî de olup, 1197'de vâkı etti. Bîrgîvî Vasıyyet-nâmeleri'nin serhin den başka Âmentü Şerhi olan Ferîd-ü Ferîd kitabına yazdı. İsmâ de çok kıymetli birer haramdır. İlmîbîlînin çokluğunda, kitaplarını okuyarak açıkça görürsünüz.

İlmîbîlî din ilmi dindir. İlmî olan yerde İlmîbîlî de vardır. İlmî olmayan yerde din de yoktur.

Dinîbîlî bilgileri, İlmîbîlî ilimlerini, Allah Teâlâ'nın seçkin kullarının kitaplarından okumak, öğrenmek ilimdir. Her günde ve din perdesi altında yazılan kitablardan din öğrenilir. Din kitabı okumak için emni, yaradınız kim olduğunuz ve dinîbîlî ilimlere ahlakları yerini bilmek gerektir. Hele bu zamanda, piyasa da binlerce kitap bulunurken bu bir zaruret olayır. Dinîbîlî meşhûr daymadan, doğru-yaradınız ahlakı din kitabı çıkarıyor. İlmîbîlî kitabı yazmak için, korkmak, istemek ve büyük meşhûr ilim ahlakı dinîbîlî kitapları ilimdir. Bunun için de, ilmi çok, ahlak çok, meşhûr dayması ve Allah korkusu, çok Allah ahlaklarının, gerçek ilimlerin kitaplarını okumaktan başka çare

Kendisine «Bîrgîvî» Bîrgîvî deamesinin sebebi bundan ileri gelmektedir.

İmam Bîrgîvî, hayatının son devresinde, dîn ve devlet idaresinde görüldü bazı yolsuzluklar hakkında devlet büyüklerine nasihat etmek için İstanbul'a gelmiş ve Sadrüssamâ Mehmed Paşa ile görüşmüştür. Bu görüşmesinde merkeî hükûr için verilecek kârî yapılan yanlışlıklar, ortaya çıkan bîfatîler ve türlü yolsuzlukları bir bir anlatarak Sadrüssamâ bunları düzeltmesini öğüt vermiştir.

1573 senesinde Bîrgîvî'de tedrîs, te'îlî, te'vîl ve vâz ile meşgûlken veba (vâzî) hastalığından vefat etmiştir (Allah rahmet eylesin!).

İmam Bîrgîvî İslâm Şeriatının asâyetini muhafaza ederek kütüphanesini te'mîn maksadıyla her türlü bîd'atın şiddetle aleyhinde bulunmuştur. Bu sebepten müteakiddimân ve sa'efî şâhînin yoluna talîb etmiş, dînin ilâhî esâslarında yapılmak istenen değişikliklere muârra bulunmuştur.

İmam Bîrgîvî'nin en çok okunan eserleri, Vasiyetnâme, Tarkîkâtî Muhammediyye ummîl ümmîl, ahlîk ve vâzî kitâblarıdır; İshâr ve Avâmîl adlı Arab gramerine dair eserleridir. Bu son iki eser, Anadolu'da kâllâ, husûsî yollarla Arabca öğrenen talebelerin en fazla müfâde ettikleri kitâblardan biridir.

E S E R L E R İ

(1) Vasiyetnâme-i Bîrgîvî. İmam Bîrgîvî'nin en tanınmış ve en çok okunan eseri budur. Esas ilbâriyle bir ahlâkî ve ahlîkî kitâbdır. Gayet muhtasar olarak namâzen ve temâzikten de bahsetmektedir. Sade Türkçe ile halk için yazılmıştır. Konyalı Şeyh Ali Efendi tarafından terk edilmiş, Osmânpazarı müftüsü İsmâil Niyâzî Efendi de bu terk'e ayrı bir terk yazmıştır. (Şerh-i Niyâzî adlı terkîlî Bîrgîvî Hî-Kuneyf) Kadîsîde İstanbullu Ahmed bin Muhammed Emin Efendi'nin yazdığı terk -Cevheret-i Behîyye-i Ahmedîyye Hî terkîlî Vasiyyetîl Muhammediyye ummîl taşınmaktadır. Bundan başka Beğâde Muhammed bin Muharrem Çelebî'nin de bir terk'i vardır. Vasiyetnâme Toktamışoğlu tarafından manzûm olarak şimâl Türkçesine de çevrilmiştir. Bu ese-

rin garbî dillerine de tercümeleri vardır. Fransızcaı Garcin de Tassy tarafından yapılmış olup «Exposition de la Foi Musulmanne» başlığını taşımaktadır (Paris, 1822). Bu tercüme ekâk olup bazı yanlışları da ihtivâ etmektedir. Şerhleri arasında en iyisi, Kadîsîde'nin şerhidir.

(2) Tarkîkâtî Muhammediyye. Yaza ve irfâdîlî hâvîdir. Arabca olan bu eserin müteakiddî terkîlî, Türkçe tercümeleri ve bir de hülmânı vardır.

(3) Tefîlîlî Sâret-i Bakara.

(4) Rivâzâtü'l-Cemâ'ât. Bu eser son asr âlimlerinden Mahmud Esad Efendi tarafından tercüme olmuştur.

(5) Risâletün Hî beyânî rûhîl'İsmâ'îlîl Osmâniyye.

(6) Şerh-i hadîs-i erbâin: Sekizinci hadîsten sonraki kısmı, Mehmed Akkırmanî tarafından yazılmıştır.

(7) Cîlâ'î Kulûb.

(8) Ma'âdîl-Sâ'ât.

(9) İhsân-ı Nâlmân.

(10) Me'nân ve şerhân mine'l ferâz.

(11) Şerh-i makrûdî'l-terâkîma bi um'ânîl'enâr.

(12) İshâr'İshâkân.

(13) Avâmîl. Arabca öğrenmek için nahiv kitâbidir. Müteakiddî terkîlî vardır.

(14) Ahvâlî etfâ'îlî Müshâhîn.

(15) Zehrûl-Matebbihîn.

(16) İshâr. Bu eser de Arab nahvına dair olup çok sayıda terkîlî mevcuttur.

(17) Mürû'l-İhyâ.

(18) Ed-dürre'l-yedîm.

(19) Hâsiyye-i Hidâye.

(20) İmâhârîl-ekîyâ terkîlîlâb manâ'vâh.

(21) Kîyâ'at-temâhîde Hî şerh.

(22) Risâletün Hî esrâ'îl-hadîs.

(23) Ta'âkâdün alâ sadrî'çerâ.

(24) Esmâ'îl tarzında funûn-ı âlüyeden bâhîs radîe.

(25) Seyf-i sarîm.

(26) Risâletün mine'l-dâib.

(27) Esmâ'îlîl Fâsiyye.

Ubeydullah Küçük

Dikkat! Kitabın en sonunda, 307 ile 310'unca sahifelerindeki «Müşlûmanlara Dikkatlerime» başlıklı dört sahifelik yazıyı mutlaka okumanızı rica ederiz.

BU ESER Muhammed bin Ali Bîrgîvî hatretlerinin «Vasiyyetnâme» adlı muhtasar kitabına, meşhur din alimi Kadııâde İsmâbüll Ahmed bin Muhammed Emin Efendi tarafından yazılan ve hısrî 1215 de Üsküdar'da «Darü'l-Tibnâü'l-Ma'mûre» adlı matbaada, müderris Abdurrahman Efendi marifetiyle bastırılan «Cevherü Behîyyetü Ahmedîyye fî Şerh'ü'l-Vasiyyetü'l-Muhammediyye» adlı perhiz Qısmarından sailelep-
turilma ekleldir.

Satış yeri:

BEDİR YAYINEVİ, Ankara Cad. No. 7 İSTANBUL
(Vükyet Karşısında- Telefon: 510 00 10)

Düğü Metin Düzümeyi
Resk bankı: Öz Ofset
Tıpo nıyık bankı: Gümmü Basımeyi
Kapak bankı: Bakıktı Matbaası
Kapak kompozıyonyı: Hadı Karakaya
Kapak ebrüleyı: Mehmed Şekket Eygi
Müvettı: Alıbaşa Müvettıhıyeyi
Tashih: Celâlettıa Bılgıneyi

KITABIN MÜELLİFİ İMAM BİRGİVİNİN HAYATI VE ESERLERİ

Beamele, hamdele ve salveleden sonra:

Bu eserin müellifi olan İmam Bîrgîvî 16'ncı asırda yaşamış büyük bir Türk-İslâm âlimidir. İsmi Muhammed bin Pîr Ali'dir. 1522 senesinde Balıkesir'de doğmuştur. Babası müderris Ali Efendi bininde ilim ve fâdîl bir şâhıdır. İlk tahsîl-i bîi babasının yanında yaptıktan sonra, İstanbul'a gelerek, önce zamanın tanınmış âlimlerinden Ahlâde Mehmed Efendi'nin derâderine devam etmiş, hâlihâze Karamşker Abdurrahman Efendi'ye itisâh etmiştir. Tahsîlını ikmâl ettikten sonra, heri medreselerde hocalık vazifelerinde bulunmuştur. Bu arada Bayramlıye şeyhlerinden Abdurrahman Karamanî Hazretlerinden inâbe olarak [bir müddide muracaat ederek tarıkate dahil olmak] tasavvuf yoluna girmiştir. Hocası Karamşker Abdurrahman Efendi'nin delîleti ile Edirne'ye «kas-samı askerî» [vâriser aramında terekoyı takdim ve yetim-lerin mîrasını muhafaza ve idare eden] get'i mahkemeye me'mûru, tereke hâkimî olmuştur. Kısa bir müddet sonra, me'mûriyet ve tedris hayatından çekilmek ve kendini tamamen tasavvuf hayatına vermek istemiş. Fakat onla dîn ve şeriat ilimleri sahâsında büyük kabiliyet ve istidat gören şeyh, vazir ve tedrisinden tamamiyle el çekmesine razı olmamıştır. Rivayet olunur ki, Edirne'deki me'mûrlyetten ayrıldıktan sonra «mahsûl-i kasmetiden [terakenin gelirden] me'mûrlyetinin meyrû ücreti olarak aldığı paraları «ahiblerine inde için tekrar araya dönmüş ve defter müclibinde paraları sahiblerine teker teker geri vermiştir.

Padişah İkinci Selim'in hocası Atâullah Efendi ile aralarında münasebet ve samimiyet vardı. Atâullah Efendi, şim-di İsmir vilâyetine bağlı Üdemiş kazası dâhilinde bir nâhi-ye olan Bîrgî kasabasında büyük bir medrese yaparmıştı. Bu medresenin müderrisliğini Mehmed Efendi'ye vermiş ve o da ömrünün sonuna kadar burada İslâmî ilimleri yazmıştır.

BU ESERİN ÖZELLİĞİ

ELİNİZDEKİ kitabın müellifi İmam Birgivi hazretleri, Anadolu'da yetişmiş bilim âlimlerinden en hayta gelenlerinden olup, İmam (Önder) unvanını haklı olarak kazananı şebâbî bir din bilgimdir.

ONUN Vasiyetnâme (Hüfüf Kitabı) adlı eseri, asırlar boyunca saraydaki padişaktan, dağdaki çobana kadar milyonlarca Müslümanın el kitabı olmuş, temel din bilgilerinin Müslümanlara en sağlıklı şekilde öğretilmesinde büyük hizmetler görmüştür. Adı geçen eserin şerhlerinden (genişletilmiş açıklamalarından) birini teşkil eden bu «Kadızâde Şerhi», Türkçe tercüme edilmiş muhteşem ve güvenilir bir din klasiktir.

İMAM Birgivi hazretlerinin «et-Tarikatü'l-Muhammediyye» adlı Arapça eserine, çoğu Arapça olmak üzere 20'den fazla şerh yapıldığını söylemek, bütün bilim dünyasında onun kazandığı olduğu hakkı şöhret ve itibar hakkında başka delil getirmeye lüzum kalmaz. (Brockelmann, bu şerhlerin 22'sinin listesini Geschichte der Arabischen Literatur'ünde vermiştir).

BİRGİVİ Vasiyetnâmesi Garcin de Tassy tarafından Fransızcaya tercüme edilmiş ve 1822'de Paris'te basılmıştır.

ESERİN bu yeni baskısı, her sahifesinde renkli zengin ve çarpıcı ileminli bir şekilde basılmıştır. (Leningrad Devlet Kütüphanesi'nde (Dern 264) bulunan Ali Şir Nevâ'înin yazma bir nüshasındaki süslemelerden ilham alınmıştır).

GEREK muhtevâ, gerekse şekil yönünden mükemmel olması için gayret ettiğimiz bu çağlar üstü kıyak eseri İmamın halkımıza ve gençliğimize iftiharla sunuyor ve bu vesile ile müdallih ve şârihi rahmet ve mübâlele ediyoruz.

BEDİR YAYINEVİ

İSLÂM KLASİKLERİ No: 1

Birgivi Vasiyetnâmesi Kadızâde Şerhi

Müellif
İmam Birgivi

Şerh
Ahmed Kadızâde

Bu eser iman, ihlas, ahlâk, Şeriat ve tasavvuf hakikatlerinden bahsederek, ehli-i ahlâk müteakib ve bütün vâleçayla müteakibe uygun bir ilimdir ve 6201 kütüptür.

Dünya müdallihleri
Faruk Meyan

BEDİR YAYINEVİ
Atatürk Cad. 7
İstanbul

1970 - 1980

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

BIRGIVİ VASIYETNAMESİ
KADIZADE ŞERHİ

■
Cevhere-i Behiyye-i Ahmediyye fi
Şerhi'l-Vasiyyeti'l-Muhammediyye

İSLÂM KLASİKLERİ: 1

Birgivi Vasiyetnâmesi
Kâdızâde Şerhi

BEDİR